

מראי מקומות - נדה

וסתות - וסת הגוף

(א) מתני' כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה, ופי' בגמ' דקמ"ל מתני' אף בוסת הגוף דיה שעתה. והנה בטעמא דדיה שעתה באשה שיש לה וסת, כתב הרא"ה בבד"ה ש"ג (י"א ע"ב) משום דהיא מסולקת דמים שלא בשעת וסתה, וכ"מ בתוס' דף ס' ע"ב. ולפי"ז מבואר שגם בוסת הגוף היא מסולקת שלא בזמן הוסת.

והרשב"א במשמ"ה שם חולק ומפרש דהטעם משום דאורח בזמנו בא, אבל אינה מסולקת (ונפ"מ לענין קביעות וסת ע"ש) ולדבריו א"ש טפי שגם בוסת הגוף נקטינן דאורח בזמנו בא. ולעיל ד' ע"ב מסקינן דראתה שלא בשעת וסתה דל"א דיה שעתה ויל"ד להנ"ל. ועי' ברמב"ן ור"ן דף ט"ו דאשה שיש לה וסת אין חוששת בתוך ימי הוסת לעונה בינונית משום דמסולקת דמים היא, (דלא כרש"י) ומשמע כהרא"ה. והרשב"א שם ס"ל לדינא כן אבל כתב משום דאורח בזמנו בא. [וע"ע שם ע"ב לענין וסת הימים וקפיצות דחוששת לעונה בינונית ויל"ד אם תלוי בהנ"ל ואכמ"ל] אמנם בס' נאות יעקב סי' כ"ו ז' נקט שאף הרשב"א מודה דנחשבת מסולקת לענין דיה שעתה. ע"ש שהאריך.

(ב) בשו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"ו מבואר דוסת הגוף נעקר כשיקרה המקרה ולא תראה. ויש לדון אם נעקר גם לענין שלא תהא דיה שעתה, דלהנ"ל דטעמא משום דמסולקת לכאורה עדיין י"ל דהיא מסולקת. ופשטא דסוגיא משמע דקביעות אחת היא לשני הדינים ועי'. [ואפשר דהא דחשיבא מסולקת אינו משום שהוחזקה שלא לראות אלא מחמת קביעות הוסת לראות בשעת המיחוש].

(ג) תוד"ה מעטשת וכו' וכולהו הני וסתות איירי שמפרקת או מעטשת שעה או שתיים וכו'. אמנם ברא"ש הזכיר רק שמפסקת כמה פעמים. וכן בשו"ע סי' קפ"ט סעי' ט. אבל בתורת השלמים כתב דכוונתם שעה או שתיים כמש"כ התוס'. (וציין לב"י אך אין מפורש כן בב"י) ועי' תוי"ט.

ס"ג ע"ב

(ד) גמ' בשופעת דם טמא מתוך דם טהור. עי' משנה אחרונה דמשמע דאין קובעת וסת אלא כשרואה בשעת מיחוש הגוף ולא כשראתה אח"כ, אך הביא מהרמב"ן (בהלכותיו פ"ו הי"ג) שאף כשראתה אחר המיחוש שעה או שתיים קובעת וסת. ועי' דף י"א א' דעכ"פ בפעם שלישית קובעת אף בקפצה וראתה יום אחר כן. והעירו דכל וסת הקפיצות הראי' רק אח"כ.

(ה) מצינו חילוקי דינים בוסת הגוף. עי' לעיל דף י"א דכל שתקבענה מחמת אונס לא קבעה וסת. ומצינו כמה שיטות בראשונים. (א) בוסת הגוף דמתני' כגון פיהוק דעת רוב הראשונים שקובעת וסת אף בימים שאין קבועים (וזה הנקרא וסת הגוף הפשוט) וכ"כ בשו"ע סי' ט) ורק הרמב"ם פ"ח ה"א מאיסור"ב ס"ל שאין קובעת שום וסת הגוף אלא בימים קבועים. עי' מ"מ שם וב"י ריש סי' קפ"ט. (ב) בקפיצות לדעת רוב הראשונים אין קובעת אלא בימים מסודרים (וסת המורכב) וזהו שאמרו דכל שתקבענה מחמת אונס לא קבעה וכ"כ בשו"ע סי' ז') אולם בהשגות הר"ה לבעה"נ וסתות סי' ג' (אות י"ט) ס"ל דקובעת וסת אף לקפיצות לחודיהו. וכ"כ הטור. וכן פשוט שי' רש"י דף י"א, [ויש דוחים למסקנת הגמ' שם].

(ג) באכלה שום ופלפלין. התוס' בסוגיין נקטו דדינו כוסת הגוף ולא דמי לקפיצות. והרשב"א (בסוגין ובתו"ה ב"ז ש"ג דף י"ג ב') ס"ל דדינו כקפיצות ולא קבעה אלא בימים מסודרים. ובשו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"ג הביא ב' הדיעות. וע"ש בביהגר"א דמפרש דברי הגמ' לדעת הרשב"א.

(ו) בטעם החילוק בין קפיצות לפיהוק וכדו', כתב הרשב"א דכל שבא ע"י מעשה הרי המעשה גורם לדם שיבוא ובזה אין קובעת וסת, אבל פיהוק וכדו' הדם גורם לפיהוק שיבוא, ועי' בבד"ה ש"ג (י"ד ע"א) שכתב כן, ועפ"י כתב שבפיהוק ואח"כ ראתה אין תולים הראי' בפיהוק ולא דמי לקפיצות שהקפיצה גורמת לדם שיבוא. אולם במשמה"ב שם חולק דאין הראיה גורמת לפיהוק אלא מילוי הדם ברחם מביא את הפיהוק "וחיילותיו של הדם קודם לדם".

ובפרי דעה בפתיחה שער ח' הקשה על הרשב"א דאם הפיהוק רק סימן לדם. מ"ט בוסת המורכב לימים ופיהוק אין חוששת לימים לחוד הרי היום גורם לדם שיבוא. ע"ש. (ולענ"ד לא מובן הקושיא כ"כ דהוחזקה שבלא פיהוק אין רואה). ובאמת הרשב"א כתב שבוסת המורכב לפיהוק וימים חוששת מתחילת העונה כוסת הימים. ועי' בשו"ע סעי' כ"ה ובט"ז ובנקודה כ.

לדעת התוס' דאכלה שום דומה לפיהוק אע"ג דהאכילה גורמת לדם שיבוא. כתבו לשיטתם דקפיצה שאני שהדם בא ע"י טורח וזה לא קובע וסת. וצ"ל שאין זה דבר טבעי שקפיצה תגרום ראי', משא"כ באכילת שום ע"י האכילה נגרם ראי' מחמת מהלך הטבעי. וכ"כ בבד"ה ש"ס ק"ר רכ"ב.

(ז) אמנם כל החילוקים הנ"ל הם בוסת הגוף הפשוט אבל בוסת המורכב כלומר שראתה בימים קבועים קבעה וסת המורכב בכל האופנים הנ"ל. ואף בקפיצות וכדו' שאין קובעת לקפיצות לחוד, ובפשוטו צ"ל שעיקר הוסת הוא הימים אלא שבתנאי שיבוא המיחוש. עי' בפוסקים דכשלא בא המיחוש אין לך בדיקה גדולה מזו.

ומ"מ גם במורכב מצינו חילוק בין קפיצות לפיהוק. עי' לעיל דף י"א דשו"ט בקפצה דר"ח וראתה ועוד קפצה בר"ח וראתה ובפעם שלישית קפצה בכ"ט ולא ראתה אלא למחר בר"ח, אם תולים שהקפיצה גרמה לראות למחר. ובשו"ע סעי' י"ז פסק דאיגלאי מילתא שהיום גורם ולא הקפיצה דס"ל דל"ב דגמ' לעיל סברה כן. אמנם לענין פיהוק מבואר בסעי' כ' דהפיהוק של אתמול גורם לראות למחר בר"ח. וע"ש בש"ך בשם הפרישה. [וכשככל הפעמים קפצה וראתה למחרת, נחלקו החו"ד שם והחת"ס סי' קפ"ג אם קבעה לימים לחוד או דבזה לכו"ע תולים שהקפיצה דאתמול גורמת לראיה דהשתא].

עוד עי' בשו"ע הגר"ז ס"ק צ"א דוסת הפיהוק המורכב אינו נקבע אלא ברצופין, אבל עבר יום אחד שלא פיהקה ולא ראתה לא קבעה וסת. ובקפיצות איכא פלוגתא בזה. ע"ש. (ובבד"ה ש"ס י"ח בביאורים ד"ה הוברר).

ח) גמ' אכלה שום וראתה וכו' בשו"ע סעי' כ"ג ברמ"א איתא אכלה שום וראתה אכלה פלפלין וראתה אכלה בצל וראתה קבעה לראות ע"י אכילת דברים חמים, ועי' ברעק"א שם שאם אכלה רק שום ג"פ קבעה רק לשום. וע"ש בחו"ד לענין עקירת הוסת, ועי' עוד ב"ק דף ל"ז כמה אופנים של קביעות חזקה לשור המועד וה"ה לוסת הגוף. בס"ד

ט) לעיל הובא דברי השו"ע שבאכילת מאכלים חמים מצרפים כמה מיני מאכלים. אמנם בוסת הגוף אין מצרפים המיחושים. כגון שפיהקה ונתעטשה, וכמ"כ בשו"ע סעי' כ"ג.

והנה בשו"ע נקט אי פיהקה פעם אחת ונתעטשה שתי פעמים אין מצטרפים. ולפי"ז משמע שבאכלה שום פעם אחת ואכלה פלפלים ב' פעמים מצטרפים. אולם בגליון רעק"א פשיטא ליה שאין מצטרפים, והקשה על השו"ע שנקט אופן זה דבכה"ג לא הוי קביעות וסת כלל. אמנם עי' שטמ"ק ב"ק ל"ז בשם הרא"ה דנגח פעמים אדם ופעם אחת בהמה הוי מועד ודלא כרעק"א. וסברת הרעק"א דדוקא כשראתה ע"י ג' מיחושים שונים הוי חזקה שכל סוגי מיחוש גורמים הרא"י, משא"כ בשני מיחושים לא הוחזקה לכלום וגרע מג"פ אותו מיחוש. אבל הרא"ה ושו"ע ס"ל דכיון שאין לתלות ג"פ במקרה (דהוי ג' קושיות) נקטינן שיש לה חזקה. ועי'.

קביעת הוסת הגוף הפשוט והמורכב

י) עי' היטב ברא"ש וברשב"א בסוגיין ובתו"ה ש"ג ובשו"ע סי' קפ"ט סעי' י"ט-כ"ו אופני קביעת וסת הגוף באיזה אופן חוששת לפיהוק לבד או לר"ח לבד, ובאיזה אופן חוששת לשניהם. ויש בזה הרבה פרטים.

א. פיהקה בר"ח וראתה, חוששת שמא תקבע וסת לפיהוק לחוד, או שמא תקבע לר"ח לחוד. ודינו כוסת שאינו קבוע לכל אחד מהם. כן מבואר ברשב"א וברא"ש וכן הוא בשו"ע סעי' י"ט. ושם כתב שאסורה לשמש עד שתבדוק והפוסקים תמחו דמשמע שאף לאחר הוסת אסורה, והרי בוסת שא"ק לאחר הוסת א"צ לבדוק. ועי' דברי חמודות ס"ק י"א שתי דוסת הגוף גרע דהוי כהרגשה ע"ש. וע"ע בב"ח ופרישה ובט"ז. כמה שכתבנו שבפיהקה בר"ח חוששת בפעם אחת לר"ח לחוד, עי' בעה"נ וסתות אות כ"ז דמשמע דקפצה בר"ח אין חוששת לר"ח לחוד, (ע"ש בהגהות אות לה) אמנם י"ל דדוקא בקפיצה שודאי גורמת משא"כ בפיהוק דהוי רק סימן. ועי' ש"ך ס"ק מ"ח שחולק כע"ז בין קפיצות לפיהוק. וע"ש בסד"ט ס"ק כ"ב שדייק מהרא"ש בסוגיין שאף בפיהוק אין חוששת בפעם אחת לר"ח לבד. אך הוכיח מהטור כהש"ך. ב. אם אח"כ פיהקה ביום אחר ולא ראתה, הוברר שאין הפיהוק לבדו גורם וכן אם הגיע ר"ח ולא ראתה הוברר שאין היום לבדו גורם. [נמ"מ חוששת לוסת השני, וכ"ש לשניהם יחד] כ"כ בשו"ע סעי' כ"א-כ"ב, ומקור ברשב"א וברא"ש.

ג. פיהקה בר"ח וראתה ושוב פיהקה בר"ח וראתה [שעדיין חוששת לשניהם] אם ראתה פעם שלישית בר"ח בלא פיהוק הוברר שר"ח גורם ולא הפיהוק. וכן להיפך אם פעם שלישית פיהקה ביום אחר וראתה הוברר שהפיהוק גורם ולא ר"ח, כ"כ הרשב"א בתו"ה ש"ג דף י"ד ע"ב וכ"ה ברא"ש [בראתה בר"ח בלבד ובדברי חמודות הוסיף שכן הוא גם באופן השני] והראשונים הוכיחו כן מוסת הקפיצות והיינו מדאמרינן לעיל י"א שאם פעם שלישית ראתה ביום הקבוע בלא קפיצה קבעה לימים. ודין זה הובא בשו"ע סעי' כ'.

ומבואר מדברי השו"ע שלא רק דקבעה לר"ח לבד או לפיהוק לבד, אלא שגם הוברר שהגורם השני לא גורם, כגון שאם ראתה בר"ח לבד הוברר שאין הפיהוק גורם, ואע"ג דלא ראינו הוכחה שהפיהוק אינו גורם.

[והאחרונים דנו אם יכולה לקבוע ב' וסתות אחד לימים לחוד ואחד לפיהוק לחוד, אמנם י"ל שאף אם קובעת, כ"ז כשהוחזקה לראות כל אחד בפ"ע ג"פ, ואף אי בראתה ג"פ בר"ח ופעם אחת בפיהוק חוששת גם לפיהוק כוסת שאי"ק. הכא גרע, דאחר שהוחזקה שכל ראיותיה מחמת ר"ח, ה"ז כאילו לא ראינו כלל שראתה ע"י פיהוק, ואינה חוששת כלל. וכן להיפך. וזה דלא כמ"ש"כ בבדה"ש בביאורים שאין כוונת השו"ע שאין חוששת כלל, רק שאין חוששת לו כוסת הקבוע. ושור"ר כדבריו בפרד"ר שפ"ח ס"ק נ"ז. ותמוה להעמיס כן בלשון השו"ע].

ד. פיהקה בר"ח ג"פ וראתה ככולן קבעה וסת המורכב משניהם ואינה חוששת אלא לשניהם [וגם אינו נעקר עד שתפקח בר"ח ולא תראה - ג"פ] ואם יבוא רק אחד מהם אינה חוששת לו כיון שלא קבעה אלא לשניהם. כ"כ הרא"ש והרשב"א בתו"ה (י"ג ע"ב) וכ"פ בשו"ע סעי' י"ט.

אמנם הב"י כתב שמ"מ חוששת לאחד מהם כדין וסת שא"ק, ונפ"מ שביום הוסת או בשעת הפיהוק חוששת, אבל אחר שעבר הוסת כיון דחשיב אינו קבוע מותרת בלא בדיקה. אולם כתבו הט"ז ס"ק ל"ו והש"ך ס"ק נ"ו שהרמ"א שם חולק ע"ז [ועי' לו"ש שגם מהשו"ע נראה שהב"י חזר בו].

ופשטות סברת הב"י דלא הוברר להדיא שקבעה רק בשניהם יחד, דאפשר שקבעה לאחד מהם [או לשניהם בנפרד, עי' לעיל אות ג'] וכן ביאר בפרד"ר רמזים. [ולפי"ז אינו ממש כוסת שא"ק אלא הוא ספק וסת קבוע. רק דינו כוסת שא"ק חוששת רק בזמן הוסת] וע"ש בפרד"ר בפתיחה לס' קפ"ט שהקשה בכל ספק וסת מ"ט לא נימא ספק דרבנן לקולא.

והנה עי' בשו"ע סעי' כ"ה שבוסת המורכב חוששת כל עונת הוסת כמו וסת הימים. ופי' הש"ך בנקוה"כ דחוששת מתחילת העונה עד סופה [ודלא כהט"ז שחוששת רק משעה שפיהקה עד סוף העונה] וכן מפורש ברשב"א בסוגיין. ומזה הוכיח החו"ד ס"ק כ"ו שגם הרמ"א לא פליג על הב"י דבוסת המורכב חוששת גם ליום לבדו בלא הפיהוק. ודלא כסתמת הש"ך ס"ק נ"ו.

אמנם ע"כ אין כוונתו דחוששת מספק שמא קבעה לימים לחוד, דהחו"ד עצמו פי' בס"ק ל"ד דטעמא דהשו"ע דחוששת כל היום משום דכל שראתה ג"פ בר"ח עם פיהוק, מלבד שהוחזקה לראות בצירוף שניהם, גם הוחזקה ג"פ לפהק בר"ח ולכך חוששת שתפקח (וכ"כ הסד"ט ס"ק ל"א) ועפי"ז כתב שאם לא פיהקה בג' ר"ח רצופין, אף שקבעה וסת המורכב מ"מ לא קבעה לפהק עש"ה. וע"כ צ"ל דכוונת החו"ד בהשגתו על הש"ך רק שלדינא חוששת ליום לחוד אף קודם שפיהקה.

קביעת וסת המורכב כשאין הימים רצופין

ה. פיהקה בר"ח ניסן וראתה וכן בר"ח סיון ור"ח תמוז וראתה. אך בר"ח אייר לא פיהקה ולא ראתה. בשו"ע הגר"ז ס"ק צ"א כתב שאין קובעת וסת. ובחו"ד סו"ס קפ"ד וכן בס"י קפ"ט ס"ק ל"ד כתב שקובעת וסת.

וכמו"כ נחלקו בוסת המורכב לקפיצות וימים, אם באין רצופין קובעת ע"ש בהגר"ז בשם הפרישה שבקפיצות קובעת גם באין רצופין הכא אין קובעת. והיינו דהתם שפיר קובעת ואדרבה כיון שבר"ח שלא קפצה לא ראתה, הוי ראייה שהוסת תלוי גם בקפיצה וכשקופצת רואה בר"ח. אמנם הגר"ז כתב בשם הראב"ד בבעה"נ שער הוסתות (אות כ"ז) שאין קובעת, וביאר דבפעם ראשונה תולים שהר"ח לבד גורם וכשאח"כ לא ראתה עקרה הוסת שא"ק, ושוב אין חזקה. [וצ"ע הסברא ועי' מש"כ המגיה לבעה"נ באו"א].

אמנם בפיהוק כתב הגר"ז דודאי דאין קובעת דכשלא ראתה הוי עקירה דאיגלאי מילתא שאין היום גורם. וי"ל פ' כוונתו עפ"י הרשב"א שבפיהוק אינו סיבה אלא סימן, וכיון שעיקר הגורם זה היום לכך הוי עקירה. והנה סברא זו כתב הפרי דיעה בפתיחה שער ח' להקשות על הרשב"א מהא דהשו"ע סעי' כ"ו דאין עוקרת כשעברו הימים בלא פיהוק ולא ראתה, וקשה דהא חזינן שאין היום גורם. (לעיל אות א' הבאנו

קושיה שלא בדקדוק). ועי' להלן. ועכ"פ חזינו דכשלא פיהקה אין זה סתירה לוסת. וזה סותר לדברי הגר"ז. וע"ש ס"ק צ"ח שהרגיש בזה וכתב דאחר שקבעה וסת המורכב ג"פ אין עוקרתו אלא כשפיהקה ולא ראתה. וצ"ב.

ו. עקירת וסת המורכב. עי' בשו"ע סעי' כ"ו דאין נעקר אלא כשפיהקה בר"ח ולא ראתה אבל בעבר היום ולא פיהקה אי"ז עקירה. אמנם כתב החו"ד ס"ק ל"ד וכן בסדר"ט ס"ק לא, דמ"מ הוי קצת עקירה לענין דשוב אינה מוחזקת שתפקה בר"ח, דקודם העקירה קבעת וסת שבכל ר"ח תפקה, וכגון שבכל ר"ח פיהקה וראתה (היינו רצופין כדלעיל) ומה"ט כתב בשו"ע סעי' כ"ה שחוששת מתחילת היום אף קודם שפיהקה. ועכשיו כשלא פיהקה בר"ח עקרה לחזקה זו ואינה חוששת שתפקה, ורק כשפיהקה אסורה. ובעיקר הדין הובא לעיל קושיה הפר"ד מ"ט אין זה עקירה הרי להרשב"א אין הפיהוק גורם אלא הוי סימן לראי'. וא"כ רק היום גורם. ויש שתי' עפ"י מש"כ הרשב"א במשמה"ב דאין ראית הדם גורם לפיהוק אלא מילוי הדם ברחם גורם לפיהוק, והמילוי הוי גורם נוסף לראי'. וכשלא פיהקה אין מילוי הדם שיגרום לראי'. אמנם לדעת הרא"ה שם שנראה שחולק ע"ז לא נתיישב. ועי'.

חשש עונה בינונית באשה שיש לה וסת הגוף

יא) קי"ל דאשה שיש לה וסת אינה חוששת לעונה בינונית, כמש"כ הראשונים בדף ט"ו א' ודלא כרש"י שם. [ולאחר שעבר וסתה ולא ראתה, נחלקו הרמב"ן והרשב"א שם].

ובקבעה וסת המורכב לקפיצות וימים כתב הרשב"א שחוששת לעיקר בינונית. דכיון שאין רואה אלא אם קופצת ואימר לא קפצה חוששים שבא מעצמו בעונה בינונית. וכ"פ בשו"ע סו"ס קפ"ד. ומשמע דאף למש"כ הרמב"ן דטעמא דא"ח לעו"ב משום דמסולקת היא, בוסת הקפיצות והימים אינה מסולקת. ובוסת הגוף שלא בא ע"י מעשה וכגון בפיהוק, עי' ב"י סו"ס קפ"ד וש"ך שם ס"ק ל"ב, דברמב"ן בהלכות פ"ה ה"ו מבואר שבוסת הגוף חוששת לעו"ב. והב"י מפרש ברמב"ן שאף בקבעה לימים מסוימים דהיינו וסת המורכב חוששת לעו"ב. והש"ך חולק דאדרבה כוונת הרמב"ן שבוסת המורכב אינה חוששת לעו"ב. (ורק בוסת הפשוט חוששת וכדלעיל).

והש"ך ביאר טעמו דשאני מוסת הקפיצות דאומר לא קפצה ולא ראתה ביום הקבוע, ובה חוששת שתראה בעו"ב משא"כ בוסת הגוף אדרבה תולים שפיהקה ביומה וראתה. ועי' בתוה"ש ובמחה"ש וסד"ט וכו"פ שגם הב"י מודה לש"ך בוסת הפיהוק. אלא מיירי בוסת דאכילת שום דדמי לקפיצות (אמנם עי' פרד"ר שחולק ע"ז) ובחו"ד תי' דברי הב"י דדוקא כשראתה בכל ר"ח ע"י פיהוק קבעה וסת שודאי תפקה בר"ח ותראה אבל אם לא פיהקה בכל ר"ח אלא שכשפיהקה בר"ח ראתה, לא קבעה לפהק בר"ח אלא קבעה שכשתפקה תראה. ובכה"ג דלא הוחזקה לפהק חוששת לעו"ב.

והנה בוסת הגוף הפשוט שלא קבעה לימים מסוימים. משמע שגם לש"ך חוששת לעו"ב וכדמבואר ברמב"ן. ויל"פ בב' אופנים, א. דכיון שלא הוחזקה לפהק ביום מסוים, דלמא לא פיהקה ולא ראתה, ובכה"ג דמי לקפיצות דחוששת שתראה בעו"ב. ב. דכיון שלא הוחזקה איזה יום תפקה, הרי כל יום הוא בספק שתראה היום ע"י פיהוק ודמי לאשה שאין לה וסת קבוע. ובה חוששת לעו"ב דמסתבר שהיום תפקה, [ובפרט למש"כ הרשב"א דוסת הגוף הוא סימן לראי' וא"כ יש לחוש שהעו"ב תגרום הראי' הגורמת את הפיהוק] ולפי"ז אם נדע שלא פיהקה היום ה"ה מותרת. והיינו שלצד א' החשש שתראה בעו"ב אף שלא מחמת וסתה, אבל לצד ב' החשש שהיום תראה מחמת וסתה.

ובחו"ד סי' קפ"ט בחי' ס"ק ב' כתב שאם רגילה לראות בסוף הפיהוק אין חוששת לעו"ב כ"ז שלא פיהקה כיון שגם אם תפקה תראה רק אח"כ. ומבואר דס"ל דחשש עו"ב הוא רק שמה תפקה וכצד ב'. וכ"מ בשו"ע הגר"ז ס"ק מ"ה. [והרב יונה טאובר דחה דאף אם יש לחוש שתראה גם בלא פיהוק מ"מ בסתמא נקטינן שתפקה ביום הראי' כמו שהוחזקה, ולכך נקטינן שתראה רק בשעה שתפקה. ועי']. ובכדה"ש בביאורים שתמה ע"ז, דאשה שיש לה וסת"ג לא הוחזקה שלא לראות בלא פיהוק. רק הוחזקה שע"י פיהוק תראה.

אמנם עי' נאות יעקב סי' כ"ו ט' שהוכיח דאין לחוש שתראה בלא פיהוק, דבוסת הגוף נמי חשיבא מסולקת קודם שבא המיחוש, והוכיח זאת מהא דבוסת הגוף דיה שעתה ע"ש שהאריך. וכן מוכח ברש"י לעיל במשנה ד"ה אוחזין אותה בכך למודה לראות עש"ה. [ומה שהקשה בכדה"ש דלא הוחזקה שלא לראות בלא פיהוק צ"ל דכל שיש לה וסת כל זמן שלא הוכח שרואה בעוד זמנים, נקטינן דאין רואה אלא בשעת וסתה].

מיהו יל"ע דבש"ך משמע שגם בוסת המורכב אי לאו דודאי פיהקה וראתה חוששת לעו"ב, אף שודאי אין זה זמן וסתה. ומשמע דחשש עו"ב הוא מלבד הוסת. וכן מתבאר בחו"ד גופיה בתירוצו על הב"י הנ"ל. וצ"ת.

חשש וסת - לימים או לשעות

א) מתני' היתה למודה להיות רואה בתחילת הוסתות כל טהרות שעשתה בתוך הוסתות טמאות, בסוף הוסתות כל טהרות שעשתה בתוך הוסתות טהורות. בפשוטו החילוק שברישא חוששת שראתה בתחילת הוסת שזהו זמן הראי' ולכך טמאה מכאן ולהבא משא"כ בסיפא. אולם עי' מעדני יו"ט (אות ר') בשם הרשב"א (בתו"ה הקצר) והובא גם בב"י סי' קפ"ט כ"ד ובשו"ע שם דברישא אף כשלא ראתה בתחילה חוששת שתראה באמצע או בסוף. וצ"ל דחוששים שמה תאחר ואין חוששים שמה תקדים. וכע"ז כתב הרא"ה בכדה"ש ש"ב דלמ"ד וסתות דרבנן, מדאורייתא אסורה משעת הוסת עד סוף העונה ואין אסורה קודם, [אולם הרשב"א שם הקשה ע"ד דיציבא בארעא וכו' אך יל"פ דקושיה שאף בשעת הוסת ממש מותרת וכ"ש קודם עש"ה]. וע"ע משנה אחרונה שביאר הטעם דברישא אף שלא ראתה חוששים דלמא כותלי בית הרחם מוקמי דם.

ב) שם בסוף הוסת כל טהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות. ובסיפא בוסת הימים לדעת ר' יהודה חוששת לכל העונה. וע' רשב"א לעיל בע"א דמדלא פליגי ברישא ש"מ דבוסת הגוף כו"ע מודו דאין חוששת אלא לזמן וסתה.

והקשו האחרונים לדעת ר"י דכל העונה אסורה, מ"ט אשה שראתה ביום וסתה ויהי' דחייב פרישה שמה תראה חוששת מה"ת אף רש"ש שתי' בב' אופנים. א. דשמה תראה חוששין אבל שמה ראתה אין חוששין וכמש"כ הנוב"י דחייב פרישה שמה תראה חוששת מה"ת אף למ"ד וסתות דרבנן. ב. שרק לגבי תשמיש חוששים שתראה מתחילת העונה, שהתשמיש יקרב הדם וכ"כ הפליתי סי' קפ"ד י'. [וכע"ז מבואר ברא"ה דהא דילפינן מוהזרתם היינו שראתה ע"י חימוד התשמיש. אלא דשם מיירי רק משעת ואילך] ועי' ב"מ סי' קפ"ט י"ט שהעיר על הכו"פ דעדיין יקשה דכ"ז ביש לה וסת לשעה אבל באופן שלא קבעה לשעה אמאי לא חיישין לכל הוסת דל"ש לומר דיה שעתה אלא בזמן שאין רגילה לראות. ע"ש שתי' דאזלינן בתר חזקת טהרה [וע"ע בחו"א סי' פ' י"ח].

ולדבריהם נמצא דמתני' מיירי רק לבעלה ולא לטהרות. ויל"ע דבגמ' אמרינן אי ממתני' הו"א לטהרות. אמנם לפי' א' דהרש"ש ל"ק די"ל דמתני' לענין טהרות כלומר שלכתחילה צריכה לפרוש מטהרות שמה תראה, משא"כ למפרע לא חיישין אלא משעה שראתה, שו"מ שכן מפורש בחו"ד סי' קפ"ד ט' עש"ה. אך לת"י ב' דלא חיישין לכל העונה אלא רק ע"י תשמיש א"כ לגבי טהרות אין חוששים אף להבא ואי"צ

לפרוש אף מתחילה. וקשה מדברי הגמ' אמנם עי' משנה אחרונה שכתב דלמסקנא מפרשין דמתני' מיירי רק לבעלה אבל טהרות אין חוששים אלא לשעת הוסת [ע"ש שביאר מטעם אחר דל"ח אלא לאיסור כרת]. והעירו שלדברי האחרונים נמצא דרישא דמתני' דלמודה לראות בסוף הוסת אין חוששת לתחילת הוסת, יל"פ אף בוסת הימים דלא חיישין למפרע. ולכאורה זה דלא כהרשב"א שהוכיח מזה דוסת הגוף ל"ח לכל העונה. ולהנ"ל אין ראי' דשאני הרישא דלמפרע לא חיישין. אמנם באמת עי' משנ"א שם שהרשב"א לא דייק כן מעצם המשנה אלא מדלא פליגי תנאים ברישא בוסת הגוף עש"ה.

ג) שם בעיקר דעת ר' יהודה דחוששת לכל העונה. נחלקו האחרונים אם מודה שעיקר וסתה הוא לשעות אלא דהחמירו בכל העונה או דס"ל דאין תולין כלל בשעות. עי' חו"ד סי' קפ"ד ט' דנקט בפשיטות דעיקר וסתה הוא בשעתה ולכך אי"צ בדיקה אלא בשעת הוסת, ובאופן שאין קביעות לשעה מסוימת חוששת לכל העונה מן הדין, [וכן מתבאר מהבי"מ הנ"ל סי' קפ"ט י"ט]. אולם החזו"א סי' פ' י"ח נקט דלר' יהודה ליכא וסת לשעה כלל ע"ש שהוכיח לפי"ז דאין חיוב בדיקה בכל הוסת. ולדברי החזו"א מוכרח דגם לטהרות חוששת בכל העונה כיון שזהו עיקר וסתה, ועכ"פ לגבי חשש לבהא. [אבל אחר שראתה י"ל דלטהרות אמרין דיה שעתה משום דאזלינן בתר חזקה וע"ש בחזו"א באו"א]. ולפי"ז הא דילפינן מוהזרתם הוא שאסורה בעונה עצמה. [וזה דלא כהרא"ה בבד"ה ש"ב]. ובדברי הראב"ד בבעה"נ נראה סתירה בזה, ע"ש סי' א' ה' דכשוראה מלפני הנץ עד אחר הנץ אסורה גם ביום בשעת הוסת, ומשמע אף לר' יהודה אסורה, והרי דמודה ר"י דעיקר הוסת לשעתה. ולאידך גיסא כתב שם להלן אות י' דבקבעה וסת לשעות ולא לימים אין חוששת אלא לשעתה. ודוקא בקבעה גם לימים אתי קביעותא דיומא ועקר לקביעותא דשעה אבל כשלא קבעה לימים מהני לה קביעותא דשעה. ומשמע דכשקבעה לימים תלינן שהיום גורם ולא השעה. ואפשר וי"ל דברואה קודם הנץ ולאחר הנץ לענין עונת הלילה תולים שהעונה גרמה אבל לגבי עונת היום נחשב סוף ראי' שאין קובעת וסת ובוזה נקטינן לוסת השעה ועצ"ע. ומ"מ אי"ז כהחזו"א דלא שייך כלל וסת השעות. [והר"צ ברלין הוסיף דגם לגבי השעה שאחר הנץ אין השעה גורמת אלא עונת הלילה גורמת שתראה בשעה שאחר הנץ ובוזה אין חוששת לעונה שלימה. ולפי"ז אין זה סותר כ"כ לחזו"א]. ולשיטת הריטב"א שבועות י"ח דאף למ"ד וסתות דרבנן מ"מ בשעת הוסת אסורה מה"ת (וכ"כ החכמ"א בבינ"א סי' א') מבואר דאף לר"י עיקר הוסת הוא בשעת הוסת.

ד) ולדעת ר' יוסי שקבעה רק לשעה כתב החזו"א סי' פ"ה ס"ק ע' דליכא קביעות ליום כלל. אמנם במאירי מבואר דכשלא קבעה לשעה מסוימת אסורה כל היום. ומשמע דלא כחזו"א. ועי'. ובהא דקובעת לשעה ולא לרגעים, עי' רש"ש דמייירי שלא קבעה לרגעים אלא לפעם בתחילת השעה ופעם בסוף השעה, אבל במאירי כתב דאין מדיקדים לחלקי השעה אלא כל השעה אסורה.

ה) בדברי הראב"ד הנ"ל דבוסת שא"ק לימים מסוימים חוששת לשעה, עי' בהשגות הרז"ה שלמד בדבריו דחוששת כל יום לשעה מסוימת, וכן למדו הסד"ט קפ"ט סק"א ובחכמ"א כלל קי"ב י"ז. וע"ש ברז"ה שהשיג ע"ז. אולם החזו"ד קפ"ט סק"א פ' כוונת הראב"ד לקולא דבאופן שראתה פעם אחת ביום מסוים אף דחוששת ליום זה כוסת שא"ק, אין חוששת אלא לשעתה. ועי' שו"ע סי' קפ"ט ס"ג.

ו) במשנה היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה וכו' ר"י אומר כל היום שלה, ופירש"י שראתה בסוף הלילה ומותרת בכל היום. [אולם הראב"ד בבעה"נ וסתות (סי' א' ג') פ' כן בברייתא דכל הלילה שלה כלומר שהלילה אסור. ומתני' מתפרשת להיפך שראתה בתחילת היום וכל היום אסור והרז"ה שם פ' כרש"י ולדינא אין נפ"מ ביניהם]. ובספק אם ראתה בסוף הלילה או בתחילת היום, עי' ראב"ד (סי' א' ד') דאסורה בשתייהם והרז"ה שם חולק דספק וסתות דרבנן לקולא. וחוששת רק ליום. ועי' שו"ע סי' קפ"ד ס"ד ושו"ך וט"ז שם ב' טעמים להא דחוששת ליום. ובראתה מלפני הנץ ונמשכה ראיתה לאחר הנץ, עי"ש בבעה"נ (אות ה') דיש אוסרים כל עונת הלילה וכל עונת היום. אך הראב"ד הוכיח שגם בכה"ג אין אסורה כל עונת היום דע"כ ברייתא מיירי בכה"ג מדקתני שראתה עם הנץ החמה ומשמע שראתה בנץ החמה גופיה, ואעפ"כ אין חוששת לעונת היום. וכן הוכיח הרשב"א (בתו"ה דף ט"ו ע"א) ומזה הוכיחו הראשונים דאזלינן בתר תחילת הראי' ואין חוששין לסופה. וכ"כ הרז"ה בהשגות שם. אמנם מצינו בזה כמה חילוקי דינים לדעת הראב"ד והרשב"א. ע"ש היטב בבעה"נ אות ה' ו' כ' וברא"ש בסוגיין ובתו"ה (דף י"ד ע"א ודף ט"ו א') ובשו"ע סי' קפ"ד סעי' ה' ו' וסי' קפ"ט סעי' כ"ד.

ז) הנה באופן הנ"ל שנמשכה ראיתה לאחר הנץ, מבואר בראב"ד דאף שאין חוששת לכל עונת היום, מ"מ חוששת לזמן שנמשכה ראיתה, והרז"ה שם השיג ע"ז דאין חוששין אלא לתחילת הראי'. (ועי' טור וב"י קפ"ד ה'). והשו"ע סי' קפ"ד ה' פסק כהראב"ד וחזינן בדעת הראב"ד דלגבי וסת השעות שהוא עיקר הראי' אזלינן גם בתר סוף הראי'. ע"ש דמדמה לה לשעת הוסת דר' יוסי. וע"ש בביהגר"א שמבואר כנ"ל. (ויל"ע בט"ז שם) וצ"ב מ"ש וסת השעות דאזלינן בתר סוף הראי'. [ועי' רשב"א דסוף הראי' תוספת דמים היא על העיקר ולפי"ז לכאורה גם לגבי וסת השעות אין חוששים] ובאמת הרשב"א (בתו"ה דף י"ד ב') נקט.

ח) עוד מצינו בראב"ד שם אות כ' בוסת הנמשך כמה ימים חוששת לכל הימים, ולא אזלינן בתר תחילת הראי'. והרז"ה שם חולק ע"ז מטעם הנ"ל. [וכ"כ הרשב"א והרא"ש, וכ"פ בשו"ע קפ"ד ו' ובטור סי' קפ"ד ו' הוסיף על דברי הראב"ד שכ"כ הרמב"ן (בהלכות פ"ה הכ"ב) דכל יום ויום הוא וסת בפ"ע, וע"ש בפרישה דאיכא נפ"מ דלראב"ד דנקט הטעם דהכל וסת אחד לפי"ז ביום האחרון חוששת רק למשך הראי' ולא עד סוף העונה משא"כ לרמב"ן. ולפי"ז הראב"ד לשיטתו הנ"ל שכלפי זמן הראי' אזלינן גם בתר סוף הראי', אבל לגבי כל העונה מודה דהתחלת הוסת עיקר.

ועי' ב"י סי' קפ"ד ה' דבאופן דמתני' שרואה לאחר הנץ, הראב"ד דאסר כל משך ראיתה אזיל לטעמיה דחוששת בוסת של כמה ימים לכל הראי'. אמנם עי' ב"ח שם שנתקשה בדברי הרא"ש דמשמע דלעיל הסכים עם הראב"ד אף שבוסת לכמה ימים חולק על הראב"ד, וכן קשה על השו"ע שפסק כן ע"ש סעי' ו'. והב"ח שם תי' דדוקא בראי' אחת ממש חוששת לכולה, אבל בוסת של כמה ימים אין שופעת ממש אלא מפסקת ובוזה הכל תוספת דמים ע"ש. [ויל"ע בתו"ה דף ט"ו א' והובא בב"י שם משמע דמסברא י"ל איפכא דכשפוסקת באמצע יותר נחשב ראייה נפרדת לחוש לשניהם] וע"ע דרישה שם שתי' באו"א דראיה מועטת כמתני' שממשיכה לאחר הנץ הכל נחשב כתחילת ראייה משא"כ ראייה מרובה. [ועי' ש"ך ס"ק ט"ז דב' תירוצים הם והמחה"ש תמה ע"ז ולנ"ל א"ש].

לעיל הובא שהרמב"ן ס"ל דחוששת לכל הימים משום שכל יום הוא וסת בפ"ע, אמנם בראב"ד כתב שהכל כעונה אחת וכשעה אחת ועי' פרישה שם דלאו חד טעמא הוא ונפ"מ כנ"ל, עוד כתב נפ"מ לענין עקירה דהרמב"ן כתב שכשעקרה יום ראשון עדיין חוששת ליום שני אבל לראב"ד שכולו כעונה אחת אף יום ראשון אינו נעקר.

ט) מצינו עוד פלוגתא בוסת הגוף, דלעיל הובא שאין חוששת לכל העונה אף לדעת ר' יהודה, אלא חוששת רק לשעת הראי'. ונחלקו הראשונים באופן שראיתה נמשכת לאחר הפיהוק. הראב"ד שם אות ז' כתב דחוששת עד סוף העונה וכ"פ בשו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"ד. והרז"ה פליג וס"ל דאין חוששת לאחר הפיהוק כלל אלא לתחילת הראי' שהיתה בשעת הפיהוק, וכשיטתו הנ"ל דבכל גיוני אין חוששים לסוף הוסת, והראב"ד לשיטתו ברואה לאחר הנץ שחוששת גם לשעת ראיתה. אולם צ"ב שכאן החמיר יותר שחוששת לכל העונה, והרי אזלינן רק בתר תחילת הוסת, והראב"ד עצמו עמד בזה וביאר דלעיל ברואה לאחר הנץ לא החמירו לחוש לעונה נוספת מלבד עונה של תחילת הוסת, משא"כ הכא דהוי עונה שבה התחילה לראות חוששת לכל העונה. [ועי' ביהגר"א סי' קפ"ט ס"ק ל"ז שהקשה סתירת השו"ע בסי' קפ"ד ה' וסי' קפ"ט כ"ד והמגיה כתב שכבר עמד בזה הראב"ד].

וביותר יש לתמוה על הרשב"א בתו"ה שברואה אחר הנץ ס"ל כהרז"ה שאין חוששת כלל לסוף הראי' ואף לא לשעת הראי' גופא, ובוסת הגוף הביא שיטת הראב"ד ובתו"ה הקצר פסק כוותיה. ועי' ב"י סי' קפ"ט שהקשה כע"ז על הרשב"א מהא דבוסת של כמה ימים אין חוששת אלא לעונת תחילת הוסת ודלא כהראב"ד, ותי' דבעונת תחילת הוסת חוששים לכל העונה הראשונה, משא"כ לעיל דהוי עונה אחרית. [ועי' ש' בדבריו דמשמע דלראב"ד א"צ לזה, אך באמת הראב"ד גופיה הוצרך לפרש כן משום קושיא הנ"ל, ועי'].

אך עדין צ"ע הסברא דמ"מ הכא דחוששת לכל העונה הוא מחמת סוף הראי' ומ"ש מהנ"ל שאין סוף הראי' קובעת עונת הוסת. ואפשר דכשרואה אחר הפיהוק הוי גילוי למפרע שכל העונה גורמת. וכ"מ מהשו"ע סעי' כ"ד שאף ברואה בסוף הפיהוק חוששת מתחילת הפיהוק, ועי' חו"ד שם. ולפי"ז באמת חוששת מתחילת העונה אף קודם הוסת אלא דקודם הוסת לא ידעין שתפקה היום. (וכ"כ בשיעורי שבט הלוי). ודוק. אלא דלפי"ז בעונה בינונית למאי דקי"ל דאף כשיש לה וסת הגוף אסורה, וכמשנ"ל לעיל דחיישין שמא תפקה היום, אף כשרואה בסוף הפיהוק דמבואר בחו"ד בחי' ס"ק ב' דאינה אסורה מתחילת העונה, באופן שנמשכת ראיתה לאחר הוסת תיאסר מתחילת העונה, ועי' היטב בחו"ד ס"ק ל"ב דל"מ הכי.

י) כתב הרא"ש בשם הראב"ד דבקבעה וסת הגוף לימים מסוימים, דהוי וסת המורכב, אסורה כל העונה כדין וסת הימים לחודיהו. וכ"כ הרשב"א בסוגיין. וכ"כ בשו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"ה. והקשו האחרונים דזה סותר לראב"ד בבעה"נ (שם אות ו' הנ"ל) דבוסת הגוף אין חוששת לכל העונה ואפי' אם יש לה יום קבוע. והב"ח נשאר בקושיא. והט"ז ס"ל E' ל"ט תי' דהא דכתב הרא"ש דחוששת לכל העונה היינו רק לאחר שתפקה אבל אינה אסורה מתחילת העונה. אך בנקוה"כ דחה דמשמע דאסורה ממש כדין וסת הימים דאסורה מתחילת העונה. וכדבריו מבואר להדיא ברשב"א שאסורה מתחילת העונה. ועי"ש בנקוה"כ שתי' באו"א ועי' חו"ד דחילק עפ"י מה שיסד שבראתה רצופין קבעה שביום זה תפקה ותראה אבל בקבעה וסת המורכב שלא ברצופין לא קבעה שתפקה אלא שאם תפקה תראה. והא דחוששת כל העונה מיירי שקבעה לפהק דנקטין שתפקה. אמנם עיקר תירוצו בדעת הראב"ד לא א"ש לדברי הראב"ד גופיה דאין נקבע וסת המורכב אלא ברצופין. וכבר עמדו בזה. ועי' סד"ט.

יא) והנה בעיקר דברי הרא"ש והשו"ע דחוששת כדין וסת הימים. משמעות דבריו דמחמת היום גופיה חוששת ולא משום וסת המורכב. וכ"מ בנקוה"כ שם. ולפי"ז צ"ל דס"ל כדעת הב"י שבוסת המורכב אין זה ודאי שקבעה רק לשניהם יחד אלא חוששת לכל אחד לחוד אלא שלפיהוק גרידא נקטינן דלא כוותיה וכמש"כ הרמ"א סעי' י"ט. אבל ליום לבד חיישין. ובש"ך שם מבואר דלא כן, ועי' חו"ד שם. אמנם למש"כ החו"ד טעמיה דהשו"ע דחוששת לכל העונה הוא דחיישין שתפקה ותראה. וכעין שיטת הט"ז שאסורה רק אחר שתפקה רק שלחו"ד אסורה אף קודם הפיהוק. אך לפי"ז יל"ע אמאי כשפיהקה ולא ראתה חוששת עדיין אחר הפיהוק. [ובשו"ע אין מפורש כן די"ל דכל העונה אסורה דחוששת שתפקה אבל כשתפקה ולא תראה מותרת. וכן יל"פ בחו"ד. אך לדברי הט"ז מוכח דלא כן]. ומשמע מזה דבוסת המורכב נקטינן דכל העונה אסורה וכדאמר ר' יהודה בוסת הימים. ורק בוסת הגוף לחוד כתבו הראשונים דאין חוששת אלא לשעתה. וצל"ע.

וסת השעות לר' יוסי

יב) בדעת ר"י דקבעה וסת לשעות, עי' תוס' ד"ה וחוששת בשעה שעות, היינו כל שעה שישית, ומשמע שהולכים לפי שעות זמניות. ועי' חזו"א סי' פ"ה ס"ק ע"ד. ועי' בסמוך שבראב"ד מבואר דלא כן.

והנה בפשוטו כמו שלר' יהודה אין חוששים אלא לעונת הוסת ובקבעה בשתי עונות לא קבעה וסת, כמו"כ לר"י דקבעה לשעות א"א לקבוע וסת משעה לשעה. ועי' לעיל אות ד' שהבאנו שכ"כ בחזו"א סי' פ"ה ע' אך במאירי מבואר דקובעת לעונה שגם ר"י מודה דשייך קביעות לעונה. [ויש להוסיף עפ"י מש"כ החזו"א גופיה שם ס"ק ס"ה שגם לר"י היום גורם אלא שראיתה מצטמצמת בשעה מסוימת. ולפי"ז לכאורה פשוט כהמאירי. ועי'].

עוד יש לדון בראתה ב' שעות דלמאי דקי"ל דאין חוששים אלא לתחילת הוסת כשם שלר' יהודה אין חוששים אלא לעונה ראשונה, כמו"כ לר"י לא נחוש אלא לשעה ראשונה. אולם בראב"ד מוכח להיפך דכתב שברואה מלפני הנץ לאחר הנץ חוששת לכל משך ראיתה אף למה שראתה ביום. והוכיח כן מר' יוסי, ומיניה נשמע לר"י. ע"ש ובבהגר"א סי' קפ"ד ס"ה. ומבואר דלר' יוסי פשיטא ליה טפי שחוששת לכל משך הראי'. ואפשר דהרז"ה דמשיג עליו הוא מטעם הנ"ל, אמנם עי' בב"י סי' קפ"ד ס"ה שביאר בדעת הטור שכתב די"א שאין חוששת אלא לעונת הלילה, משום דבזה ר' יהודה מיקל יותר מר"י, ומבואר דאליבא דר' יוסי מודה לראב"ד [ועי' כ"ל דס"ל לראב"ד דשעת הוסת היינו כל זמן משך הראי', נאו נימא דחוששת לשעה מתחילת ראיתה והתם בראתה לאחר הנץ לא ראתה יותר משעה, מיהו הראב"ד כתב כן גם ברואה כמה ימים דכולם כעונה אחת ושעה אחת, אבל לרשב"א והשו"ע שפסקו כן רק בראתה מלפני הנץ לאחר הנץ, אולי יל"פ כן, ועי' ועכ"פ זה דלא כנ"ל שתלוי בשעות זמניות. וצ"ע היטב.

עונת האו"ז

יג) גמ' אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחריתי לא אותה העונה. עי' ב"י סי' קפ"ד ס"ב שהביא את דברי האו"ז הידועים דחייב לפרוש עונה קודם וסתה, והקשה מגמ' דידן דמפורש דלא כהאו"ז. והב"ח שם כתב דהאו"ז לאו מעיקר הדין קאמר אלא חומרא בעלמא. ועי' לחלק. ועי' ש"ך שם ס"ק ז' ובנקוה"כ שם שהגמ' מיירי בקבעה וסת לשעה קבועה ובזה חיוב

הפרישה מדין והזרתם הוא בכל העונה שהיא נקראת סמוך לוסתה, אבל כשלא קבעה לשעה מסוימת כל העונה היא וסתה, ומדין והזרתם חייב לפרוש בעונה שלפניה. והוסיף דכהיום אף כשקבעה לשעה לא פלוג כיון שרגילות שאין קובעת לשעה מסוימת חייב לפרוש בעונה שלפניה. והרעק"א שם בגליון השו"ע חולק על הש"ך דאף כשלא קבעה לשעה מסוימת אין חייב לפרוש אלא באותה העונה. והיינו דאין חיוב לפרוש מלבד זמן הוסת, אלא דין הוא לפרוש בעונה שקבעה בה וסת. [וע"ע שם בגליון לסעי' י"ד שהש"ך ס"ק ט"ו סותר עצמו]. וכבר הובא לעיל דכע"ז פליגי החו"ד והחזו"א, דלחו"ד גם ר' יהודה מודה שצריך הוסת הוא השעה אלא שחוששת לכל העונה, ולחו"א אין קביעות לשעה אלא לכל העונה. ודברי הש"ך א"ש רק לחו"ד שיש קביעות לשעה ואעפ"כ חייב לפרוש כל העונה. רק שהש"ך ס"ל דלעולם איכא חיוב פרישה מלבד זמן הוסת עצמו ולכן כשקבעה לכל העונה חייב לפרוש עונה שלפניה. ובזה פליג הרעק"א וכדמוכח גם מהב"י שחולק על האו"ז. ולדברי החזו"א דלר' יהודה ל"ש קביעות לשעה וכל העונה הוא זמן וסתה ע"כ צ"ל כהרעק"א שאין חיוב פרישה יותר מעונת הוסת עצמה.

אמנם בעיקר דברי הש"ך שפירש כן לדעת האו"ז כבר עמדו (בשיעורי שבט הלוי ועוד) שבאו"ז עצמו מבואר כמ"כ הב"ח להדיא שאין דינו מעיקר הדין אלא חומרא בעלמא. ע"ש (בסי' שנ"ח) שאחרי שהביא סוגיין כתב שנהגו לפרוש עונה שלפניה, וכן נקטו הפוסקים שזה חומרא בעלמא ולכן מקילים באופנים מסוימים כגון בליל טבילה וכדו'.

יד) ובעיקר דין שצריך לפרוש בכל העונה אף שקבעה רק לשעה, מצינו כמה שיטות, (חלקם הובאו לעיל במשנה) א. דחיישנן שמא תקדים ראיתה מחמת חימוד תשמיש. כ"כ הגר"ז סי' קפ"ד סק"ו וכ"ה בפלתי שם סק"י. וכבר מבואר כן ברא"ה בבד"ה ש"ב והו"ד לעיל. ועפ"ז כתבו האחרונים שדוקא לענין תשמיש חייב לפרוש אבל מטהרות א"צ לפרוש. (והא דאמרין בגמ' דס"ד דהיינו לטהרות, היינו לס"ד דגמ', כ"כ המשנ"א וכנ"ל במשנה). ב. בחו"ד (קפ"ד סק"ט) כתב ג"כ דחיישנן שמא תקדים אבל לא כתב משום חימוד תשמיש, ולכן כתב דאף מטהרות צריך לפרוש. ג. בסד"ט סי' קפ"ד סק"ג כתב (בדעת האו"ז) דסייג הוא שגזרו חז"ל כדי שלא יבוא עליה בשעת וסתה. [ויש שהעירו מדברי הסד"ט סי' קפ"ז י' דמשמע כטעם א' ותי' דרק בדעת האו"ז כתב שהוא סייג ותק"ח, אך באמת לא ראיתי בסד"ט דאסורה שמא תראה מחמת תשמיש. אלא שאם ראתה תולים שהקדימה וסתה מח"ת עיי"ש] ועי' ח"י ר' מאיר שמחה שבועות י"ח ב' שהביא כל הפירושים. ויש לעיין למש"כ הראשונים שבוסת הגוף לא חיישנן אלא לשעתה, וזה א"ש אי נימא דחשש לכל העונה הוא מפני שזהו וסתה, אבל אם זה רק משום שמא תקדים או משום סייג, אמאי לא נחוש לזה בוסת הגוף.

טו) שם. עוד הביא הב"י דברי האביאסף הובא בהג"מ פ"ד מאיסו"ב שמה שאמרו שבראתה ביום חוששת כל היום. ובליילה מותרת, היינו בימי ניסן ותשרי שעונתה י"ב שעות אבל ביום קצר צריכה לחוש י"ב שעות שלימות. ונפ"מ גם לקולא שאם היום ארוך א"צ לפרוש אלא י"ב שעות מהיום. והב"י שם כתב דבש"ס לא משמע כן, ועי' ב"ח שם. ובט"ז סק"ב האריך לפרש איך מחשבים את י"ב השעות ומסיק דהיינו שש שעות לפני הראי' ושש שעות אחריה. והש"ך בנקה"כ שם פי' דאם היום ט' שעות צריכה לפרוש עוד שעה ומחצה לפני שעה ומחצה לאחריה. וכשהעונה ארוכה מ"ב שעות מקצרת כשיעור וסתה.

דף ס"ד ע"א

מחלוקת רב ושמואל

א) מתחילה יש לדון באיזה וסת נחלקו. דמצינו כמה סוגי וסתות. וסת הפלגה, וסת הפלגה בדילוג, וסת החודש, וסת החודש בדילוג. ומשמע בגמ' דלא פליגי אלא בוסת הדילוג אבל בוסת השוה לכו"ע ראייה ראשונה מן המנין. ונחלקו הראשונים אי מיירי בוסת החודש או בוסת הפלגה.

דעת הראב"ד בבעה"נ וסתות סי' ג' כ"ב דמיירי בוסת החודש אבל אין כאן וסת הפלגה וכגון שיש חודש מלא ויש חודש חסר. אבל אם כל החדשים מלאים או חסרים הוי וסת הפלגה ולא חשיב הפלגה בדילוג. ומזה הוכיח שאשה קובעת וסת החודש כלומר שתראה ביום מסוים בחודש, ולזה נתכוונו התוס' כאן. וכ"כ הרשב"א והר"ן. וע"ש שבוסת החודש הסדור שאינו בדילוג לכו"ע ראי' ראשונה מן המנין וכ"כ התוס'.

אולם הרמב"ן בחי' חולק ע"ז דלא שייך קביעות ליום בחודש, אלא בוסת הפלגה בדילוג וע"ש שבוסת הפלגה בשוה לכו"ע ראייה ראשונה מן המנין. ונחלקו רק בוסת הפלגה בדילוג אי בעינן ג' דילוגין או לא. וכ"כ הרא"ה בבד"ה דף ט' ע"ב דבהפלגה בשעה סגי בג' ראיות אף לשמואל, וע"ש במשמה"ב וע"ע בתורי"ד.

אבל לדעת הראב"ד ושאר הנ"ל דסוגיין מיירי בוסת החודש, בוסת הפלגה לכו"ע אין ראי' ראשונה מן המנין. והרשב"א והר"ן הוכיחו זאת ממנתי' לעיל היתה למודה וכו' ושינתה ראיותיה ג"פ ליום כ' קבעה ליום כ' ומבואר דבעינן שתראה ג"פ ביום כ' ואין ראיתי ט"ו מצטרפת ואין לומר דלמודה שאני, דבהו"א דגמ' להלן דלא ידעה הגמ' זאת הו"ל להקשות מהמשנה. וכן הוכיחו התוס' ב"ק ל"ז ב'. [וגם הרמב"ן הביא כן בתחיל"ד. וצ"ב למסקנתו ועי' בבד"ה שם מש"כ בזה]. וע"ע שו"ע סי' קפ"ט ס"ב וביהגר"א שם.

ב) ובוסת הפלגה בדילוג בפשוטו גם לראשונים תלוי בפלוגתא דרו"ש דלרב סגי בד' ראיות ולשמואל בעינן ה' ראיות שתשלש בדילוג. וכ"כ הש"ך (ס"ק ח') והט"ז (ס"ק ר').

אמנם בדעת התוס' נחלקו רבותינו. דהתוס' כתבו שרב מודה דבעינן ד' ראיות ומבואר בדבריהם דמיירי בהפלגה בדילוג. ומצינו ג' שיטות, הש"ך שם וכן בביהגר"א סק"ז' כתבו גם לדעת תוס' דדוקא לרב סגי בד' ראיות ולשמואל בעינן ה' ראיות, אבל הרש"ש בסוגיין כתב דאף לרב בעינן ה' ראיות ודייק לה מדכתבו התוס' דבעינן שתשלש בדילוג וע"כ פי' דמש"כ שראיה הראשונה אינה מצטרפת היינו ב' ראיות הראשונות שהם הפלגה ראשונה. וכ"כ החזו"א סי' פ"א ע"ש שהאריך.

ובלחו"ש סי' קפ"ט סק"י' כתב להיפך שאף לשמואל סגי בד' ראיות וא"צ שתראה ג' דילוגים ע"ש מה שחילק בין וסת החודש להפלגה ודעת שמואל ובאמת כן פשוטו השו"ע שבסעי' ז' הביא מחלוקת אם פוסקים כרב או כשמואל. ובסעי' ה' לענין וסת הפלגה בדילוג כתב בפשיטות דקובעת בד' ראיות. ומשמע דאף לשמואל הוא כן, אך רבותינו הנ"ל כתבו שכ"ז למי שפוסק כרב. ובחזו"א פי' בדברי הטור וכצ"ל בשו"ע דכוונתו ל"ה ראיות וכשיטתו הנ"ל דאף לרב בעינן ה' ראיות.

ולמש"כ הרש"ש דהתוס' מיירי בהפלגה בדילוג יש לדון דבוסת הפלגה בשוה ס"ל דעדיין תלוי בפלוגתא דרו"ש, ועי' היטב בתוס' דף ט' ע"ב, ובחו"ד סי' קפ"ט סק"ו' שפי' בדבריהם דבהפלגה בשוה לרב אי"צ ד' ראיות, ובהפלגה בדילוג סגי בד' ראיות. אבל הרש"ש בסוגיין פי' דברי התוס' דף ט' דבעינן ה' ראיות ע"ש שהגיה. ועי' חזו"א שם.

ג) ביסוד הפלוגתא דרב ושמואל היה אפשר לפרש דפליגי אי בעינן ג' הוכחות לוסת, או סגי במה שיש ג' מקרים שע"י שנפרש שיש לה סדר בראיותיה, יתפרשו כל המקרים כוסת. אולם עי' בראב"ד בבעה"נ סי' ג' כ"ב דפי' לשיטתו הנ"ל דבהפלגה לכו"ע אין הראשונה מצטרפת ובוסת החודש לכו"ע מצטרפת הראשונה. ונחלקו רוס"ש אם וסת הדילוג דומה לוסת החודש, השהו או להפלגה. וביאור דבריו י"ל דבוסת החודש בראי' הראשונה ג"כ סיבת הראי' היא החודש, רק שלא הוברר זאת עד שראתה ג' ראיות, אבל בהפלגה בראי' ראשונה אין הסיבה מחמת ההפלגה, ובדילוג נחלקו אם היום עיקר הגורם וראי' ראשונה ג"כ מחמת כן. או דעיקר הגורם הוא הדילוג, וע"ע שם מה שתי' על קושית התוס' מנגיחות בסירוגין. וכוונתו כנ"ל. ועי' ח"י ר' ראובן ב"ק. ואפשר שזו כוונת התוס'. וע"ע בלשון הראב"ד שכתב דלשמואל אין מצטרף ראי' ראשונה משום שראיה שניה עוקרת את היום הראשון, ויל"ע אם מתפרש להנ"ל. וע"ע ברמב"ן וברשב"א.

ד) התוס' כתבו דיש לחלק בין סירוגין דומים לסירוגין דשוורים, ונחלקו רבותינו אם כוונתם לחלק בין סירוגין דימים של ראית דם של אשה, לשוורים. דבנגיחות סיבת הנגיחה אינה מחמת הסירוג וההפלגה אלא ראית השוורים גורמת לנגיחה והחזק בנגיחה ג"פ, והסירוג הוא רק הפסקה בנגיחה משא"כ בוסתות שההפלגה היא גורמת לדם. ולפי"ז במועדות של נגיחה אף בסירוג של ימים סגי בג' נגיחות, וכ"כ הכו"פ סי' קפ"ט ב' י"ב או דכוונת התוס' שגם בשוורים יש לחלק בין סירוג של ימים לסירוג של שוורים, דכשמסרג בימים אמרינן שסיבת הנגיחה מה שעברו סך ימים שלא נגח. וכ"כ הגר"ז שם. ועי' בחי' הר"ן. דמשמע כהכו"פ ובתוס' ב"ק ל"ז ב' מפורש שגם בשוורים בסירוג ימים אין נגיחה ראשונה מן המנין, והכו"פ נדחק דהתוס' שם אזלי רק אליבא דשמואל, והגר"ז שם חולק עליו. וע"ע בשו"ע סי' י"ב לענין וסת הסירוג. דבסירוג של חדשים אף באשה ראייה ראשונה מן המנין, ופי' הגר"ז שבזה דמי לסירוג דשוורים.

ה) התוס' הקשו מהא דאמרינן בב"ק ראה שור ונגח ראה שור ולא נגח נעשה מועד בג' נגיחות ואף ראשונה מן המנין ומ"ש מסירוג דימים, ותי' דיש לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשוורים. (ועי' מש"כ לעיל) ומדבריהם מבואר דהוקשה להם על מה שיסדו דבהפלגה אין הראשונה מן המנין אף לרב, (וכ"מ ברמב"ן) ועי' כתבו לחלק. ובבד"ה לרא"ה (דף ט' ע"ב) הוכיח מזה שבהפלגה לכו"ע הראשונה מן המנין וכשיטת הרמב"ן הנ"ל. [והרמב"ן גופיה חשש לדעת הראשונים דפליגי וכדמבואר בהלכותיו פ"ה (ה"א), ובפליתי ס"ק ה' כתב דבחודש אחד מלא ואחד חסר מודה הרמב"ן, ופשוט הרמב"ן ל"מ הכי] אבל הרא"ה מסיק כן לדינא] והיינו דהרא"ה לא ס"ל לחלק כדברי התוס'. והראב"ד בבעה"נ סי' ג' כ"ג חילק בין הפלגה לסירוג.

אך צ"ע מ"ט לא הקשו התוס' בלא"ה, דמ"ש דילוג לשמואל דבעינן ד' ראיות, מהא דנגיחות, ואמנם ע"ש ברש"י בב"ק ל"ז ב' שהכריח מזה דלשמואל בעינן ד' נגיחות, ואפשר דהתוס' לא הקשו מדילוג דיש לדחוק כרש"י, ועכ"פ למסקנתם יש לדון אם דילוג נמי שאני מסירוג דשוורים. ובמהרש"א בב"ק כתב כן שגם לגבי דילוג יש לחלק כן. ע"ש מש"כ בדברי רש"י. [ויש להוסיף דלמש"כ הראב"ד דשמואל מדמי דילוג להפלגה, ע"כ דחילוק התוס' שייך גם בדילוג].

ו) ובמש"כ התוס' דיש לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשוורים. [באות ד' כתבנו בקצרה] הנה הראב"ד בבעה"נ סי' ג' כ"ג כתב דדוקא בהפלגה בעינן ד' ראיות אבל בוסת הסירוג כלומר שראתה ר"ח ניסן ור"ח סיון ור"ח אב ור"ח שבנייהם לא ראתה, סגי בג' ראיות ואפי' לשמואל, דדמי לוסת החודש בשוה דלכו"ע סגי בג' ראיות, והוכיח כן מהא דב"ק לענין סירוג דשוורים. והביא ד"א שגם בשוורים לשמואל בעינן ד' נגיחות (וכרש"י הנ"ל) וחולק ע"ז. והיינו דהראב"ד מחלק בין הפלגה לסירוג, דבהפלגה לכו"ע אין הראשונה מצטרפת ובסירוג לכו"ע מצטרפת. וסברתו כנ"ל דבהפלגה סיבת הראי' היא בהפלגה ובראייה ראשונה אינה מחמת ההפלגה, אבל בסירוג סיבת הראי' היא יום החודש וגם בראי' ראשונה שייך סיבת הראי' אלא שאין ניכר צורת הוסת שמסרגת בה ובוזה דמי לנגיחות. ובשו"ע סי' קפ"ט סעי' ט' כתב כהראב"ד. וע"ש בסעי' י"ב דמשמע דזה אף לשמואל וכ"כ הב"ח והש"ך שם. וכ"כ הט"ז ס"ק י"א אמנם בס"ק י"ב ל"מ הכי. ועי' מש"כ החו"ד ס"ק ח' בזה. אמנם הפרישה כתב דגם זה תלוי בפלוגתא, דדמי לדילוג ולמ"ד דהלכה כשמואל דראי' ראשונה אינה מצטרפת ה"נ בסירוג.

ובכו"פ ס"ק י"ב כתב שמדברי התוס' ב"ק מבואר דפליגי על הראב"ד וס"ל כהפרישה, שהרי כתבו לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשוורים. וש"מ דבסירוג אין ראי' הראשונה מצטרפת. אמנם נקט שם מסברא שכ"ז דוקא לשמואל אבל לרב מצטרפת דלא גרע מדילוג, והיינו כהפרישה. ואף שבתוס' ב"ק משמע דכתבו כן אף לרב ע"ש שנדחק דכוונתם רק לשמואל, אבל הגר"ז בקו"א ס"ק ב' תמה עליו דבתוס' בסוגיין מפורש שדבריהם גם לרב. ומוכח שגרע מדילוג דחודש ודמי לוסת הפלגה.

וע"כ כתב הגר"ז דמש"כ התוס' סירוג דימים אין כוונתם לסירוג דר"ח דזה ודאי לא גרע מדילוג דלרב אי"צ ד' ראיות, אלא מיירי בסירוג דומיא דשוורים וכמש"כ בב"ק שנגח יום א' ויום ב' לא נגח וכו' שזה דומה להפלגה, ובוזה חילקו בין סירוג דימים לסירוג דשוורים דהכא סיבת הנגיחה היא מה שעבר יום ולא נגח ודמי לוסת הפלגה שהראי' מחמת הפסקת הימים שלא ראתה. ובוזה הראיה ראשונה שלא היתה ע"י הפלגה אינה מצטרפת משא"כ בסירוג דשוורים דהשור שראה ולא נגח לא הוי סיבה לנגיחה, אבל סירוג דר"ח שראתה בר"ח ניסן ובר"ח אייר לא ראתה דמי לסירוג דשוורים, כיון שהיום קבוע. ומעתה שפיר יל"פ שאף שמואל מודה דראיה ראשונה ומצטרפת וכדעת הראב"ד, ודלא כהכו"פ, ועי' ח"י הר"ן.

ז) שיטת הר"ח הובא בתוס' דס"ל דלא סגי בראיה בדילוג ג' חדשים אלא שראתה כן ג"פ, והתוס' תמהו מ"ט לא פירש כשיטתם. והאחרונים כתבו בכמה אופנים. א. בחדרי דיעה כתב דאין רגילות לדלג עד עולם ליי"ט וכו', אלא רק חוזרת לראות באותם ג' חדשים. ואין קובעת למה שאין רגילות. ב. ההפלאה כתב עפ"י מה שישד שם דכשהגיע לסוף החודש בטל הוסת ואין חוששת ליום א' בחודש הבא. ומטעם זה ס"ל לר"ח שאין זה וסת. [יסוד זה הביאו גם בשם החזו"א ובפרי דיעה נסתפק בזה]. ג. בראב"ד מבואר דוסת הדילוג יום החודש הוא הגורם אלא שהחזקה לשנות את היום שגורם. וא"כ יש בזה חידוש שאף שאין הגורם שוה בכולם קבעה וסת. ועי' פליג הר"ח. ד. ברשב"א ב"ק נראה דהוקשה לר"ח מהא דסירוג דנגיחות שראיה ראשונה מן המנין וקשה לשמואל, ולא ניחא ליה פירש"י שם דזה דלא כשמואל וע"כ פי' כשיטתו. ולפי"ז נמצא דבאופן שנקטו הראשונים בסוגיין לדעת הר"ח לכו"ע ראי' ראשונה מן המנין, וכ"מ בראשונים שהביאו מהר"ח דהלכה כרב. וצריך לבאר לכל אחד מהפירושים איך א"ש לדברי הר"ח. ועי' היטב.

ח) ובעיקר שיטתו, בתוס' מבואר דאליבא דשמואל רק בדילוג ראשון בעינן ד' ראיות אבל אח"כ סגי בג' ראיות - וע"כ ובכו"פ ס"ק ח' הביא בשם הרשב"א בתו"ה דלשמואל בעינן ד' ראיות בכל פעם כלומר שתראה ג"פ בד' חדשים. וצ"ב דעת התוס' אליבא דהר"ח. ובכו"פ שם ביאר דראית ט"ז שבסיכוב השני נחשבת ראית דילוג מראית י"ח שלפניה, והוכיח מזה כהפרישה (עי' להלן אות יג) שאף דילוג שאינו שוה לשאר דילוגים מצטרף, וצ"ע. וע"ע ברשב"א ב"ק ל"ז ב' דנראה שיטה אחרת בדעת ר"ח. ובמה שהקשו התוס' לפי שהוא דפליגי בדברי ורשב"ג עי' מש"כ בחידודי הלכות.

ט) ועיקר שיטת הר"ח אף דהראשונים פליגי עליה בפירוש הגמ', מ"מ הביאו להלכה את דין הר"ח שקובעת וסת בכה"ג. עי' ברשב"א בסוגיין. וכ"ה בשו"ע סעי' ח'.

וכע"ז כתב בבעה"נ סי' ג' ס"ק י"ט שאם ראתה ט"ו בחודש זה וט"ז בחודש זה ושילשה כך ג"פ קבעה וסת לזה. ובדבריו שם מבואר שהם ב' וסתות נפרדות והיינו שקבעה וסת לט"ו בסירוג חודש, ולט"ז בדילוג חודש. ומבואר שם להדיא דהוי ב' וסתות נפרדות ואפשר לעקור כל אחת בנפרד. ועי' ט"ז ס"ק י' שכתב כן להלכה דסגי שתראה ט"ו וט"ז ג"פ.

אולם בשיטת הר"ח א"א לפרש כן דלשיטתו בעינן לרב ג' ראיות ולשמואל ד' ראיות. וגם מוכרח דלא הוי ב' וסתות נפרדות דא"כ אי"ז שייך לפלוגתא דר"ש. ועי' ש"ך ס"ק כ' דהפרישה כתב על דין זה דלשמואל בעינן שתראה גם ב"ח. והש"ך פליג דלדין דלא ס"ל כהר"ח לכו"ע סגי בג"פ דהוי כוסת הסירוג. והיינו כנ"ל בראב"ד. [ונמ"מ לא הוי ממש וסת הסירוג כיון שבחודש שבינתיים ראתה ג"כ]. והש"ך לשיטתו כתב דסגי שתראה ט"ו וט"ז ג"פ, ואמנם התוה"ש סתר משנתו דפסק כהפרישה דתלוי במחלוקת רב ושמואל ולאידך גיסא הביא דברי הש"ך שגם אם ראתה ט"ו וט"ז ע"פ קבעה וסת, ועי' כור"פ שתמה עליו.

ובדעת הר"ח מבואר דהוי הכל כוסת אחד שיש לה סדר בכל ראייה שרואה ג' חדשים בדילוג. ולכך צריך להחזיקה ג"פ בכל סדר וגם ג' סדרים. ודוק היטב. [והא דלא ס"ל דהוי כוסת הסירוג צ"ל דכיון שראתה ביניהם נקטינן דהכל וסת אחד וצל"ע] ויל"ע איך קבעה לראות ט"ו אחר ראית י"ח ואף אם ראתה ד' ראיות כהרשב"א הרי לא הוחזקה ג"פ שרואה ט"ו אחר י"ח. [ולראב"ד דהוי וסת נפרד לק"מ].

ויל"ע איך הדין בראתה ט"ו וט"ז י"ז י"ח וכו' דאין הדילוגים שוים, ובפשוטו לדעת הר"ח לא קבעה וסת, אבל לראב"ד דהוי וסת הסירוג לכל אחד בנפרד קבעה וסת לט"ו לסירוג דהסירוגים שוים שרואה אחת לג' חדשים בט"ו, וכ"כ התפאל"מ. וכע"ז עי' בחדרי דיעה [ע"ש דנראה שנסתפק בראתה ט"ו וט"ז י"ח בכל הפעמים, דהדילוג משניה לשלישית אינו שוה לדילוג ראשון] והניח בצ"ע. ובמשמרת הטהרה (קבור"פ) פ"ז הערה 143 האריך וכתב דכל שהראיות שבינתיים אינם שוות אין מצטרפים, והסכים עמו הגריש"א שליט"א.

י) גמ' למודה שאני, ומבואר דאף לרב שראיה ראשונה מן המנין, כ"ז כשהיא חלק מן הוסת משא"כ בלמודה ליום ט"ו דראית ט"ו מן הוסת הקודם, א"א לצרפה לוסת הדילוג. ולאידך גיסא לשמואל דראיה ראשונה אינה מן המנין מ"מ כשבאה אחר ראית וסת הקודם הרי היא מן המנין וחשבינן לראיה הקודמת לראיה ראשונה של ד' ראיות וכדאיתא בגמ'. והחילוק דאף דלשמואל בעינן ד' ראיות אין צריך לבנות חזקה מכולם שהרי די בג' ראיות, אלא דלא חשיב ראית דילוג אלא כשבאה אחר ראיה שקדמה לה, ולזה מהני ראיה ראשונה אף של וסת אחר להחשיב ראיה שאחריה ראית דילוג. ונפ"מ בזה גם כוסת הפלגה ואף לרב שבזה לכו"ע בעינן ד' ראיות לדעת רוב הראשונים. דמ"מ אפשר לצרף ראיה של וסת אחר ליחשב ראיה שאחריה ראית הפלגה וכן מוכח במתני' לעיל ס"ג ב' דאחר ראית ט"ו סגי בג' ראיות של הפלגת כ'. וכ"ז מתבאר בדברי הרמב"ן בסוגיין [אליבא דהראשונים שבהפלגה אף לרב בעינן ד' ראיות אמנם עי' במש"כ בסו"ד לשיטתו דנראה שם שזה סברא מסוימת בדילוג דאין זה עקירה גמורה לוסת הקודם אלא מדלגת באותו וסת ע"ש וצל"ע].

יא) ובהא דמבואר דראיה ראשונה אינה מצטרפת כשהיא שייכת לוסת אחר, עי' ש"ך ס"ק כ"ו לענין וסת הסירוג דאם ראתה א' שבט א' אדר א' ניסן א' סיון א' אב לא קבעה וסת הסירוג דראית ניסן שייכת לראיות שלפניה דקבעה וסת לראותב ר"ח בלא סירוג. ומבואר דאף שלא קבעה הוסת הקודם אלא ע"י ריאה זו גופא נקטינן דשייכת לפסניה ולא לאחריה. והאחרונים הקשו מ"ש מהא דב"ק בנגח ג' שבתות ואח"כ ביום א' וביום ב'. הוי ספק אם שבת שלישית שייכת לפניה או לאחריה, ועי' חו"ד ס"ק ו' דהתם אין עוקר וסת לשבת אלא שמוסיף דהוחזק לכל הימים משא"כ הכא דאתינן לעקור וסת של ט"ו זה לא אמרינן. וע"ע בכור"פ.

יב) תוד"ה ואינה, וכו' דאין לחוש בדילוג משום חדא זימנא וכ"כ הראשונים וכ"ה בשו"ע סעי' י"א אמנם עי' רמב"ם פ"ח מאיסור"ב ה"ו ובמ"מ שם דכתב דמשמע דס"ל דחוששת אף בפעם אחת.

ובסברת התוס' בפשטות הטעם דאין זה וסת שכיח וכל שלא ראתה כן אין חוששים לו. אמנם הראב"ד בבעה"נ ס"ק י"א כתב טעם אחר, דבוסת הדילוג כל ראיה עוקרת היום הקודם. דכשראתה בט"ז נעקר הגורם דיום ט"ו וא"א לומר דתחוש מתחילתה בראית ט"ו שבחודש הבא יעקר יום ט"ו ע"ש. והעירו האחרונים דבוסת הסירוג ל"ש האי טעמא. ובשו"ע סעי' י"ב כתב דין זה גם לגבי וסת הסירוג. ועי' מקור מים חיים סי"א.

יג) שם מיתיבי ראתה יום עשרים ואחד וכו' הב"ע כגון שרגילה למחזי ביום עשרים ושינתה ליום עשרים ואחד. ובפשוטו היינו דוקא בכה"ג דראיה קודמת היתה בהפלגת כ' דעי"ז גם בהפלגת כ"א יש כאן דילוג יום אחד ואיכא ג' דילוגים שוים. ועי' טושו"ע סעי' ז' ובב"ח וט"ז שם שמבואר כן. אמנם הפרישה חידש שאף אם היה לה וסת אחר כגון ליום ט"ו ושינתה לכ'. כע"ז

ה) התוס' הקשו מהא דאמרינן בב"ק ראה שור ונגח ראה שור ולא נגח נעשה מועד בג' נגיחות ואף ראשונה מן המנין ומ"ש מסירוג דימים, ות"י דיש לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשוורים. (ועי' מש"כ לעיל) ומדבריהם מבואר דהוקשה להם על מה שיסדו דבהפלגה אין הראשונה מן המנין אף לרב, (וכ"מ ברמב"ן) ועי' כתבו לחלק. ובבד"ה לרא"ה (דף ט' ע"ב) הוכיח מזה שבהפלגה לכו"ע הראשונה מן המנין וכשיטת הרמב"ן הנ"ל. [והרמב"ן גופיה חשש לדעת הראשונים דפליגי וכדמבואר בהלכותיו פ"ה (ה"א), ובפלותי ס"ק ה' כתב דבחודש אחד מלא ואחד חסר מודה הרמב"ן, ופשטות הרמב"ן ל"מ הכי] אבל הרא"ה מסיק כן לדינא] והיינו דהרא"ה לא ס"ל לחלק כדברי התוס'. והראב"ד בבעה"נ סי' ג' כ"ג חילק בין הפלגה לסירוג.

אך צ"ע מ"ט לא הקשו התוס' בלא"ה, דמ"ש דילוג לשמואל דבעינן ד' ראיות, מהא דנגיחות, ואמנם ע"ש ברש"י בב"ק ל"ז ב' שהכריח מזה דלשמואל בעינן ד' נגיחות, ואפשר דהתוס' לא הקשו מדילוג דיש לדחוק כרש"י, ועכ"פ למסקנתם יש לדון אם דילוג נמי שאני מסירוג דשוורים. ובמהרש"א בב"ק כתב כן שגם לגבי דילוג יש לחלק כן. ע"ש מש"כ בדברי רש"י. [ויש להוסיף דלמש"כ הראב"ד דשמואל מדמי דילוג להפלגה, ע"כ דחילוק התוס' שייך גם בדילוג].

ו) ובמש"כ התוס' דיש לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשוורים. [באות ד' כתבנו בקצרה] הנה הראב"ד בבעה"נ סי' ג' כ"ג כתב דדוקא בהפלגה בעינן ד' ראיות אבל בוסת הסירוג כלומר שראתה ר"ח ניסן ור"ח סיון ור"ח אב ור"ח שביניהם לא ראתה, סגי בג' ראיות ואפי' לשמואל, דדמי לוסת החודש בשוה דלכו"ע סגי בג' ראיות, והוכיח כן מהא דב"ק לענין סירוג דשוורים. והביא ד"א שגם בשוורים לשמואל בעינן ד' נגיחות (וכרש"י הנ"ל) וחולק ע"ז. והיינו דהראב"ד מחלק בין הפלגה לסירוג, דבהפלגה לכו"ע אין הראשונה מצטרפת ובסירוג לכו"ע מצטרפת. וסברתו כנ"ל דבהפלגה סיבת הרא"ה היא בהפלגה ובראיה ראשונה אינה מחמת ההפלגה, אבל בסירוג סיבת הרא"ה היא יום החודש וגם ברא"ה ראשונה שייך סיבת הרא"ה אלא שאין ניכר צורת הוסת שמסרגת בה ובוזה דמי לנגיחות. ובשו"ע סי' קפ"ט סעי' ט' כתב כהראב"ד. וע"ש בסעי' י"ב דמשמע דזה אף לשמואל וכ"כ הב"ח והש"ך שם. וכ"כ הט"ז ס"ק י"א אמנם בס"ק י"ב ל"מ הכי. ועי' מש"כ

החור'ד ס"ק ח' בזה. אמנם הפרישה כתב דגם זה תלוי בפלוגתא, דדמי לדילוג ולמ"ד דהלכה כשמואל דראי' ראשונה אינה מצטרפת ה"נ בסירוג.

ובכו"פ ס"ק י"ב כתב שמדברי התוס' ב"ק מבואר דפליגי על הראב"ד וס"ל כהפרישה, שהרי כתבו לחלק בין סירוג דימים לסירוג דשורים. וש"מ דבסירוג אין ראי' הראשונה מצטרפת. אמנם נקט שם מסברא שכ"ז דוקא לשמואל אבל לרב מצטרפת דלא גרע מדילוג, והיינו כהפרישה. ואף שבתוס' ב"ק משמע דכתבו כן אף לרב ע"ש שנדחק דכוונתם רק לשמואל, אבל הגר"ז בקו"א ס"ק ב' תמה עליו דבתוס' בסוגיין מפורש שדבריהם גם לרב. ומוכח שגרע מדילוג דחודש ודמי לוסת הפלגה.

וע"כ כתב הגר"ז דמש"כ התוס' סירוג דימים אין כוונתם לסירוג דר"ח דזה ודאי לא גרע מדילוג דלרב אי"צ ד' ראיות, אלא מיירי בסירוג דומיא דשורים וכמש"כ בב"ק שנגח יום א' ויום ב' לא נגח וכו' שזה דומה להפלגה, ובזה חילקו בין סירוג דימים לסירוג דשורים דהכא סיבת הנגיחה היא מה שעבר יום ולא נגח ודמי לוסת הפלגה שהראי' מחמת הפסקת הימים שלא ראתה. ובזה הראיה ראשונה שלא היתה ע"י הפלגה אינה מצטרפת משא"כ בסירוג דשורים דהשור שראה ולא נגח לא הוי סיבה לנגיחה, אבל סירוג דר"ח שראתה בר"ח ניסן ובר"ח אייר לא ראתה דמי לסירוג דשורים, כיון שהיום קבוע. ומעתה שפיר יל"פ שאף שמואל מודה דראיה ראשונה ומצטרפת וכדעת הראב"ד, ודלא כהכרו"פ, ועי' ח' הר"ן.

ז) שיטת הר"ח הובא בתוס' דס"ל דלא סגי בראיה בדילוג ג' חדשים אלא שראתה כך ג"פ, והתוס' תמהו מ"ט לא פירש כשיטתם. והאחרונים כתבו בכמה אופנים. א. בחדרי דיעה כתב דאין רגילות לדלג עד עולם ל"ח י"ט וכו', אלא רק חוזרת לראות באותם ג' חדשים. ואין קובעת למה שאין רגילות. ב. ההפלאה כתב עפ"י מה שישד שם דכשהגיע לסוף החודש בטל הוסת ואין חוששת ליום א' בחודש הבא. ומטעם זה ס"ל לר"ח שאין זה וסת. [נסוד זה הביאו גם בשם החזו"א ובפרי דיעה נסתפק בזה]. ג. בראב"ד מבואר דוסת הדילוג יום החודש הוא הגורם אלא שהחזקה לשנות את היום שגורם. וא"כ יש בזה חידוש שאף שאין הגורם שיהיה ככולם קבעה וסת. וע"ז פליג הר"ח. ד. ברשב"א ב"ק נראה דהוקשה לר"ח מהא דסירוג דנגיחות שראיה ראשונה מן המנין וקשה לשמואל, ולא ניחא ליה פירש"י שם דזה דלא כשמואל וע"כ פי' כשיטתו. ולפי"ז נמצא דבאופן שנקטו הראשונים בסוגיין לדעת הר"ח לכו"ע ראי' ראשונה מן המנין, וכ"מ בראשונים שהביאו מהר"ח דהלכה כרב. וצריך לבאר לכל אחד מהפירושים איך א"ש לדברי הר"ח. ועי' היטב.

ח) ובעיקר שיטתו, בתוס' מבואר דאליבא דשמואל רק בדילוג ראשון בעינן ד' ראיות אבל אח"כ סגי בג' ראיות - וצ"ב ובכו"פ ס"ק ח' הביא בשם הרשב"א בתו"ה דלשמואל בעינן ד' ראיות בכל פעם כלומר שתראה ג"פ בד' חדשים. וצ"ב דעת התוס' אליבא דהר"ח. ובכו"פ שם ביאר דראית ט"ז שבסיכוב השני נחשבת ראית דילוג מראית י"ח שלפניה, והוכיח מזה כהפרישה (עי' להלן אות יג) שאף דילוג שאינו שווה לשאר דילוגים מצטרף, וצ"ע. וע"ע ברשב"א ב"ק ל"ז ב' דנראה שיטה אחרת בדעת ר"ח. ובמה שהקשו התוס' לפי שהוא דפליגי בדרכי ורשב"ג עי' מש"כ בחידודי הלכות.

ט) ועיקר שיטת הר"ח אף דהראשונים פליגי עליה בפירוש הגמ', מ"מ הביאו להלכה את דין הר"ח שקובעת וסת בכה"ג. עי' ברשב"א בסוגיין. וכ"ה בשו"ע סעי' ח'.

וכע"ז כתב בבב"ב נ"ס י"ג ס"ק י"ט שאם ראתה ט"ו בחודש זה וט"ז בחודש זה ושילשה כך ג"פ קבעה וסת לזה. וכדבריו שם מבואר שהם ב' וסתות נפרדות והיינו שקבעה וסת לט"ו בסירוג חודש, ולט"ז בדילוג חודש. ומבואר שם להדיא דהוי ב' וסתות נפרדות ואפשר לעקור כל אחת בנפרד. ועי' ט"ז ס"ק י' שכתב כן להלכה דסגי שתראה ט"ו ט"ז ג"פ.

אולם בשיטת הר"ח א"א לפרש כן דלשיטתו בעינן לרב ג' ראיות ולשמואל ד' ראיות. וגם מוכרח דלא הוי ב' וסתות נפרדות דא"כ אי"ז שייך לפלוגתא דרו"ש. ועי' ש"ך ס"ק כ' דהפרישה כתב על דין זה דלשמואל בעינן שתראה גם ב"ח. והש"ך פליג דלדין דלא ס"ל כהר"ח לכו"ע סגי בג"פ דהוי כוסת הסירוג. והיינו כנ"ל בראב"ד. [ומ"מ לא הוי ממש וסת הסירוג כיון שבחודש שבינתיים ראתה ג"כ]. והש"ך לשיטתו כתב דסגי שתראה ט"ו ט"ז ג"פ, ואמנם התוה"ש סתר משנתו דפסק כהפרישה דתלוי במחלוקת רב ושמואל ולאידך גיסא הביא דברי הש"ך שגם אם ראתה ט"ו ט"ז ע"פ קבעה וסת, ועי' כרו"פ שתמה עליו.

ובדעת הר"ח מבואר דהוי הכל כוסת אחד שיש לה סדר בכל ראייה שרואה ג' חדשים בדילוג. ולכן צריך להחזיקה ג"פ בכל סדר וגם ג' סדרים. ודוק היטב. [והא דלא ס"ל דהוי כוסת הסירוג צ"ל דכיון שראתה ביניהם נקטינן דהכל וסת אחד וצל"ע] ויל"ע איך קבעה לראות ט"ו אחר ראית י"ח ואף אם ראתה ד' ראיות כהרשב"א הרי לא הוחזקה ג"פ שרואה ט"ו אחר י"ח. [ולראב"ד דהוי וסת נפרד לק"מ].

ויל"ע איך הדין בראתה ט"ו ט"ז י"ז י"ח וכו' דאין הדילוגים שווים, ובפשוטו לדעת הר"ח לא קבעה וסת, אבל לראב"ד דהוי וסת הסירוג לכל אחד בנפרד קבעה וסת לט"ו לסירוג דהסירוגים שווים שרואה אחת לג' חדשים בט"ו, וכ"כ התפאל"מ. וכע"ז עי' בחדרי דיעה [ע"ש דנראה שנסתפק בראתה ט"ו ט"ז י"ח בכל הפעמים, דהדילוג משניה לשלישית אינו שווה לדילוג ראשון] והניח בצ"ע. ובמשמרת הטירה (קבור"פ) פ"ז הערה 143 האריך וכתב דכל שהראיות שבינתיים אינם שוות אין מצטרפים, והסכים עמו הגריש"א שליט"א.

י) גמ' למודה שאני, ומבואר דאף לרב שראיה ראשונה מן המנין, כ"ז כשהיא חלק מן הוסת משא"כ בלמודה ליום ט"ו דראית ט"ו מן הוסת הקודם, א"א לצרפה לוסת הדילוג. ולאידך גיסא לשמואל דראיה ראשונה אינה מן המנין מ"מ כשבאה אחר ראית וסת הקודם הרי היא מן המנין וחשבינן לראיה הקודמת לראיה ראשונה של ד' ראיות וכדאיתא בגמ'. והחילוק דאף דלשמואל בעינן ד' ראיות אין צריך לבנות חזקה מכולם שהרי די בג' ראיות, אלא דלא חשיב ראית דילוג אלא כשבאה אחר ראיה שקדמה לה, ולזה מהני ראיה ראשונה אף של וסת אחר להחשיב ראיה שאחריה ראית דילוג. ונפ"מ בזה גם כוסת הפלגה ואף לרב שבזה לכו"ע בעינן ד' ראיות לדעת רוב הראשונים. דמ"מ אפשר לצרף ראיה של וסת אחר ליחשב ראיה שאחריה ראית הפלגה וכן מוכח במתני' לעיל ס"ג ב' דאחר ראית ט"ו סגי בג' ראיות של הפלגת כ'. וכ"ז מתבאר בדברי הרמב"ן בסוגיין [אליבא דהראשונים שבהפלגה אף לרב בעינן ד' ראיות אמנם עי' במש"כ בסו"ד לשיטתו דנראה שם שזה סברא מסוימת בדילוג דאין זה עקירה גמורה לוסת הקודם אלא מדלגת באותו וסת ע"ש וצל"ע].

יא) ובהא דמבואר דראיה ראשונה אינה מצטרפת כשהיא שייכת לוסת אחר, עי' ש"ך ס"ק כ"ו לענין וסת הסירוג דאם ראתה א' שבט א' אדר א' ניסן א' סיון א' אב לא קבעה וסת הסירוג דראית ניסן שייכת לראיות שלפניה דקבעה וסת לראותב ר"ח בלא סירוג. ומבואר דאף שלא קבעה הוסת הקודם אלא ע"י ריאה זו גופא נקטינן דשייכת לפסניה ולא לאחריה. והאחרונים הקשו מ"ש מהא דב"ק בנגח ג' שבתות ואח"כ ביום א' וביום ב'. הוי ספק אם שבת שלישית שייכת לפניה או לאחריה, ועי' חו"ד ס"ק ו' דהתם אין עוקר וסת לשבת אלא שמוסיף דהוחזק לכל הימים משא"כ הכא דאתינן לעקור וסת של ט"ו זה לא אמרינן. וע"ע בכרו"פ.

(יב) תוד"ה ואינה, וכו' דאין לחוש בדילוג משום חדא זימנא וכ"כ הראשונים וכ"ה בשו"ע סעי' י"א אמנם עי' רמב"ם פ"ח מאיסור"ב ה"ו ובמ"מ שם דכתב דמשמע דס"ל דחוששת אף בפעם אחת. ובסברת התוס' בפשטות הטעם דאין זה וסת שכיח וכל שלא ראתה כן אין חוששים לו. אמנם הראב"ד בבעה"נ ס"ק י"א כתב טעם אחר, דבוסת הדילוג כל ראייה עוקרת היום הקודם. דכשראתה בט"ז נעקר הגורם דיום ט"ו וא"א לומר דתחוש מתחילתה בראית ט"ו שבחודש הבא יעקר יום ט"ו ע"ש. והעירו האחרונים דבוסת הסירוג ל"ש האי טעמא. ובשו"ע סעי' י"ב כתב דין זה גם לגבי וסת הסירוג. ועי' מקור מים חיים סי"א.

(יג) שם מיתיבי ראתה יום עשרים ואחד וכו' הב"ע כגון שרגילה למחזי ביום עשרים ושינתה ליום עשרים ואחד. ובפשוטו היינו דוקא בכה"ג דראיה קודמת היתה בהפלגת כ' דעי"ז גם בהפלגת כ"א יש כאן דילוג יום אחד ואיכא ג' דילוגים שונים. ועי' טוש"ע סעי' ז' ובב"ח וט"ז שם שמבואר כן. אמנם הפרישה חידש שאף אם היה לה וסת אחר כגון ליום ט"ו ושינתה לכ' דלא הוי הדילוג שוה לדילוגים שאחריו ה"ה מצטרף לוסת הדילוג וצ"ע הסברא. ועי' ש"ך שם שצידד כן ולבסוף מסיק דלא מצטרף וכהב"ח וט"ז וע"ש שהוכיח כן.

וסת היום בשבוע

(טו) בגמ' דף י"א אמר ר"א קפצה וראתה בחד בשבת וכו' קבעה וסת לימים. ומשמע דקובעת וסת ליום בשבוע והיינו בדילוג כמה שבועות [וכמש"כ הראשונים דאל"כ אינה קובעת דהוי ימי נדה] ועי' רמב"ן שהביא מחלוקת בזה, דהרמב"ן מפרש דכוונת הגמ' להפלגת כ"ב דאף לשיטת הראב"ד דקובעת וסת ליום בחודש מ"מ אין קובעת ליום בשבוע, אבל בשם חכמי הצרפתים כתב דקובעת גם ליום בשבוע, והשוו זאת לשור שנגח ג"פ בשבת דנעשה מועד לשבתות וכ"כ הרשב"א, וכ"ה בשו"ע סעי' ו'. [ומדבריהם נראה דגם בנגיחות שייך מועד ליום א' בשבוע ולא דוקא לשבת, וזה דלא כמש"כ תוס' ב"ק ל"ז א' בשם הירושלמי].

והאחרונים נתקשו למאי נפ"מ דקובעת יום בשבוע, תיפו"ל דהו"ל הפלגות שוות, ותי' דאיכא כמה נפ"מ א. למאי דקי"ל שבהפלגה צריכה ד' ראיות, דראיה אחת אינה הפלגה, אבל לוסת היום קובעת בג"פ, כמש"כ הבי"ו והש"ך ס"ק י"ד. ב. שאם ראתה בינתיים לא הוי הפלגה אבל לענין וסת הימים דהוי כוסת החודש לא מגרע במה שראתה בינתיים. ג. בעברה יום ההפלגה אין חוששת אלא כשתפליג מיום שתראה משא"כ בוסת השבוע. עי' תוה"ש וסד"ט וחוו"ד שם.

(טז) עוד דנו האחרונים שכל הפלגה יחשב גם וסת השבוע בדילוג כגון ראתה ליום כ"ג דהוי וסת השבוע בדילוג יום אחד, וכן לכאורה כוונת השו"ע סעי' ו' ובימי השבוע "שנים ואינם שנים". ובחוו"ד שם כתב דאחר שקבעה בד' ראיות נקטינן דקבעה להפלגה כדרך סתם וסתות ולא ליום בשבוע. אמנם משמע מדבריו דבג' ראיות דלא קבעה להפלגה נקטינן דקבעה ליום השבוע בדילוג, אבל בס"ט ס"ק ד' מבואר דאף קודם שקבעה נקטינן שזו הפלגה ולא וסת השבוע בדילוג. וע"ע בהפלגה וכן בס"ט ס"ק ל"א שצידדו דלא מצרפין כלל וסת סירוג ודילוג ולכן לא קובעת וסת השבוע בסירוג ובדילוג. וע"ש בס"ט מה שביאר כוונת השו"ע.

(יז) לעיל הובא מהראב"ד שאשה קובעת וסת הסירוג. וכ"כ בשו"ע סעי' ט' וי"ב והנה הראב"ד סי' ג' אות ד' כתב מקור לזה מסירוג דשוורים, אולם החוו"ד ס"ק י' כתב שמקור דין זה הוא מוסת השבוע שפי' הראשונים דלא שייך אלא ברואה כל ג' שבועות (דאל"כ הוי ימי נדה ולא קבעה וסת) והנה השו"ע כתב דוסת הסירוג אין חוששת לו כ"ז שלא קבעה, וה"ט משום דלא שכיח שתסרג, ועי' ש"ך שם דלשון וסת הסירוג הוא שמסרגת משאר נשים. והעירו דכ"ז בוסת החודש אבל בוסת השבוע הרי אדרבה אינה רואה כל שבוע דהוי ימי נדות, וא"כ דרכה לסרג. ובס' אמרי אברהם סי' ה' העיר לפי"ז על מש"כ האחרונים הנ"ל דוסת הפלגה אלים מוסת השבוע בדילוג, דהרי סירוג זה שכיח, עי"ש שהאריך בכ"ז [ואפשר דגם בכה"ג הוי וסת גרוע, דאי נקטינן שהיום גורם היה לה לראות כל שבוע, ואי דאין יכולה לראות כל שבוע, א"כ זה גופא מכריח שאין היום גורם. ודוק]. ובאמת בראב"ד ס"ק י' מבואר טעם אחר דלא חוששת לוסת הסירוג כ"ז שלא קבעה, ולא משום דלא שכיח אלא משום דבפעם ראשונה שסירגה ולא ראתה בכ"ח נעקר הוסת דר"ח, ולפי"ז א"ש גם בוסת הסירוג בשבוע. [אמנם בראב"ד גופיה משמע דוסת השבוע לא חשיב סירוג מדהוצרך לומר שמקור וסת הסירוג הוא משוורים, ואפשר דלידידה בוסת השבוע כשלא ראתה בשבוע ב' לא הוי עקירה כיון שאין דרכה לראות אחר שבוע כנ"ל, ועי'].

וסת שאינו קבוע

(א) בטעמא דחוששת לוסת שא"ק עי' רש"י לעיל ס"ג ב' ד"ה זה וזה, שמא מעכשיו תקבע וכו' וכע"ז בבעה"נ סי' ג' י' דתחילתו כסופו וע"ש ס"ק י"א הואיל וראוי לקובעו בג' פעמים. ועי' נו"ב סו"ס צ"ג דכשלבסוף לא ראתה איגלאי מילתא דראיתיה לא היתה מחמת וסתה, ולפי"ז באופן שאין יכולה לקבוע וסת אין חוששת בפעם אחת, ועי' להלן אות ג' ובחזו"א סי' פ"ה ס"ק ל"ט כתב דאין החשש שזהו טבעה אלא שאף שהיה מקרה חוששים שמא ישוב המקרה ומה"ט הוא דכשראתה ב' פעמים נעקר בפ"א ע"ש. ודבריו לכאורה דלא כראשונים הנ"ל. וע' בפרד"ר פתיחה לסי' קפ"ט אות י"ז דהקשה דאשה שמוחזקת לראות בוסת קבוע מ"ט חוששת שתקבע וסת. [עי' להלן שבאמת לרז"ה והרא"ה אין חוששת] ותי' משום דרוב נשים יש להם וסת קבוע. אמנם יל"ע ביש לה וסת קבוע ושינתה ליום אחר דהתם הרי יש לה וסת קבוע וסתם אשה אין לה ב' וסתות, ומ"ט חוששת לוסת שא"ק. ויל"פ משום דשינתה חיישנן שעקרה לוסת הקבוע, ובאופן שלא שינתה וסתה אלא ראתה גם יום נוסף לפי"ז לא תחוש לוסת שא"ק, אולם זה תלוי בפלוגתא הפוסקים בסי' קפ"ט סעי' י"ג עי' להלן.

(ב) עוד עיין בפרד"ר שהקשה מ"ט חוששת לוסת שא"ק בימי זיבה כיון שאין קובעת וסת בימי זיבה, ומזה משמע דחוששת גם ללא שתקבע וסת. ועי' בהערות לראב"ד ס"ג אות י"א שהביא פלוגתא בזה בין הגר"ז לסד"ט. ועי' להלן בשם הראב"ד ס"ק י"ג דאין חוששת לימי זיבה.

(ג) עוד יש לדון בעקרה וסת שא"ק בפעם אחת, אי משום עקירה הוא, או דכיון שאין יכול לקבוע וסת ג"פ כיון שלא ראתה בג' חדשים רצופין לכך נעקר הוסת דתו ל"ש חשש שמא תקבע. ולמש"כ הגר"ז סי' קפ"ט בדעת הראב"ד דוסת המורכב לקפיצות וימים ג"כ אינה קובעת שלא ברצופין משום דבהפסקה נעקר ראייה ראשונה, מבואר דטעמא דאינו נקבע משום עקירה ולא להיפך.

ועי' להלן בסוף פירקין ביש לה וסת ליום כ' ושינתה ליום ל' ובחודש שלישי לא ראתה לא ביום כ' ולא ביום ל', לרש"י לא הוי עקירה ליום כ' כיון שלא ראתה כלל ומ"מ הוי עקירה ליום ל'. ולכאורה הטעם משום דשוב א"א לקבוע וסת ליום ל'. עי"ש. עוד יל"ע מהא דס"ד דראתה כ"פ אינו נעקר בפעם אחת, והרי התם אין יכולה לקבוע וסת כיון שאינם רצופין, ועי' חזו"א פ"ה ל"ח שהרגיש בזה.

ועוד עי' בראב"ד סי' ג' אות ט"ו דמשמע דשייך עקירת וסת שא"ק אף כשאין הוכחה שאין לה וסת, בראתה א' ניסן כ' ניסן א' אייר אין חוששת לא' סיון דראיה, דא' אייר היה משום הפלגת י"ב ע"ש. והתם הרי לא חזינן דעקרה וסת דר"ח, ואעפ"כ חשיב עקירה. וע"ש בהערות.

ד' ע' ראב"ד סי' ג' י"א דמתחילת ראיתה חוששת לוסת שא"ק, וכשראתה ב' פעמים הוי הפלגה וחוששת לוסת שא"ק להפלגה, וכ"ד רוב הראשונים, אבל בהשגות הרז"ה שם וכן בבד"ה לרא"ה (דף ו' ע"ב) כתבו דדוקא כשהיה לה וסת קבוע ושינתה חוששת לוסת שא"ק כיון שראתה מעין מה שהיתה למודה, וסברתו כנראה דבכה"ג חוששת שקבעה וסת אבל בסתמא עדיין לא ראינו אצלה קביעות וסת.

ה) כתב הרמב"ן בהלכות פ"ה הל' כ"א ראתה א' ניסן וכ' ניסן חוששת לשניהם לעונת החודש, [דהיינו לא' אייר ולכ' אייר], ואם לא ראתה ביום א' אייר חוששת ליום ט' אייר משום הפלגת כ', ומשמע דבראתה ביום א' אייר אין חוששת להפלגת כ'. ואמנם הרמ"א בדרכי משה ובהג"ה לשו"ע סעי' י"ג כתב שאף בראתה חוששת, אבל האחרונים נקטו דבדוקא כתב הרמב"ן כן, ונחלקו בבאורו. א. הב"י כתב דכשראתה ביום ר"ח נקטינן שעיקר ראיתה היה בא' ניסן ותקבע לר"ח וראיית כ' דמים יתרים הם. והיינו דאין חוששת לב' וסתות שאין קבועים, ובדרכי משה הקשה ע"ז מהא דכשראתה ביום ט' חוששת לכ' אייר. ב. והב"ח והפרישה ס"ק כ"ט וכן הש"ך ס"ק י"א פ"י משום דכשראתה ביום א' אייר דהוי הפלגת י"ב לראיה קודמת עקרה הפלגת כ' וס"ל דהפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה. ג. הבי"מ שם כתב דאין חוששת להפלגה אלא מרא"י אחרונה. והיינו משום דהפלגה הוא מטעם מילוי הדם, וכשנתרוקנה שוב לא תפליג אלא מרא"י זו, אבל לוסת החודש חוששת אף שראתה בינתיים.

וע"ע בעה"נ ס"ק י"ג דכשראתה בכ' ניסן אין חוששת לא' אייר דהוא בימי זיבה ורק כשראתה בימי זיבה חוששת לוסת שא"ק, אבל כשלא ראתה אין חוששת שראתה. אולם ברמב"ן הנ"ל מבואר דאף כשראתה בכ' ניסן חוששת לא' אייר, וע"י לעיל בשם הפרד"ר דהקשה מ"ט חוששת, וחזינן ברמב"ן דס"ל דאף שלא תקבע חוששת. וע"י.

דף ל"ט ע"א

א) מתני' כל י"א יום בחזקת טהרה. ע"י בגמ' דנתפרש בכמה אופנים, ובסיפא תנן ימי הזב והזבה הרי אלו בחזקת טומאה, ולכאורה היינו דרישא מיירי בלא ראתה בהם וסיפא מיירי כשראתה בימי הזיבה והחזקתה בטומאה, ופירושא דסיפא תלוי בפירושא דרישא. דלמ"ד דרישא תנן דא"צ בדיקה בסיפא צריכה בדיקה, ולמ"ד דרישא באין לה וסת וכו"מ וקמ"ל דבי"א יום מותרת לבעלה אשמעינן סיפא דבימי זיבה אסורה, אך צ"ב דפשיטא דהא טמאה היא, וכן למ"ד דרישא קתני דאין מטמאה מעת לעת צ"ב הסיפא דפשיטא דבימי זיבה טמאה מעת לעת דהא בלא"ה טמאה היא, וע"י מהר"ם שנתקשה בזה, ובחי' הר"ן כתב שבאמת סיפא לאו דומיא דרישא, וצ"ב על מה קאי הסיפא. וע"י חי' מהר"י שפירא דקאי אהא דתנן ישבה ולא בדקה וכו' וקמ"ל דבימי זיבה אם לא בדקה טמאה. וע"י מאירי. [וע' באו"ש פ"ג ממחור"כ שנסתפק בזה אם צריך הפסק טהרה. וצידד דכוונת משנתנו שצריך הפסק ט. אמנם במאירי כתב דקאי בז' נקיים וכ"מ ברמב"ם].

ב) ולרב הונא ב"ח פירושא דרישא דאין קובעת וסת בימי זיבה, ולפי"ז סיפא אשמעינן דאם כבר ראתה בימי זיבה והחזקה בטומאה כשחזרה וראתה קובעת וסת, וכ"כ בחי' הר"ן, אבל בתוס' ד"ה רב הונא מבואר דבימי ספירת זיבה והיינו שכבר ראתה בהם, כ"ש דאינה קובעת וסת, וע"כ דסיפא לא תנן לאפוקי מדינא דרישא, וכ"מ בפיה"מ להרמב"ם ע"ש דמפרש כמ"ד דרישא קמ"ל דלא קבעה וסת. ובסיפא מפרש דזבה בחזקת טומאה כלומר שצריכה בדיקה בז"נ.

ג) בדינא דר"מ דחרדה מסלקת את הדמים. משמעות המשנה דדוקא בדיעבד מותרת בלא בדיקה (לאפוקי בלא חרדה אסורה אף בדיעבד דוסתות דאורייתא ע"י דף ט"ז א') אבל לכתחילה צריכה בדיקה. וכ"כ הטור סי' קפ"ד ס"ח וכן הביא הרשב"א בדף ט' בשם הראב"ד. אבל הרשב"א גופיה נקט דאף לכתחילה א"צ בדיקה. והו"ד בב"י שם. והשו"ע והרמ"א נחלקו בזה. וע"ע בנו"כ שם. תו"ד והיולדת וכו' וי"ל דיש לה וסת וכו' צריכה בדיקה בשעת וסתה, ע"י תוס' רעק"א במשניות שתמה ע"ז דבשעת וסתה ודאי דצריכה בדיקה דאורח בזמנו בא ועיקר הקושיא משלא בשעת וסתה. ע"ש. וע"י חידוד הלכות.

ד) בטעמא דימי זיבה הרי היא בחזקת טהרה, ע"י רש"י ד"ה בחזקת טהרה שנסתלקו דמיה ויצאו, וכ"מ בגמ' דף ס"ח ב' דמסולקת דמים היא, וכ"כ הרמב"ם פ"ח מאיסוב"ה ט"ט, וע"י ראב"ד בבעה"נ פ"ב דבימי נדותה נתמרקו דמיה. והב"י סי' קפ"ט תמה על הרמב"ם מ"ט מסולקת היא, ובסד"ט סי' קפ"ד ט' תמה על הב"י דדברי הרמב"ם מפורשים בגמ' שם. וע"ע בסד"ט סי' קפ"ט ס"ק ל"ה דכשיש לה וסת קבוע לר"ח ושינתה ליום כ' וראתה בר"ח לטעם הנ"ל דבימי זיבה מסולקת היא ה"נ כיון שראתה בכ' כבר נתמרקו דמיה ולא תחזור לוסתה דראיה זו ראייה של מסולקת היא, וקשה על הראב"ד שכתב דבכה"ג חזרה לקביעות וסתה, וסיים דאפשר שלזה נתכוון הב"י בקושייתו. וע"ע בסמוך.

ה) נחלקו הראשונים בהגדרת ימי נדה וימי זיבה, דעת הרמב"ם איסוב"ב פ"ו ה"ו שמיום שראתה פעם ראשונה מונה ז' ימי נדה וי"א יום ימי זיבה, ואף אם לא ראתה בימי נדה כשהגיעו י"א יום הוי ימי זיבה, אבל הרמב"ן דף נ"ד ושאר פליגי דלעולם ימי זיבה הם רק אחר שראתה בימי נדה. ולדעת הרמב"ם כתב הש"ך סי' קפ"ד ד' דאף לענין קביעות וסת תלוי במנין הנ"ל ואין קובעת וסת בימי זיבה אף שלא ראתה בימי נדה. ובחור"ד שם חולק דלמש"כ הראב"ד הטעם דנתמרקו דמיה בימי נדה, ל"ש טעם זה אלא כשראתה בימי נדה. (ויש לסייע לזה מהראב"ד דלהלן) ובכה"ג מודה הרמב"ם דקובעת וסת. וע"י לחו"ש סי' קפ"ט ס"ק נ"ה שזו כוונת הב"י להקשות מ"ט חשיבא מסולקת בכה"ג. ודבריו א"ש רק לש"ך ולא לחור"ד.

וע"ע חזו"א סי' פ"ה ט"ז דאף דקרא כתיב על ימי זיבה "בלא עת נדתה" מ"מ משכח"ל דין זיבה אף בימים הראויים לנדה. וכגון שעברו ז' נקיים בלא ספירה למ"ד דבעינן ספורים לפנינו, דאף שהגיעו ימי נדה דינה כזבה. ע"ש עוד אופנים. אמנם לענין י"א ימים שבחזקת טהרה היא כתב שם ס"ק י"ז דתלוי בסילוק דמים, והוכיח כן מהרשב"א וע' להלן. [וזה כהחור"ד הנ"ל] ולפי"ז נתקשה בסוגיין. וע"ע בראב"ד סי' ג' ט"ו דהוסיף בטעם שאין קובעת בימי זיבה משום דראית ימי הזיבה תמצית הנדה היא ואם אין מקור אין תמצית. ולכאורה זה טעם נוסף. ולטעם זה כשראתה ביום הראוי לנדה חוששת גם ליום הזיבה. וע"ע שם.

קביעות וסת בימי זיבה

ו) רב הונא ב"ח אמר שמואל לומר שאין אשה קובעת וסת בימי זיבתה. ולהלן ע"ב אמרינן דר"י ור"ל סברי דאשה קובעת וסת בימי זיבתה ולא פליגי אלא בימי נדתה. ובתוס' כתבו דפליגי על שמואל דסוגיין והלכתא כוותיהו. אבל הראב"ד וסתות סי' ב' כתב דלא פליגי דאינהו מיירי כגון שראתה ממעין סתום כלומר שבשני חדשים ראשונים ראתה ממעין סתום כגון ביום ח' בחודש ובחודש שלישי ראתה ממעין פתוח שראתה בא' וח' בחודש, דאע"ג דראית ח' היא בימי זיבה מ"מ כיון שב' פעמים לא הוי בימי זיבה מצרפינן ראייה שלישית שבימי זיבה לקבוע וסת. ודומיא דהכי אמרינן בדף י"א לענין ימי נדה דקובעת וסת לר"י, ומפרשינן דהיינו דוקא ממעין סתום. וע"ע ברמב"ן ורשב"א שכ"כ

דכשראתה והוסיפו דלר"פ בע"ב משכח"ל שראיה שלישית לבדה ממעין סתום, ע"י להלן. ובדבריהם מבואר דטעמא דמילתא דשראתה ממעין סתום נקטינן שגם מה שראתה ממעין פתוח זהו עיקר הראי' דזהו יום וסתה וראיה שקדמה לה תוספת דמים היא וכדאמרו בגמ' לענין ימי נדה. והר"ז"ה בהשגות לבעה"נ נקט כתוס' דפלוגתא דאמוראי היא והלכתא כר"י ור"ל. וע"ש דראיה בימי זיבה לאו מעין פתוח היא. ויל"ע אם בא לחלוק בזה לדינא.

ז) ראתה בימי ספירת ז' נקיים, א. בראב"ד שם כתב דבתוך י"א יום אין קובעת וסת כדאיתא במתני' אבל לאחר י"א יום אף דקודם שספרה ז' חשיב ימי זיבה, מ"מ כיון שהגיעו ימי נדה לאו מסולקת דמים היא וקובעת וסת, [ומזה למד החזו"א הנ"ל דאין תלוי בדין זיבה או נדה אלא בסילוק דמים]. ב. ובחי' הר"ן כתב דאף בתוך י"א יום קובעת וסת והיינו סיפא דמתני' דימי זיבה בחזקת טומאה, ודוקא כשלא ראתה עדיין בימי זיבה אין קובעת וסת כלומר דראי' ראשונה אין קובעת, וה"ט דאחר שראתה כבר שוב יצאה מחזקת מסולקת. ג. בתוס' בסוגיין מבואר כהראב"ד דלשמואל אף בימי ספירה אין קובעת וסת ומשמע אף לאחר י"ח יום ויל"ע. ועי' לעיל אות ב' איך יפרשו התוס' למתני'. אמנם כתבו התוס' דלר"י ור"ל דקובעת וסת, אף בימי ספירת ז' קובעת, ומשמע אף שראתה ממעין פתוח. וצ"ב מ"ש מימי נדה דאין קובעת וכדאיתא בדף י"א ואפשר דס"ל כהר"ז"ה דבימי זיבה לא חשיב מעין פתוח ואף כשראתה בתוך ז' ימים ואפשר הטעם משום דמסולקת היא תולים שלא נפתח מעינה. וצ"ב. [עוד י"ל דכוונת הגמ' דף י"א דממעין פתוח אין קובעת משום דהוי ימי נדה ורק כשבחודשים ראשונים ראתה ממעין סתום דהוי גילוי לחודש שלישי דתוספת דמים היא ס"ל דקובעת וסת. אבל בימי זיבה קובעת. דמעין פתוח לחוד אינו מגרע בקביעות וסת. ועי' בסוגיא להלן].

חשש וסת בימי זיבה

ח) בספק הגמ' אם חוששת לימי זיבה נחלקו רש"י ותוס'. לרש"י הספק בהחזקה לראות בימי זיבה אם אע"ג דלא קבעה כוסת קבוע, מ"מ חוששת כוסת שא"ק, ולתוס' מירי בקבעה בימי נדה והגיע יום הוסת בימי זיבה אם חוששת. וכוונתם דלפירש"י לא א"ש הפשיטות מהגמ' להלן. ועי' תוס' רא"ש וחי' הר"ן.

ולפי' התוס' אפשר דספק הגמ' אם חוששת אף כוסת קבוע, והיינו הספק אם בימי זיבה חוששת לוסתה וא"כ דינה ממש כיום הוסת או לא. [ויל"ע לשיטתם איך הדין בגוונא דרש"י אם אין חוששת לו כלל, אולם למבואר בגמ' דף ס"ד וכדבסמוך לכאורה א"א לומר כן]. רש"י ד"ה מיחש וכו' אם היתה רגילה וכו' ומשמע שבפעם אחת אין חוששת. אך בחידודי הלכות הביא מהגמ' דף ס"ד א' דחוששת אף בפ"א וע"כ דרש"י לאו דוקא. וע' ערול"נ. ומהרש"א דף ס"ד א'. ועי' ראב"ד ס' ב' שכתב להדיא דאף בפ"א חוששת בימי זיבה שאחר ימי נדה. אמנם עי' שו"ת נר"ב מהדו"ס ס' צ"ג שנקט בדעת הרמב"ם דבפעם אחת אין חוששת. וע"ש מה שביאר בגמ' דף ס"ד א'.

ט) אמר ר"פ נחזי אנן היתה למודה לראות ביום ט"ו ושינתה ליום כ' זה וזה אסורין וכו' אלמא דחיישינן לה, והראשונים הקשו לפי' רש"י דהספק היה באופן שקבעה בימי זיבה, מאי ראייה מהכא דקבעה בימי נדה, ומבואר מקושיהם דסברא דמסולקת דמים היא, הוי רק סברא שלא קובעת וסת דכיון שמסולקת דמים היא תולים דמקרה הוא, אבל אחר שנקבע הוסת חוששת לו אף בימי זיבה דמסולקת היא, כיון דיום וסתה הוא, יותר יש לחוש שתראה בו. [והעירו מדברי הרמב"ן במעוברת דקובעת וסת ואין חוששת לוסתה שקודם לכן, עי' תו"ה ש"ג וב"ה שם] אמנם בדעת רש"י י"ל דאין לחלק ביניהם דאי מקרה הוא ולא קובעת וסת ה"נ אין לחוש לו. ועי' חי' הר"ן.

וע"ע חזו"א ס' פ"ה ט"ו, ומדבריו נראה דאף אם אין קובעת וסת בימי זיבה, לא אמרינן שכל פעם שראתה היה מקרה ואין סיבת ראיתה מחמת וסתה, דבאמת סיבת הראי' מחמת הוסת אלא דלא אלים הוסת לתלות שתראה גם לעתיד כשיבוא בימי זיבה. [וכע"ז נתבאר במקו"א בוסת הקפיצות דודאי הקפיצות גרמו הראי' אלא דאין זו חזקה אלימא שכתקפוז תראה] אמנם זה דלא כדכתב החזו"א ס' קכ"ב ט' ע"ש. ויש לדון לפי' כשיגיע הוסת בימי נדה דאפשר דבכה"ג חוששת לו, וצ"ל"ע. ובבעה"נ ס' ג' מבואר להיפך דאף אם קבעה וסת אם הגיע הוסת בימים הראויים לנדה אין חוששת שאם אין ראש אין זנב.

והריטב"א תי' דהכא אף דאית לה וסת קבוע שנקבע בימי נדה מ"מ כיון ששינתה פעם אחת ליום כ' נגרע הוסת, וכיון דמ"מ חוששת לו ה"נ חוששת לוסת שנקבע בימי זיבה, דהוי נמי וסת גרוע, וע"ש שציין לגמ' דף ס"ח.

ובס' האשכול הל' נדה ס' ל"ה הוסיף דקבעה וסת בימי נדה גרע כיון דלא חזינן שרואה אף בימי זיבה דמסולקת היא, וכיון דאעפ"כ חוששת כ"ש כשהחזקה לראות בימי זיבה, ור"ל דחזינן דאינה מסולקת כ"כ, וכ"כ המאירי.

י) למסקנת הגמ' נדחית ראיית ר"פ, ולהלכה נחלקו הראשונים, הראב"ד כתב דאע"ג דנדחית ראייתו מ"מ הלכה כוותיה כדמשמע סתמא דגמ' דף ס"ד, והרמב"ן פליג ע"ז כיון דר"ה חולק על ר"פ, [ויל"ע מנלן דפליג על ר"פ לדינא, דלמא רק דחה ראייתו. ובפרט למש"כ המהרש"א והערול"נ דלר"פ חוששת אף בפעם אחת, אף שלזה אין ראיה. ועי']. ומ"מ חשש הרמב"ן להחמיר כהראב"ד. והרשב"א בתו"ה ש"ג הוכיח כהראב"ד מהגמ' דף ס"ח דאמרינן דאף בקבעה וסת בימי זיבה דיה שעתה. וש"מ דהוי קצת וסת, אלא שדחה דלענין דיה שעתה סגי בוסת כל דהו לתלות להקל שיום זה גרם ולא ראתה קודם לכן, ע"ש.

פלוגתא דרב פפא ורב הונא במנין ההפלגה

יא) מבואר בגמ' דבאופן שאיחרה וסתה מיום כ"ב ליום כ"ז לר"פ מונים הפלגה מיום כ"ב אע"פ שלא ראתה בו ולר"ה מונים מיום כ"ז. ובדעת ר"פ מבואר ב' חידושים. א. דאע"ג דלא ראתה ביום וסתה חשיב כאילו ראתה בו. ב. דאע"ג דראתה עוד אח"כ אין הראיה מפסקת ההפלגה. ויש לדון במה ר"ה פליג אי ס"ל דאין מונים ליום הראוי, או משום דס"ל דראיה שאחריה מפסקת ההפלגה. ופשטות הגמ' להלן דהוכיח ר"פ כשיטתו מראתה א' ה' א' ה' דנחשב יום ה' כימי נדה אע"ג דלא ראתה ביום א'. משמע שבא להוכיח דיום שלא ראתה כאילו ראייה בו. וע"ז פליג ר"ה וכן משמעות דברי רש"י.

אולם ברמב"ן שם מבואר דהוכחת ר"פ התם היא דראיה שבין ההפלגות אין מפסקת, ומשמע דע"ז פליג ר"ה.

ואיכא בזה כמה נפ"מ, א. בלא ראתה ביום וסתה וגם לא ראתה אח"כ. לפירש"י אליבא דר"ה דאין מונים ליום הראוי ה"נ אין מונים, אבל לרמב"ן דטעמיה משום דראי' מפסקת הכא דלא ראתה שפיר מונים הפלגה ליום הראוי. ונחלקו בזה הפוסקים עי' ט"ז ס' קפ"ט ס"ק ל"א, דהמהרש"ל ס"ל דאין מונים הפלגה ליום שלא ראתה, והט"ז ס"ל דמונים הפלגה ליום הראוי. ולכאורה דברי הט"ז כהרמב"ן. ב. באופן שראתה ביום וסתה וגם ראתה אחרי כן, דלרש"י בזה מודה ר"ה דמונים מיום הוסת דאין ראייה שני' מפסקת וכן דייק הט"ז ס"ק י"ח מרש"י ד"ה הכי מסתברא, ועי' בנקוה"כ שבוט קבוע הסכים עם הט"ז. אולם לרמב"ן דטעמיה דר"ה דראיה שניה מפסקת ההפלגה, ה"נ מפסקת, וכן מבואר בדברי הרמב"ן בפירושו בדברי ר"פ להלן בראתה א' ה' א' ה' ה' דלר"ה אין מונים הפלגה מיום א' אלא מיום ה' ע"ש. ולפי"ז הט"ז סותר לדבריו הנ"ל ס"ק לא דמשמע כהרמב"ן. ועי' בית מאיר וחזו"ד ס"ק י"ד וחזו"א ס' פ"ה ס"ק א' וס"ק כ"א.

גמ"ח אוצר התורה – מ"מ על מסכת נדה מאת הרב מ' חדש
אינו מוגה כה"צ

אמנם עי' ברשב"א וריטב"א לעיל בבעיא דגמ' אם חוששת לוסת בימי זיבה, דמיירי בהיה לה וסת קבוע ליום ל' ואירע הוסת בימי זיבה וכן"ל, ופי' דמשכח"ל כשהקדימה לראות ביום כ' דחוששת ביום ל', ואף לרב הונא, וחזינן דאין הראי' מפסקת אף דפי' הסוגיא כהרמב"ן. [אמנם ע"ש בדבריהם דטעמא משום שלא עקרה הוסת ויתבאר למש"כ חזו"א ס"ק כ"ח ולפי"ז א"ש ודו"ק]. ויל"ע עוד באופן הנ"ל שראתה ביום כ' וראתה שוב ביום ל' דחוששת להפלגת כ', אם מונים מיום ל', או מיום כ' ואין יום ל' מפסיק. ועי' ברמ"א סעי' י"ג דחוששת מיום כ', ודלא כפשטות לשון הרמב"ן בהלכות, וע"ש בפוסקים שהאריכו בזה. והנה בטעמא דר"פ דאין ראית כ"ז מפסקת יל"פ בכמה אופנים. א. שהוא תוספת דמים, ב. דמקרה הוא. ג. דאין זה שייך לוסת זו. ונפ"מ להנ"ל ויש להאריך בזה.

עוד יש לדון אם גם בוסת החודש שייכא האי פלוגתא, ותלוי בהנ"ל, דאי פליגי למנין הראוי אפשר דנפ"מ לוסת החודש אי חשיב ימי נדה. וכן משמע להלן בגמ', דהוכחת ר"פ היא בוסת לריש ירחא, וכ"מ ברש"י וכ"ה להדיא בתוס' דף ס"ד א' ד"ה איתמר, אמנם הרמב"ן בסוגיין מפרש דמיירי בהפלגה, ע"ש וזה כשיטתו שכל הנדון אם ראייה שאחריה מפסקת, וזה לא שייך בוסת החודש.

(יב) בעיקר סברת ר"פ דמונים הפלגה מיום הראוי, צ"ב דלכאורה ענין הפלגה הוא שממלאה ונופצת, ואיך תמנה מיום הראוי, וע"כ צ"ל דס"ל דאף שלא ראתה מ"מ טבע הוסת שממלאה ביום זה אירע היום אלא שיציאת הדם לחוץ לא היתה מסיבה כל שהיא, וגם צ"ל שמהיום התחיל תהליך מילוי הדם של חודש הבא אף שעדיין לא יצא הדם של וסת הקודם. ועי' חזו"א סי' פ"ה א'.

ובטעמא דר"ה היה נראה דפליגי רק לענין הפלגה וס"ל דתלוי ביציאת הדם בפועל, אמנם למבואר מהסוגיא להלן עפ"י רש"י דפליגי גם לענין וסת החודש ש"מ דר"ה ס"ל דלא פעל אצלה התהליך של מילוי הדם כלל ויל"ע.

[ויש לצרף לכאן את דברי רש"י דף ס"ד ב' דאשה שלא ראתה ביום הוסת וגם לא שינתה ליום אחר לא הוי עקירת הוסת, והטעם כנ"ל דהוסת פועל אצלה אלא שלא יצא הדם. אמנם בסוגיין מבואר אליבא דר"פ דגם כשינתה ליום אחר והוי עקירה מ"מ מונים מיום הראי' ואמרינן שהמילוי פעל אצלה ביום הוסת, וצ"ע הסברא מ"ט הוי עקירה].

(יג) ובאידך סברא דר"פ שראיה שניה אינה מפסקת, עי' מש"כ לעיל בכמה אופנים, ולצד א' דמשום תוספת דמים היא, יל"ע אם גם בימי זיבה, אמרינן דהוי תוספת דים. וברשאונים לעיל בע"א דפי' לדר' יוחנן דקובעת בימי זיבה ממעין סתום נקטו דראי' קמייתא דחודש שהיה ממעין פתוח הוי תוספת דים. ו לדברי הרמב"ן בפ"ו הסוגיא חזינן שגם ר"ה מודה דהיכא דהוי תוספת דמים אין הראי' מפסקת, שהרי לדבריו פי' דברי ר"ה הוא שראית כ"ה אינה מפסקת משום דהיא תוספת דמים. אלא דס"ל דלא בכל גווני אמרינן הכי. וע"ע חו"ד ס"ק י"ד וחזו"א סי' פ"ה ס"ק כ"ט.

(יד) גמ' וקסבר רב פפא וכו' נדה ופתחה מעשרין וז' מנינן. והיינו משום דביום כ"ב לא ראתה אין מונים מנין ימי נדה וזיבה אלא מיום שראתה, ואף דלענין וסתות נחשב יום כ"ב כאילו ראתה. והוכיח המהרש"א מזה דלא כהרמב"ם איסור"ב פ"ו דלעולם מונים ימי נדה וזיבה לפי סדר ז' ימי נדה וי"א ימי זיבה אף שלא ראתה בימי נדה. וכבר קדמו בזה הרמב"ן בדף נ"ד.

אמנם למש"כ החו"ד סי' קפ"ד ד' דאף הרמב"ם מודה לענין דינא דסוגיין דאין אשה קובעת וסת בימי זיבה, דתלוי בסילוק דמים וזה תלוי בראיה בפועל ואף דלענין טומאת נדה חשיב כימי נדה מ"מ הרי היא כמסולקת ול"ק להרמב"ם.

(טו) שם, אלא הא דאמר ר"ל וכו' והשתא חזאי בה' דירחא ובריש ירחא לא חזאי וקאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה אלא מריש ירחא מנינן. ולפירש"י הוכחת הגמ' דקרו ליום ה' בירחא ימי נדה אע"פ שלא ראתה בריש ירחא, וש"מ דדנים כאילו ראתה. והקשו הראשונים שהרי ר"פ גופיה אמר לעיל דנדה ופתחה מיום הראיה מונים ולא מיום הראוי, ובפרד"ר בפתחי נדה תי' דדוקא לענין ימי זיבה אין מונים אלא לאחר ז' ימים אבל לענין ימי נדה חשבינן מיום הראוי. ובחי' הר"א תי' דודאי מנין ימי נדה מונים מיום ה' לירחא אלא דהוכחת ר"פ דחשיב ימי נדה לענין קביעות וסת מימי נדה ור"ל כיון דראיות ראשונות היו בימי נדה אין מצטרף לקביעות וסת אלא א"כ חשיב ג"כ ימי נדה. (וכעין מש"כ התוס' בא"ד ועוד נראה) ועצ"ע.

(טז) והנה לעיל נתבאר הטעם שמונים ליום הראי' הוא משום דתולין שאע"פ שלא ראתה מ"מ נתמלאה דם רק שמאזיה סיבה לא יצא הדם, וראיה שאחריה ביום כ"ז או דהוי תוספת דמים או מקרה בעלמא. ולפי"ז צ"ע כאן דהרי קובעת וסת ליום ה' בירחא וש"מ שזהו עיקר הוסת ואיך אפשר לומר דיום הראוי הוא העיקר, ואמנם מסתבר דאיה"נ לענין הפלגה נמי אין מונים מיום הראוי אלא מיום הראי', ולעיל שאני דהיה לה וסת קבוע ליום כ"ב, וא"כ מהו דקאמר דחשיב ימי נדה משום דדנים מה שלא ראתה כאילו ראתה. וצ"ע. [ואי נימא דיום כ"ז הוי נמי עיקר אלא דהוי וסת אחר ולהכי אין מפסיק ההפלגה, אולי י"ל דה"נ אף דקבעה וסת ליום ה' מ"מ גם יום א' גרם עד השתא. אך א"כ הוי ימי נדה ממש, ובפשוטו אין קובעת אף לר"י אלא משום דתולים שיום א' לא גרם ועי' להלן אות כ"ב].

(יז) ובעיקר הדבר דיום כ"ז אין מפסיק, ולדעת הט"ז עפ"י רש"י גם לר"ה אין מפסיק כשראתה גם ביום כ"ב, והבאנו לדון אי משום דתוספת דמים הוא או משום דהוי וסת אחר. והנה ע"ש בטי"ז שהביא מהב"ח דהוכיח מהראשונים דיום הראי' השניה מפסיק מדכתבו בהיה לה וסת לכ' ושינתה לל' דזה וזה אסורין וחוששים ליום כ' מל', וש"מ דאזלינן בתר ראי' אחרונה, והט"ז דחה דחוששים לשניהם. וכ"כ המהרש"א דף ס"ד א' דאף לר"ה חוששים גם לכ"ב מכ"ז. ומבואר דאף דלא הוי יום ל' תוספת דמים מ"מ חוששת גם ליום כ' מכ', ואפשר דהוי ספק מהו עיקר הראי' ולכך חוששים לשניהם. ועי' בסד"ט ובכ"פ דאף אי נימא דלא כט"ז מ"מ בראי' בימי זיבה שאין קובעת וסת אין מפסקת, דהיינו דבכ"ה הוי תוספת דמים.

שיטת הרמב"ן בסוגיא

(יח) שיטת הרמב"ן ודעימיה דהא דהוכיח ר"פ מדברי ר"י דקובעת וסת לה' בחודש מיירי בוסת הפלגה דמה' לה' הוי הפלגת ל' יום ומזה נקטינן שגם מתחילה הוי הפלגה מא' לא' ואף דראתה באמצע בה' אין הראי' מפסקת. ומבואר דבזה פליגי ר"פ ור"ה אם ראי' שבאמצע מפסקת [אף כשראתה ביום הראוי] וע"ז הוכיח ר"פ דאינה מפסקת.

ונחלקו הראשונים בשיטה זו מהו מנין ההפלגות. דבחי' הר"א נראה דאיכא הפלגה מא' לא' ואח"כ מה לה' ונמצא דאיכא רק ב' הפלגות. אולם בריטב"א מבואר דגם מה' הראשון מונים הפלגה לה' השני. וכגון שראתה א' ניסן ה' ניסן א' אייר ה' אייר ה' סיון, מונים הפלגה מא' ניסן לא' אייר וגם מה' ניסן לה' אייר וכן מה' אייר לה' סיון, וזהו חידוש דמונים הפלגה בתוך הפלגה ושניהם קובעים וסת. והריטב"א גופיה

נתקשה בזה. ולדברי הר"א צ"ב איך קובעת וסת בב' הפלגות. וע' בהגהות דהרמב"ן לשיטתו בדף ס"ד דסגי בב' הפלגות כיון דאיכא ג' ראיות. אמנם בהלכות פסק דבעינן ג' הפלגות. ולדברי הריטב"א מבואר דאין ראית ה' מפסקת אף שהיא עיקרית ואינה תוספת דמים.

(יט) ולפי' הר"א צ"ב מ"ט כתב הרמב"ן דמונים מא' לא' ולא כתב דמונים הפלגה ראשונה ג"כ מה' לה' והוכחת ר"פ היא מהא דאין יום א' שביניהם מפסיק. גם צ"ב מגילה לר"פ דראתה בה' קמא דלמא ראתה א' א' ה' ה' וקמ"ל ר"י דקבעה מיום ה' אע"פ דהוי ימי נדה. עוד יל"ע לדעת הרמב"ן מ"ט דקבעה הפלגה מה' לה' ונקטינן דמפליגה ל' יום נימא דהפליגה לה' יום מא' לה' וה' שביניהם אין מפסיק. וצ"ל דלא אמרינן תוספת דמים היא רק לאחר שראינו הפלגה בלא הפסקה.

(כ) ועכ"פ מבואר ברמב"ן דלר"ה אין ראיה שניה מפסקת אף בגוונא דראתה ביום א' ומונים מיום ה', וא"כ ה"נ בראתה ביום כ"ב וגם ביום כ"ז, לר"ה אין מונים מיום כ"ב אלא מיום כ"ז, ודלא כהט"ז שמונים מיום כ"ב כיון דלא שניתה לרחק. ודברי הט"ז הם אליבא דרש"י, וכמשנ"ת לעיל. ועי' בכרו"פ ובחזו"ד שם.

ולעיל נתבאר דלרמב"ן משמע דמורה ר"ה דיום הראוי מן המנין אפי' שלא ראתה בו ולא פליג אלא משום דרא' שניה מפסקת. ולפי"ז בלא ראתה לא ביום כ"ב ולא אח"כ ביום כ"ז מודה ר"ה דמונים הפלגה מיום הראוי (וכהט"ז).

אמנם עי' רמב"ן דף ס"ד א' דהיה לה וסת קבוע לכ' וראתה לאחר מ' תולים דמשום הפלגת כ' היא, והוסיף דאע"ג דהוי מנין הראוי ואין מונים לו, מ"מ כשראינו שראתה בהפלגה ליום הראוי תולים בו. ומשמע דמתחילה אין חוששין לו אף דלא הפסיקה באמצע, ודלא כהנ"ל. וצ"ע.

פלוגתא דר"י ור"ל בימי נדה

(כא) מבואר בסוגיא דף י"א דאף ר"י דס"ל דקובעת וסת בימי נדה היינו דוקא ממעין סתום, והיינו לר"ה כשראיות קמייטא היו ממעין סתום, והראב"ד בבעה"נ כתב דאזלינן בחר רובא קמא ומה למדו הפוסקים דהיינו דוקא כשראתה ב' פעמים ממעין סתום, ודוקא ב' פעמים ראשונים. ולכן גם ראיה בתרייתא מצטרפת לקבוע וסת אף שהיא ממעין פתוח, ומשום דנקטינן דעיקר הגורם הוא יום שקבעה לוסת כלומר ה' בירחא וא' הוי רק תוספת דמים. ובפשוטו היינו דיום ה' גרם גם את הראי' של יום א', ולר"פ הוא להיפך דדוקא בראיה בתרייתא ממעין סתום קובעת משום דעיקר הקובע הוא ראיה שלישית (ע' חי' הר"א). ועכ"פ נמצא דמורה ר"י דימי נדה אין קובעת וסת אלא דלדידיה לא חשיב ימי נדה. ור"ל פליג לכאורה משום דס"ל דל"מ מה שראתה ממעין סתום לגלות על ראיה שלישית דיום א' הוי רק תוספת דמים.

והנה בימי זיבה מודה ר"ל דקובעת. ונחלקו הראשונים לעיל לתוס' פליגי ר"י ור"ל בעיקר הדין על שמואל וס"ל דקובעת וסת בימי זיבה, אבל הראב"ד והרמב"ן נקטו דמייירי דומיא דימי נדה דראתה ממעין סתום, וכדאסבר רב הונא. וצ"ב דהא ר"ל ס"ל דל"מ לגלות על ראיות שממעין פתוח. וא"כ מ"ט בימי זיבה מודה. ועי' חי' הר"א שעמד בזה. [ועי' להלן אות כ"ג].

(כב) בהא דאמר רב הונא דיום א' בחודש תוספת דמים היא, עי' ראב"ד בבעה"נ ב' פירושים א. דאין חוששת כלל ליום א' כיון דתוספת דמים הוא. ב. דבאמת חוששת רק דאינה עיקר כלפי יום ה' לומר דיום ה' טפל ליום א', ואם תראה ג"פ ביום א' תקבע גם ליום א', ומה למדו הפוסקים דקובעת ב' וסתות. ולפי זה צ"ל דהא דאין קובעת בימי נדה הוא רק משום דטפל לראיה קמייטא, אבל אם אינו טפל קובעת וסת אף שכבר נדה היא. [אמנם לענין וסת בימי זיבה דטעמא משום דמסולקת היא, לכאורה הא דמהני מה דתוספת דמים היא היינו משום דנקטינן דראיה בתרא היא העיקר ולכן אינה מסולקת דראי' קמייטא אינה ממרקת הדמים אלא להיפך היא באה מחמת יום השני, אבל להראב"ד דלא הוי טפילה צ"ב מ"ט לא חשיבא הראיה שאחריה ימי זיבה].

(כג) עי' בתוס' דלר"פ הא דקבעה וסת בראיה בתרייתא ממעין סתום הוא רק אם נחשב שראתה אחר ימי נדה. ובחזו"א סי' פ"ד ד' הקשה אמאי לא נימא דראי' שלישית הוי גילוי דקבעה וסת אף כשלא היתה נדה קודם לכן. וענין דאמרינן בדף י"א בקפצה וראתה ביום א' בשבת שאם בפעם שלישית ראתה ביום א' בלא קפיצה איגלאי מילתא דלא מחמת הקפיצות ראתה. ע"ש בתירוצו. ובאמת צ"ב מיניה וביה דאי בעינן דיחשב ימי נדה מ"ט באמת קובעת וסת, הרי אין קובעת בימי נדה, ולזה בעינן ראיה אחת ממעין סתום דמגלה שיום ה' הוא העיקר גם בראיות הראשונות ויום א' הוי תוספת בדמים, ואיך שייך לומר דראייתה רק מחמת שכבר ראתה קודם לכן, ויל"ע אם לתירוצו החזו"א א"ש. [ולכאורה משמע מכ"ז דהא דאין קובעת ממעין פתוח אינו מטעם דהוי ימי נדה, דימי נדה לר"י לא איכפ"ל, רק דממעין פתוח אינו אלא תוספת דמים, ור"ל נמי מודה דמהני הא דראתה ממעין סתום לגלות על אידך ראיות, אלא דמ"מ הוי ימי נדה, ולפי"ז א"ש הא דמורה בימי זיבה, כיון דמורה דהוי גילוי על למפרע דחשיב כמעין סתום. אך הדברים צ"ב].

(יד) גמ' וקסבר רב פפא וכו' נדה ופתחה מעשרין וז' מנינן. והיינו משום דביום כ"ב לא ראתה אין מונים מנין ימי נדה וזיבה אלא מיום שראתה, ואף דלענין וסתות נחשב יום כ"ב כאילו ראתה. והוכיח המהרש"א מזה דלא כהרמב"ם איסור"ב פ"ו דלעולם מונים ימי נדה וזיבה לפי סדר ז' ימי נדה וי"א ימי זיבה אף שלא ראתה בימי נדה. וכבר קדמו בזה הרמב"ן בדף נ"ד. אמנם למש"כ החזו"ד סי' קפ"ד ד' דאף הרמב"ם מודה לענין דינא דסוגיין דאין אשה קובעת וסת בימי זיבה, דתלוי בסילוק דמים וזה תלוי בראיה בפועל ואף דלענין טומאת נדה חשיב כימי נדה מ"מ הרי היא כמסולקת ול"ק להרמב"ם.

(טו) שם, אלא הא דאמר ר"ל וכו' והשתא חזאי בה' דירחא ובריש ירחא לא חזאי וקאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה אלא מריש ירחא מנינן. ולפירש"י הוכחת הגמ' דקרו ליום ה' בירחא ימי נדה אע"פ שלא ראתה בריש ירחא, וש"מ דדנים כאילו ראתה. והקשו הראשונים שהרי ר"פ גופיה אמר לעיל דנדה ופתחה מיום הראיה מונים ולא מיום הראוי, ובפרד"ר בפתחי נדה תי' דדוקא לענין ימי זיבה אין מונים אלא לאחר ז' ימים אבל לענין ימי נדה חשבינן מיום הראוי. ובחי' הר"א תי' דודאי מנין ימי נדה מונים מיום ה' לירחא אלא דהוכחת ר"פ דחשיב ימי נדה לענין קביעות וסת מימי נדה ור"ל כיון דראיות ראשונות הוי בימי נדה אין מצטרף לקביעות וסת אלא א"כ חשיב ג"כ ימי נדה. (וכעין מש"כ התוס' בא"ד ועוד נראה) ועצ"ע.

(טז) והנה לעיל נתבאר הטעם שמונים ליום הראי' הוא משום דתולין שאע"פ שלא ראתה מ"מ נתמלאה דם רק שמאיזה סיבה לא יצא הדם, וראיה שאחריה ביום כ"ז או דהוי תוספת דמים או מקרה בעלמא. ולפי"ז צ"ע כאן דהרי קובעת וסת ליום ה' בירחא וש"מ שזהו עיקר הוסת ואיך אפשר לומר דיום הראוי הוא העיקר, ואמנם מסתבר דאיה"נ לענין הפלגה נמי אין מונים מיום הראוי אלא מיום הראי', ולעיל שאני דהיה לה וסת קבוע ליום כ"ב, וא"כ מהו דקאמר דחשיב ימי נדה משום דדנים מה שלא ראתה כאילו ראתה. וצ"ע. [ואי נימא דיום כ"ז הוי נמי עיקר

אלא דהוי וסת אחר ולהכי אין מפסיק ההפלגה, אולי י"ל דה"נ אף דקבעה וסת ליום ה' מ"מ גם יום א' גרם עד השתא. אך א"כ הוי ימי נדה ממש, ובפשוטו אין קובעת אף לר"י אלא משום דתולים שיום א' לא גרם ועי' להלן אות כ"ב].

(יז) ובעיקר הדבר דיום כ"ז אין מפסיק, ולדעת הט"ז עפ"י רש"י גם לר"ה אין מפסיק כשראתה גם ביום כ"ב, והבאנו לדון אי משום דתוספת דמים הוא או משום דהוי וסת אחר. והנה ע"ש בט"ז שהביא מהב"ח דהוכיח מהראשונים דיום הראי' השניה מפסיק מדכתבו בהיה לה וסת לכ' ושינתה לל' דזה אסורין וחוששים ליום כ' מל', וש"מ דאזלינן בתר ראי' אחרונה, והט"ז דחה דחוששים לשניהם. וכ"כ המהרש"א דף ס"ד א' דאף לר"ה חוששים גם לכ"ב מ"ז. ומבואר דאף דלא הוי יום ל' תוספת דמים מ"מ חוששת גם ליום כ' מ"ז, ואפשר דהוי ספק מהו עיקר הראי' ולכך חוששים לשניהם. ועי' בסד"ט ובכ"פ דאף אי נימא דלא כט"ז מ"מ בראי' בימי זיבה שאין קובעת וסת אין מפסקת, דהיינו דבכה"ג הוי תוספת דמים.

שיטת הרמב"ן בסוגיא

(יח) שיטת הרמב"ן ודעימיה דהא דהוכיח ר"פ מדברי ר"י דקובעת וסת לה' בחודש מיירי בוסת הפלגה דמה' לה' הוי הפלגת ל' יום ומזה נקטינן שגם מתחילה הוי הפלגה מא' לא' ואף דראתה באמצע בה' אין הראי' מפסקת. ומבואר דבזה פליגי ר"פ ור"ה אם ראי' שבאמצע מפסקת [אף כשראתה ביום הראוי] ועי' הוכיח ר"פ דאינה מפסקת.

ונחלקו הראשונים בשיטה זו מהו מנין ההפלגות. דבחי' הר"א נראה דאיכא הפלגה מא' לא' ואח"כ מה' לה' ונמצא דאיכא רק כ' הפלגות. אולם בריטב"א מבואר דגם מה' הראשון מונים הפלגה לה' השני. וכגון שראתה א' ניסן ה' ניסן א' אייר ה' אייר ה' סיון, מונים הפלגה מא' ניסן לא' אייר וגם מה' ניסן לה' אייר וכן מה' אייר לה' סיון, וזהו חידוש דמונים הפלגה בתוך הפלגה ושניהם קובעים וסת. והריטב"א גופיה נתקשה בזה. ולדברי הר"א צ"ב איך קובעת וסת בב' הפלגות. ועי' בהגהות דהרמב"ן לשיטתו בדף ס"ד דסגי בב' הפלגות כיון דאיכא ג' ראיות. אמנם בהלכות פסק דבעינן ג' הפלגות. ולדברי הריטב"א מבואר דאין ראיית ה' מפסקת אף שהיא עיקרית ואינה תוספת דמים.

(יט) ולפי' הר"א צ"ב מ"ט כתב הרמב"ן דמונים מא' לא' ולא כתב דמונים הפלגה ראשונה ג"כ מה' לה' והוכחת ר"פ היא מהא דאין יום א' שביניהם מפסיק. גם צ"ב מנליה לר"פ דראתה בה' קמא דלמא ראתה א' א' ה' ה' וקמ"ל ר"י דקבעה מיום ה' אע"פ דהוי ימי נדה. עוד יל"ע לדעת הרמב"ן מ"ט דקבעה הפלגה מה' לה' ונקטינן דמפליגה ל' יום נימא דהפליגה לה' יום מא' לה' וה' שביניהם אין מפסיק. וצ"ל דלא אמרינן תוספת דמים היא רק לאחר שראינו הפלגה בלא הפסקה.

(כ) ועכ"פ מבואר ברמב"ן דלר"ה אין ראייה שניה מפסקת אף בגוונא דראתה ביום א' ומונים מיום ה', וא"כ ה"נ בראתה ביום כ"ב וגם ביום כ"ז, לר"ה אין מונים מיום כ"ב אלא מיום כ"ז, ודלא כהט"ז שמונים מיום כ"ב כיון דלא שינתה לרחק. ודברי הט"ז הם אליבא דרש"י, וכמשנ"ת לעיל. ועי' בכרו"פ ובחור"ד שם.

ולעיל נתבאר דלרמב"ן משמע דמודה ר"ה דיום הראוי מן המנין אפי' שלא ראתה בו ולא פליג אלא משום דראי' שניה מפסקת. ולפי"ז בלא ראתה לא ביום כ"ב ולא אח"כ ביום כ"ז מודה ר"ה דמונים הפלגה מיום הראוי (וכהט"ז).

אמנם עי' רמב"ן דף ס"ד א' דהיה לה וסת קבוע לכ' וראתה לאחר מ' תולים דמשום הפלגת כ' היא, והוסיף דאע"ג דהוי מנין הראוי ואין מונים לו, מ"מ כשראינו שראתה בהפלגה ליום הראוי תולים בו. ומשמע דמתחילה אין חוששין לו אף דלא הפסיקה באמצע, ודלא כהנ"ל. וצ"ע.

פלוגתא דר"י ור"ל בימי נדה

(כא) מבואר בסוגיא דף י"א דאף ר"י דס"ל דקובעת וסת בימי נדה היינו דוקא ממעין סתום, והיינו לר"ה כשראיות קמייתא היו ממעין סתום, והראב"ד בבעה"נ כתב דאזלינן בתר רובא קמא ומזה למדו הפוסקים דהיינו דוקא כשראתה ב' פעמים ממעין סתום, ודוקא ב' פעמים ראשונים. ולכן גם ראייה בתרייתא מצטרפת לקבוע וסת אף שהיא ממעין פתוח, ומשום דנקטינן דעיקר הגורם הוא יום שקבעה לו סת כלומר ה' בירחא וא' הוי רק תוספת דמים. ובפשוטו היינו דיום ה' גרם גם את הראי' של יום א', ולר"פ הוא להיפך דדוקא בראייה בתרייתא ממעין סתום קובעת משום דעיקר הקובע הוא ראייה שלישית (ע' חי' הר"א). ועכ"פ נמצא דמודה ר"י דימי נדה אין קובעת וסת אלא דלדידיה לא חשיב ימי נדה. ור"ל פליג לכאורה משום דס"ל דל"מ מה שראתה ממעין סתום לגלות על ראייה שלישית דיום א' הוי רק תוספת דמים.

והנה בימי זיבה מודה ר"ל דקובעת. ונחלקו הראשונים לעיל לתוס' פליגי ר"י ור"ל בעיקר הדין על שמואל וס"ל דקובעת וסת בימי זיבה, אבל הראב"ד והרמב"ן נקטו דמיירי דומיא דימי נדה דראתה ממעין סתום, וכדאסבר רב הונא. וצ"ב דהא ר"ל ס"ל דל"מ לגלות על ראיות שממעין פתוח. וא"כ מ"ט בימי זיבה מודה. ועי' חי' הר"א שעמד בזה. [ועי' להלן אות כ"ג].

(כב) כהא דאמר רב הונא דיום א' בחודש תוספת דמים היא, עי' ראב"ד בבעה"נ ב' פירושים א. דאין חוששת כלל ליום א' כיון דתוספת דמים הוא. ב. דבאמת חוששת רק דאינה עיקר כלפי יום ה' לומר דיום ה' טפל ליום א', ואם תראה ג"פ ביום א' תקבע גם ליום א', ומזה למדו הפוסקים דקובעת ב' וסתות. ולפי זה צ"ל דהא דאין קובעת בימי נדה הוא רק משום דטפל לראייה קמייתא, אבל אם אינו טפל קובעת וסת אף שכבר נדה היא. [אמנם לענין וסת בימי זיבה דטעמא משום דמסולקת היא, לכאורה הא דמהני מה דתוספת דמים היא היינו משום דנקטינן דראייה בתרא היא העיקר ולכן אינה מסולקת דראי' קמייתא אינה ממרקת הדמים אלא להיפך היא באה מחמת יום השני, אבל להראב"ד דלא הוי טפילה צ"ב מ"ט לא חשיבא הראייה שאחריה ימי זיבה].

(כג) עי' בתוס' דלר"פ הא דקבעה וסת בראייה בתרייתא ממעין סתום הוא רק אם נחשב שראתה אחר ימי נדה. ובחזו"א סי' פ"ד ד' הקשה אמאי לא נימא דראי' שלישית הוי גילוי דקבעה וסת אף כשלא היתה נדה קודם לכן. וכעין דאמרינן בדף י"א בקפצה וראתה ביום א' בשבת שאם בפעם שלישית ראתה ביום א' בלא קפיצה איגלאי מילתא דלא מחמת הקפיצות ראתה. ע"ש בתירוץ. ובאמת צ"ב מיניה וביה דאי בעינן דיחשב ימי נדה מ"ט באמת קובעת וסת, הרי אין קובעת בימי נדה, ולזה בעינן ראייה אחת ממעין סתום דמגלה שיום ה' הוא העיקר גם בראיות הראשונות ויום א' הוי תוספת בדמים, ואיך שייך לומר דראייתה רק מחמת שכבר ראתה קודם לכן, ויל"ע אם לתירוץ החזו"א א"ש. [ולכאורה משמע מ"ז דהא דאין קובעת ממעין פתוח אינו מטעם דהוי ימי נדה, דימי נדה לר"י לא איכפ"ל, רק דממעין פתוח אינו אלא תוספת דמים, ור"ל נמי מודה דמהני הא דראתה ממעין סתום לגלות על אידך ראיות, אלא דמ"מ הוי ימי נדה, ולפי"ז א"ש הא דמודה בימי זיבה, כיון דמודה דהוי גילוי על למפרע דחשיב כמעין סתום. אך הדברים צ"ב].

בדין קביעות ב' וסתות

כד) גמ' א"ל לא הכי א"ר יוחנן כגון דחזאי ריש ירחא וכו' ועשרין וחמשה בירחא וריש ירחא דאמרין דמים יתירי הוא דאתוספו בה. ולעיל הובא מהרמב"ד בבעה"נ ס"ב ה"ג דיש מפרשים דמ"מ חוששת גם ליום כ"ה והא דאמרין דתוספת דמים היא היינו לאפוקי דיום א' אינו טפל ליום כ"ה אבל לעולם גם לראית כ"ה חוששת דלמא וסת אחרינא בעיא למיקבע, והראב"ד הסכים לפי זה. (וכ"פ בשו"ע סל"א). ולפי"ז כתב שם בה"ה שאם תראה ג"פ בכ"ה קבעה וסת גם לכ"ה. וכן הסכים בהשגות הרז"ה שם. ומבואר דשייך לקבוע ב' וסתות. וכ"כ עוד בסי' ג' י"ח ושם כתב דקבעה ג"פ בר"ח וברביעית ראתה כ' בחודש ור"ח וכן בחמישי ובשישית הרי זו קבעה שני וסתות כיון שכבר קבעה וסת לר"ח ולא נעקר כשאח"כ קבעה גם לכ' [ולא אמרין דאיגלאי מילתא דר"ח דהוי בימי נדה תוספת דמים הוא] ודין זה הובא בשו"ע סעי' ל"ב. ויל"ע דלפי מש"כ בסי' ב' הנ"ל אף אם גם בשלישית ראתה ביום כ"ה וא' כבר קבעה וסת לא' וחוששת גם לכ"ה שמה תקבע. ובסד"ט סעי' ל"ב עמד בזה וכתב דלא דוקא הוא. ועי' ב"ח לסעי' ל"ב שהרגיש בזה ונראה דר"ל דאשמעינן דבכה"ג אין חוששת כל זמן שלא קבעה, ורק בראתה בחודש שלישי גם בכ"ה כיון שלא ראתה ג"פ ממעין סתום לא הוקבע וסת ליום א' בודאי. עי' בסמוך. ובחור"ד ס"ק ט"ו כתב דדוקא בוסת החודש שייך לקבוע ב' וסתות דאין סותרים זה את זה, אבל בוסת הפלגה ל"ש ב' וסתות. אמנם בריטב"א בסוגיין דפי' דכשראתה א' ה' א' ה' ה' קבעה וסת הפלגה ל' יום, מא' לא' ומה' לה', חזינן דשייך הפלגה בתוך הפלגה, וא"כ אף אם תראה בהפלגות שונות תקבע ב' וסתות, ועי', אמנם דברי הריטב"א מחודשים.

אשה שיש לה וסת קבוע אם חוששת לוסת שאין קבוע (כה) לעיל נתבאר דשייך שיהא לאשה ב' וסתות. ויש לדון אם דוקא לאחר שקבעה ב' וסתות חוששת לשניהם או גם לפני שקבעה השני חוששת לו. ונחלקו בזה הפוסקים.

א. במתני' דף ס"ג ב' תנן דהיה לה וסת ליום ט"ו ושינתה ליום כ' זה וזה אסורין וכן בברייתא שם דף ס"ד א' היה לה וסת קבוע ליום כ' ושינתה ליום ל'. זה וזה אסורין, וחזינן דחוששת לוסת שני קודם שנקבע. אך כתבו האחרונים [נו"ב סי' ס"א חור"ד סי' קפ"ט ס"ק ט"ו ועוד] די"ל דדוקא התם חוששת ששינתה וסת הקבוע וקבעה וסת השני. אבל כשלא עקרה הקבוע (אף בפעם אחת) אין חוששת לוסת נוסף כל זמן שלא קבעה. [ובמקור מים חיים סעי' י"ג כתב דכיון שראתה אחר שקבעה חוששת לוסת השני שא"ק].

ב. ובדף ס"ד א' שם איתא הגיע יום ל' ולא ראתה יום כ' וראתה הותר ל' ונאסר יום כ' דאורח בזמנו בא, ומצינו בראשונים ב' פירושים, רש"י שם פ' דהותר יום ל' משום שלא ראתה בו והוי עקירה, (וכן פשטות הגמ' שמוכיחה שם דוסת שא"ק אף שראתה ב"פ נעקר בפעם אחת), אולם הר"ן שם גרס הגיע יום ל' וראתה יום כ' וראתה הותר ל' ונאסר כ' ומבואר דאף שראתה ביום ל' (והיינו לפירושו שראתה ב"פ) אפי"ה הותר יום ל' וע"כ משום שחזר וסת של כ' למקומו שוב אין חוששת ליום ל' דאינו קבוע. ועי' רמב"ם איסור"ב פ"ח ה"ח ואו"ש שם.

והרמב"ן בסוגיא שם גרס כרש"י, וכן הראב"ד בבעה"נ סי' א' י"ב (ועי' רז"ה שם) ובפשוטו הרמב"ן מפרש כרש"י, אולם עי' בהלכותיו פ"ו ה"ב דאף כשראתה ביום ל' אם חזרה לראות ביום כ' חזר וסת של כ' למקומו, וכתב דיש שהורה שצריכה לחוש גם ליום ל' ויש שהורה דאחר שחזר וסת הקבוע למקומו נעקר שאינו קבוע. והרמב"ן הסכים לפירוש ב' וכדעת הרמב"ם הנ"ל (אלא שלרמב"ן אין הוכחה לזה מהגמ' אלא מסברא אמר כן וכ"כ האחרונים) וכן מבואר בטור ושו"ע סו"ס י"ד דאף כשראתה ביום ל' אם חזרה לראות ביום כ' הותר ל'. ולפי"ז מבואר דאין חוששת לוסת שא"ק כל זמן שיש לה וסת אחר קבוע. מיהו לדיעה קמייא ברמב"ן מבואר להדיא דחוששת ליום ל' אף שחזר הוסת למקומו. וכ"מ בראב"ד סי' ג' הכ"א לגירסת מהדורה ישנה ע"ש. וזה תואם לגירסתו בגמ' וכרש"ל. אמנם עי' ב"מ סעי' י"ג, דמרש"י אין ראי' דלפי' מיירי בוסת החודש ולכך חוששת לשניהם.

ג. בדברי הראב"ד דפי' בסוגיין דראתה א' א' כ"ה א' דקבעה וסת לא' מ"מ חוששת ליום כ"ה וכ"פ בשו"ע סל"א משמע דחוששת לוסת שא"ק אף כשיש לה וסת קבוע. וכן הוכיח החור"ד ס"ק ט"ו. וכן הוכיח הט"ז ס"ק י"ח [ע"ש שהקשה על הב"י שכתב דבאופן שחוששת לוסת החודש ולהפלגה, אם ראתה אחד ב' פעמים והשני פעם אחת אין חוששת לשני, דהרי אף כשקבעה אחד חזינן דחוששת לשני] אמנם הב"ח סעי' י"ג והדרישה ס"ק י"ח פ' דחוששת ליום כ"ה משום דוסת של ר"ח אינו וסת ברור דלמא תוספת דמים הוא, והיינו דפי' דמה שקבעה וסת ליום א' בחודש הוא רק מספק. ומה"ט כתב הב"ח דאם ראתה ג"פ רק ביום א' וברביעי' ראתה כ"ה וא' אין חוששת ליום כ"ה כיון שכבר קבעה ליום א'. [ועי' נו"ב סי' ס"א שנסתפק בזה]. ועפי"ז כתב במקור מים חיים דבאמת כל שיש לה וסת קבוע אין חוששת לאינו קבוע, ורק אם קבעה ב' הוסתות חוששת לשניהם. וע"ש שכתב דכן מוכח בראב"ד.

אולם פי' זה צ"ע איך אפשר לפרש כן בראב"ד דהרי כשראתה ג"פ בכ"ה וא' קבעה וסת לשניהם וחזינן דאף אם יום א' אינו תוספת דמים מ"מ גם יום כ"ה גורם, וא"א לומר דזה רק אחר שקבעה, דבראב"ד ה"ה למד זאת מהא דחוששת פעם ראשונה. וגם בראב"ד פ' דחוששת משום דלא אמרו דיום כ"ה הוא תו"ד ממש אלא רק לאפוקי דיום א' אינו טפל ושו"מ בשו"ע הגר"ז בקו"א אות ד' שהוכיח מהרמב"ד דלא כהב"ח ופרישה. וש"מ דחוששת לב' וסתות אף קודם שנקבע השני. וזה תואם לראב"ד הנ"ל באות ב' דס"ל (במהדור"ק) כדיעה א' ברמב"ן דאף שחזר וסת של יום כ' למקומו חוששת ליום ל' עד שיעקר.

ד. הרמ"א סעי' י"ג כתב דאשה מתחילת ראייתה חוששת לוסת החודש ולוסת הפלגה עד שתקבע אחד מהם ומבואר דכשאחד נקבע שוב אין חוששת לשני. ומקורו בראב"ד סי' ג' י"א וברמב"ן. וזה כמשנ"ת באות ב' עפ"י השו"ע סעי' י"ד, וקשה מסעי' ל"א הנ"ל באות ג'. וב' הלכות הללו מקורם בראב"ד, וסתרי אהדדי.

ויש שתי' דהכא שאני דלא ראתה ב' ראיות אלא ראייה אחת דמספקינן איזה וסת היא, וכיון שהוברר שקבעה לאחד שוב אין חוששת לשני. עי' דרישה ס"ק ד'.

והחור"ד ס"ק ט"ו תי' דיש לחלק בין וסת החודש לוסת הפלגה, דוסת הפלגה לא שייך ב' וסתות דהפלגה אחת סותרת לחברתה. וכן וסת החודש והפלגה סתרי אהדדי, ולכן כשקבעה אחד אין חוששת לשני, וא"ש הרמ"א סעי' י"ג והשו"ע סעי' י"ד (שפסק כהרמב"ן הנ"ל), אבל כששניהם הם וסת החודש דלא סתרי אהדדי אף כשקבעה אחד חוששת לשני. והן דברי הראב"ד בסוגיין דמפרש בוסת החודש, וכן כתב הבית מאיר סעי' י"ג ועפי"ז כתב דמה"ט רש"י בדף ס"ד כתב דוסת ליום ל' נעקר משום שלא ראתה ולא משום דחזר הוסת למקומו, דס"ל דמיירי בוסת החודש. [וע"ש שכן מפרש הרמב"ן ורק בהלכותיו כתב כן מסברא. אך יל"ע דהרמב"ן מפרש הגמ' (בפי' א') בוסת הפלגה]. ובמקור מים חיים חולק ע"ז, וכן משמע בסד"ט. וגם בדעת הראב"ד א"א ליישב כהחור"ד והבי"מ דהראב"ד כתב דאף בוסת הפלגה דכל שלא עקרה הוסת שא"ק חוששת לו אף לאחר שחזר הוסת למקומו. וכן הוכיח הגר"ז בקו"א ד' (ועפי"ז כתב דגם לרמב"ן אין חילוק בין חודש להפלגה). בנו"ב סי' ס"א כתב דמהא דסעי' י"ד אין ראי' דאין חוששת לוסת שא"ק כשיש לה וסת קבוע. דהתם מעיקרא לא ראינו שרואה ב' וסתות אלא שינתה מיום כ' לל' וכיון שחזר יום כ' נעקר יום ל' משא"כ בגוונא דסעי' ל"א ע"ש.

בט"ז ס"ק י"ט מבואר דכשקבעה וסת הדילוג שוב אין חוששת לוסת החודש, והחור"ד שם הקשה עפ"י הנ"ל דבוסת החודש חוששת לב' וסתות. ע"ש ותירוצו צ"ע בלשון הט"ז. ובמקור מים חיים תי' עפ"י דבריו הנ"ל דהא דסעי' ל"א שפסק כהראב"ד דחוששת ליום כ"ה הוא משום דחוששת דעיקר הוסת הוא כ"ה ולא יום א', [ותמוה דהט"ז ס"ק י"ח פ' כהחור"ד בזה. וצ"ע].

עוד ע"ש בממ"ח דאם לאחר שקבעה וסת ראתה ראייה נוספת, חוששת לוסת שאי"ק, משא"כ אם ראתה קודם שקבעה, כיון שאח"כ קבעה וסת שוב אין חושש לוסת שאי"ק.

כו) כתב הרמב"ן בהלכותיו פ"ה הכ"א (וכע"ז בראב"ד ס"ג הט"ו) דאשה שראתה א' ניסן כ' ניסן חוששת לוסת החודש דיום א' ולוּסַת החודש דיום כ' וגם להפלגת כ' ולכך אסורה בא' אייר משום וסת החודש ואם לא ראתה בו חוששת ליום ט' אייר משום הפלגת כ', והו"ד בטור. ומשמע שאם ראתה בא' אייר חוששת לט' אייר משום הפלגת כ', אולם הרמ"א סעי' י"ג כתב דה"ה בראתה א' אייר חוששת ליום ט' אייר והסכים עמו הט"ז, אך כל האחרונים נקטו כפשוטו הרמב"ן דאין חוששת, ובטעמא דמילתא מצינו ג' פירושים. א. הב"י מפרש דכיון שראתה בא' אייר דיום החודש גרם פעמיים לראות, והפלגת כ' לא ראתה אלא פעם אחת נקטינן דיום החודש עיקר, [והיינו דלא מסתבר שתקבע ב' וסתות עכ"פ כל זמן שלא הוכח כן, וכיון שיום החודש הוקבע יותר אין חוששין להפלגה]. וכל האחרונים חלקו עליו או משום דחוששים לב' וסתות או משום דכל זמן שלא הוקבע וסת החודש לא אלים מוסת הפלגת כ', עי' ט"ז ס"ק י"ח. ב. הב"ח פירש דאף דחוששת להפלגת כ' מ"מ אין חוששת אלא מיום הראי' האחרונה וכדעת ר"ה בדרי"י בסוגיין ל"ט ב', והט"ז ס"ק י"ח חולק ע"ז דדוקא כשלא ראתה ביום וסתה חוששת ליום הראי' האחרונה אבל כשראתה גם ביום הוסת מונים הפלגה ממנו וראי' שאחריה אין מפסקת ההפלגה. וכבר הארכנו בביאור המחלוקת. והבית מאיר הסכים עם הב"ח. ג. הש"ך בנקוה"כ פ"י דכיון שראתה ביום א' אייר הרי הפליגה ל"ב יום ועקרה הפלגת כ', דאע"ג דלא עבר יום כ' שלא ראתה בו מ"מ מה שקירבה הפלגתה הרי עקירה. ולפי"ז בהיה לה וסת הפלגה קבוע וקירבה הפלגתה כיון דאין וס"ק נעקר בפעם אחת מונה הפלגת כ' מיום הוסת ואין ראייה שבאמצע מפסקת, כדעת הט"ז. אמנם בראתה ג"פ בהפלגה קצרה נעקר וסת הפלגה ארוכה. ובפרישה ס"ק כ"ח כתב טעם ב' וג'.

ומדברי הרמ"א דס"ל דאף שראתה ביום א' חוששת לט' למדנו דפליג על ג' יסודות הנ"ל, וכן מהב"י שלא פ"י כטעם ב' דהב"ח וגם לא פ"י כ טעם ג' דהש"ך למדנו דפליג אחרוניו. והב"ח והט"ז נמי פליגי על יסוד הש"ך דהפלגה קצרה מבטלת ארוכה, ולאידך גיסא הט"ז והש"ך פליגי על דברי הב"ח דמונים הפלגה מראי' אחרונה, ונמצא דהב"י והרמ"א הט"ז והש"ך ס"ל דראי' שבאמצע הפלגה אין מפסקת ההפלגה, ומ"מ להלכה נקטינן כהב"ח והבית מאיר וצ"ל משום דמוכח דלא כטעם הב"י וכן מוכח דלא כהש"ך עי' להלן, וע"כ כטעם הב"ח. וכן הוכיח הכו"פ מהרמב"ן [וגם הראב"ד ס"ג הט"ו דכתב דאין יום א' מפסיק זהו רק משום דהוי ימי זיבה וא"כ לדידן דימי זיבה קובעת כמש"כ הרמב"ן, ש"מ דראי' מפסקת]. וכן הוכיח החו"ד ס"ק י"ד מהרמב"ן בסוגיין, אמנם מדבריו מבואר דכשיש לה וסת קבוע ליום כ' וקירבה ראייתה מונים הפלגה מיום הוסת ואין ראייה שהוסיפה מפסקת משום דתולים דתוספת דמים היא. עש"ה. [ועי' חזו"א סי' פ"ה ס"ק ל"ב ל"ג והדברים יגעים].

הפלגה קצרה אם עוקרת הפלגה ארוכה

כו) בעיקר דברי הש"ך והפרישה דהפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה, הוכיחו האחרונים דאין עוקרת, מדברי הראשונים [הנ"ל אות כ"ה ב'] בהיה לה וסת קבוע לכ' ושינתה פעמים ליום ל' וחזרה לראות ביום כ'. והובא לעיל מהרמב"ן בהלכותיו פ"ה ה"ב דיש אומרים (הראב"ד ס"ג הכ"א במהדור"ק) דעדיין חוששת ליום ל', וי"א (הרמב"ם איסור"ב פ"ח ה"ח) דכיון שחזר הוסת למקומו שום אין חוששת ליום ל' וכן הסכים הרמב"ן. והנה להראב"ד מבואר להדיא דהפלגת כ' אין עוקרת הפלגת ל', ואף לרמב"ם ומסקנת הרמב"ן דנעקר יום ל' היינו רק משום דחזר הוסת קבוע למקומו אבל אם לא ראתה ביום הוסת הקבוע לא נעקר ל'. כן הוכיח הסד"ט ס"ק י"ט והבי"מ סעי' י"ג. [אמנם ע"ש בסד"ט ס"ק י"ד דבמהרש"א דף ס"ד מבואר כהש"ך דנעקרה הפלגה ארוכה] וע"ע חזו"א סי' פ"ה ל"ה-ל"ו.

והבי"מ הוסיף להוכיח מסו"ד הרמב"ן שכתב דאי נימא שאף שחזר הוסת למקומו חוששת ליום ל' א"כ כל ימיה תראה מכ' לכ' ותהא חוששת ליום ל', ומבואר דאף אם תראה בהפלגה קצרה ג"פ לא נעקר הפלגה ארוכה. ולפי"ז נמצא דבקבעה ליום ל' דלא מהני מה שחזר הוסת דיום כ' למקומו לעקור וס"ק דיום ל', אף אם ראתה ג"פ ביום כ' לא נעקר. אולם החזו"א שם ס"ק ל"ז צידד בזה להיפך דלמאי דנקט הרמב"ן דא"א לומר שתראה כל ימיה מכ' לכ' ועדיין תהא חוששת ליום ל', א"כ מה"ט גם בקבעה וסת ליום ל' דל"מ מה דחזר הוסת למקומו לעקור יום ל', מ"מ כשראתה ג"פ ביום כ' נעקר יום ל', והניח בצ"ע. וכבר עמד בזה בשו"ע הרב בקו"א סוס"ק ד' ע"ש מש"כ בזה. וע"ע בפסקי הרא"ש אות ב' דעכ"פ בקבעה להפלגה קצרה נעקר הפלגה ארוכה אף שקבועה. והביאו הגר"ז. וע"ע בחזו"א שם ס"ק ל"ט.

ועכ"פ לענין וסת שאינו קבוע כתב בשבט הלוי דנעקר בהפלגה קצרה ג"פ. ובשם הגריש"א הביאו דעכ"פ בעברה זמן רב שראתה בהפלגה קצרה נעקר הפלגה ארוכה, וכנראה מדבריהם דאף שלא קבעה וסת ליום מסוים מ"מ מה שראתה בתוך זמן וסתה הרי עקירה להפלגה שאינו קבוע.

סיכום האופנים במנין הפלגה (בתוספת על הנ"ל)

כח) היה לה וסת קבוע ליום כ' והרחיקה ראייתה ליום ל', פלוגתא דר"פ ור"ה והלכה כר"ה דמונה ליום אחרון. ב. לא ראתה ביום הוסת וגם לא ראתה אח"כ, אם מונים הפלגה מיום הראוי, מחלוקת המהרש"ל והט"ז ס"ק ל"א בביאור דברי השו"ע סעי' ט"ו, למהרש"ל אין מונה הפלגה ולט"ז מונה הפלגה. ברמב"ן דף ס"ד א' מבואר שאם ראתה ביום הפלגה למנין הראוי [היה וסתה ליום כ' וראתה ביום ל"ט] תולים הפלגתה למנין הראוי, אבל מלכתחילה אין חוששין לו, וכן מפורש בהלכותיו פ"ו ה"ד. ועי' חדרי דיעה סעי' י"ג שר"ל דבכה"ג אף ר"פ מודה, ע"ש.

ג. ראתה ביום וסתה וגם ראתה אח"כ, באופן שלא קבעה וסתה, כגון ראתה א' כ' א' אם חוששת ליום ט' משום הפלגת כ', לב"י רמ"א וט"ז מונה מיום הוסת, לב"ח ופרישה בי"מ והגר"ז מונה מיום אחרון. וכ"מ ברמב"ן בסוגיין וכן מבואר בהלכות הרמב"ן פ"ה הכ"א שרק אם לא ראתה ביום א' חוששת ליום ט'. [ובכע"ז ס"ג מבואר דאף אם ראתה אין מפסיק משום דהוי יום זיבה ומשמע שאם לא יהא ימי זיבה יום שראתה מפסיק]. וכבר הובא כ"ז לעיל אות כ"ו.

אמנם באופן שראתה אח"כ ביום כ' לכ' כתב הפרישה (סוס"ק כ"ח ויותר מפורש בסוס"ק כ"ט) דנקטינן שזהו יום וסתה וראייה שבאמצע תוספת דמים היא. ע"ש. והט"ז תמה ע"ז.

ד. היה לה וסת קבוע ליום ל' והקדימה ראייתה ליום כ' אם ראתה גם אח"כ ביום וסתה לדעת הרמב"ן בסוגיין בראתה א' א' כ"ה א', דמירי בהפלגה א"כ מפורש בגמ' דתולים שהפליגה כמנין הוסת וראי' שבאמצע תוספת דמים הוא, ואף באופן שב' פעמים כבר ראתה ממע"ס. וכ"ש כשכבר קבעה קודם לכן.

ה. וברשב"א וריטב"א דף ל"ט א' מבואר דאף קודם שראתה ביום וסתה תולים שתראה ביום ל' לוּסַת הקודם ויום כ' אינו מפסיק. אמנם עי' רמב"ן בהלכות פ"ו ה"ב דהיה לה וסת קבוע לכ' ושינתה ליום ל', ושוב חזרה לראות ביום כ', לדעת הי"א דחוששת ליום ל', כתב דחוששת ליום ל' מ"מנו, ומשמע מיום כ', וכן מפורש בראב"ד סי' ג' כ"א במהדור"ק. ולכאורה זה סותר להנ"ל. וי"ל דכשיום הראי' באמצע הוא יום וסת קבוע לכו"ע מפסיק, ודוקא באינו קבוע אין מפסיק משום דנקטינן דתוספת דמים הוא.

ו. בחור'ד ס"ק י"ד כתב דאף קודם שקבעה וסת אם ראתה ב"פ ביום כ' ממעין סתום, ופעם שלישית ראתה ביום י', חוששת ליום כ' מיום כ' ואין ראייה שבאמצע מפסקת אף לדעת החולקים על הט"ז (באות ג'), דבזה לכו"ע נקטינן דהוי תוספת דמים וכדמבואר בגמ' עפ"י הרמב"ן דיום כ"ה תוספת דמים ואין מפסיק ההפלגה. וזה קרוב למש"כ הרשב"א והריטב"א הנ"ל אות ה' רק שחידש החור'ד שגם בראיה שלישית הוא כן מטעם דאיגלאי מילתא דהוי ממ"ס, אמנם מה שהוכיח מהגמ' יש לדחות דאיכל"מ דדוקא לאחר שראתה ביום א' משוינן ההפלגות אבל מתחילה נקטינן דיום כ"ה הוא שינוי וסת, [וכעין מש"כ הפרישה הנ"ל אות ג'].

ז. באופן שבהפלגה ראשונה הפסיקה באמצע כגון ראתה א' כ"ה א' א' כתב החור'ד דלכו"ע ראייה שבאמצע הפלגה ראשונה מפסקת, וכל הפלוגתא היא בראי' הפלגה שניה, וע"ש שמדמה זאת לנידון הגמ' אי חשיב מעין סתום. אמנם בחזו"א סי' פ"ה ל"ג נסתפק בזה ואף באופן שהופסקה בכל ההפלגות כגון א' ט"ו א' י"ז א' י"ג א', וכתב דיש לחלק בין הנידונים. וכדבריו נראה מוכח מהפרישה (הנ"ל) סוס"ק כ"ט דאף לשיטתו דראי' מפסקת (ודלא כהט"ז) מ"מ אם אח"כ רואים שהפליגה מיום הוסת ג"פ ליום כ' קבעה וסת, ואין ראייה שבאמצע מפסקת, וחזינן דא"צ שתראה דוקא ממעין סתום לקבוע הפלגה.

ח. ומצינו בראשונים דנחלקו בראתה בח' הפלגות ליום ט"ו דכל הראיות הוו אחת ימי נדה ואחת ימי זיבה, דהראב"ד ס"ל דקבעה להפלגת כ"ט והרמב"ן לט' א' חולק דלא ראינו הפלגת כ"ט אלא ט"ו, והיינו משום דראי' מפסקת הפלגה, ולפרישה י"ל דאחר שראתה ג"פ נקטינן דהמפלגת כ"ט, וגם הרמב"ן מודה לפרישה אלא דס"ל דהכא אדרבה נקטינן דכל ההפלגות לט"ו משא"כ התם דראיות שבאמצע אין הפלגות שוות. וכל מחלוקתם היא בהא דאין קביעות בימי זיבה, ועי'. ושו"ר בחזו"א שם ס"ק מ"ו-נ' שהאריך בזה. וע"ש עוד אריכות בנידון זה בכמה אופנים.

(כט) דף ס"ד ע"א היתה למודה להיות רואה יוסן כ' ושינתה ליום ל' זה וזה אסורין, הגיע יום כ' ולא ראתה וכו' יום ל' וראתה. ובהמשך הגמ' מצינו ב' גירסאות, לרש"י והרא"ש גרסינן הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' ולא ראתה יום כ' וראתה, הותר יום ל' ונאסר יום כ' דאורח בזמנו בא. והיינו דבחודש שלישי לא ראתה כלל ובחודש רביעי ראתה ביום כ', וכגירסא זו גרס הרמב"ן וע"ש דלפי' א' מיירי בהפלגה ולפי' ב' מיירי בוסת החודש, וכ"מ ברש"י.

ולחר"ן גרסינן הגיע יום כ' וראתה, כלומר שבחודש שלישי ראתה ביום כ'.

ולגירסת רש"י הא דנעקר יום ל' הוא משום דלא ראתה בו [וכן פשוט הגמ' דילפינן מינה דוסת שנקבע ב' פעמים נעקר בפעם אחת], והא דאמרין דאורח בזמנו בא, הוא טעם להא דנאסר יום כ' וקמ"ל דלא חשיב עקירה בחודש שלישי שלא ראתה בו [לרש"י משום דלא שינתה ליום אחר, וברא"ש משמע משום דלא קבעה וסת אחר, כנ"מ בשו"ע סעי' טו והב"י פי' כן גם לרש"י, ועי' לחר"ש שהעיר בזה].

אבל לגירסת הר"ן דלא עבר חודש שלישי שלא ראתה ביום ל', ע"כ הא דהותר יום ל' הוא משום דחזר הוסת של כ' למקומו וכיון שיש לה וסת קבוע אין חוששת לוסת שא"ק עי' מש"כ לעיל. [ועי' השגות הרז"ה לבעה"נ דגרס כהר"נ ומפרש דאח"כ ביום ל' לא ראתה, ומשמע כרש"י].

ולגירסת רש"י אין מקור לחידוש זה, דלפירושו הא דנעקר יום ל' הוא משום שלא ראתה בו, וכמבואר בדבריו. ויותר כתבו האחרונים (עי' ס"ט ס"ק י"ט) דלדבריו ע"כ דמה שחזר הוסת למקומו לא הוי עקירה ליום ל' דא"כ מנלן דוסת שא"ק נעקר בפעם אחת הרי איכא ב' עקירות חדא דלא ראתה ועוד שחזר הוסת למקומו.

אמנם הב"מ כתב דרק בוסת החודש לא חשיב עקירה דלא סתרי אהרדי ב' הוסתות, אבל בוסת הפלגה מודה רש"י דכשיש לה וסת קבוע אין חוששת לוסת שא"ק.

(ל) אמנם בהלכות הרמב"ן פ"ו ה"ב כתב דכשחזרה לראות ביום כ' יש שהורה דחוששת ליום ל' ויש שהורה דאין חוששת ליום ל' משעה שחזר הוסת של יום כ' למקומו ולזה דעתי נוטה. [וע"כ כוונתו בגוונא דהר"ן שחזרה לראות בחודש שלישי דבגוונא דרש"י תיפו"ל דלא ראתה ביום ל' וכן הוכיח בלח"ש]. והט"ז סוס"ק כ"ח כתב דהרמב"ן גרס כהר"ן, אך האחרונים דחו דהרמב"ן בחי' גרס כרש"י וגם מינה וביה מוכח כן דא"כ לא הוצרך לומר כן מסברא, עי' ב"מ סעי' י"ג. ולפי"ז מוכח דאף לגירסת רש"י יתכן דגם מטעם דחזר הוסת למקומו חשיב עקירה אך קשה קושיא הנ"ל דא"כ מאי ראי' דוסת שנקבע פעמיים נעקר בפ"א. ועי' ש"ך ס"ק מ' שהביא פי' זה בשם המעדני מלך (דברי חמודות) וכתב דפי' זה צ"ע. וכוונתו ביאר בחדרי דיעה סעי' י"ד דנתכוון לקושיא הנ"ל. ובאמת גם לגירסת הר"ן הקשו האחרונים דאי משום דחזר הוסת למקומו מה הדמיון לעקירה פ"א עי' ב"מ שם. וחזו"א סי' פ"ה ס"ק ל"ח-ל"ט והבי"מ כתב בדעת הרמב"ן עפ"י הנ"ל דסוגיין מיירי בוסת החודש ובה לא הוי עקירה, ובהלכות דמיירי בהפלגה שפיר הוי עקירה [אך יל"ע לפי' א' ברמב"ן בסוגיין דמיירי בוסת הפלגה והדק"ל, וצ"ל דהרמב"ן בהלכות אזיל לפי' ב' דמסיק בשם הראב"ד דסוגיין מיירי בוסת החודש, וכן משמע שם דחזר בו, ועוד דלפי' א' הכריח הרמב"ן שאף דלא חוששת למנין הראוי מ"מ אם ראתה ביום כ' למנין הראוי לכ' תלינן דמשום הפלגה למנין הראוי. ובהלכות לא הזכיר זאת וכ"כ בלח"ש, והוכיח עוד כן מלשון הרמב"ן "לעולם" אין מונים אלא מראה אחרונה ע"ש].

(לא) עי' טור ושו"ע סעי' י"ד ואם לאחר ששינתה פעם או פעמים ליום ל' ראתה לסוף כ' חזר הוסת של כ' למקומו והותר ל'. ופשוט לשונו דמיירי בגוונא דהר"ן, וכן ביאר הט"ז ס"ק כ"ח וכן הביא הש"ך ס"ק מ' בשם המע"מ והש"ך הקשה ע"ז כנ"ל [ועוד דתיפו"ל דהפלגה קצרה עוקרת ארוכה וכשיטתו בנקוה"כ סעי' י"ג והאחרונים הוכיחו מזה דאין עוקרת ארוכה והו"ד לעיל] אבל הפרישה סי' והש"ך שם פירשו דמיירי בגוונא דרש"י שבחודש שלישי לא ראתה, ומש"כ השו"ע דשינתה ב' פעמים משום דבחודש שלישי לא שינתה ליום ל' אלא לא ראתה כלל. ולפי"ז הא דהותר יום ל' הוא משום שלא ראתה ועיקר חידוש השו"ע הוא דנאסר יום כ'.

והנה לגירסת רש"י נתחדש שאין הוסת נעקר לגמרי אף שלא ראתה ג"פ, אלא רק כשראתה ביום אחר, או כמש"כ הרא"ש עד שתקבע ביום אחר, אבל לגירסת הר"ן אין מקור לחידוש זה, דהא מיירי שעקרה וסת כ' רק ב' פעמים, ובה פשוט שחזר וסת של כ' למקומו וכל החידוש שע"ז הותר יום ל'. אולם בשו"ע סעי' ט"ו מבואר כדברי הרא"ש בזה. ומשמע מזה דלא גרס כהר"ן. ויהא מוכח דהא דבעי' י"ד מיירי כמש"כ הפרישה והש"ך דיסו ל' הותר משום שלא ראתה בו, אולם למבואר לעיל דהרמב"ן מפרש כרש"י ומ"מ לדינא ס"ל גם כהר"ן שכשחזר הוסת למקומו הותר יום ל', א"ש דברי השו"ע. כ"כ האחרונים.

[ובט"ז ס"ק כ"ח מתחילת דבריו נראה דבאמת גרסינן כרש"י וע"ש דמש"כ השו"ע בסעי' י"ד שינתה ב' פעמים ולא כתב שגם בחודש שלישי לא ראתה משום דמיירי בוסת הפלגה ולא שייך ראיית כ' ליום ל' שלא ראתה. ולא ס"ל כהרמב"ן דבכה"ג מונים למנין הראוי, אלא דלהט"ז לשיטתו (ס"ק ל"א) צ"ב דהרי אף לכתחילה חוששת למנין הראוי, ובחדרי דיעה תי' דהכא דלא נקבע עדיין וסת דיום כ' אין מונים למנין הראוי, וע"ש עוד]. ולכך כתב השו"ע שבחודש שלישי ראתה ביום כ', דבזה הוי הפלגה ליום שראתה. וע"ע בסו"ד פט"ז וצ"ע].

אולם תמהו האחרונים (עי' סד"ט ס"ק י"ט וחדרי דיעה) דלגירסת רש"י הרי מוכח לדינא דלא כהר"ן, וכנ"ל, והבי"מ ביאר כדרכו הנ"ל עפ"י הרמב"ן דאף דגרסינן כרש"י מ"מ כ"ז בוסת החודש אבל בוסת הפלגה אם חזר הוסת למקומו נעקר וסת שא"ק, [וע' עוד חדרי דיעה דאף לגירסת הר"ן אף אם לא ראתה ג"פ ביום כ' חזר הוסת למקומו ואף שאין מקור לזה מסוגיין, יש להוכיח ד"ז ממסולקת ויש לע' בזה].

(לב) כתב הטור סעי' ט"ו אם הפסיקה ולא ראתה משעבר עליה יום כ' שום אינה חוששת לעולם, ואח"כ כתב חזרה לראות חוששת ליום כ' מראי' זו וכו' בין אם פסקה מלראות וכו'. ונחלקו רבותינו בביאור דבריו. דמש"כ הפסיקה לראות וכו' אינה חוששת לעולם, הב"י מפרש דעברו עליה ג' עונות שנעשית מסולקת [ונתקשה לדדין אין נעשית מסולקת אלא זקניה] והמהרש"ל פ' דאף בפ"א שלא ראתה אין חוששת לעולם ולא משום דנעשית מסולקת אלא שאין הפלגה למנין הראוי אלא ליום ראיה בפועל, ומדברי הב"י משמע דפליג ע"ז, וכ"כ הט"ז ס"ק ל"א דמונים הפלגה ליום הראוי ודלא כמהרש"ל, ובנקודה כ' הסכים עם המהרש"ל והאחרונים הביאו שכ"מ להדיא בהלכות הרמב"ן פ"ו ה"ד. ובמש"כ הטור שאם חזרה לראות חוששת ליום כ' מראי' זו אף אם פסקה מלראות, בזה לכו"ע מיירי אף שעברו ג' עונות שלא ראתה ביום כ', אמנם נחלקו אם בראיה אחת חוששת להפלגת כ' ממנה אף שלא ראינו שחזרה להפליג, או דבעינן שתראה בהפלגת כ' כלומר דתראה ב' ראיות. דלשון הטור משמע דסגי בראי' אחת אבל בשו"ע סעי' ט"ו כתב שחזרה לראות ביום הוסת הראשון ומשמע דבעינן שתראה ביום כ'. והט"ז שם כתב דסגי בראי' אחת והשוה זאת למעוברת דחשיבא מסולקת וכשעברו ימי עיבורה חוששת להפלגתה אף שלא ראינו שחזרה לראות ביום הפלגה, ותמה על השו"ע, והש"ך הסכים עם השו"ע דבעינן שתראה בהפלגה כיון שנעקר הוסת. רק דלא נעקר לגמרי ויכולה לחזור לוסתה. ובמהרש"ל נראה בזה כהט"ז לדדייה אין חילוק בין הפסיקה פ"א להפסיקה ג"פ. ולמדנו ד' שיטות, לב"י (להבנת הט"ז) מתחילה אף כשלא ראתה פ"א ביום וסתה חוששת להפלגה למנין הראוי וכשלא ראתה ג"פ הוי עקירה (דמשום דחשיבא מסולקת הוי גם עקירה) והט"ז אף דס"ל דמתחילה צריכה לחוש שתראה מ"מ כשעברו ג"פ שלא ראתה לא הוי עקירה. ולכן כשחזרה לראות בפ"א חוששת להפלגת כ' ואף קודם שראינו שמפלגת חזר הוסת למקומו. ולדעת המהרש"ל אין חוששת למנין הראוי ומשמע מדבריו שגם בעברו ג' עונות לא הוי עקירה, וסגי בפ"א שתראה דשוב חוששת להפלגה. והש"ך ס"ל דאין חוששת למנין הראוי דמ"מ כשעברו ג"ע שלא ראתה הוי עקירה ואין חזרת לחוש לוסתה אלא כשראתה בהפלגה (כלומר שראתה ב' ראיות) וכהשו"ע. וזה ממש להיפך מהט"ז וכבר כתבו האחרונים (עי' חו"ד ס"ק כ') דברמב"ן בהלכות פ"ו ה"ד וה"ה מבואר כהש"ך בתרתי, גם שאין חוששת ליום הראוי וגם דכשעברו ג' עונות הוי עקירה ואין חוששת אלא כשראתה שוב בהפלגה.

(ג) מיהו יל"ע בסברא בדברי הט"ז והש"ך, דלט"ז דחוששת ליום הראוי א"כ כשלא ראתה אמאי לא הוי עקירה, [ואין לומר משום דלא קבעה וסת אחר, שהרי בשינתה ולא קבעה הוי עקירה לענין זה דצריכה לראות בהפלגה כדי לחזור לוסתה], ולאידך גיסא להש"ך דאין חוששת ליום הראוי, א"כ כשלא ראתה ג' עונות אמאי הוי עקירה, דאם אין עומדת לראות איך יהא עקירה. ובדעת הט"ז צ"ל דאף שמתחילה אמרין דיום הראוי כאילו ראתה ורק שלא יצא הדם, מ"מ כשעברו ג' עונות איגלאי מילתא דמסולקת היא. ובאמת גם בב"י מוכח דלא הוי עקירה סתם אלא רק משום דמסולקת היא, (ולכך מקשה דלא קי"ל כר"א). ובעיקר קושית הט"ז מ"ש ממעוברת דכשהפסיקה להיות מסולקת חוששת לוסתה מיד אף קודם שראתה בהפלגה. עי' חו"ד דמעוברת שאני שהיה לה סיבה שלא ראתה וכשעבר הסיבה חזרת לוסתה משא"כ באשה דעלמא סילוקה הוא משום שנתקלקלו דמיה וא"כ נעקר וסתה. ובדעת הש"ך צ"ל דמאחר דחזינן דמסולקת היא זה גופא הוי עקירה (וכנ"ל בב"י) ולכן אף שאין צריכה לראות ביום מסוים מ"מ כשעברו עליה ג' עונות חזינן דהוי מסולקת.

פרק הרוואה כתם

א. אמר שמואל וכו' בבשרה עד שתרגיש בבשרה, ובשו"ע סי' ק"צ סעי' א' מבואר דהרגשה היינו שמרגשת שנפתח מקורה וכע"ז בס"י קפ"ג משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא. וברמב"ם איסור"ב פ"ה הי"ז מבואר דמרגשת שנודעזע גופה. ובהרגשת זיבת דבר לח נחלקו רבותינו האחרונים אי חשיב הרגשה והאריכו בזה מאוד. השב יעקב נקט דלאו הרגשה היא, וכ"כ בסד"ט סי' קצ א', וכ"כ החת"ס בשו"ת סי' קמ"ה. אולם הנו"ב סי' נ"ה ובחור"ד ריש סי' ק"צ ובבינת אדם סי' ז' כתבו דהוי הרגשה. ולדעת הנו"ב נראה דאף כשהרגשה בפרוזדור הוי הרגשה, והחור"ד חולק בזה, דמקום המטמא הוא ביציאה מבין השנים ואיך תטמא ע"י הרגשה שאח"כ. ע"ש מש"כ על דברי הנו"ב. ובמהר"ח או"ז סי' קי"ב בשם רבינו עובדיה נראה כהנו"ב. וע"ע שו"ע הרב סי' קפ"ג קו"א ס"ק ב' דהוכיח מהר"ן בסוגיין דבשפיר וחתיכה לא חשיב הרגשה, דמוכח דפתיחת פי המקור לא חשיב הרגשה אלא רק זיבת דבר לח.

ב. שם עד שתרגיש בבשרה, האחרונים האריכו אם משום דהוי ספק מגופה או מעלמא, או דאף שיודעת שבא מגופה כל שלא הרגשה אינה טמאה. ונחלקו בזה הראשונים. הרמב"ן לעיל נ"ב ב' והרשב"א להלן נ"ח א' כתבו להדיא דאף בודאי מגופה אינה מטמאה אלא בהרגשה וכ"מ ברמב"ם איסור"ב פ"ט ה"א וכן הוכיח בשו"ת מהר"ם לובלין סי' ב' ע"ש. אולם בתורי"ד כאן כתב דטעמא דשמואל משום דהוי ספק מגופה דאע"ג דבדקה הקרקע מ"מ מספקינן דלמא לא בדקה יפה. ובסד"ט סי' ק"צ ס"ק צ"ג מד"ה וטרם אכלה וכו' האריך בזה ונקט דלס"ד בעינן דוקא הרגשה, ולמסקנא לדעת רש"י ותוס' לא בעינן אלא שתדע שודאי מגופה. והאחרונים חלקו עליו. ובמהר"ח או"ז סי' קי"ב כתב דא"צ הרגשה אלא שתדע בשעה שהדם בבשרה שיצא ממנה, (ואף לאחר שיצא מהמקור כנ"ל מהנו"ב) וזה כפשרה בין השיטות, דאף דהטעם משום ספק מגופה, אבל לא סגי בבירור אח"כ אלא בעינן בשעה שהדם בבשרה שתדע שיצא מגופה, [ויל"ע במרגשת ולא אדעתה. ודו"ק].

ג. לענין טהרות - כתבו האחרונים [נו"ב (סי' נ"ב ומהדו"ת קי"ח) שו"ת רעק"א סי' ס"ב וחור"ד סי' קצ"ו וכ"כ בסד"ט ס"ק צ"ג ד"ה אך דברי הטור וכו'] דאף אי בעינן הרגשה אף כשידוע שהדם מגופה, כ"ז רק לבעלה דאין לה טומאת נדה אלא כשמרגשת בבשרה אבל הדם עצמו טמא ומטמא במגע, [וברעק"א שם כתב כן אף למ"ד מקור מקומו טהור, אבל האחרונים הנ"ל לא כתבו כן]. ויל"ע בגמ' להלן דמקשינן מהיטות ומגעות ומשמע דאף לטהרות מטהר שמואל, וכן הוכיח הרשב"א. ואפשר דהתם משום טומאת נדה, וצ"ע. עוד עיין בחור"ד שם דגם סותרת ז' נקיים דבעינן בדוקים ונקיים, וכע"ז כ' בסד"ט שם ד"ה עוד י"ל בסוגריים, לענין זבה דביום שלישי של ראייתה חשיבא זיבה אף שלא בהרגשה, וע"ע בסד"ט סי' קצ"ו ס"ק ל"ד לענין כתמים בז"נ. ובשו"ת אב"מ סי' כ"ג ס"ל דאין סותרת.

ד. שם בבשרה עד שתרגיש בבשרה, והנה להלן נ"ח ע"ב במתני' יליף ר"ע לטהר כתם מקרא דם ולא כתם, והקשו האחרונים מ"ט בעינן לילפותא דר"ע וליילפותא דשמואל, ועי' בינת אדם סי' ט' דר"ע יליף דספק מגופה טהור דלא טמאה התורה אלא ודאי ולא ספק כדממעטינן ממזר ודאי ולא ספק. ושמואל ממעט אף שבא ודאי מגופה כהא דבדקה קרקע עולם ואפי"ה טהור כיון שלא הרגשה. והא דלא טיהר ר"ע משום דלא הרגשה, דלמא ארגשה ולא אדעתה או שטעתה בהרגשת מי רגלים משא"כ בבדקה קרקע עולם שראתה עכשיו. וכע"ז בב"מ צלעות הבית סי' י"ג. (וע"ע תוי"ט במשנה שם).

אמנם כ"ז אי טעמא דשמואל משום דבעינן הרגשה, אבל אי משום ספק מגופה כמש"כ התור"ד א"א לפרש כן, ומש"כ הבינת אדם דבדקה קרקע עולם ודאי מגופה הוא. לדברי התור"ד עדיין יש לחוש דלא בדקה שפיר, ועי' סד"ט ס"ק צ"ג. (וטרם אכלה ד"ה וכבר עמדו) בשם מהר"ם שכ"כ, והסד"ט דייק מהגמ' להלן נ"ח א' איכל"מ מגופה, ומדלא אמרינן ודאי מגופה. ש"מ דיתכן שלא בדקה שפיר, וכ"כ בי"מ צלעות הבית סי' י"ג. אולם הרשב"א להלן נ"ח א' כתב להדיא דלשון הגמ' "איכא למימר", לאו דוקא אלא ודאי מגופה הוא, וזה כהבינ"א. ובתו"ה לרשב"א ריש שער הכתמים נראה דר"ע ושמואל חד דינא קאמרי, ובשו"ת שב יעקב סי' מ' פירש דשמואל מפרש דרשה דר"ע דדם ולא כתם היינו משום דלא הרגישה וילפינן דבעינן הרגשה מבשרה, והבי"מ שם הוכיח מהתו"ה דלא כהשב יעקב אלא ב' דרשות הם, ודבריו צ"ע דברשב"א נראה שגם דינא דר"ע הוא משום דלא הרגישה. וא"כ משמע כהשב יעקב דשמואל מפרש דברי ר"ע, וכן פי' בערול"נ דף נ"ח א' עפ"י הרשב"א. אמנם משמעות הרשב"א דב' ילפותות וצל"ע.

ה. גמ' ואכתי מיבעי ליה בבשרה ולא בשפיר וחתוכה. תרתי ש"מ. עי' חי' הר"ן שפי' דטעמא דשפיר וחתוכה הוא משום דלא חשיב הרגשה. דאי"ז הרגשת הדם אלא הרגשת השפיר, ובחידודי הלכות להסד"ט הקשה דא"כ תהא טמאה מדרבנן כמו בכתמים דטמאה אף דלא הרגישה. וע"כ פי' דהכא חשיב הרגשה אלא דגוה"כ היא דדם שפיר אינו מטמא, וע"ש נפ"מ בהרגשת זיבת ליחה לבנה שיש בה דם דלהר"ן לאו חשיב הרגשה וכ"כ בשב יעקב, אבל להסד"ט טמא. ועי' ערול"נ שדחה דברי הסד"ט. אכן ברשב"א מבואר דלא כפי' הר"ן ע"ש. [ולדעת הסוברים דלא בעינן הרגשה אלא לברר שיצא מגופה, ע"כ א"א לפרש כהר"ן דהכא הא ודאי מגופה].

ו. ת"ש האשה שהוא עושה צרכיה וכו' לעולם דארגשה ואימור הרגשת מ"ר היא. עי' סד"ט ס"ק צ"ג ד"ה וכבר עמדו. דהמהר"ם לובלין הוכיח מכאן דטעמא דהרגשה אינו לברר שיצא הדם מגופה, דהא הכא גם כשהרגישה אי"ז ראי' שיצא מגופה, דדלמא הרגשת מ"ר היא ועומדת אין זה ודאי שיצא מן המקור אלא דיתכן שיצא מהמקור (לאפוקי יושבת דסתמא דמילתא אינו מהמקור כדפירש"י) אלא ע"כ דטעמא דהרגשה מגוה"כ. ובסד"ט שם דחה דהכא הוי כודאי מהמקור, משום דמן הסתם אין תולים במכה, רק ביושבת ע"כ דאינו מן המקור ע"כ מכה הוא.

אלא דלפי"ז הוכיח הסד"ט שם מעיקר הסוגיא, דטעמא דהרגשה הוא מגוה"כ אף היכא דודאי מגופה הוא, דהא הכא הוי ודאי מגופה כנ"ל, ומאי מקשינן אי דלא ארגשה עומדת אמאי טמאה. וע"כ כנ"ל. ולפי"ז צ"ע לדברי התור"ד דמפרש דבעינן שיהא ודאי מגופה, וצ"ע. אמנם למסקנת הגמ' דף נ"ח כתב הסד"ט דל"ב דוקא הרגשה. ויעיין להלן.

ז. בתוס' ד"ה הרואה, הקשו אמאי לא הקשו מכמה משניות בדיני כתמים, ותי' דהתם איכל"מ דארגשה ולאו אדעתה משא"כ הכא. והנה אי טעמא דשמואל דבעינן הרגשה הוא דאל"כ הוי ספק מגופה וטהורה אף מדרבנן, לא א"ש תי' התוס' דלמא ארגשה ולאו אדעתה דמ"מ ספק הוא, ומזה הוכיח הסד"ט שם דודאי אי משום ספק מגופה טמא מדרבנן אלא דלס"ד אינה טמאה אף מדרבנן משום דלא הרגישה וע"ז כתבו התוס' דבכתמים איכל"מ דלמא ארגשה ולאו אדעתה.

ח. בגמ' לעולם דארגשה ואימור הרגשת מי רגלים הוא, וכן להלן ואימור הרגשת עד הוא. האחרונים הביאו מהשב יעקב סי' ל"ו שנסתפק אי כוונת הגמ' שאומרת שהרגישה ואעפ"כ ביושבת טהורה משום דע"כ לאו מגופה ותולים שטעתה. או להיפך דאומרת שלא הרגישה ובעומדת טמאה דע"כ הרגישה וטעתה בהרגשת מי רגלים וכן להלן. ונפ"מ אם בבדיקת עד טמאה מה"ת דאמרינן דטעתה בהרגשת עד. [עי' פלתי סי' קפ"ג וסד"ט סי' ק"צ ס"ק ס"ז באריכות] ופשטות רש"י ד"ה דארגישה משמע דאומרת שהרגישה אלא דבעגול טהורה דע"כ לאו דם נדות הוא, וכן ביושבת, ועי' תוד"ה אימור ונחלקו הפלתי והסד"ט בכוונתם. וברשב"א דף ג' ע"א מפורש דסוגיין מיירי אף בלא הרגישה ונקטינן דהרגישה וטעתה בהרגשת עד, וכן בהרגשת מי רגלים, וכ"מ בתוס' שם ד"ה מרגשת בא"ד בשם רש"י, ע"ש.

וברמב"ם איסור"ב פ"ט ה"א מבואר שבבדיקה ומצאה דם טמאה אף שלא הרגישה משום דחזקת הדם שבא בהרגשה, ומזה הוכיח הפלתי דס"ל דאף שאומרת שלא הרגישה טמאה מה"ת, (דבה"ב כתב הרמב"ם דבכתם טמאה מד"ס ומשמע דלפני זה מיירי בדין טומאה דאורייתא) וש"מ דהרמב"ם מפרש שאף שלא הרגישה תולים שהרגישה וטעתה בהרגשת עד. אולם בבינת אדם סי' ח' הקשה מדברי הרמב"ם פ"ה הי"ז בראתה דם במי רגלים דיושבת טהורה אף שהרגישה משום דתולים שטעתה בהרגשת מי רגלים. וש"מ דמפרש דאף שהרגישה נקטינן ביושבת לקולא, ומזה הוכיח דשניהם אמת ואין נפ"מ אם הרגישה או לא הרגישה בעומדת טמאה וביושבת טהורה, וכן בבדיקת עד. ובעיקר מה דאמרינן אימור הרגשת מי רגלים הוא, לכאורה מיירי בהרגשת זיבת דבר לח ולכך י"ל שטעתה, אבל לפי"ז צ"ב מאי קס"ד דלא הרגישה, ובחור"ד הביא מהשב יעקב שהוכיח דלא הוי הרגשה מדס"ד דלא הרגישה. ולפי"ז צ"ב מאי מתרצינן. אכן עי' בחזו"א סי' צ' א' דהא דאמרינן הרגשת מי רגלים אין הכוונה להטלת המים עצמם אלא לצער שיש לה לפני הטלת המים. וכן מפורש ברמב"ם פ"ז הי"ז דהרגישה שנודעו איבריה. ולדברי האחרונים דהרגשת זיבת דבר לח הוי הרגשה, צ"ע מה יתרצו על קושית השב יעקב. (ועי' סד"ט סי' ק"צ א' דנידון הגמ' אי הרגישה פתיחת פה"מ, ולא נתבאר כוונתו תירוצו).

ט. תוס' ד"ה הרואה כתם וכו' ולא שייך לשינוי עליהו לא הרגשת עד ולא הרגשת שמש, עי' מהרש"א דמ"מ שייך לשינוי הרגשת מי רגלים, ומבואר דס"ל דאף כשלא הרגישה חוששים שהרגישה וטעתה במי רגלים, ואע"פ שאין יודעת שהטילה מי רגלים מ"מ חיישינן להכי כמש"כ התוס' בסמוך ד"ה אימור. משא"כ בהרגשת עד לא שייך לתלות אלא כשבדקה וכן בהרגשת שמש. ותי' המהרש"א דהמקשה לא אסיק אדעתיה דתולים בהרגשת מי רגלים, אך צ"ב שהרי גם הרגשת עד לא אסיק אדעתיה, וע"כ דקושת התוס' שגם תי' הגמ' לא מהני לזה, וא"כ קשה דהו"ל לתרץ דתולים בהרגשת מי רגלים.

י. שם ואומר ר"י דמדיני כתמים ליכא למיפרך דהיינו יכולים להעמיד שיש זמן מרובה משעת הכיבוס ואימור ארגשה ולאו אדעתה, והנה אחרונים חקרו אם כתמים טהורים מדאורייתא משום דלא הרגישה או משום דהוי ספק מעלמא (או מהעליה) עי' להלן. ולכאורה משמע מתוס' דא"א לטהר משום דלא ארגשה דהא חיישינן דארגשה ולאו אדעתה, אכן י"ל דכוונת התוס' רק דמדרבנן חיישינן לזה [עי' להלן נ"ח שכן דעת רש"י ואף דהתוס' שם פליגי ע"ז, י"ל דפליגי רק שאף בלא הרגשה מטמאין דהרי אין שיהיה מבואר מדבריהם הכא דחיישינן לזה, ועי' באחרונים] וכל נידון התוס' לס"ד דשמואל מטהר אף מדרבנן מ"ט לא הקשו מכתמים, וכ"מ ברשב"א ע"ש.

יא. תוד"ה אימור וכו' וא"ת אמאי לא נקט הרגשת מי רגלים כמו לעיל ואע"פ שלא הטילה כדאמר בריש מכילתין והלל [כצ"ל, עי' ערול"נ ורש"י] כסבורה הרגשת מי רגלים, ע"כ. ויל"ע מנלן דאף שלא הטילה דלמא התם משום דודאי הטילה בזמן מעט לעת, ועי' חזו"א סי' צ' א'. ובעיקר קושייתם הקשו האחרונים דהתם תלינן בהרגשת מ"ר לחומרא דלמא ראתה ואף שלא הרגישה דלמא טעתה במ"ר, אבל הכא דהרגישה הרגשת דם מנלן דאפשר לתלות דלא ראתה בשעת הרגשה וטעתה בהרגשת מ"ר. ומזה הוכיח הכו"פ סי' קפ"ג א' דהתוס' מפרשים

גם בסוגיין דבאמת אומרת שלא הרגישה ואעפ"כ מטמאין משום דתולים שהרגישה וטעתה בהרגשת שמש, ולכך הקשו תוס' דנימא דטעתה במ"ר. אך הסד"ט סי' ק"צ א' תמה ע"ז דא"כ לס"ד תוס' שאף בזמן קרוב תולים בהרגשת מ"ר א"כ לא משכחת דינא דשמואל דטהורה משום דלא ארגשה דדלמא טעתה בהרגשת מ"ר, וע"כ שרק כשהרגישה סברי התוס' דיש לתלות שטעתה בהרגשת מ"ר אף בזמן מועט. ולכך תי' באו"א, דהכא נמי הוי חומרא אף כשהרגישה, שלא תביא קרבן דהוי ספק חולין בעזרה, דלמא לא הוי הרגשת דם אלא הרגשת מ"ר, [אך יל"ע לפירושו דמהגמ' דף ג' לא מוכח אלא דכשלא הרגישה יתכן דטעתה משום הרגשת מ"ר, אבל כשהבחינה שזה הרגשת דם מנלן דתלינן שטעתה במ"ר כשלא יודעת שהטילה מ"ר, וי"ל].

(יב) שם וי"ל דהכא זמן מועט בין תשמיש למציאת הדם, והיתה יודעת אם תרגיש במ"ר. הקשה המהרש"א דלהלן בהא דג' ספיקות דפי' התוס' לעיל דלתי' הגמ' מיירי בזמן רחוק, וקשה קושית התוס' מ"ט לא משני דארגשה במי רגלים. ועי' ערול"נ שביאר קושיתו דהו"ל לגמ' לתרץ דלא הרגישה ומ"מ ברוב ימים טמאים תולים שהרגישה וטעתה במי רגלים דומיא דהגמ' דף ג', והסד"ט שם נתקשה בדברי המהרש"א לפי מה שביאר לעיל דקושית התוס' דנימא דהרגישה ומטהרין משום דטעתה במ"ר והכא דהוי קולא לא תלינן הכי. אך בסו"ד פי' דבריו כנ"ל ואין קושית המהרש"א דומיא דקושית התוס', [ובערול"נ תי' דעדיף לחוש לארגשה ולא אדעתא. וצ"ע דהא קושיית התוס' דאי"צ לחדש אומדנא חדשה, ותיפו"ל מטעם דאמרינן לעיל דתולה בהרגשת מ"ר, והנ"ל קשיא למהרש"א, אלא דצ"ב דבאופן שלא הטילה מ"ר לא מצינו זאת בסוגיין אלא בדף ג', ועי'].

(יג) מדברי התוס' נלמד דבכתם אף שלא הרגישה י"ל שהרגישה וטעתה במי רגלים אף שלא הטילה, ורק בכתם בבשרה שנמצא מזמן קרוב אין לתלות במ"ר, [ואף להסד"ט דמפרש כוונתם באופן שאומרת שהרגישה מ"מ גם לדבריו משמע דבזמן רחוק יש לתלות כן גם בדלא ארגשה], ולפי"ז נמצא דבכתם א"א לטהר משום דלא ארגשה, וכן מתבאר במהרש"א בתוד"ה הוואה וכו"ל, וכ"כ החו"ד סי' ק"צ א'. והחו"ד שם הקשה דגם בנמצא בבשרה שלא בהרגשה כיון דחזקת דם שבא בהרגשה, נימא דראתה כבר מזמן רחוק בהרגשה וטעתה בהרגשת מ"ר, וכותלי ביה"ר העמידוהו, ואף לחולין נטמא למפרע משום הך חזקה, ומזה הוכיח דכל שמכאן ולהבא אינה טמאה לא אמרינן דראתה למפרע כדי לטמאותה, דמוקימין לה בחזקת טהרה דכיון דהשתא לא הרגישה לא איתרע חזקתה. ועדיפא מחזקת דם בא בהרגשה. וכע"ז בחזו"א סי' צ' א'.

אך בראתה סמוך ממש להטלת מי רגלים בזה ודאי דיש לחוש שטעתה בהרגשת מ"ר ובאמת הרגישה, ודמי להא דעומדת טמאה, ואף לרמב"ם בפ"ה הי"ז דמשמע דמפרש דהרגישה ויושבת טהורה משום דתולה בהרגשת מ"ר. מ"מ למש"כ הבינת אדם (עי' לעיל אות ח') לרמב"ם אין נפ"מ בזה ולעולם מחלפא בהרגשת מ"ר כדמצינו בהרגשת עד. וכן מתבאר לדינא בשו"ת שב יעקב סי' מ"א ובחו"ד הנ"ל. אמנם במה שמתבאר עפ"י התוס' דבכתם מזמן רחוק תולים בהרגשת מ"ר אף כשלא הטילה מ"ר, עי' חזו"א סי' צ' א', דיש לדון בזה, דמהגמ' דף ג' אין ראיה דחשיב הרגשה לטמא, אלא רק דליכא הוכחה שלא ראתה מדלא הרגישה דדלמא משום מ"ר הוא, אבל י"ל דמ"מ לא חשיב הרגשה. וכוונתו לכאורה דבאופן שאין מבחינה שזה הרגשת דם לא חשיב הרגשה, ולפי"ז צ"ל דהא דסוגיין מפרשין שאומרת שהרגישה, וע"ש שצידד שכל דברי התוס' הם לס"ד דגמ' דשמואל מטהר אף מדרבנן, דע"כ מהא דמטמאין לעיל מעת לעת ש"מ דבכה"ג חשיב הרגשה, אבל למסקנא א"צ לזה, וצ"ע. ועי' שו"ע הרב סי' קפ"ג קו"א ס"ק ב'.

(יד) למסקנת הגמ' לרב ירמיה מדפתי מודה שמואל דטמאה מדרבנן. ורב אשי אמר טעמא דשמואל כדר"נ משום דאינו מקבל טמאה, ובפירש"י דטעמא דשמואל לאו משום הרגשה וכו' דשמואל לא איירי בהרגשה כלל. ועי' תוס' דשמואל מודה דטהורה מן התורה משום דלא הרגישה אלא דאתי לפרש מ"ט טהורה מדרבנן משום דלא מקבל טמאה, והרשב"א הכריח כן דהרי הך טעמא דאין מקבל טמאה לא מהני לטהר מדאורייתא ורק אחר שמה"ת טהורה מפרשין דרבנן לא גזרו משום דאין מקבל טמאה. וכן מבואר ברמב"ם פ"ט ה"א ובשו"ע סי' ק"צ.

אמנם בדעת רש"י משמע דלמסקנא לרב אשי א"צ הרגשה כלל, וכן פירש הסדרי טהרה סי' ק"צ ס"ק צ"ג ד"ה וטרם אכלה וכו' ע"ש שהאריך בזה. וכן צידד הנו"ב סי' נ"ה, ופירשו דהא דטהורה מדאורייתא הוא משום דהוא ספק מגופה ואף בבדקה בקרקע חיישין דלמא לא בדקה שפיר.

ולפי"ז כתבו שם דהיינו דרשה דר"ע במתני' להלן דם ולא כתם דממעטין ספק מגופה, ע"ש שהאריכו. אמנם הרבה אחרונים כתבו שגם רש"י לא נתכוון לזה אלא דכוונתו דהא דמטהר שמואל אף מדרבנן אינו משום הרגשה, ודלא כרב ירמי' דמדרבנן נמי בעינן הרגשה אלא דחיישין דארגשה ולא אדעתה. (עי' ערול"נ וערוך השולחן) וגם הנו"ב לא ברירא ליה ד"ז. ועי' שב יעקב סי' מ"א.

(טו) בהא דכתמים טהורים מה"ת, האריכו האחרונים אי טעמא משום דלא ארגשה או משום דהוי ספק מגופה או מעלמא או גם ספק ספיקא דלמא מן העליה הוא.

עי' רש"י דף נ"ב ב' (ד"ה מהו דתימא) דאין קרבנה נאכל דלמא לאו מגופה הוא, וכן בתוס' דף ו' א' ד"ה ואינה מונה דאין מונה ימי נדה משעת הכתם אלא אח"כ משעה שתראה ראיה גמורה משום דלמא לאו מגופה הוא, אמנם הרמב"ם פ"ט ה"ב משמע דהטעם משום דלא הרגישה ואמנם אח"כ כתב דספק מן החדר הוא, אך פי' בשב יעקב סי' מ"א דכוונתו דמדרבנן טמאה משום דספק מגופה הוא, ובסד"ט פי' דבא לבאר מ"ט אין שורפין תרומה דאף אי טמאה מדרבנן שורפין ולזה כתב דהוי ספק.

ובסד"ט שם האריך דהא דלא פי' רש"י טעמא משום דלא ארגשה הוא משום דרב אשי וכשיטתו הנ"ל דלר"א לא בעינן הרגשה כלל, וע"ש שגם לתוס' למסקנא לא קי"ל כשמואל. אולם האחרונים פירשו דודאי בעינן הרגשה, אלא דלהצד שמגופה הוא חיישין שגם הרגישה וטעתה בהרגשת מ"ר כנ"ל בתוס', או דארגשה ולא אדעתה. ויותר מזה דחזקה שבא הדם בהרגשה, וכמש"כ הרמב"ם גופיה שם ה"א ולכך להצד שבא הדם מגופה ודאי דהרגישה, ומשו"ה פי' רש"י דכתם טהור משום ספק מגופה, ורק בבדקה קרקע דידועת שהדם בא עכשיו וידועת גם שלא הרגישה בזה מטהרין משום דלא ארגשה, ובדעת הרמב"ם דמשמע דס"ל דכתם טהור משום דלא ארגשה אף דס"ל דחזקת דם בא בהרגשה, פי' האחרונים דדוקא בבדיקת עד נקטינן שטעתה בהרגשת עד, אבל בלא זה לא אמרינן דארגשה ולא אדעתא, אמנם למש"כ הבינת אדם דלרמב"ם אף כשלא הרגישה נקטינן דטעתה בהרגשת מ"ר, צ"ב מ"ט מטהר כתמים משום דלא הרגישה. וע"ע בבית מאיר בצלעות הבית סי' י"ג.

(טז) בתרומת הדשן סי' רמ"ו כתב שאם הרגישה ולא מצאה כלום אח"כ טמאה, וכמו בוסתות למ"ד דאורייתא טמאה אף שבדקה ולא מצאה. והוכיח זאת מהגמ' דהרגשה מהני לחייב קרבן וחזינן דהוי סברה דאורייתא. וכן פסק בשו"ע סי' קצ. והד"מ סי' ק"צ הקשה עליו דבגמ' לא חזינן דהרגשה סברא דאורייתא אלא כשראתה דם ומנלן דבלא דם נמי טמאה, אמנם פשוט דברי התורה"ד דאף דליכא רא"י מסוגיין דטמאה

בלא ראית דם מ"מ כיון דחזינן דהוי סברא דאורייתא לא גרע מוסתות, ועי' נר"ב סי' קי"ח, חו"ד סי' ק"צ ג' ובסד"ט שם ס"ק ג' שהאריכו בזה. ועוד נחלקו האחרונים אם כוונת התורה דטמאה ודאי או מספק. וגם בוסתות מצינו בראשונים דף ט"ז פלוגתא בזה. ומ"מ כתבו הפוסקים שרק בהרגשת פתיחת פי המקור הוי חזקה שראתה, עי' חת"ס יו"ד סי' ק"נ, אמנם בחכמ"א סי' קי"ג א' פליג ע"ז וס"ל שגם בהרגשת זיבת דבר לח טמאה ובעינן שתמצא מראות טהורות, אמנם בזיבת דבר לח בפרוזדור כתבו האחרונים דאף לנו"ב דטמא בזה אם לא מצאה דם לא חיישינן.

(יז) לעיל הובא דשמואל דריש בבשרה עד שתרגיש בבשרה, וכדף נ"ח ב' יליף ר"ע דם ולא כתם. ונחלקו רבותינו אם הם ב' דרשות ושני דינים או דרשה אחת. דהאחרונים נקטו דב' דרשות הם. (עי' סד"ט סי' ק"צ ס"ק צ"ג נו"ב סי' נ"ה חו"ד סי' קצ"ו ג' בינ"א סי' ט' ועוד) ודרשה דשמואל היא דבעינן הרגשה אף בודאי מגופה, ודרשה דר"ע היא דודאי ולא ספק. אבל השב יעקב סי' מ"א נקט דדרשה אחת היא, ושמואל מפרש טעמא דר"ע משום דבעינן הרגשה. וכדבריו משמע בתו"ה ריש שער הכתמים וכ"כ הערול"ן פ"ד ה"א. [והב"י צלעות הבית י"ג נקט איפכא בדעת הרשב"א וצל"ע] ולפי"ז לא מצינו מקור דספק מגופה טהורה ודאי. ועי' תו"ט. ולאידך גיסא בתוס' רי"ד בסוגיין מבואר דטעמא דהרגשה כדי שתדע דודאי מגופה הוא וכדרשה דר"ע וכ"ה במהר"ח או"ז בשם רבינו עובדי'. ובסד"ט ס"ק צ"ב נקט כן לדינא אליבא דרש"י ותוס', דאף דדרשה דשמואל היא מטעם הרגשה מ"מ למסקנא לא קי"ל הכי אלא רק משום ספק מגופה. וכן צידד בנו"ב סי' נ"ה ובליקוטי הלכות. [מיהו בתוס' רי"ד י"ל דאין זה משום ספק מגופה אלא דבעינן שיהא ברור שזה מגופה]. ובדעת הרא"ש שלא הביא דרשה דשמואל יש שפי' משום דלמסקנא ליתא לדשמואל וכן נקט הסד"ט שם והליקו"ה, אבל יש שפי' דס"ל דדרשה דשמואל היא דרשה דר"ע.

הטעם שכתמים טהורים מה"ת
(יח) למבואר לעיל. לדעת האחרונים יש לטהר משני טעמים, דלא הרגישה וגם דהוי ספק מגופה, ולרמב"ן ורשב"א הטעם רק משום הרגשה, ולסד"ט אליבא דרש"י רק משום ספק מגופה. וכן מפורש בדף נ"ב ב' דלרש"י הטעם משום ספק מגופה, והרמב"ן ורשב"א וריטב"א ור"ן כתבו דאף בודאי מגופה טהורה משום דלא הרגישה. וכ"מ ברמב"ם פ"ט ה"א. ועי' פרד"ר בפתחי נדה שכן דעת כל הראשונים. אמנם במש"כ הסד"ט דלרש"י ליכא טעם דהרגשה כלל, האחרונים דחו דודאי בעינן הרגשה, אלא דס"ל דחיישינן דארגשה ולא אדעתה וכמש"כ הריטב"א דף נ"ב, והוי סברא דאורייתא [ומתוס' ריש פירקין אין ראי' די"ל מדרבנן היא וכמש"כ החזו"א] וכ"כ הב"מ בצלעות הבית סי' י"ג וכ"כ בשו"ע הגר"ז ק"צ ס"ק א'. ובסד"ט גופיה כתב כן בס"י ק"צ ס"ק ג' אמנם בס"ק צ"ג שם ד"ה ועוד ראי' כתב שזה דוחק ולכן פי' כנ"ל. ולעיל נתבאר עוד דיש לחוש להרגשת מי רגלים.
ונפ"מ בכל זה באופן דודאי מגופה אלא דלא הרגישה כגון שראתה מזמן קרוב דאף לרש"י ליכא למימר ארגשה ולא אדעתה אלא מדרבנן כדכתב בדף נ"ח א', דלהסד"ט אליבא דרש"י תהא טמאה מה"ת וכדנראה מהתוס' רי"ד. משא"כ לשאר ראשונים הנ"ל, ונפ"מ בקינוח מבחוץ דליכא למיטעי בהרגשת עד. וכן נקט החו"ד סי' קצ א' בפשיטות.
עוד יש לדון נפ"מ להיפך באופן דליכא טעמא דהרגשה אבל איכא ספק מגופה וכגון ראתה אחר תשמיש או אחר בדיקת עד די"ל דטעמא בהרגשת עד או שמש, דהאחרונים הנ"ל יש לטהר משום ספק מגופה, אבל למשמעות הרשב"א דרך משום הרגשה מטהרינן ככה"ג תהא טמאה מספק. שו"מ בהקדמה לתו"ה בתמצית השערים דמבואר דהיכא דהוי ספק נמי חשיב כתם [והו"ד בדדה"ש] ולכאורה משמע זה כהב"מ שגם הרשב"א ס"ל דאיכא דרשה נוספת לטהר כתמים משום ספק, ואפשר משום חזקת טהרה. ועי' בסמוך.

(יט) ולדעת הראשונים שפי' טעמא דכתמים טהורים מה"ת משום דלא ארגשה, ויל"ע אי ס"ל דהוי ודאי מגופה או דמודו דהוי ספק מגופה, ולהנ"ל דאף הרשב"א ס"ל דבספק דינו ככתם יקשה אמאי בעינן לטהר משום דלא הרגישה תיפול"ל דהוי ספק, ומשמע דהוי ודאי מגופה. וברמב"ם פ"ט ה"ב מבואר דהוי ספק רק שבדבריו מבואר דהספק דלמא מן העליה ולא משום ספק מעלמא.
ומצינו בזה פלוגתא באחרונים. דהכס"מ שם הקשה דכתמים הוי ס"ס דלמא מעלמא ואת"ל מגופה דלמא מן העליה, ואמאי מדרבנן טמאה, ותי' א' משום דאיסור חמור הוא החמירו. ב' דהחמירו להחשיבו כודאי מגופה, [והט"ז סי' ק"צ כתב דלא הוי ספק מן העליה דרוב דמים מן המקור. ע"ש. וצ"ע מהרמב"ם הנ"ל [ואמנם רש"י דף י"ז כתב דרוב דמים מן המקור] והכו"פ סי' קפ"ג א' כתב דתי' ב' דהכס"מ הוא הנכון דבגמ' דף ג' מבואר דלא חיישינן דמעלמא הוא כיון דבשוק של טבחים לא עברה. ואפי' לשמאי דס"ל מדלא ארגשה הוי ראי' שלא ראתה. מ"מ כיון שאין לה במה לתלות ע"כ דמגופה הוא, וכ"ש להלל. אמנם בס"ט סי' ק"צ א' הביא מהרשב"א דף ג' דאין זה ודאי דאיכל"מ עברה ולא אדעתה, ע"ש דהקשה לשמאי דס"ל דאשה מרגשת נימא דעברה ולא אדעתה. ותי' דאי חיישינן דלא אדעתה איכל"מ דארגשה ולא אדעתה. ומזה למד הסד"ט דהוי ספק. מיהו בלשון הרשב"א שם נראה דמשו"ה נקטינן דודאי מגופה הוא דמים מצוין בה ע"ש. וצ"ע. וע"ע לחור"ש שכל דברי הרשב"א הם לשמאי אבל להלל דליכא ראי' מדלא ארגשה, לא תלינן דעברה ולא אדעתה.
והנה לסברת הכס"מ בקושיתו הוי ספק, ואף לתי' ב' מלשון הכס"מ והכו"פ נראה שרק מדרבנן הוי ודאי מגופה ולא מדאורייתא. [אמנם עי' חו"ד סי' ק"צ א' שהביא ג"כ ראית הכרו"פ ומשמעות דבריו דאף מה"ת הוי ודאי מגופה]. ולהאמור דמדאורייתא לא הוי ודאי מגופה וכן למשמעות הרמב"ם דהוי ספק מן העליה. נמצא דהוי רק ספק. ולפי"ז יש לדון דליכא טעמא דהרגשה כגון לאחר תשמיש וכנ"ל, אם להתיר כתמים משום חזקת טהרה, ולמש"כ הכס"מ בצד א' דהוי ספק ספיקא א"כ יש להתיר ספיקא מדאורייתא גם מטעם זה ורק רבנן החמירו. ועי' ב"מ בצלעות הבית סי' י"ג ובבינת אדם סי' ז'. ועי' בגמ' דף י"ד לענין בדיקת עד דס"ד דיש לתלות במאכולת ומשמע דאף דליכא לטעמא דלא ארגשה יש להתיר מספק [ועי' עוד ברמ"א סעי' ל"ד דגם בבדיקת עד מהני תליות ועי' ט"ז שם] ועכ"פ לדברי האחרונים הנ"ל דדרשה דדם ולא כתם הוא משום ספק מגופה, נמצא דכתמים טהורים מה"ת משום דלא ארגשה ומשום דהוא ספק מגופה.

הטעם דכתמים טמאים מדרבנן
(כ) להנ"ל דכתמים הוי ספק מגופה הא דטמאים מדרבנן כבר הובא דנחלקו האחרונים אי שוויהו כודאי מגופה או דאסרו משום ספק. והא דאסרו אע"ג דלא ארגשה, נחלקו רש"י ותוס' בסוגיין. לרש"י חיישינן דארגשה ולא אדעתה ואף דמזמן קרוב הוא חיישינן מדרבנן, אבל לתוס' אסרו אע"ג דלא הרגישה. ובערוה"ש סי' קפ"ג מ"ח כתב דרש"י מודה לתוס' ומשום דלא פלוג רבנן, וכ"כ בפרד"ר. אך אי חשיב ספק קשה דהוי ספק דרבנן. [ואף אי לא הוי ספק ספיקא]. ועי' נו"ב תנייני סי' נ"ב.
והנה לרב נחמיה לא גזרו על כתמים אלא בדבר המקבל טמאה. עי' להלן כמה טעמים, ובח"י הר"ן כתב דטעמא משום דמאחר שהבגד טמא לכך גזרו גם שהאשה טמאה. [וכ"ה ברשב"א בשם מורי הרב] והיינו דכלפי הבגד ליכא היתרא דכתמים מה"ת ומשום דמקור מקומו טמא ועכ"פ איכא טומאת ערב ולכן גזרו גם על האשה. ולפי"ז ודאי דטמאה גם אי לא ארגשה. ודלא כרש"י. ועי' בצלעות הבית שם שעמד בזה, ואפשר דלטעמא דר"נ באמת כתמים טמאים בלאו טעמא דהרגשה.

ויש לדון בהא דהיקלו בכתמים בדבר שאין מקבל טומאה אם הוא גם בודאי מגופה, או רק בספק מגופה אבל בודאי מגופה אף אם טהורה מה"ת משום דלא ארגשה, מ"מ בזה חמור טפי. וכן משמע לרש"י דחיישינן דארגשה ולא אדעתה וא"כ הוי חשש לאיסור דאורייתא. והנה בגמ' מבואר דדין זה דלא גזרו בדבר שאין מקבל טומאה מיירי גם בבדקה קרקע עולם, ולמאי דנקטו הבית מאיר והבינ"א דהוי ודאי מגופה וכן מבואר ברשב"א, א"כ מוכח דאף בודאי מגופה לא גזרו בדבר שאין מק"ט, אבל להסד"ט ודעימיה דהוי ספק מגופה. יש להסתפק כנ"ל, ועמדו בזה האחרונים.

כתם בדבר שאינו מקבל טומאה

(כא) בדינא דר' נחמיה דדבר שאינו מקבל טומאה אין לו טומאת כתם. עי' תוס' רשב"א ור"ן. ומבואר ג' טעמים, הרשב"א כתב בפי' א' משום דדבר שאינו מצוי ולא גזרו בכה"ג. ובפי' ב' הביא (בשם רבינו יונה) וכ"ה בחי' הר"ן דטומאת כתמים דעיקרה משום הבגד ולכך גזרו גם על האשה, ולכך כשאינו מק"ט לא גזרו. ולפירוש זה כיון הנו"ב מדעתו עי"ש סי' נ"ב וביאר יותר דאצל האשה כתם הוי ספק דרבנן דמדאורייתא טהורה משום דלא הרגישה, וכיון דהוי ספק מעלמא הרי זה ספק דרבנן. אבל לענין טומאת הבגד ל"ב הרגשה והוי ספק דאורייתא וכיון דכלפי הבגד דנים שראתה דם מגופה ממילא החמירו גם לגבי האשה [בר"ן משמע דגזירה בעלמא הוא אגב הבגד]. ובחור"ד ס"ק ג' חולק ע"ז דכתם לא חשיב ספק אלא ודאי מגופה הוא כמבואר בגמ' דף ג' וע"ש עוד קושיות. בתוס' כתבו דבבגד שאינו מק"ט כיון דלא אסרו הבגד לא אסרו גם האשה, ומשמע דמעיקר הגזירה שייך גם באשה לחוד ודלא כהר"ן אלא דאחר דא"א לאסור הבגד לא גזרו גם על האשה. [ועי' חור"ד סי' ק"צ ג' וכן בסד"ט דבתוס' מבואר דלא כפי' הנו"ב].

(כב) בכתם שודאי מגופה אלא שלא הרגישה, לדברי הנו"ב נמצא דבכה"ג אף שאינו מק"ט האשה טמאה, דלא הוי ספק דרבנן, ובחור"ד ק"צ ג' תמה עליו דהא סוגיין מיירי בבדקה קרקע עולם דודאי מגופה הוא, ובדעת הנו"ב צ"ל דלא חשיב ודאי וכבר הובא לעיל דנחלקו בזה הרשב"א ותוס' רי"ד. ודברי הנו"ב כהתוס' רי"ד.

(כג) בבגד שמקבל טומאת נגעים מבואר בתוס' עפ"י הגמ' דמשתיתא דהאשה טמאה משום כתם אף שהבגד עצמו אינו נטמא משום כתם. ובפשוטו לסברת הר"ן והנו"ב אינו כן, אכן הנו"ב שם כתב דאף דמקבל טומאת נגעים לא פלוג רבנן. וכמו"כ במקבל טומאה מדרבנן לדברי הנו"ב כיון דהוי ספק דרבנן אף הבגד אינו טמא, אכן הנו"ב סי' ק"ט כתב שגם בזה אסור, (ועי' בליקוטי הערות שם בשם הפרי דעה שתמה ע"ז מהגמ' להלן ס' ב' בכתם מאחורי כלי חרס טהור וברמב"ם מבואר דכלי חרס מטמא מגבו מדרבנן).

(כד) ובעיקר דברי התוס' שהוכיחו מההיא דמשתיתא דאף במקבל טומאת נגעים חשיב דבר המק"ט, עי' בעה"נ סי' ב' י"ב דהוכיח מזה דהלכה דלא כר' נחמיה ואף באינו מקבל טומאה גזרו על כתמים. אולם בהשגות הרז"ה שם כתב דמשתיתא היא כלי האורגים דמקבל טומאה. וכ"כ הרשב"א בתו"ה סוף שער ד'.

(כה) כתם בדבר שאינו מקבל טומאה שמונח על בגד המקבל טומאה, כתב הסד"ט ק"צ צ"ג (ד"ה מזה) דלשיטת הר"ן כיון שהבגד המקבל טומאה נושא את הדם ונטמא ממנו ממילא גם האשה טמאה, אבל לשיטת התוס' י"ל כיון שהבגד שיש בו הכתם טהור לא גזרו גם על האשה. ובמנ"ח מ' קס"א ד' תמה עליו מהרמב"ם ור"ש דסברי דאין טומאת משא בכלים ואף דרש"י פליגי בכתמים אזלינן לקולא. [ויש לדחות להנו"ב דהבגד הוי ספק דאורייתא], אמנם באשה הנושאת בגד שיש עליו כתם דאף לרמב"ם נטמאת במשא, לכאורה אף למנ"ח ה"ה טמאה.

תליה בכתם שנמצא על בשרה ובנמצא על חלוקה

(כו) עי' סוגית הגמ' דף נ"ז ב', דמתחילת הגמ' משמע דעל בשרה טמא משום דאיכא הוכחה דמגופה הוא, ומשמע דבליכא הוכחה דמגופה הוא תולים להקל וטהורה, אך לאידך גיסא מסיפא משמע דעל חלוקה טהור משום דאיכא הוכחה דמעלמא הוא מדלא נמצא על בשרה. ומשמע דאל"כ טמאה. והרשב"א כתב דלישנא דסיפא לאו דוקא ואף בסתמא דליכא הוכחה טהורה דתולין להקל, והוכיח כן דהרי באמת ליכא הוכחה דלאו מגופה הוא כדחזינן דבלא עברה בשוק של טבחים טמאה ואף שלא נמצא על בשרה. [והוכחה זו צ"ע ד"ל דכשלא עברה בשוש"ט נקטינן דמגופה הוא כיון שאין לה במה לתלות, וצ"ל דמ"מ מוכח דלאו ודאי גמור הוא]. ובתוס' מבואר דברוב ימיה טמאין אף בנמצא על חלוקה ועברה בשוש"ט טמאה, ונראה מדבריהם דאין זה הוכחה גמורה ולכך כשרוב ימיה טמאי נקטינן דמגופה הוא. אמנם בתורא"ש דף י"ד ע"א מבואר דסיפא דוקא הוא ובלא זה אין תולים ולדבריו משמע דדין תליה לא נאמר בספק אלא בעינן הוכחה דמעלמא הוא. ונפ"מ בהנ"ל בנמצא על בשרה וגם על חלוקה דלרשב"א טהורה אף דליכא הוכחה דמעלמא, אבל לתורא"ש טמאה. וכ"כ שם להדיא. וכ"כ הרא"ה בבד"ה ש"ד דעל בשרה טמאה בכל גווני אף בנמצא על בשרה ועל חלוקה, ובמשמ"ה שם השיג עליו דדוקא כשיש רגלים לדבר דמגופה הוא טמאה ואין תולים וכדמוכח לשון הגמ' ברישא, ע"ש.

(כז) אמנם גם לשיטת התורא"ש והרא"ה דאין תולים בספק, א"א לומר דבנמצא על חלוקה הוי ודאי גמור. דהא מבואר במתני' להלן דאי כתם הוי דאורייתא אין תולים, וכדאמר ר"ע לתלמידיו לא אמרו להקל אלא להחמיר ע"ש. וע"כ דלא הוי הוכחה גמורה רק דיש לתלות טפי להקל. ועי' עוד ברשב"א במשמרת הבית, דנקט דטעמא דהרא"ה דעל בשרה ועל חלוקה טמא, אינו משום דלא הקילו בכתמים בספק, (כדמשמע בתורא"ש) אלא משום דנמצא על גופה חמיר טפי דחזקה מגופה הוא וכעין כאן נמצא כאן היה, וגם הרשב"א מודה לסברא זו אלא שרק בצירוף רגלים לדבר דמגופה הוא החמירו לטמא מבשרה ע"ש היטב.

ובהא דעל בשרה טמא משום דאי מעלמא על חלוקה איבעי ליה לאישתכוחי, עי' תוס' דמדבריהם משמע דהוי הוכחה אבל הרשב"א ס"ל דלאו הוכחה גמורה היא אלא דהוי רגלים לדבר ובצירוף זה דמגופה הוא החמירו.

(כח) עוד נפ"מ בהנ"ל בכתם שנמצא על בשרה ועל חלוקה והוא פחות מכגריס ועוד, עי' שו"ע סעי' ו' די"א (הרמב"ם) דעל בשרה בפחות מכגריס נמי טמאה, וכתב החור"ד שם עפ"י הרשב"א דבנמצא על בשרה ועל חלוקה נמי טמאה אף בפחות מכגריס כיון דחזקה דמגופה הוא, אמנם הרעק"א בגליון שם השיג עליו דאדרבה ברשב"א מבואר דדוקא בצירוף רגלים לדבר מטמאין לה ובנמצא על בשרה וחלוקה הוי כנמצא על חלוקה.

(כט) בגמ' איבעית אימא מן החגור ולמעלה כגון דאזדקרה וכו'. עי' רש"י בדאפי' דעברה בשוש"ט טמאה, והיינו כתי' דל"ק אלא מוקמינן לה במן החגור ולמעלה, אולם הרשב"א פ"י דאף בלא עברה אם נמצא על חלוקה לבד טהורה, דהכא איכא הוכחה דלאו מגופה הוא, דבאיזדקרה אין יכול הדם לבוא על חלוקה בלא שיפול גם על בשרה משא"כ בעומדת. ועי' ב"י סי' ק"צ דמקור הרשב"א מהגמ' דאי הכא נמי מיירי

בעברה בשוק ש"ט א"כ הו"ל לגמ' לפרש תרומהו כאחד דמיירי מן החגור ולמטה וא"נ מן החגור ולמעלה ובאיזדקרה דעל בשרה ודאי מגופה וכו'. אלא ע"כ דבל"ב מפרשין דעל חלוקה הוי הוכחה גמורה דלאו מגופה הוא, ועי' ברשב"א להלן דלא ברירא ליה ד"ז. אכן בשו"ע סעי' י"ב כתב כן להלכה דבנזדקרה אף בלא עברה בשו"ט אם נמצא על חלוקה לבד טהורה, ועי' בסד"ט ס"ק ל"ג שהקשה לדברי הרשב"א דל"ב מיירי בלא עברה בשו"ט א"כ אמאי אמרין דעל בשרה טמא משום דאי מעלמא על חלוקה איבעי ליה לאישתכוחי תיפול דאין לה במה לתלות. ע"ש. עוד כתב הרשב"א בשם הראב"ד דל"ב פליג על ל"ק, ולל"ב בנמצא מן החגור ולמטה תולים אף בנמצא על בשרה, אבל הרשב"א חולק ע"ז וכ"מ ברמב"ם ובשו"ע. ועי' מ"מ איסור פ"ט הכ"א.

ל) שם בעיקר קושיה הגמ' מ"ש על בשרה מעל חלוקה, העירו האחרונים עי' תוה"ש ס"ק ט' לשיטת הרמב"ם דכתם על בשרה טמא אף בפחות מכגריס ועוד, הו"ל לגמ' לתרץ דמיירי בפחות מכגריס, ועי' סד"ט ס"ק ל"ג, ועי' ח' הר"ן דהוכיח מסוגיין דלא כהרמב"ם אבל מראה אחרת, דמאי הוכחת הגמ' דאי מעלמא על חלוקה איבעי ליה לאישתכוחי, הא דלמא מאכולת היא, ומזה הוכיח דמיירי דוקא ביותר מכגריס, ולדעת המפרשים דטעם הרמב"ם משום דמאכולת ל"ש בבשרה לק"מ דאדרבה לכך לא אמרו משום דמאכולת היא כיון דבבשרה ל"ש. ולהלן יתבאר בס"ד.

לא) על בשרה טמא דאם איתא וכו' לעיל הובא דנחלקן התוס' והרשב"א בטעמא דמילתא. לתוס' יש הוכחה דלא אתי מעלמא מדלא נמצא על חלוקה, ולרשב"א אי"ז ראי' גמורה דיתכן שניתז בין רגליה, אלא משום דבגופה אישתכח חזקה דמגופה הוא, ורגלים לדבר דמגופה הוא. וכוונתו מבואר במשמרת הבית דגם לרשב"א לא סגי במה דמגופא אישתכח אלא בעינן לרגלים לדבר. ולכך בנמצא על בשרה וחלוקה ס"ל דטהור ודלא כהרא"ה.

והנה בשו"ע סעי' י"ב מבואר שבנמצא על בשרה ועל חלוקה מבפנים ג"כ טהורה. ולכאורה גם בזה יש הוכחה דלאו מעלמא הוא מדלא נמצא על חלוקה מבחוץ. וע"כ דהרלגים לדבר הוא מזה שנמצא על בשרה לחוד דאף שיתכן שניתז מבין רגליה מ"מ לא שכיח שיותז דוקא על בשרה ולא על חלוקה אבל היכי שנמצא גם בחלוקה כבר ליכא הוכחה זו. אמנם לדעת תוס' דהרא"י היא דאי מעלמא היה צריך להיות על חלוקה, א"כ היה צריך להיות מחלוקה מבחוץ שבא דרך חלוקה. [ובלחור"ש ביאר דתולים שנקפלו בגדיה ולכך ניתז על צד הפנימי, ומ"מ לתוס' לכאורה א"א לומר כן דא"כ מה"טנימא גם בנמצא רק על בשרה דנקפלו בגדיה] ובבית שלמה סי' י"ד כתב נפ"מ בין התוס' לרשב"א בנמצא במקומות המגולים בבשרה דלתוס' ליכא ראי' משא"כ לרשב"א, וזה מתבאר כנ"ל דלרשב"א ההוכחה היא מדנמצא רק על בשרה ולא פגע גם בחלוקה. אלא שהוכחה זו אינה הוכחה אלימתא ולזה בעינן צירוף דמגוה חזיא. ובבשרה אין תולים אלא בתליה מעליה. אמנם צידד שם שאף לתוס' אמרין לא פליג וטמאה. וע"ע בדה"ש סי"א בביאורים.

לב) הט"ז ס"ק י"ד כתב ע"פ הטור בשם הרשב"א דאם נתעסקה בידה בכתמים אם נמצא דם על ידה תולה בהן, והרעק"א בגליון שם הקשה דמשמע שאם עברה בשו"ט אין תולה אף בנמצא בידה ורק בנתעסקה בכתמים בידה תולה בהן. והקשה דכיון שנמצא במקומות המגולים אין ראי' מדלא נמצא על חלוקה דמגופה הוא, אך להנ"ל זה תלוי בפלוגתא התוס' והרשב"א, ולרשב"א אין תולה מדלא נמצא גם על חלוקה וכמש"כ הבית שלמה, וצל"ע.

והרעק"א נטה לפרש בטור וברשב"א דמיירי שנמצא גם על גופה וגם על ידה. ובוה כתב הטור דמשום שנתעסקה בכתמים בידה דודאי שמה שבידה אתי מעלמא ומשו"ה תולה אף מה שנמצא בגופה שהגיע מידה אף דאין מחזיקין ממקום למקום. משא"כ בעברה בשו"ט דאף שמה שבידה יכולה לתלות מעלמא אבל כיון דאין זה ודאי, א"א לתלות את הכתם שבגופה שבא מידה, דזה חשיב כממקום למקום, אבל הכתם שבידה אי"נ דאף בעברה בשו"ט כולה מעלמא. וע"ע סד"ט ס"ק כ"ח וחור"ד ס"ק י' וי"ג.

כתבו הסד"ט ס"ק י"ג והחכמ"א קי"ג י"ד שבנמצא כתם על בשרה וגם על חלוקה אף אם אין החלוקה בדוק טהורה כיון דליכא ראי' מדלא נמצא על חלוקה, יכולה לתלות אף הכתם שעל בשרה.

לג) בתוס' הביאו מהא דנמצא על חלוקה התחתון תולה בשו"ט ולא אמרין אם איתא דמעלמא אתאי אעליון הלי' לאשתכוחי, ותי' משום דלפעמים מגלה חלוקה העליון. ובסד"ט ס"ק מ"ב הביא במש"ה המעיל צדקה דמשמע מדבריו שבנמצא על בשרה וחלוקה התחתון טמא דאין הוכחה דלא מגופה הוא כיון שנמצא גם בבשרה, אבל הסד"ט חולק דכל דאפשר לתלות תולין [ור"ל דדוקא בנמצא על בשרה לחוד דאיכא הוכחה לטמא מדלא נמצא גם על חלוקה לאפוקי מהרא"ה דכל שנמצא על גופה מטמאין, ולדידיה אף בנמצא גם על חלוקה מבחוץ טמאה] ולכאורה יש להוכיח כהסד"ט ממש"כ בשו"ע דבנמצא על בשרה ועל חלוקה מבפנים טהורה, וה"נ על חלוקה התחתון דמי לחלוקה מבפנים. וצ"ע.

דף נ"ח ע"א

לד) גמ' בשלמא עקיבה עבד דנגע באותו מקום, וברמב"ם פ"ט ה"ח ובטור פי' דנגעה בעת ישיבתה. ופי' הט"ז ס"ק י' בשם הפרישה שישבה כדרך הישמעלים שמימין רגליהם תחת עגבותיהן. והאחרונים דנו בזמניו דאין דרך לישב כך אם טמאה. עי' בדה"ש בשם הפרי דיעה דחוששת שמא ישבה כך, ולא אדעתה, [ובערוה"ש ובחדרי דעה הוסיפו דלמסקנת הגמ' דבראש גודלה חיישין דבהדי דפסעה עבד דמיתרמי ה"ה דבעקבה חוששת, אולם משמעות הראשונים אינה כן וכמש"כ במשמרת הטהרה ס"ג סכ"ז וצ"ע].

שם על ראש גודלה ומסקינן דבהדי דפסעה עבד דמיתרמי. עי' ש"ך ס"ק יז דבשאר רצבעותיה וכן ברגל כנגד החוץ לב"ח טהורה, ולדרישה ה"ז ספק. והט"ז ס"ק י"א מיקל בזה.

לה) גמ' ומי מחזיקין טמאה ממקום למקום, ומסקנת הגמ' דאין מחזיקין ממקום למקום אף לא להחמיר, [ובנמצא בקשרי אצבעותיה משום דחיישין שנגעה בידה באו"מ]. אולם בתוס' הביאו מלהלן במשתיא דשונין לחומרא ונקטו התוס' דחשיב ממקום למקום וכשאינו רגיל שונים לחומרא, וצ"ע דא"כ כ"ש ברגיל. ועי' חידודי הלכות דאי"ז ממש ממקום למקום וכמש"כ התוס' בסוה"ד לענין שונין בטהרות דהתם טמאה עצמה באה ממקום למקום, וצ"ע.

אמנם מצינו כמה אופנים דמחזיקין ממקום למקום, בנתעסקה בידה בכתמים ומצאה דם בגופה כתבו האחרונים דתולים הכתם שבגופה שבא מידה כיון דידה ודאי היה בה דם מעלמא ממקום שנתעסקה, ודוקא כשספק נגעה בידה וגם אם נגעה ספק אם נתכלכלה בדם בזה אין מחזיקין ממקום למקום. - עי' רעק"א על הט"ז ס"ק י"ד בשם הפרישה, וכ"כ הסד"ט ס"ק כ"ח.

אמנם בחי' הר"ן ריש פירקין מבואר שאף בנתעסקה בידיה בכתמים אין תולים בה הכתמים שבגופה, וכן פי' הסד"ט שם בדעת הט"ז אלא שצידד דהר"ן מיירי שלא ראתה שהגיע דם על ידה ממה שנתעסקה, אבל כשראתה שנתלכלכה בדם מודה דתולה בה גם מגופה ידיים עסקניות הן.

עוד עיין סד"ט ס"ק צ"ה דבואפן שיודעת שנגעה במכה רק שאין יודעת אם נתלכלכה בדם, י"ל דמחזיקין ממקום למקום, ורק כשאין יודעת אם נגעה לא מחזיקין. וע"ש שהוכיח כן מתוס' דף י"ד בדבקה ואח"כ שחתו על ירכה תולים לחומרא שמן הבדיקה הוא. אמנם כתב די"ל דתלוי בתירוץ התוס' שם.

ובעיקר הוכחת הגמ' מדלא מחזיקין לקולא, דאף לחומרא אין מחזיקין, ופי' התוס' דכיון דכתמים דרבנן אי מחזיקין ממקום למקום לחומרא ה"ה להקל תולין. לכאורה משמע דסגי בספק כדי לתלות, וצ"ע לתוס' רא"ש דף י"ד הנ"ל. דס"ל חלוקה תולין משום דרלגים לדבר משא"כ על בשרה וחלוקה, א"כ משמע דבספק אין תולין. וא"כ צ"ע הוכחת הגמ'. [והתורא"ש גופיה פי' הגמ' כאן כתוס'].

(לו) גמ' נמצאת על ראשי אצבעותיה טמאה מפני שידים עסקניות הן, ולס"ד דגמ' חוששין שבדקה בידה ומשם נגעה ביד השניה, ולמסקנא חוששין שביד זו נגעה דכולה עבדה דנגעה, אמנם עי' רשב"א שגם למסקנא הוא משום שבדקה דחיישין שע"י הבדיקה הגיע דם גם על קשרי אצבעותיה, אבל באופן שלא בדקה אין חוששת בסתמא שנגעה, אבל מדברי הרמב"ם פ"ט ה"ח דייק המ"מ דאף בסתמא חוששת לזה, וכ"כ הש"ך ס"ק י"ח מהטור. אמנם כתב הסד"ט ס"ק כ"ו דאף למחמירין כהרמב"ם דבבשרה טמא אף בפחות מכגריס, מ"מ בנמצא בידה אין לחוש בפחות מכגריס כל זמן שאין יודעת שבדקה.

ומשמע עוד במ"מ שיש נפ"מ בין הרשב"א לרמב"ם. דלרשב"א דהחשש שע"י הבדיקה הגיע דם חוששין רק במקום שיכולה ליגע ע"י הבדיקה. אבל לרמב"ם חוששין שבשעה שהורידה ידה למטה ניטף על ידה, ועי' בינ"א סי' י"ד.

(לז) בעי רבי ירמיה כשיר מהו כשורה מהו טיפין טיפין מהו וכו', והנה ספק הגמ' כשיר וכשורה הוא משום דמצורת הכתם נראה דלאו מגופה הוא, אולם בעיא דטיפין טיפין נחלקו הראשונים. עי' רשב"א בחי' ובתו"ה (י"ח) בשם התוס' דהספק לענין צירוף לשיעור כגריס, אי מצטרפין וטמאה או דאין מצטרפין וכל כתם נידון בפ"ע וטהורה. אבל הרשב"א מפרש דאין הספק משום צירוף ומיירי בכתמים גדולים מכגריס דא"א לתלות במאכולת אלא דספק הגמ' מחמת צורת הכתם דומיא דשאר ספיקות. והוכיח כן דהא עדין לא אשמעינן דבעינן שיעור לטמא כתמים. וכ"כ שם בשם רבינו יונה. וכן הוכיח במשמרה מהרמב"ן בהלכותיו פ"ד ה"ט. [וכוונתו להוכיח רק דבספק הגמ' משום צורת הכתם, אבל מש"כ הרשב"א דמיירי בכתמים גדולים מכגריס, בזה הוא דלא כהרמב"ן, וכן הוכיח בהגהות הגרא"ז דלרמב"ן אף בטיפין קטנים מצטרפים כדמשמע בהל' ד' דדוקא בבגדיה אין מצטרפים, ול"ק מה שהקשה שם, דגם הרשב"א לא נתכוון לזה].

ועי' ברמב"ם פ"ט מאיסור"ב ה"ו דכתם על בשרה טמא אף בפחות מכגריס, והקשה הראב"ד שם דא"כ מהו ספק הגמ' בטיפין טיפין, והיינו דהראב"ד מפרש סוגיין דהספק לענין צירוף וא"כ מוכח דאם אין מצטרפין טהור משום דאין לו שיעור. (וכן הביא הרשב"א בשם הראב"ד) אמנם בדעת הרמב"ם ע"כ צ"ל דמפרש הספק משום דמשונה וכמש"כ המ"מ שם. ועי' ביהגר"א ס"ק ט"ז דפי' כן וכתב שמכאן הוכיח הרמב"ם דפחות מכגריס בבשרה טמא מדלא שרינן מטעם דאין מצטרפין.

(לח) הראשונים הקשו מהא דלקמן נ"ט א' טיפין טיפין או מצטרפין, עי' תוס' ורשב"א בסוגיין ובתו"ה דף י"ח ובבב"נ סי' ג' י"ט, ומדברי הרשב"א נראה שלמד מדבריהם דהספק בסוגיין הוא לענין צירוף, ולפי"ז הקושיא דהוי סתירה בעיקר הדין דהתם פשיטא לגמ' דאין מצטרפין והכא מספקינן. [וגם דמסקנת הגמ' נראה דנקטינן דאין מצטרפין וכדכתב הראב"ד דדחי' בעלמא היא וכ"ה בשו"ע דנפשט הספק לחומרא] אמנם גם אם נפרש הספק משום צורת הכתם שנראה דלאו מגופה יל"פ דקשיא להו דכיון דאין מצטרפין א"כ הוי פחות מכגריס ותיפול"ל דטהורה משום דאין לו שיעור. [עי' מעדני יו"ט ס"ק י' דמשמע דפי' כך ועי' להלן דכ"מ בש"ך] וכן נראה בתורא"ש דמקשה כתוס' ומפרש הספק משום דמשונה. וע"ע ברא"ש סי' ב' דמשמע דבבשרה טמא, אף בפחות מכגריס וכהרמב"ם. ולכך א"א לפרש הספק הכא מטעם צירוף דלא דמי לחלוקה, וע"כ הספק משום צורת הכתם.

והתוס' תי' דבבשרה שאני דיותר יש לתלות במאכולת בחלוקה מבבשרה, ולשונם משמע דשייך מאכולת גם בבשרה וכדסברו בקושיא אלא דבטיפין טיפין דצ"ל דב' מאכולות הן, זה לא שכיח כ"כ ובבשרה אין תולין, [או משום דבבשרה לא שכיח מאכולת כ"כ, או דבבשרה מחמירין טפי ועי' להלן בשיטת הרמב"ם] וברא"ש נראה דס"ל דבבשרה אין תולין כלל במאכולת כנ"ל, ועי' דברי חמודות אות ט"ו. והש"ך ס"ק י' נקט גם בדעת תוס' דבבשרה אין תולין במאכולת כלל ולדבריו ע"כ דספק הגמ' משום צורת הכתם, וכמו שצידדנו לעיל, [וכ"מ ממש"כ התוס' שגם ספק דכשיר ושורה מיירי בטיפין טיפין]. אך לשון התוס' משמע דשייך תליה במאכולת גם בבשרה רק דהכא אין תולים. וכן תמה בסד"ט ס"ק י"ב, ועי' חידוד הלכות, וערול"נ.

ולשיטות הנ"ל דספק הגמ' משום צורת הכתם, הקשה הרשב"א לאידך גיסא דלהלן משמע דאם היו מצטרפין או כשהם יותר מכגריס הרי היא טמאה, ולא אמרינן דצורת הכתם מוכיחה דאינו מגופה, והרשב"א פי' דבחלוקה אין הכתם העשוי טיפין טיפין משונה כיון שהחלוק עשוי להתהפך לכאן ולכאן. ועי' כ"ז בחי' הר"ן. [ובסד"ט ס"ק י"ב הקשה מסיפא דברייתא דעל חלוקה טהור, ואי הכא מיירי לענין צירוף א"כ משמע דבחלוקה בכה"ג טהור, ולרשב"א הרי בחלוקה טמא ורק בטיפין קטנים טהורה משום דאין מצטרפין ע"ש].

(לט) ולהנ"ל נמצא בדין כתם פחות מכגריס בבשרה ג' שיטות. לרמב"ם ורא"ש אף כתם אחד טמא, לרשב"א בשם רבינו יונה אף טיפין טיפין קטנים אין מצטרפין וטהורה, ולתוס' ורמב"ן כתם אחד תולים במאכולת ובכמה טיפין מצטרפין משום דאין תולים כמה טיפין במאכולת וטמאה. והרשב"א בתו"ה חשש לחומרא לשיטתם.

(מ) ובעיקר שיטת הרמב"ם דבבשרה אף בפחות מכגריס טמא, מצינו ב' פירושים, המ"מ מפרש דכל תליה במאכולת היא ספק ובבשרה החמירו דספק טמא וכדאיתא בברייתא, והנה לעיל נ"ז ב' הובא קושיא הסד"ט להרמב"ם מאי מקשינן מ"ש בשרה מחלוקה, דהו"ל לגמ' לפרש דמיירי בפחות מכגריס דעל בשרה טמא ועל חלקה טהור. ולדברי המ"מ שמקור דברי הרמב"ם הוא מהברייתא יקשה קושיא זו ביותר. ובהגהות מימוניות סי' א' פי' דמאכולת לא שכיחא בבשרה, ועי' ב"י ס"ו שהביא ב' הפירושים. ועי' תוה"ש דלפי"ז ל"ק קושיא הנ"ל על הרמב"ם דבבשרה בפחות מכגריס הוי ודאי ולא ספק, ומשמעות הברייתא דאף בספק טמאה, [ועי' סד"ט ס"ק ל"ג שביאר כוונתו דלתירוץ הגמ' לעיל דמיירי בעברה בשו"ט א"ש דהוי ספק כיון שיש לנו אפשרות לתלות, ואע"ג דאמרינן אם איתא דמגופה הוא על חלוקה איבעי ליה לאישתכחי מ"מ הוי ספק כמש"כ הרשב"א, משא"כ אי מיירי בלא עברה אף דפחות מגריס הוי מ"מ ודאי הוא מגופה כיון דמאכולת ל"ש]. אמנם בעיקר ביאור ההג"מ הקשו מהגמ' י"ד א' דרק או"מ בדוק אצל מאכולת. עי' חו"ד ס"ק כ"ב, וצל"ע.

ויש לדון אין הדין בעברה בשו"ט וגם הכתם פחות מכגריס, דלהג"מ ודאי טמאה דפחות מכגריס לא מהני מידי, אבל להמ"מ דהוי ספק א"כ בעברה הוי ספק ספיקא.

מא) גמ' בדקה חלוקה והשאלתה לחברתה היא טהורה וחברתה תולה בה, אמר ר"ש ולענין דינא תנן. והיינו דאין חברתה צריכה לכבס הבגד אבל בלא"ה צריכה לכבס עי' נתיב"מ סי' ש"מ ג' דהוי בכלל נזק. ועי' חזו"א סי' רי"ד לרף נ"א דמיידי דהבגד מלוכלך שוה פחות וצל"ע. והטעם שחברתה תולה בה פירש"י דאמרה לא מהימנת לי, והרשב"א כתב בשם מורו דאמרה דלמא לא בדקת יפה. ולכך אף כשבדקה בפני עדים חברתה פטורה.

מב) שם אבל לענין איסורא היא טהורה וחברתה טמאה, מאי שנא וכו'. והנה השו"ט בגמ' איך הראשונה טהורה כיון שודאי בא הכתם מאחת מהן. אבל בהא דהשניה טמאה הוא פשוט כיון שנמצא הכתם בין שתייהן ואין לה במה לתלות.

אמנם עי' בתו"ה לרשב"א דיש כאן חידוש גם במה שהשניה טמאה. דלזה מהני מה שבדקה הראשונה את חלוקה ליחשב חלוק הבדוק, אבל בלא"ה חשיב כחלוק שאין בדוק ואין הכתם טמא. וכ"כ בטושו"ע סעי' ל"ט. ועי' מרומי שדה דאע"ג דלענין חיוב כיבוס אין הראשונה נאמנת, מ"מ לענין איסור נאמנת דע"א נאמן באיסורין. וכוונתו צ"ל כנ"ל דבלי נאמנות הראשונה חשיב כחלוק שאינו בדוק. ועי' חזו"א סי' רט"ו לפ' הרואה כתם שנתקשה לשיטת הראשונים דבמקום חזקה אין ע"א נאמן דהא הכא נמי איכא חזקת טהרה, ותי' דכיון דהראשונה היא בעלת החלוק דינה כבעלים דנאמן אף במקום חזקה. ועי' כרו"פ ס"ק כ"ב.

[ובעיקר דין בדיקת החלוק, נקטו הפוסקים דכתם שבחלוק בינוני שאינו בחזקת מלוכלך אלא שאינו בדוק טהור וכפשוט הרשב"א, ואף לשיטת הרא"ש והשו"ע סעי' ל"ו שבעד שאינו בדוק טמאה משום כתם כדאיתא בדף י"ד, התם שאני דבדקה באו"מ ומסתבר טפי לתלות מגופה וגם די' להרגישה, משא"כ בחלוק, עי' ב"י וב"ח וכן נקטו כל האחרונים, דלא כהט"ז ותוה"ש דס"ל שאף בחלוק בינוני שאינו בדוק טמאה].

בטור ושו"ע סעי' מ' כתבו בדקה חלוקה ואח"כ פשטו ומצאה טהור. ונתקשו הפוסקים מ"ט הוצרך לומר שבדקה גם קודם הלישה, ולא סגי במה שבדקה כשפשטה את החלוק, הש"ך פי' דבלי בדיקה היתה הראשונה טהורה אף אם לא בדקה כשפשטה את החלוקה ואח"כ נמצא הכתם, דחשיב כאינו בדוק, אבל הט"ז כתב דנפ"מ לגבי השניה, דמה שבדקה כשפשטה לא משוי לה חלוק הבדוק לאסור את השניה כיון דלא הוצרכה לבדוק דבלא"ה טהורה כיון שלא היה החלוק בדוק, ולכך הוצרך לומר שבדקה קודם הלישה דשוב צריכה לבדוק לאחר הלישה להחזיקה בטהורה. ועי' חו"ד שם.

דף נ"ח ע"ב

מג) מאי שנא מהא דתניא וכו' קושית הגמ' צ"ע טובא וכדמקשו התוס' דהכא הראשונה טהורה כיון שבדקה משא"כ התם דאין באחת מהם יסבה לטהר יותר מחברתה. ועי' תוס' ותי' צ"ב. ומש"כ דאם היתה נשאלת הראשונה היתה טהורה, נחלקו הפוסקים אם דינה כשני שבילין שאם באו לישאל בזא"ז טהורים, כ"כ הב"ח. או דהכא דוקא בנשאלה קודם שנודע על השניה אבל בנודע על השניה א"א לטהר את הראשונה, וכ"כ הט"ז ס"ק י"ד, ע"ש דגרע משני שבילין דהכא הוי ספק תליה ולא מטהרינן, ועי' חו"ד ביאור דבריו. ועצ"ע. ומש"כ התוס' דהכא אף שבדקה יש לטמאה כיון שהשניה תולה בה לענין דינא, כוונתם להוכיח דלא הוי ודאי דלא מגופה, ונראה מוכח דס"ל כהרשב"א בשם מורי דחיישינן דלמא לא בדקה יפה, אבל אי משום דלא מהימנא לענין דינא. לא שייך לדמות לאיסורא דנימא דכלפי עצמה הוי ודאי. ודו"ק.

תליה במאכולת

נב) גמ' נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס וכו' שהיה אומר עד כמה היא תולה עד כגריס ופירש"י ואפי' לא הרגה, ויותר מכגריס לא ואפי' הרגה. וכ"כ בבעה"נ סי' ג' ו'. אמנם בפיה"מ כתב דלרחב"א אם הרגה תולה אף ביותר מכגריס לפי שיעור הבעה"נ, וכ"כ באשכול (ח"א עמ' 100) אמנם כתב שם דבזה אין ת"ק מודה לו וגם בהרגה אין תולים ביותר מכגריס. והנה להלכה נקטינן כרחב"א עי' רמב"ם פ"ט הכ"ג, וכ"ה בשו"ע סעי' ה' אמנם בפיה"מ כתב שאין הלכה כרחב"א ועי' תו"ט שהעיר בזה. אמנם בס' נחל אשכול שם כתב עפ"י הנ"ל דכוונתו דבמה דס"ל לרחב"א שבהרגה תולה אף ביותר מכגריס אין הלכה כמותו אבל בלא הרגה הלכה כמותו, ואין סתירה מהלכותיו.

נג) ובהרגה כמה מאכולת עי' תוס' דתולה כפי מה שהרגה והיינו דאף כתם אחד תולה בכמה מאכולת, משא"כ בלא הרגה אין תולים בכמה מאכולת. והרא"ש כתב דאף בהרגה הרבה אין תולה ביותר מכגריס, דלא פלוג רבנן וכ"מ בבעה"נ שם. והרש"ש תמה על הרא"ש שלא הזכיר דעת התוס'. ועי' חו"ד ס"ק ה' דמשמעות השו"ע כהרא"ש ודלא כתוס'. ועי' שו"ע הרב ס"ק נ"ה שהביא דברי התוס' ודברי הרא"ש ומבואר דס"ל דלא פליגי, ומשמעות דבריו דהתוס' מיידי באופן שמשמעות בעצמה שהם יכול להתפשט יותר מכגריס ע"ש (ועי' פס"ד מהצ"צ סו"ס כ"ט).

ולדברי התוס' מבואר דתולים אף כתם אחד בכמה מאכולת, והא דבלא הרגה אין תולים ביותר מכגריס בכמה מאכולת, אפשר משום דלא שכיח. ובלבוש סעי' ה' כתב דא"כ אין לדבר סוף ותבטל גזירת כתמים [והיינו כדברי רשב"ג לדברי חבירי אין סוף] וכ"כ בשו"ט מעיל צדקה סי' כ' ובמעדני יו"ט אות ת'. ועי' פרד"ר בפתחה לסי' ק"צ שהאריך בזה. ובתו"ד ביאר עפ"י מש"כ הסד"ט (סי' קפ"ג ובסי' ק"צ סוס"ק צ"ה ד"ה ועיי') דאין דרכה של אשה לראות פחות מכגריס, ולפי"ז י"ל דכל התליה במאכולת אף דלא ראינו לפנינו הוא משום דמגופה לא שכיח כה"ג, אבל ביותר מכגריס דשכיח שהוא מגופה אין תולים במאכולת, משא"כ בהרגה הרי זה כנתעסקה בכתמים. ועי' שו"ע, וכע"ז עי' בלחור"ש ס"ק י"ב.

ובדעת הרא"ש דאף בהרגה אין תולים, לכאורה משמע דלא שכיח כמה מאכולת שיעורו למקום אחד, ויל"ע מלהלן נ"ט א' בכתם יותר מכגריס שנמצאת בו מאכולת אם תולים השאר במאכולת. והאריך בזה בפרד"ר שם, אמנם בלשון הרא"ש דלא פלוג רבנן משמע שבאמת שייכא תליה אלא דל"פ, ועכ"פ מדבריו מבואר דשיעור כגריס אינו אופן התליה אלא הוא שיעור בכתם דבשיעור גריס ועוד גזרו ולא פחות. עי' לעיל אות נ"א. אמנם עדיין צ"ע אמאי לא נטהר מדין תליה דומיא דנתעסקה בכתמים, ועי' בלחור"ש.

ועי' בעה"נ לראב"ד דאם ימצא גריס גדול באיזה מקום טהורה והו"ד ברשב"א וכ"ה בשו"ע סעי' ה'. והאחרונים נתקשו בטעם הדבר דלכאורה תלוי במאכולת ולא בגריס. ועי' מעי"צ סי' כ"ז דקי"ל לחז"ל דאין לך גריס בעולם שאין דם כינה מתפשט בשיעורו, וכע"ז כתב הפרישה. וצ"ב. [ויש שהוכיחו מזה דזהו שיעור בגזירת כתמים שלא גזרו אלא בשיעור כגריס, אך גם זה צ"ב דודאי קביעת השיעור היא לפי מה שהיה אפשר לתלות במאכולת בזמן חז"ל].

תליה בפשפש

נד) גמ' ולרבנן דאמרי תולה עד כמה וכו' תולה בפשפש עד כתורמוס, ולהלן ת"ר פשפש זה אורכו כרחבו. עי' רשב"א ור"ן בשם תוס' דהיינו אם הכתם אורכו כרחבו אף לרבי חנינא תולה בפשפש משום שניכר שהוא מפשפש, וקצת משמע כן ברש"י ד"ה לענין כתמים, והרשב"א חולק, דאף בכה"ג לר"ח אין תולין, וכוונת הגמ' דהפשפש אורכו כרחבו כדי לידע מהו פשפש אבל לענין תליה א"צ ארכו כרחבו. מיהו בהרגה פשפש כתב הראב"ד בבעה"נ סי' ג' ו' דאף לרחב"א תולה בו, וכ"כ הרא"ש והרשב"א בתו"ה וכ"ה בטור ושו"ע ס"ז ואף בפשפש מצוי תולים. ובהרגה כמה פשפשים מבואר בבעה"נ שם דתולה בכמה תורמוסים, ואף שבמאכולת לא פלוג כהרא"ש הנ"ל [ועי' מאירי דבמאכולת דשכיח לא חילקו בתקנתם ונתנו שיעור משא"כ בפשפש שאין מצוי].

וזה דלא כהחור"ד ס"ק ז' דאף בהרגה כמה פשפשים אין תולה יותר מתורמוס, כמו שלחכמים בלא הרגה תולה רק בכתורמוס. [וע"ש דהקשה מ"ט בהרגה פשפש אין תולה בתורמוס ועוד, משום מאכולת ופשפש דומיא דנתעסקה בציפור עי' להלן נ"ט (ועי' סד"ט שם שנסתפק בזה לדינא) ומזה הוכיח החור"ד שגם בתורמוס אף לדין דתולים בו רק כשהרגה לא פלוג, וצ"ע מה שייך בזה ל"פ הרי בכל פעם שהרגה פשפש נימא הכי דיהא השיעור כתורמוס וכגריס]. ובשו"ע הרב ס"ק נ"ה כתב כהחור"ד. והיינו דהחור"ד והגרי"ו ס"ל שגם תליה בפשפש אמרו בה שיעור רק שלא הקילו אלא בהרגה. אבל הראב"ד ס"ל דהרגה פשפש הוי דין תליה משום דנתעסקה בכתמים ולא קבעו שיעור מסוים.

דין גריס מצומצם

נה) בגמ' נחלקו רב הונא ורב חסדא, לרב הונא כגריס כיותר מכגריס דאין תולים במאכולת ולר"ח כגריס כפחות מכגריס דתולים, משום דשיעור כתם להקל. ועי' ספר הישר לר"ת סי' קס"ח דר"ח מודה דלא שכיח מאכולת כגריס אלא דמ"מ בכתמים תולים להקל אף באופן דלא שכיח. [ולפי"ז ר"ה נמי מודה דיתכן מאכולת כגריס אלא דלא שכיח].

עי' רשב"א בשם מורי הרב (רבינו יונה) דלל"ק רב הונא ס"ל דכגריס כיותר מכגריס רק לחומרא מספק, אבל לל"ב ס"ל דעד ולא עד בכלל דין ודאי הוא דכפחות מכגריס הוא. וצל"ע.

ולהלכה פסקו הפוסקים כרב חסדא, אולם ברמב"ם מצינו סתירה, עי' פ"ט הכ"ג דכגריס תולה והיינו כרב חסדא, אולם בה"ו כתב דכגריס טמאה, וכן הקשה הב"ח והניח בצ"ע. [ויש שפי' דבה"ו מיירי בשיעור כתם דעד כגריס לא גזרו ואין זה משום תליה, ורק אח"כ דמיירי בדיני תליה כתב דתולה עד גם בכגריס. וע"ע צפנת פענח וצ"ע].

דף נ"ט ע"א

תלית תחתון בעליון

נו) עי' סוגית הגמ' לרש"י ותוס', והראשונים נקטו כתוס' דתולה את התחתון אף שא"א לתלותו במאכולת מ"מ מאחר שהעליון לאו מגופה וע"כ עברה ולא אדעתה, ממילא גם התחתון תולה מעלמא. ובביאור השו"ט בגמ' נקטו התוס' דלס"ד הכוונה דהתחתון תולה בו עד כגריס והיינו אף בכגריס עצמו, ואע"ג דכגריס א"א לתלות במאכולת. וש"מ דכגריס כיותר מכגריס וכו"ה. ועי' מהרש"א שביאר הוכחת הגמ'. וע"ש דלהור"א משמע דאם הכתם יותר מכגריס אין תולה בעליון, וצ"ע הסברא, ואפשר דתליה בעליון אינה ודאית, ומקילין רק בצירוף דאפשר דממאכולת הוא, וצ"ע.

ולמסקנא קאי על העליון שעד כגריס [כלומר יותר מכגריס ולא גריס] תולה התחתון בו אבל אם יש בו רק כגריס דנקטינן דממאכולת הוא א"א לתלות בו התחתון שיותר מכגריס, ולפי"ז מבואר דלר"ח נקטינן דכגריס הוא ממאכולת אף דאיכא נפ"מ לחומרא לגבי התחתון. ומבואר דלר"ח הוי הכרעה מאחר דנקטינן דעד ועד בכלל לענין כתמים.

אמנם בספר הישר לר"ת סי' קס"ח מבואר דלר"ח אם העליון כגריס תולה בו התחתון משום דנקטינן דלאו ממאכולת הוא כיון דלא שכיח, ואע"ג דכשהוא למטה נקטינן דממאכולת הוא. והכא לקולא והכא לקולא. וכן משמע בבעה"נ סי' ג' י"ח. [ולפי"ז משמע דאף כשהעליון ספק ממאכולת תולה התחתון בו לקולא. ויל"ע מהא דספק נזדקרה עי' להלן, ויש שר"ל דכשהעליון ודאי לאו מגופה טפי מסתבר לומר דעברה ולא אדעתה מלומר דממאכולת הוא, כיון דלא שכיח, וצ"ע בלשון ר"ת].

כמה אופנים בדין תלית תחתון בעליון

נז) מצינו כמה אופנים דאין תולה תחתון בעליון, א. באופן שספק נזדקרה אף דהעליון תולה דלאו מגופה כיון דאין לפנינו אפשרות ודאית דמגופה, מ"מ אין תולה בו התחתון. כ"מ בטור ושו"ע סעי' י"ז דדוקא כשידוע שלא נזדקרה, ועי' ש"ך ס"ק ל' דבכה"ג העליון אין זה ודאי משוש"ט אלא תליה, ואין תולים ב' תליות. [ועי' מש"כ לעיל להעיר מדברי ר"ת. ואפשר דר"ת פליג]. ויש להעיר עוד דבתו"ה (דף י"ז ב') מבור דכתם שלמעלה מן החגור דמטהרים, משום דאיכל"מ עברה ולא אדעתה או דנצטרפו ב' מאכולת זו אצל זו ע"ש. ולפי"ז צ"ע איך תולין התחתון בעליון כיון דאין העליון ודאי משוש"ט.

ב. כשהעליון נמצא על חלוקה דתולה בו אף בנזדקרה, עי' סד"ט ס"ק ל"ט שנסתפק בזה, דאפשר דמ"מ אין זה ודאי דהכתם בא מעלמא, רק דין תליה הוא ובכה"ג אין תולה התחתון בעליון וכו"ל בספק נזדקרה.

ג. כשהעליון פחות מכגריס בבשרה, לדעת הרמב"ם דאין תולה במאכולת בכתם שבבשרה, לכאורה יש לתלות תחתון בעליון. אמנם זה דוקא להגמ"מ דטעמא משום דל"ש מאכולת בבשרה, אבל למ"מ דהוי ספק ובבשרה החמירו בספק, בנמצא בעליון דע"כ לאו מגופה אפשר דהוי ספק ממאכולת ואין תולים תחתון בעליון עד שיהא ודאי מעלמא - משוש"ט. ונחלקו בזה רבותינו, עי' חור"ד ס"ק י"ב דנקט דלרמב"ם תולה בעליון ויל"ד אי משום דס"ל כההג"מ וכו"ל, דבס"ק כ"ב משמע דנקט כהמ"מ. וצ"ע. ובהגהות רעק"א לשו"ע כתב דאין תולה וכו"ל, וציין שכ"כ התפאל"מ.

ד. התחתון והעליון בבשרה - יותר מכגריס, עי' רעק"א שם בשם התפאל"מ דתולה, והיינו דאע"ג דבעלמא אף בעברה בנמצא בבשרה אין תולה, צ"ל דהכא ע"כ דהגיע מעלמא לבשרה למעלה ולכן נקטינן שגם למטה הגיע לבשרה. ועצ"ע.

ה. כשלמעלה נמצא בחלוקה (ולא נזדקרה דודאי מעלמא משא"כ בנזדקרה עי' אות ב') או אף כשנמצא בבשרה וחלוקה ולמטה בבשרה, עי' רעק"א שם, דאף כשלמעלה בבשרה וחלוקה, דתולים דוקא העליון אבל לא התחתון והיינו משום דכלפי התחתון שנמצא רק בבשרה איכא רגל"ד מדלא נמצא על חלוקה, אמנם הסד"ט ס"ק מ' נסתפק בזה. בין בעברה בין בלא עברה ע"ש. ומבואר עוד דפליגי אם חשיב ע"י הכתם התחתון וכתם העליון כמו כתם שבבשרה וחלוקה, עי' היטב.

ו. עי' שו"ע דכשהעליון שחור והתחתון אדום אין תולה תחתון בעליון וכ"ה ברא"ש, [ועי' באר הגולה ובגליון רעק"א שתמה עליו, דהכא י"ל דאף אם אין זה ממקום אחד כיון דעליון מעלמא שמא גם התחתון מעלמא, ומ"מ לדינא מודה הרעק"א].

כתם יותר מכגריס שנמצא בו מאכולת רצופה

נח) בגמ' פליגי ר' חנינא ור' ינאי בכתם יותר מכגריס ונמצאת בו מאכולת רצופה. לר"ח טמאה ולר"י טהורה. ויש לפרש דפליגי בסברא אי מסתבר לתלות בכה"ג בעוד מאכולת, או דפליגי אי חשיב כתם יותר מכגריס או לא. עי' בזה היטב. ובפשוטו נראה דאין תולים בב' מאכולת משום דלא שכיח ב' מאכולות במקום אחד, ומה"ט הוא דבלא מאכולת רצופה, כתם יותר מכגריס טמא. ואף בהרגה מאכולת אחת טמאה ביותר מכגריס ואין תולים בעוד מאכולת. ועי' חו"ד ס"ק ז' דקי"ל לחז"ל דשכיח מאכולת, אבל בהרגה אין תולים בעוד מאכולת דאמרינן המאכולת שהרגה היא המאכולת דמחזיקין שנמצאת, ולפי"ז צ"ב מ"ש מאכולת רצופה. ובאמת הדרישה ס"ק י"ד כתב שזהו טעמא דר' חנינא, ובדעת ר' ינאי כתב דכיון דמאכולת רצופה היא ודאי ואין ספק אלא באחד תולים. וצ"ב. ועי' ערו"ל"נ דבעלמא אין תולים משום דהוי ספק ספיקא משא"כ הכא דהוי ודאי. [ובנוס"א דבעלמא בעינן ב' תליות לומר שאין הכתם מגופה, משא"כ הכא]. ור' חנינא דפליגי לכאורה ס"ל דלעולם אין תולים בב' מאכולת, ועי' להלן בנתעסקה בגריס ונמצא יותר מכגריס. עוד יל"ע לדעת הרא"ש דאף בהרגה ב' מאכולות אין תולים משום דלא פלוג, מ"ש מאכולת רצופה, וצ"ל דהכא חשיב כתם פחות מכגריס משום דבמקום המאכולת רצופה ודאי לאו מגופה. וכ"מ לשון הגמ'. אמנם לדעת ר' חנינא יל"פ דמה"ט טמאה וא"צ לסברת הדרישה. ודו"ק. [ואולי יש לדחוק גם בדרישה דכוונתו שאין תולים בב' מאכולות משום דלא פלוג. ודו"ק]. וע"ע רש"י דף נ"ב ב' דאף לר' ינאי אין חוששים לב' מאכולות, אלא דכיון דמאכולת רצופה, מקום המאכולת לא חשיב הכתם רק השאר, והוי כתם פחות מכגריס, ואף במקום דאין תליה לא גזרו רבנן. וזה כיסוד האחרונים לעיל דלא גזרו על כתם פחות מכגריס, [עי' לעיל דהתורה השלמים ס"ל דאף בודאי מגופה טהור מכגריס, ואף לחולקים י"ל דהתם דינו כראיה גמורה מדרבנן וחמיר מכתם בעלמא דאינו ודאי רק דאין לנו תליה] וע"ש דר' חנינא דפליגי משום דס"ל דחשיב כתם יותר מכגריס.

נתעסקה בכגריס ומצאה יותר מכגריס
(נט) עי' ספק הגמ', ולר' חנינא מספק"ל דלמא נתעסקה מודה דטהורה, ולדרישה הנ"ל דלעיל אין תולים משום דאין תולים בב' מאכולת. צ"ב מ"ש נתעסקה, וצ"ל דר"ח מודה לר' ינאי דהיכא דתליה אחת ודאית שפיר תולים שאר הכתם במאכולת, ורק לעיל ס"ל דלא הוי ודאי [והוי ס"ס כמש"כ הערו"ל"נ] ונתעסקה מספק"ל דלמא הוי ודאי טפי ממאכולת רצופה. אולם לאידך גיסא דמספק"ל דלמא אף ר' ינאי מודה דטמאה, חזינן דמאכולת רצופה הוי ודאי טפי מנתעסקה ואיך מספק"ל מן הקצה אל הקצה. אכן בתו"ה (דף כב) מבואר להדיא דספק הגמ' לר' חנינא הוא דנתעסקה מסתבר טפי, ובדעת ר' ינאי ביאר דמאכולת רצופה עדיף משום דשור שחוט לפניך. [ע"ש היטב ומשמע דלא גריס בגמ' כגריסתנו וצ"ע].

(ס) ולהלכה דעת הרמב"ם (פ"ט הכ"ג-כו) דבמאכולת רצופה טמאה כר' חנינא, ובנתעסקה טהורה, והא דמקשינן מברייתא נתעסקה במועט אין תולה את המרובה, צ"ל כדחית הגמ'. ודעת הרא"ש להיפך, דבמאכולת רצופה טהורה כר' ינאי ובנתעסקה טמאה כפשטות הברייתא. והרשב"א מיקל בשניהם, עי' תו"ה. וכ"פ בשו"ע סעי' כ"ו וסעי' כ"ח ע"ש. ובטור.

(סא) עי' רעק"א בשו"ע סעי' כ"ו בשם המעיל צדקה סי' כ' דהא דנתעסקה בכגריס תולה השאר במאכולת, דוקא במאכולת תולה אבל נתעסקה בשתי צפרים זו אחר זו אין תולה הכתם בשתייהן דאין תולים כתם אחד שבא משני דברים זא"ז. ורק במאכולת דשכיח תולה. ומבואר דס"ל דמאכולת הוי תליה מעליא טפי מנתעסקה. וצ"ל, ומש"כ שם עוד דמאכולת אגב זוהמא שכיחא צ"ב דלפי"ז משמע דתולים שהמאכולת באה אחר דם שנתעסקה בו, ולשון השו"ע וכ"ה בתו"ה דתולים השאר ממאכולת שהיה בה כבר. וצ"ע.

מצאה כגריס ועוד יותר ממה שנתעסקה
(סב) מבואר בגמ' דבנתעסקה בכגריס ומצאה ב' גריסין ועוד ודאי טמאה, ולא אמרינן שדי דם ציפור בי מצעי ונשאר פחות מכשיעור לכאן ולכאן. אמנם עי' ב"י ובשו"ע סעי' כ"ז דבנתעסקה בפחות מכגריס ומצאה ב' גריסין אף דחוץ ממה שנתעסקה יש יותר מכגריס טהורה. דבכה"ג דמצאה רק ב' גריסין אמרינן שדי דם ציפור בי מצעי וכו'. ועי' ב"ח פרישה ש"ך וט"ז וביהגרא שתמהו עליו ומה שדייק מהטור כתבו דטעות סופר הוא. וסברת הב"י צ"ע. ועי' הפלאה וכתרי מש"כ בזה וצ"ע.

(סג) בשו"ת מעיל צדקה סי' ס"ב (והובא בגליון הרעק"א לשו"ע סעי' י') כתב דכתם שאמצעיתו לבן ושני צידיו אדום, אם אין בשאר יותר מכגריס אלא בצירוף הלבן טהורה אבל אם החלק האדום לחד יש לו שיעור טמאה ואין הכתם הלבן מחלק בין הכתמים, וע"ש שהעיר מסוגיין דמשמע דאי נקטינן שאמצע הכתם מהציפור הוי, גם הצדדים חשיב פחות מכגריס, ותי' דהתם שאני דיתכן שהכל ממקום אחד מצטרפים. ומה שאין הלבן מצטרף לשיעור, היינו כשיטתו בסי' כ' בדפחות מכגריס טהורה אף כשאין תליה במאכולת. אמנם בחו"ד ס"ק ט' כתב דכיון שהלבן ודאי מגופה דא"א לתלות במאכולת ע"כ שגם האדום מגופה ואף שאין באדום שיעור כתם, והיינו דס"ל דפחות מכגריס טהור משום תליה והכא לא תלינן וטמאה. ויל"ע דא"כ אף אם בשניהם יחד אין שיעור תהא טמאה.

(סד) גמ' נמצא עליה מין אחד תולה בו כמה מינין. כלומר אף מין אחר, עי' רש"י ד"ה נתעסקה דאמרינן כי היכי דניתו עליה האי מין בדלא ידעה הכי נמי הוי עליה מין אחר, ועי' תוס' דפי' סוגיין בתחתון בעליון. ולפי"ז מבואר דהא דתולה תחתון בעליון אינו רק משום דבשעה שעברה וניתו עליה למעלה ניתו עליה גם למטה, אלא אף בפעם אחרת ניתו עליה. אמנם לל"ב דגמ' כתב הרא"ש דפליגי ע"ז ואין תולה אלא באותו מין. וכ"כ בשם הר"ח. וגם בשו"ע לא הביא ד"ז ועי' רעק"א סעי' י"ז.

(סה) הרמ"א בשו"ת סי' צ"ו כתב שאם מצאה כתם מקצתו לבן ומקצתו אדום, דהלכן ודאי מגופה אמרינן דגם האדום מגופה ואף אם יש לה פצעים שאפשר לתלות בהם. והוכיח זאת מסוגיין דנמצא מין אחד תולה בו מינין הרבה. וכיון דלקולא תלינן כ"ש לחומרא. והט"ז בסוף סי' ק"צ בס"ק מ"א דחה דבריו דדוקא לקולא אמרינן הכי. ועי' סד"ט ס"ק צ"ג, וע"ש דאף לל"ב דנמצא אין תולים מ"מ הכא דמי לנתעסקה. וכדבסמוך.

(סו) שם איכא דאמרינן נתעסקה במין אחד תולה בו כמה מינין ומסקינן דמיירי בנתעסקה בתרנגולת דאית בה כמה מיני דמים. עי' בט"ז הנ"ל דמבואר דלדעת הרמ"א שם בתשובה כוונת הגמ' שנתעסקה רק בדם האדום של התרנגולת ואעפ"כ תולים שגם מהדם השחור יצא ממנה, אבל הט"ז מפרש שנתעסקה בגוף התרנגולת שיתכן שנגעה בכל הדמים. וע"ע בסד"ט ס"ק צ"ג. ובהא דאמרינן דנתעסקה באדום אין תולה בשחור כתב הרשב"א (תוה"ק דף כ"א ב') דדוקא אדום בשחור אין תולה אבל אדום באדום אף שאין דומה ממש תולין. וכ"פ בשו"ע סעי' כ"ג ועי' סד"ט ס"ק מ"ה. להשלמת הענין אם כתם אחד תולים בכמה מקרים, עי' בסוגיא דף נ"ב ב' וברש"י שם.

תלית אשה בחברתה

(א) מתני' השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה. עי' פירש"י דהשאילה ואח"כ לבשתה היא ומצאה עליה כתם. וכן כתב הרמב"ם פ"ט הכ"ו מאיסור"ב. ובתו"ה הקצר כתב שהמשאלת לבשה תחילה ואח"כ הנכרית או הנדה. ויל"ע אי פליגי. ובשו"ע סע' מ"א כתב שני האופנים. וציין שם לרש"י והרמב"ם. ומבואר דלרש"י ג"כ תולה בנכרית גם כשהיא לבשה תחילה, והאחרונים כתבו דכוונת רש"י לחדש דאפי' בגוונא שהיא לבשה אח"כ ונמצא הכתם אצלה לא אמרינן דהיא ראתה כיון דהכתם אישתכח גבה, עי' בגמ' להלן ס' א' דאיכא בזה חידוש דלא אמרינן כאן נמצא כאן היה. כ"כ הב"ח שם ומל"מ פ"ט הכ"ט עי' בסו"ד. וכ"כ בחידוד הלכות כאן. ובמל"מ מבואר שגם הרשב"א מודה לזה. ונתקשה מ"ט לא פי' כרש"י עי"ש.

(ב) בטעמא דתולה בנכרית או בנדה יל"ע אי משום דמסתבר טפי שבה הכתם ממנה או משום דהיא לא מתקלקלת ע"י שנתלה בה. או משום דתולים טומאה בטמאה. ויש לעיין היטב בכל הסוגיא בצדדים אלו. ולענין תליה בנדה, עי' בר"ן דאע"פ שאינה רואה עכשיו מ"מ כיון שכבר ראתה תולה בה, וכוונתו לכאורה משום דהיא טמאה. ובלשון הרשב"א כתב שהנדה רואה עכשיו, ויל"ד אם כוונתו דמענינה פתוח ומסתבר שממנה הכתם או דלאו דוקא שרואה עכשיו אלא שראתה ועדין טמאה היא [לאפוקי נכרית וכדבסמוך].

(ג) ולענין תליה בנכרית אמרינן בגמ' לת"ק בנכרית הרואה דומיא דנדה, ונחלקו הראשונים בזה, הרשב"א והר"ן פי' דלא שראתה עכשיו דא"כ היינו נדה ולא דוקא נכרית, אלא שהגיע זמנה וראתה אף שלא ראתה עכשיו. וכ"מ ברש"י. וצ"ב ראייתם דבשלמא אם נדה היינו שמענינה פתוח שפיר קשיא להו דאי נכרית שרואה ומענינה פתוח היינו נדה, אבל אי נדה היינו שטמאה, הרי נכרית אינה טמאה נדה. אמנם הרמב"ם פ"ט הכ"ט כתב דתולה בנדה בין נכרית בין ישראלית, הרי דס"ל שגם נכרית תולה משום דנדה היא. ונחלקו הנו"כ בכוונתו. עי' מ"מ דאף לרמב"ם מ"מירי שראתה פעם אחת, ותולה בה משום דטמאה מדבריהם. ומשמע דר"ל שאם ראתה הרי היא טמאה נדה [אך הקשו דברמב"ם הל' משכב ומושב מפורש דנכרית טמאה אף שלא ראתה משום דגזרו עליהן טומאת נדה. ואפשר דכוונתו שיש לה טומאת נדה אלא דאם לא ראתה הרי היא מסולקת (הרב צ. ברלין) וצ"ע] וע"ש דמשהו זאת לרשב"א ור"ן. ולפי"ז שפיר מקשו הרשב"א והר"ן דא"כ היינו נדה, וצ"ע לדעת הרמב"ם. והכס"מ שם פי' דמ"מירי שראתה עכשיו והיינו שמענינה פתוח. ולפי"ז גם בנדה הטעם משום דמענינה פתוח. ועי' רש"י במשנה, ונכרית נמי טמאה היא, ועי' חזו"א ס' פ"ט ה', וצ"ע. והראב"ד בבעה"נ פי' דתולה בנכרית משום דאינה מקפדת על כתמיה דאין לה נפ"מ לטומאה, והיינו דכיון שאינה בודקת מצוי אצלה יותר כתמים ולא אדעתה, משא"כ בישראלית טהורה. ומשמע דמה"ט גם תולה בנדה.

דף ס' ע"א

(ג) ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת שבעה שלא טבלה. וכו' דברי רשב"ג, רבי אומר אינה תולה. עי' כל הסוגיא וברש"י ותוס' ורמב"ן ורשב"א ור"ן. ומל"מ פ"ט הכ"ט מאיסור"ב. בדברי רשב"ג מפורש שאף שהטמאה מתקלקלת ע"י התליה מ"מ תולה בה כיון דטמאה היא. ובדעת רבי דאין תולה בפשוטו היינו משום דמ"מ מתקלקלת ואמרינן מאי חזית. ובשומרת יום ביום ראשון מודה רבי דתולה משום דאינה מתקלקלת. וכ"מ ברש"י. אמנם לדעת רב חסדא דמדמי לה לשני שבילין והתם נמי לרבי אין תולים דטמא הלך בטמא, נחלקו הראשונים. דפשוט הגמ' מ"מירי שהטמא אין מתקלקל ואעפ"כ לרבי אין תולים, וקשה מהא דתולה בשומרת יום ביום ראשון. והתוס' פי' דמ"מירי התם בטמא באמצע ספירה. ופליגי אי חשיב קלקול וצ"ב. ועי' רשב"א. אמנם הרמב"ן פי' דלדעת ר"ח הא דתולה בראשון שלה משום דמענינה פתוח ומסתבר טפי שממנה הכתם. וכן נקט המהרש"א בדעת רש"י. ולפי"ז מש"כ רש"י דתולה בראשון משום דלא מקלקלה מידי. צ"ל דזהו רק לרב אדא. וצ"ע. ועי' עוד להלן.

(ד) רש"י ד"ה בשני שלה וכו' ואע"ג דלא הוחזקה רואה היום כיון דמענינה פתוח תולה בה. ומשמע דהטעם שתולה אינו משום דתולים הטומאה בטמאה, אלא משום דמסתבר טפי דממנה הוא. והאחרונים נתקשו בדבריו מהא דרב חסדא דלרשב"ג תולה טהור בטמא גם בשני שבילין, אף דהתם ל"ש לומר דמענינה פתוח. ועוד הקשו דבסופרת שבעה שלא טבלה אמאי חשיב מענינה פתוח. ועי' מל"מ שם די"ל דכל ז' מענינה פתוח, אבל לאחר ז' אף שלא טבלה מודה רשב"ג דאינה תולה. ומצינו כמה ביאורים, א. החידוד הלכות כתב דעיקר הטעם משום דתולה טומאה בטמאה אלא דהוקשה לרש"י שבימי זיבה היא מסולקת דמים. ועי' כתב דכיון דמענינה פתוח אינה מסולקת, ב. ובמל"מ כתב דבאופן שנמצא הכתם אצל הטהורה מסתבר לתלות הכתם אצלה משום כנכ"ה, ובזה אין תולה בטמאה שלבשה ראשונה אלא משום דמענינה פתוח. אך שוב דחה פי' זה, דלדינא אין תולים הכתם אצל השניה. ופי' דהוצרך רש"י לזה כיון דמקלקלה לה קצת, ולצד פי' דמ"מ תולה בה כיון שכנגד זה יש סברה דמענין פתוח. משא"כ בשני שבילין א"צ לזה. וע"ש.

וע"ע בחזו"ד ס"ק כ"ט שישד דהא דתולין את הקלקלה במקולקל הוא רק אם כשבאה לשאול בפ"ע היתה טהורה בלא"ה, ולאפוקי מסברא דמאי חזית בעינן לטעמא דתולין את הקלקלה במקולקל, אבל לעיקר ההיתר לא מהני הך סברא, ולכך פי' רש"י משום דמענינה פתוח, וע"ש דחשיב כעד שאינו בדוק. [והעירו דלפי"ז אין לתלות בה אלא א"כ היא הראשונה וצ"ע] ובשני שבילין א"צ לזה, דכל אחד שבא לשאול טהור משום ס"ט ברה"ר. ולזה מהני תלית הקלקלה במקולקל דלא נימא מאי חזית. ויש להאריך בדבריו ועי' בדברי התוס'. ובערו"ל חולק על כ"ז, והגיה ברש"י דצריך למחוק תיבת "כיון" וצ"ל דאע"ג דלא הוחזקה להיות רואה היום דמענינה פתוח. כלומר דבשני שלה אין מענינה פתוח - מ"מ תולה בה.

פלוגתא דרב חסדא ורב אדא

(ה) עי' בגמ' דטמא וטהור שהלכו בשני שבילין אחד טמא ואחד טהור, לרשב"ג תולין דטמא הלך בטמא והטהור בטהור. ולרבי, לר"ח אין תולין לרב אדא תולין. והובא לעיל דהתוס' פי' דהכא מ"מירי שספר קצת וכיון שיש הפסד קצת לר"ח אין תולין, דמקלקלה לה. אבל הרמב"ן והר"ן פי' דאף בטמא שלא ספר כלל דאין מפסיד כלל פליג רבי דאין תולין את הקלקלה במקולקל, והא דשומרת יום בראשון שלה תולה משום דמענינה פתוח ואיכא סברא שממנה בא הדם. וכן פי' המהרש"א בדעת רש"י.

וע"ש במהרש"א דהתוס' מ'אנו בפי' זה, משום דקשיא להו מהא דשני קופות דאמרינן שאני אומר וכו' אף דהתם ליכא סברא לומר שתרומה לתוך תרומה נפלה. וצ"ע דעת רש"י והרמב"ן. וע' מל"מ דצידד שבאמת לרב חסדא רבי פליג גם התם ולית ליה שאני אומר ע"ש ד"ה וא"ת ור"ה אך קשה.

עוד יל"ע דאם אין לטמא שום הפסד דלא ספר כלל ובלא"ה הוא טמא, א"כ ל"ש לומר דבאו לישאל בב"א שהרי אין לו נפ"מ בזה, וא"כ מ"ש מבאו לישאל בזה אחר זה. וכע"ז הקשה בחידוד הלכות.

ועי' שו"ת רעק"א סי' קס"א (והובא בפסחים דף י') דמשמע דס"ל דהא גופא הוא דין שאני אומר, דאין התרומה מכלל הספק וכיון דהספק רק על החולין אזלינן לקולא. ע"ש היטב. וצ"ע לרמב"ן, מ"ט פליג רבי.

אולם מצינו להרשב"א יבמות פ"ב א' דאף בשני קופות לא אמרינן שאני אומר אלא בנפל מועט לתוך רוב דאיכא נמי ביטול ברוב. אבל בלא זה אסור ולא אמרינן דספק דרבנן לקולא משום דודאי נפל לאחת מהקופות ורק מספק"ל לאיזה קופה נפל. ולכך בעינן רביה. ומבואר דדין תליה הוא ולא משום דספק שרי, ודלא כרעק"א, אך בשני שבילין עדיין קשה דהא כשלא באו לישאל בב"א טהור. וכן"ל.

(ו) בשיטת התוס' דפלוגתא דר"ח ור"א באופן שמתקלקלת באמצע ספירה אי חשיב קלקול. עי' מל"מ ד"ה והנה הרב המנהיר דהקשה דהרי בשומרת יום ביום שני אינה מפסדת אלא יום אחד, ולרבי אין תולה בה. וא"כ כ"ש בסופרת ז"נ ביום השלישי דמפסדת ג' ימים אמאי תולה בה. [וי"ל דביום שמוכנה ליטהר לבעלה אם סותרת הוי הפסד, משא"כ כשעדיין אינה ראויה לבעלה וכן משמע בחי' הר"א. ובדומה לזה כתב המל"מ שם]. ועוד יל"ע בלשון הגמ' דלרב אדא התם אין תולה דכי הדדי נינהו. ולהנ"ל היינו דהתם גם הטמאה מתקלקלת, אבל הכא מאי נפקא כלומר דקלקול במקצת לא חשיב נפקא מינה, ודוחק. ובעיקר צ"ע תשובת ר"ח דהתם נמי טבילה בעי, דמ"מ הרי היא מתקלקלת יותר. ע"ש במל"מ. [ועי' רשב"א דמבואר שלא גרס ורב חסדא. ואולי התוס' פרשו דקאי לרב אדא וזה המשך להנ"ל וצל"ע].

ויתכן דהא דפליגי אי קלקול קצת חשיב קלקול. הביאור דפליגי דלר"א הקלקול במה שנוסף לה טומאה שלא היה לה קודם, אבל מה שצריכה לספור עוד לא חשיב קלקול, ור"ח ס"ל דכל הפסד חשיב קלקול לרבי, והוכיח ר"ח דא"א לומר כר"א שהרי כל שלא טבילה לא חשיבא טהורה והרי אין מוסיפה לה טומאה, וע"כ דטעמא דרבי משום דמוסיפה לה הפסד בתוך טומאתה. ועי' מל"מ בתו"ד דאפשר שנתכוון לזה. [אמנם לפי"ז איכל"מ דזהו גם הביאור בדברי רש"י ואין ראי' דפליג על תוס', ודלא כמהרש"א, ובאמת המל"מ (ד"ה אך קשה) נטה לפרש ברש"י כתוס'. וע"ע חידוד הלכות].

ועי' עוד ברשב"א דנקט כתוס' דר"ח מיירי בטמא בשני, ובדעת רב אדא נראה שם דלא איכפ"ל שמתקלקלת אלא תלוי אם נקראת טהורה או טמאה. [ויל"פ כן גם ברש"י. ודו"ק].

(ז) ובדעת רש"י משמע דלרב אדא אליבא דרבי אין תולה אלא כשחברתה טמאה ותולין טומאה בטמאה, ושומרת יום חשיבא טהורה, ור"ח ס"ל דשומרת יום נמי אינה טהורה, ומדאין תולה בה ש"מ דלרבי אין תולין טומאה בטמאה, אבל לעיל פי' רש"י דלרבי אין תולה בטמאה משום דמקלקלה לה ובשומרת יום בראשון שלה תולה כיון שאין מקלקלה לה מידי, ולרב אדא א"ש ונימא דתולה טומאה בטמאה בתנאי שאין מקלקלת לה, אבל לר"ח לא א"ש, [אלא א"כ ס"ל כתוס' דמיירי בטמא ביום ב' וכן"ל מהמל"מ]. ואי קאי כר"א מוכח דבטמא ביום שני מודה דאין תולה כיון דמקלקל לו. וכ"כ בחי' הר"ן. [ובדוחק יש לדחות דרש"י והרמב"ן נמי מודו לסברת התוס' דלא חשיב קלקול ואדרבה גם ר"ח סובר כן רק דמ"מ אין תולה כלל במקולקל ולכך אף בטמא ביום ראשון אין תולה].

תלית כתם בכתם

(ח) בעא מיניה רב יוחנן מרב יהודה רב ליואי. מהו לתלות כתם בכתם, אליבא דרבי לא תיבעי לך וכו' כי תיבעי אליבא דרשב"ג. עי' חי' הר"ן דבעלת הכתם כיון דלאו דאי מגופה הוא לא חשיב מעינה פתוח. ולכך לרבי ודאי אין תולה, לדלידיה אין תולה אלא במעינה פתוח. דס"ל לר' יוחנן כרב חסדא, [וכמשנ"ת לעיל גם מהרמב"ן ע"ש] ולרשב"ג מספק"ל אי טעמא דתולה בשומרת יום בשני שלה משום דתולין את הקלקלה במקולקל אע"ג דאין מעינה פתוח, וה"נ יכולה לתלות בכתם או דטעמיה משום דחשיב מעינה פתוח אף ביום שני. וכפירושו משמע מרש"י ד"ה לפי שאין תולין וכו' ולא בחזקת רואה היא. וזה כשיטתו לעיל ד"ה בשני שלה דפי' לרשב"ג משום דמעינה פתוח. [ולדברי הר"ן זה תלוי בספק הגמ'].

וע"ש בר"ן דמסוגיא דלעיל דבשני שבילין תולין דטמא הלך בטמא אף דל"ש טעמא דמעין פתוח, מוכח דסברי דטעמא דרשב"ג משום דתולין קלקלה כמקולקל ודלא כר"י בר ליואי. והקשה לפי"ז איך אפשר לפסוק כר"י בר ליואי דאין תולים כתם בכתם. והרמב"ם פ"ט הכ"ט פסק כרבי"ל, אף שפסק כרבי אליבא דרב אדא דתולין טהור בטמא ואף בתלוי. עי' אבוה"ט פי"ט ה"ד. [אכן לדברי החו"ד ס"ק כ"ט שרק בכתמים בעינן לטעמא דמעינה פתוח משא"כ בשני שבילין. א"ש וע"ש ס"ק ל"ב שכנראה נתכוון לזה].

(ט) אמנם בדעת תוס' לעיל א"א לפרש דבעינן מעין פתוח. דאף לרבי לא ס"ל טעמא דמעין פתוח. [וכדביאר המהרש"א דהוכיחו כן מהא דאמרינן שאני אומר בתרומה]. ועי' תו"ה לרשב"א ובט"ז ס"ק ל"ד דאין תולה בכתם משום דאין ברור שמגופה הוא. והיינו דתליה במקולקל הוא דתולין טומאה בטמא ובעלת כתם דלא ברור שמגופה הוא לא חשיבא טמאה, [אף שאין מקלקלת לה יותר]. ובשו"ע הרב ס"ק פ"ו משמע דרש"י והרשב"א שיטה אחת הן. וע"ע בתוה"ש סעי' מ"א דהוכיח מסוגיין דאין תולין בטומאה דרבנן. והסד"ט שם חולק ע"ז.

(י) ויש לעיין מאי שנא מהא דטהור תולה בתלוי. ולדברי הרשב"א צ"ב דאי טומאה מחמת ספק מגופה לא חשיב טומאה איך תולין בתלוי. וצריך לחלק דבתלוי טמא מספק, ובכתם לא גזרו טומאה מספק אלא לחוש דמגופה הוא. [וגם לפי' הר"ן קשה, מיהו זה כלול בקושיתו מהא דתולין אף בטמא ודאי. ולדבריו דסוגיא דלעיל פליגא, ה"נ בהא דתולין בתלוי].

עוד יל"ע דכיון דלבעלת הכתם אין נפ"מ דהא קאי בראשון שלה, א"כ אין באה לישאל, ואמאי אין תולה בה. ועי' שו"ע הרב ס"ק פ"ו מה שתיירן.

(יא) הראשונים הוכיחו דהכא מיירי אף בבעלת הכתם ביום ראשון שלה מדמקשינן על ריב"ל מהברייתא, והוכיחו מזה דלר"ח בעינן מעין פתוח לרבי, ולכך בבעלת הכתם פשיטא דאין תולה, והתוס' דפליגי ע"ז כתבו דמדמה כתם ביום ראשון לשומרת יום ביום שני, ודבריהם צ"ב. ועי' חזו"א סי' פ"ט ו', ותו"ד נראה דאי משום תלית הטומאה בטמא מספקינן דלמא תולה גם בבעלת הכתם דאף אם לאו מגופה חזיא מ"מ טמאה מדרבנן, אבל אי בעינן שלא יהא לה קלקול, הכא חשיב קלקול דתולים שראתה דאע"ג דגם קודם היה לה טומאת כתם מ"מ לא החזקנוה כרואה והשתא ע"י התליה אמרינן שראתה מגופה ולא רק דהיא טמאה משום כתם. [דיסוד דין תליה הוא לפרש מהיכן בא הכתם ובעינן למימר שראתה מגופה, ועצ"ב דאין זה קלקול בדין אלא במציאות] וזה תלוי בפלוגתא דלעיל, ולרבי אליבא דר"ח כל שיש לה קלקול אין תולה בה. משא"כ לרשב"ג. דלא איכפת ליה בקלקול. ודו"ק.

למבואר לעיל נמצא ג' טעמים דאין תולה כתם בכתם. א. לרמב"ן דבעינן מעין פתוח שמסתבר שמשם בא הכתם. ב. לרשב"א דכיון דלא הוברר שראתה מגופה לא חשיבא טמאה לתלות הטומאה בה. ג. לתוס' (עפ"י חזו"א) דחשיב שמתקלקלת כיון דמחזיקין ע"י התליה שראתה עכשיו מגופה, וקודם לכך לא היתה מקולקלת.

תליה ביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין (יב) מבואר בגמ' לעיל דלכו"ע תולה ביושבת על דם טוהר. והטעם פירש רש"י שם וכ"ה בתו"ה דף כ', משום דאין מתקלקלת ע"י התליה בה, וסגי בזה אף דאין כאן תלית קלקלה במקולקלת. ויל"ע לפי' הרשב"א דאין תולים בכתם דלא חשיבא טמאה, ומשמע דאף שאין מתקלקלת (אי לא דנימא כחזו"א הנ"ל) אין תולה אלא בטמאה, וה"נ נימא בדם טוהר וצ"ל דתולים בדם טוהר דעדיף לומר שהדם אינו דם טמא כלל, אמנם לראשונים דבעינן מעין פתוח. צ"ב איך תולה בדם טוהר. ובר"ן באמת צידד דיושבת על דם טוהר דמיה מצוין. וצ"ב. [ובתו"ה דף כ' מבואר דאין דמיה מצוין ע' בסמוך] ובתי' ב' כתב שם וכ"כ הרמב"ן. דכיון דהשניה אין מקפדת על דמיה דאין מתקלקלת יש לתלות שממנה בא הדם ולא הרגשה, אבל זו שמקפדת מסתמא היתה מרגשת. [ומוכח דס"ל כהחזו"ד ס"ק י"ד דבכל תליה אף דאין הוכחה דמעלמא היא מ"מ מדלא ארגשה נקטינן דמעלמא הוא, רק שבלא תליה ע"כ מגופה הוא. ובב' נשים טהורות אין תולה בחברתה דגם היא לא ארגשה וע"כ חדא מינייהו ראתה בלא הרגשה. ע"ש. ולפי"ז שפיר כתב הרמב"ן דכשחברתה אין מקפדת דאין הוכחה מדלא הרגשה, שפיר תולין בה]. ונחלקו הראשונים בזמן הזה דיושבת על דם טוהר נוהגת טומאה. הרמב"ן כתב דאין תולה בה, וברמב"ם משמע דאף בזה"ז תולה בה, ופי' המ"מ דאזיל לשיטתו שאין זה מדינא אלא מנהג בעלמא, וכ"כ בתו"ה דף כ' בשם הראב"ד. [ולדברי הר"ן הנ"ל דטעמא משום דדמיה מצוין א"כ גם בזה"ז תולים בה]. ויל"ע דמ"מ היא מתקלקלת. ומשמע שהקלקול אינו במה שנוהגת טומאה, אלא שמחדשת עליה טומאה ממש. וזה כעין משנ"ת לרב אדא דלא סגי במה שצריכה לספור עוד ימים. אלא רק אם נחשבת טהורה ומוסיפין עליה טומאה חשיב קלקול. [ולדעת הר"ן לעיל דחשיב מעינה פתוח. איכל"מ דלא סגי בזה לחוד ובעינן נמי שלא תתקלקל. ויל"ע היטב בפלוגתא דרשב"ג ורבי לעיל]. ולענין בתולה שדמיה טהורין כתב הרשב"א בתו"ה שם, דאף בזה"ז תולה בה [אף לדעת הרמב"ן דבדם טוהר אין תולה] משום דדמיה מצוין, משא"כ בדם טוהר והו"ד בטור. ובתוה"ש הקשה דתיפול"ל דבזה"ז נתנו לה טומאת נדה, ותי' דבטומאה דרבנן אין תולים. והוכיח כן מהא דאין תולים בבעלת הכתם. ובסד"ט ס"ק ע"ז חולק ע"ז. דאף בטומאה דרבנן תולים. וכתם שאני דלא ודאי דראתה מגופה, וצ"ב. [וע"ש שהוכיח כן מהא דבזה"ז תולים בנדה בספירת ז' נקיים, אף דאם באמת אינה זבה הרי היא לאחר ז' ימי טומאה קודם טבילה דאין תולים. וכמש"כ ה' מל"מ דרק כשלא יצאה מעיקר הטומאה תולים, אבל אח"כ אף שלא טבלה אין תולים וע"כ טעמא דמדרבנן החשיבוה כזבה. אמנם החזו"ד ס"ק כ"ט פליג ע"ז לשיטתו דבעינן מעין פתוח].

(יג) תוס' ד"ה בשומרת יום וכו' מספקא ליה לר"י אם טמא קל כאין וכו' תולה בלא ספרה כלל. ובשו"ע סעי' מ"א כתב דטהורה תולה בטמאה. ואף סופרת ז' שלא טבלה תולה בטמאה, ועי' ב"י שדין זה נלמד מהרשב"א שכתב שתולה בעצמה בימי נדותה ע"ש. וכתב המל"מ דמבואר מזה דספק התוס' פשיטא ליה דתולה. אמנם עי' כרו"פ ס"ק כ"ב דהרשב"א מיירי שתולה בימי נדתה ממש שמעינה פתוח ותולה משום דמסתבר שהכתם בא מזמן נדותה, אבל כשמעינה סתום לא מצינו דתולה. מיהו בשו"ע משמע דזו שספרה תולה אף בנדה שכבר אינה רואה, ע"ש.

ובעיקר דברי התוס' מבואר דאף ששניהם טמאים תולה בחבירו שמקולקל יותר כיון שאין מתקלקל, ולא רק הטהור תולה בטומאה. ועי'.

(יד) תוד"ה באנו, וא"ת ורב חסדא אמאי לא נקט מילתא בזבה גופה. קושייתם היא לשיטתם דהכא מיירי בספר קצת. ובזה אף בזבה פליגי ר"ח ורב אדא, אבל לרמב"ן ור"ן דפליגי בטמא ביום ראשון, דבזבה ודאי תולה כמבואר בברייתא, א"כ לק"מ.

(טו) שם, וא"ת א"כ מה ענין כתמים לשבילין דאע"ג דבתרווייהו איתרע חזקת טהרה דידהו קצת מ"מ יש לטהר יותר בשבילין משום ס"ט ברה"ר. לכאורה כוונתם דאף דא"א לטהר משום חזקה מ"מ אפשר לטהר משום ס"ט ברה"ר. אבל המהרש"א פי' דבעינן לחזקה, וכנראה מדחזקו להוסיף אע"ג דאיתרע חזקה. [ויל"ע מ"ט הוסיפו זאת רק בקושיא ולא קודם לכן], והנה המהרש"א ציין לתוס' דף ב' שמבואר כן, אמנם שם מבואר דס"ט ברה"ר מהני אף בלא חזקה. ורק במקום שאין יכול להיות כגון בשני שבילין ולטהר שניהם לא מטהרין משום פ"ט ברה"ר. והיה אפשר לומר דכוונת מהרש"א דה"נ חשיב כאין יכול להיות, וכן נקט הסד"ט בחידוד הלכות דהכא חשיב כאן יכול להיות. אולם מדבריו מבואר דלא פי' כן במהרש"א ובתוס', ע"ש. והיינו משום דבתוס' כאן מבואר דשרי משום ס"ט ברה"ר וכוונת מהרש"א רק דמהני בצירוף החזקה דלא איתרע לגמרי, וע"כ הקשה דכיון דאין יכול להיות ל"מ ס"ט ברה"ר כלל. ובפתחי נדה פי' דברי מהרש"א דהכא חשיב כיכול להיות כיון דבאין לטהר רק את הטהור [ומש"כ שם לפרש מקור המהרש"א מתוס' דף ב' צ"ב] ובעיקר סברת הסד"ט דחשיב כאין יכול להיות צ"ל דאע"ג שאחד מהם טמא. מ"מ אי בעינן לטהר בלא תלית קלקלה במקולקל. בעינן לנקוט ששניהם לא נטמאו משום דמאי חזית. וזה נחשב שאין יכול להיות.

(טז) שם בתוס' וא"ת א"כ מה ענין כתמים לשבילין. עיקר נדון התוס' יל"פ עפ"י מש"כ החזו"ד ס"ק כ"ט דתלית קלקלה במקולקל אינה סברה להתיר בפ"ע, אלא רק לאפוקי ממאי חזית, אבל לעיקר ההיתר בעינן לטעם אחר. ובתוס' בקושייתם סברו דבכתמים כל ההיתר הוא משום תליה במקולקל ולכך פליג רבי כשמקלקל אבל בס"ט יש להתיר משום ס"ט ברה"ר ולא בעינן לתלות במקולקל אלא לאפוקי ממאי חזית ובזה י"ל דמודה רבי דלא איכפ"ל דמתקלקל שפי. ולפי"ז מבואר דבואפן שאין מתקלקל מהני התליה במקולקל לעיקר ההיתר, ודלא כהחזו"ד, והחזו"ד כתב דבריו בדעת רש"י, אמנם לתי' התוס' שגם בכתמים מהני משום חזקה, יל"פ כהחזו"ד דלעולם לא מהני לתלות במקולקל אלא לאפוקי ממאי חזית.

(יז) שם וי"ל דגבי כתם נמי איכל"מ דלא איתרע חזקתה כלל דאיכא למיתלי בחברתה כמו בשוק של טבחים. ומבואר דאף בלא תליה במקולקל, סגי באפשרות שבא ממקום אחר להתירה, ומשום דמוקמינן לה אחזקה רק שבלא תליה מסתבר שמגופה הוא דהאי דם מהיכי אתר. ולזה סגי באפשרות דמחברתה הוא. ובזה הוא דלא כהחזו"ד שם ס"ק כ"ט. והחזו"ד יסד דבירו עפ"י הרשב"א דבעינן מקרה ידוע. אמנם הרשב"א דף י"ד ובתו"ה הביא בשם רבותינו הצרפתים דפליגי ע"ז דס"ל דכשלבשה חברתה הו"ל כעד שאינו בדוק. ואולי לשיטתם בתוס' דידן. ועי' בזה בט"ז ס"ק י"ז דפליג בזה עם הב"ח. ובתוס' דידן משמע כהב"ח. והט"ז ס"ל כהרשב"א, ועי' נקוה"כ שם. שתלה זה במחלוקתם.

יח) והנה למש"כ התוס' דהכא דמי לשני שבילין, יש לדון אם רק בבאו לישאל בבת אחת הוי חוכא. וכמו בשני שבילין, ולשון התוס' יש לדקדק לכאן ולכאן. ועי' שו"ע הרב ס"ק פ"ו דמבואר דהכא אף כשלא באו לישאל בב"א כאן דתולה בחברתה הוי חוכא לומר היא טהורה וחברתה טמאה, ע"ש היטב דהוכיח כן מהא דאין תולים בבעלת הכתם אף דע"כ בעלת הכתם אין באה לישאל כלל דטמאה היא. [וצוין לעיל], ושני מב' נשים שנתעסקו בציפור אם באו לישאל בזא"ז שתייהן טהורות לשיטת הב"ח [וכנראה מתוס' דידן] דהתם כל אחת תולה בפ"ע בציפור ולא בחברתה.

יט) שם וא"ת מ"ש משני קופות דאמרינן חולין לתוך חולין נפלו, וי"ל דהתם אינו מפסיד וכו'. עי' שו"ת רעק"א סי' קס"א, דסברת שאני אומר היא דמעיך הדין יש להתיר החולין משום ספק דרבנן לקולא. אלא דמשום מאי חזית דא"א להתיר שניהם, לזה אמרינן שאני אומר שאין הנודן על התרומה כיון דאין נפ"מ לגבי התרומה, וממילא אפשר להתיר משום ספק דרבנן לקולא. ודבריו מתיישבת עם תוס' דידן. אך כ"ז א"ש לרבי אבל לרשב"ג דתולה אף כשחברתה מפסידה ויש נדון גם עליה, משמע לכאורה דסברת שאני אומר דלא כרעק"א. ואפשר דס"ל דתליה במקולקל סברה אחרת היא. אך בראשונים מבואר דדינא דרשב"ג שייך לדין שאני אומר. והביאו מהרשב"א יבמות פ"ב דבשתי קופות שודאי נפלה תרומה לאחד מהן א"א להתיר משום ספק דרבנן. ולכך בעינן לשאני אומר וולהכי לר' יוחנן שם בעינן רביה ע"ש] ומשמע דאין ההיתר משום ספק דרבנן ודלא כרעק"א. ובחו"ד ס"ק כ"ט מתבאר דהתם שרי משום ספק דרבנן וכרעק"א, ע"ש.

ובעיקר תי' התוס' כבר הובא דלשיטת הרמב"ן והר"ן דהכא מיירי בטמא ביום ראשון, הדרא קושיית התוס' מ"ש משתי קופות. וכבר עמד בזה המהרש"א בשיטת רש"י לפירושו דקאי כשיטה הנ"ל. ועי' מל"מ פ"ט הכ"ט מאיסור"ב ד"ה וא"ת.

הפסק טהרה

דף ס"ח ע"א

א) מתני' נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה וכו' הרי היא בחזקת טהורה ומבואר ממתני' דבלא בדקה אף שלא יודעת שראתה עכשיו דם, אינה יכולה ליטהר אף שתטבול. ועי' רמב"ן שאפי' אם בדקה אח"כ ומצאה טהורה אינה בחזקת טהרה למפרע. [ושו"ט שם בבדקה ביום ראשון ומצאה טהורה, עי' להלן] וכן כתב רש"י להלן ס"ט א' ד"ה והכא. ועי' תורא"ש כאן שמתחילה צידד לדייק דמהני בדיקה שאח"כ לטהר למפרע, מדקתני סיפא בדקה ומצאה טמאה וכו' הרי היא בחזקת טמאה, ומשמע שבלא בדקה כלל טהורה ופי' משום שאח"כ מצאה טהורה, אך לבסוף מסיק דאף בכה"ג אינה טהורה למפרע אלא ע"י בדיקת הפסק טהרה. [ועי' תורה"ש סי' קצ"ו ס"ק י']

ב) וע"ע בסד"ט סי' קצ"ו ס"ק כ"ג בשם הזכרון יוסף, דאם האשה רגילה שאין רואה יותר מה' ימים מחזיקין שאחר ימים אלו אין רואה וא"צ הפס"ט. והסד"ט שם דחה דבריו ממתני' דלעולם היא בחזקת טומאה עד שתפסוק בטהרה, וכ"ה בשו"ת רעק"א סי' ס'.

אמנם בחי' החת"ס בסוגיין דייק מסיפא דמתני' דהיכא דלא בדקה כלל, ואח"כ מצאה טהורה הרי היא טהורה, ודוקא במצאה אח"כ טמאה מספקינן דהיתה טמאה מקודם אם לא הפסיקה בטהרה. וזה כדיוק התורא"ש, אך לא ראה מסקנת התורא"ש שהכריח דלא כן. וצ"ע. ועכ"פ לדבריו יש ליישב דברי הזכרון יוסף. וע"ע סד"ט שם, ובחו"א סי' צ"ב כ"ב שיישב דברי הזכ"י דמתני' מיירי שראתה יותר מרגילותה ולכך צריכה דוקא הפס"ט, ועכ"פ זה דלא כהתורא"ש.

וע"ש בחת"ס שכ"ז דוקא בלא ראתה בימי זיבה, אבל ראתה בימי זיבה דהוחזקה שרואה יותר מסתם אשה שאין רואה אלא בימי נדה צריכה הפס"ט ובלא זה טמאה אף שמצאה אח"כ טהורה. ועי' להלן ס"ט א' ברש"י ומהרש"א. [ויש שכתבו איפכא דדוקא מחמת ראייה בימי נדה הוחזקה שמעינה פתוח, אבל בראתה בימי זיבה דמוחזקת כמסולקת דמים, הוי כמקרה בעלמא ואין חוששים שתראה עוד, ונפ"מ באופן שהפסיקה בטהרה ואח"כ נתקלקלה בז' נקיים דא"צ הפס"ט, עי' שו"ת אגרו"מ יר"ד ח"ג סי' נ"ה].

ג) ונחלקו רבותינו אם דין הפסק טהרה הוא מדאורייתא או מדרבנן, עי' תורא"ש דף ס"ט א' (ד"ה ואי ס"ד) שנסתפק בזה, אולם ברמב"ם ומאירי מוכח דהוא מה"ת, דבגמ' מבואר דבסיפא דמתני' בדקה ומצאה טמאה ואחר ימים מצאה טהורה הימים שבינתיים הרי היא ספק זבה, [ועי' רש"י ד"ה בשלמא]. וכן פסק הרמב"ם איסור"ב פ"ו ה"כ, ומבואר ברמב"ם שם הכ"ג ובמאירי דמביאה קרבן ואינו נאכל וש"מ דכל שהוחזקה בטומאה אינה טהורה עד שתבדוק. [ולמבואר בתורא"ש ע"כ אין זה דוקא בבדקה ומצאה טמאה, דאין נפ"מ אם בדקה או שראתה יום קודם לכן. וכ"מ ברמב"ם שם דאף בבדקה ביום ראשון ומצאה טהורה כיון דלא מהני הבדיקה הרי היא ספק זבה]. ולאידך גיסא באו"ז ריש הל' נדה כתב בשם רשב"ם דהפס"ט אינו אלא חששא דרבנן, דאף לא הוי ספק, ע"ש.

ד) בעיקר הדין שבלא הפסק טהרה אסורה, לכאורה הטעם דמחזיקין לה בחזקת טומאה וכן הוא לשון המשנה להלן לדעת ר' יהודה, ואע"ג דטבלה צ"ל דהיא בחזקת שרואה, אך יל"ע מדברי התוס' גיטין דף ב' ע"ב דאשה נאמנת על הספירה אע"ג דאין ע"א נאמן במקום חזקה, משום דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה. [ויש חזקה רק על הטומאה מחמת ראי' הקודמת כל זמן שלא טבלה, ועל זה נאמנת משום דבידה לטבול, ע"ש ובמהרש"א]. ולפ"ז צ"ב מ"ט צריכה הפסק טהרה. וכבר עמדו בזה האחרונים, ובחת"ס הוכיח מזה חידושו הנ"ל שאם לאחר זמן בדקה ומצאה טהורה הרי היא טהורה בלא הפס"ט משום חזקה דהשתא וכל זמן שאין מנגדת לה חזקה דמעיך הרי היא טהורה, ודוקא במצאה אח"כ טמאה בעינן הפס"ט לאפוקי מחזקה דהשתא. ע"ש.

ובנו"ב סי' נ"ז פ' דברי התוס' רק לענין ע"א דלא חשיב חזקה גמורה, שלא יהא העד נאמן. אבל מ"מ ה"ה בחזקת טומאה, אבל בשו"ת אבני מילואים סי' כ"ג דחה דבריו ונקט דאינה בחזקת טומאה, אלא צריכה הפס"ט מספק. אך יל"ע מלשון המשנה אליבא דר"י, דמשמע דהיא בחזקת טומאה. עוד יל"ע במצאה אח"כ טהורה אמאי לא יועיל חזקה דהשתא.

ה) גמ' נדה שבדקה עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טמאה וביה"ש לא הפרישה ואחר ימים מצאה טמאה רב אמר זבה ודאי. ומפרשין כיון דמעיךקא מצאה טמאה ועכשיו מצאה טמאה ודאי. עי' תורא"ש שתמה דהא י"א יום הוא בחזקת טהרה, והיינו שאף שהוחזקה שרואה מ"מ אינה בחזקת שתראה אלא בימי נדה אבל בימי זיבה הרי היא בחזקת טהרה. ועי' סד"ט קצ"ו ס"ק כ"ג. [ובחת"ס תי' דמיירי בראתה ביום ז' ורוב נשים מפסיקות קודם לכן, ואיתרע חזקתה].

זמן הפסק טהרה

(ו) עי' פלוגת התנאים במשנה מתי זמן הפס"ט, לת"ק ביום ז' שחרית, לר"י דוקא מן המנחה ולמעלה, לחכמים אף ביום שני. ולפירש"י חכמים פליגי גם על ת"ק, דלת"ק דוקא בשביעי מהני בדיקת שחרית ולחכמים אף בשני, וג' מחלוקת בדבר. וכ"כ בבד"ה לרא"ה ריש שער ה'. אבל בתורא"ש כתב דחכמים לא פליגי על ת"ק אלא מפרשי לת"ק, דשביעי לאו דוקא.

ופשטות המשנה - עכ"פ אליבא דרש"י - דלת"ק לא מהני בדיקה קודם יום שביעי ואף מן המנחה ולמעלה, וכן לר' יהודה דוקא בשביעי מן המנחה ולא קודם. וכ"מ בפי"מ לרמב"ם. וכן משמע בבד"ה שם דלת"ק מהני בדיקת יום ז' שחרית שדרך נשים להפסיק ביום שביעי. אבל לתורא"ש דשביעי לאו דוקא, יש לדון אם גם לר"י הוא כן רק דס"ל בדדיקת שחרית לא מהני אלא מן המנחה. [והכי משמע דהא ר"י לא הזכיר להדיא יום ז' דוקא, וקצ"ע בלשון התורא"ש דחכמים מפרשי דעת ת"ק].

אמנם בביהגר"א מבואר דכל הפלוגתא במתני' לענין בדיקת שחרית אבל מן המנחה מהני לר"י אף בשאר ימים, דבש"ע סי' קצ"ו ס"א כתב דביום שפסקה מלראות בודקת סמוך לביה"ש והרמ"א פסק דבדיעבד אף בשחרית מהני. ופי' הגר"א דלכתחילה מחמיר כר' יהודה, ומבואר דלר"י נמי מהני בדיקה ביום שפסקה אף קודם יום ז', אלא דבעינן מן המנחה ולמעלה. וכן מבואר בב"י (ד"ה ומ"ש רבינו ומלשון א"א), שצידד לפרש דעת הרא"ש המצריך בדיקה כל ביה"ש כר' יהודה, ועי' סד"ט סק"ט ד"ה ובדברי הבי"א. ודע"פ שהרא"ש מיידי אף קודם יום ז'. ומבואר כנ"ל, אמנם בדעת ת"ק מבואר בהמשך דבריו דבשני בשחרית לא מהני, וכרש"י הנ"ל, וע"כ דס"ל דאף דשביעי דוקא, מ"מ כ"ז בשחרית אבל במנחה אפי' לר"י מהני, וכהגר"א.

(ז) וכן נפ"מ לענין בדיקת יום ראשון דפשטות המשנה דאף לחכמים לא מהני אלא ביום שני. עי' בגמ' בע"ב, ובתורא"ש כאן פי' דלא פליגי, אבל הרבה ראשונים נקטו דפליגי. ונחלקו להלכה. (עי' רמב"ן ותו"ה לרשב"א וביד"ה שם) ובש"ע סעי' ב' פסק דביום ראשון צריכה מוך דחוק ביה"ש והרמ"א כתב שבדיעבד מהני בדיקה סמוך לביה"ש. וכתב בביהגר"א ס"ק ח' דהש"ע פסק כחכמים דמתני' והרמ"א דמיקל משום דס"ל דמתני' מיידי לענין בדיקת שחרית וכדמוכח מר' יהודה דע"ז הוא דפליגי. וע"ז אמרו חכמים דאפי' בשני לאפוקי יום ראשון אבל מן המנחה מהני אף בראשון. וכן משמע בב"י ועי' פתחי נדה.

אך הסברא צ"ע דכיון דמן המנחה ולמעלה מהני לר"י אף בשאר ימים מאי גרע יום ז' שחרית. וכן לת"ק מאי גרע יום ב' שחרית מיום א' מן המנחה. ועי' סד"ט ס"ק ט' שנתקשה בזה. ובחזו"א סי' צ"ב ל"ח צידד דלר"י לא מהני, ורק לחכמים בתראי דיום שני שחרית מהני ה"נ מהני יום א' סמוך למנחה. מיהו בדעת הבי"א והגר"א א"א לפרש כן וכנ"ל. (ויל"ע בלשון החזו"א). ובפרד"ר בפתיחה לסי' קצ"ו ביאר בדעת הבי"א דבעינן להחזיק היום נקי וכל שלא הוחזק בתחילתו בעינן בדיקה בסוף היום להוכיח שפסק הדם, וממילא גם יום הבא חזקתו נקי, אבל כל שלא בדקה אלא באמצע היום חיישינן שהיה מעינה פתוח ואף שפסק תשוב לראות ע"ש.

דף ס"ח ע"ב

(ח) תניא אמרו לו לר' יהודה וכו' מה לי הפרישה בז' מן המנחה ולמעלה מה לי הפרישה בטורה בראשון. יל"ע לשיטת הבי"א והגר"א דר"י מודה דמהני בדיקה ביום שני אלא דדוקא מן המנחה ולמעלה, א"כ לכאורה גם בראשון מודה, וצל"ע. ועי' חזו"א סי' צ"ב ס"ק ל"ח שהרגיש קצת בזה.

(ט) שם בראשון מי איכא למ"ד אין וכו' ומעיקרא מאי סבר הואיל והוחזק מעין פתוח. ולעיל הובא דבמשנה תנן דוקא שני ובתורא"ש פי' דשני לאו דוקא או דנשנית לס"ד דלא שאל על הראשון. אבל הרמב"ן נקט דפליגי ואזלינן לחומרא דבראשון לא מהני בדיקת הפס"ט וכ"כ הרמב"ם איסור פ"ו ה"כ, וכ"כ בבד"ה לרא"ה, אבל הרשב"א שם פסק להקל דאף יום ראשון מהני הפס"ט. אלא שהביא שיש מחמירין. ויש לדון אם הנדון על בדיקת שחרית או מן המנחה ולמעלה. ובירושב"א בתו"ה כתב דלרבנן בתראי ראשון כשני, ובשני מפורש שם שאף בשחרית מהני וכ"כ בבד"ה אליבא דהרשב"א, וכ"כ הבי"א. ובמהרש"א הוכיח מהתוס' ד"ה אמרו לו דכתבו שביום שראתה לכו"ע לא מהני בדיקת שחרית א"כ כ"ש ביום ראשון, וע"כ דסוגיין מיידי מן המנחה ולמעלה, ולפי"ז למ"ד דשני דוקא אף מן המנחה לא מהני. וכ"כ החזו"ד סי' קצ"ו ס"ק ב' אבל מפרש"י דכתב דבדקה בצהרים משמע דמן המנחה ולמעלה מהני אף למ"ד דשני דוקא, כן דייק הסד"ט ס"ק ט' ד"ה מיהו. [אך לפי"ז הקשה דרש"י סותר דבריו דלעיל נ"ג א' מבואר דס"ל כתוס' דידן וכדכתב מהרש"ל שם ועי' חזו"א סי' צ"ב ס"ק מ"ד שתי' דאף לשיטת התוס' ורש"י דף נ"ג משכח"ל בדיקת שחרית ביום ראשון כשראתה בלילה, וא"כ יתכן דלמ"ד דשני דוקא שפיר מהני מן המנחה].

ובש"ע סעי' ב' פסק שביום ראשון צריכה מוך דחוק כל ביה"ש, ומקור דבריו בהל' הרמב"ן פ"ב ה"א והרמ"א כתב שבדיעבד מהני בדיקה סמוך לביה"ש אבל שחרית לא מהני. והיינו דתרווייהו ס"ל כמ"ד דבראשון ל"מ בדיקה. אלא דהרמ"א ס"ל דכל הנדון בגמ' הוא בשחרית אבל מן המנחה מהני, וכן ביאר הגר"א [וכשיטתו הנ"ל דר' יהודה נמי מודה דמהני בדיקה מן המנחה אף קודם יום השביעי] ובדעת הש"ע היה אפשר לומר דס"ל כתוס' דהנדון מן המנחה, וכנ"ל מהמהרש"א, וא"כ אפי' למ"ד דמהני אף ביום ראשון לא מהני אלא מן המנחה ולא בשחרית. ואף בשאר ימים לא מהני בשחרית. ומש"ה בסעי' א' לא כתב דמהני בדיקת שחרית, ובסעי' ב' לענין יום ראשון הוכרח דאף במנחה לא מהני, אלא ביה"ש. אך ברמב"ן שהוא מקור דברי הש"ע מבואר להדיא דאף ביום שראתה מהני בדיקת שחרית ודלא כתוס'. ועי'. בביהגר"א שם וכן בסד"ט ס"ק ט' שפירשו דברי הרמב"ן דכל שלא מהני בדיקת שחרית אף מן המנחה לא מהני וכמו שהקשו חכמים לר' יהודה דאם אתה חושש שראתה אח"כ גם מן המנחה יש לחוש. ורק לתוס' יש לחלק באופן שראתה היום מן הדין צריכה בדיקה דוקא מן המנחה.

וע"ש בביהגר"א וסד"ט שהקשו מזה על הרמ"א ור"ל דהרמ"א הרי ס"ל בסעי' א', דבשאר ימים מהני בדיקת שחרית ומשמע אף שראתה בו ביום ודלא כתוס', ועי' חזו"א ס"ק ל"ט דהיה אפשר לומר דחכמים דמתני' לא ס"ל כחכמים דברייתא, ולדידהו ס"ל לחלק בין שחרית למנחה, אלא דהגר"א ס"ל דבזה לא מצינו דפליגי. וע"ש ס"ק מ' שתי' שיטת הרמ"א דס"ל כתוס' דלמ"ד דבראשון שרי היינו דוקא מן המנחה, ולפי"ז איכל"מ דתנא דמתני' דקאמר דוקא בשני היינו בשחרית אבל במנחה מודה דאף בראשון מהני ולא פליגי. ומש"ה פסק הרמ"א כמ"ד דאף בראשון מן המנחה מהני. אך דברי החזו"א צ"ע, שהרי הרמ"א בסעי' א' לא פסק כתוס', וכמבואר בחזו"ד שם שמשום שיטת התוס' החמיר דאף בשאר ימים כיון שראתה בו ביום לא מהני בדיקת שחרית, ודלא כרמ"א ע"ש.

(י) תוס' ד"ה אמרו לו וא"ת וכו' וי"ל דהתם מיידי כשהפרישה ביום שראתה בו שחרית. והתוס' דף נ"ג א' תי' דהתם מיידי שלא בדקה כלל, ולפי"ז מה שאמר ר"י שבלא בדקה מן המנחה למעלה צ"ל דלאו דוקא עי' סד"ט הנ"ל. ורש"י שם כתב כתוס' דידן וכ"כ מהרש"ל, ובראשונים כתבו דמהני בדיקת שחרית ומשמע אף כשראתה בו ביום. עי' רשב"א בתו"ה ורמב"ן בסוגיין ובהלכות. וכ"כ הרמ"א סעי' א'. ולשיטתם צ"ל כתי' א' בתוס' דף נ"ג.

ובעיקר דברי התוס' דכשרא תהו בו ביום לא מהני בדיקת שחרית מזה דין. יש לדון אם משום שהוחזקה היום דראתה, או משום דבעינן שלא יהא הבדיקה סמוך לראי' דחיישינן שפסקה רק מעט ותחזור ותראה. ונפ"מ בראתה בלילה אם יכולה לבדוק למחרת בשחרית, וכן נפ"מ להיפך כשרא תהו לאחר המנחה אם יכולה לבדוק אח"כ סמוך לשקיעה, עי' חזו"ט סי' צ"ב ס"ק מ"ד שנסתפק בכ"ז.

(יא) בענין מוך דחוק ביה"ש, עי' לעיל דהרמב"ן בהלכותיו כתב דביום ראשון צריכה מוך דחוק כל ביה"ש [אבל מן המנחה לא מהני, וכנ"ל] והב"י נסתפק לדעת הרמב"ם דאפשר דאף מוך דחוק כל ביה"ש לא מהני מדלא הזכיר זאת, אך לבסוף מסיק עפ"י סתימת המ"מ שגם לרמב"ם מהני. ויל"ע מ"ט לא יועיל מוך דחוק, ועי' חזו"ט ס"ק מ' דר"ל דלמ"ד דבשני שחרית לא מהני ה"נ מוך דחוק בראשון ביה"ש לא מהני, ואפשר שזו כוונת הב"י וצ"ל ע. ומ"מ לדינא מבואר בשו"ע דאף דבשני שחרית לא מהני עכ"פ לכתחילה מ"מ מוך דחוק בביה"ש מהני אף בראשון, והטעם צ"ל כנ"ל מהפרד"ר דבעינן להחזיק תחילת היום נקי. [ועי' בחזו"ט א שם שנסתפק בבדיקה בתחילת ליל ב' אי מהני למ"ד דבשחרית מהני].

(יב) הובא לעיל דהרשב"א פוסק דמהני הפס"ט אף ביום ראשון בשחרית, ומ"מ כתב בתו"ה דלעולם ילמד אדם בתוך ביתו להניח מוך דחוק כל ביה"ש להוציא מכל ספק. והטור הביא דבריו וכתב דמלשון הרא"ש יראה שצריכה שתפסוק בטהרה בין השמשות, והיינו מדכתב בקיצור הל' נדה שבדיקת הפס"ט תהיה ביה"ש. ומשמע דמפרש דפליג על הרשב"א ומעיקר הדין בעינן הפס"ט ביה"ש (כלומר סמוך לביה"ש). והב"י נתקשה בדבריו דמשמע דמפרש דהרא"ש פסק כר"י ותמה איך פסק כיחידא, וע"כ פ' דהרא"ש לרווחא דמילתא כ"כ, ולכאורה כוונתו משום עצה טובה וכעין מש"כ הרשב"א דלעולם ילמד אדם בתוך ביתו להניח מוך דחוק, והרא"ש מיקל דא"צ אלא סמוך לביה"ש. והפרישה כתב דכוונת הרא"ש ממש כהרשב"א שיהא מונח כל ביה"ש, אמנם הב"ח כתב דהרא"ש מחמיר לכתחילה ולא רק משום עצה טובה אלא דחכמים הצריכוהו כן ואם לא בדיקה ביה"ש ה"ה עוברת על דברי חכמים. וע"ע בב"י דטעמא דהרא"ש משום דשאר ימים לת"ק או יום ראשון לרבנן דל"מ בדיקת שחרית לכך לא רצה הרא"ש להורות היתר ביום השביעי שחרית. ויל"ע לפי"ז אי ס"ל כהב"ח שאין זה רק עצה טובה אלא תק"ח.

אמנם עי' בתפארת למשה וכן הסכים בסד"ט ס"ק ט' דהרא"ש ס"ל כתוס' דיום שראתה בו לא מהני בדיקת שחרית, וכ"מ בתורא"ש כאן דפי' כתוס'. (אמנם בדף נ"ג כתב גם תי' א' דתוס' שם) ולפי"ז כוונת הרא"ש מעיקר הדין ולעיוכבא. ובערוה"ש דחה פ' זה, מדלא הביא הרא"ש זאת בפסקיו, וכמו שהוכיח הב"י, ע"ש. [ומדברי התפאל"מ מבואר גם שלתוס' אין נפ"מ בין יום שראתה ליום ראשון, אלא כל יום שראתה חשיב כיום ראשון, וכ"מ בפרד"ר, וצ"ע].

(יג) בזמן בדיקה מן המנחה ולמעלה. עי' ב"י ד"ה ובין השמשות דהיינו ממנחה קטנה, אך בסד"ט ס"ק ט' (ד"ה היוצא) הוכיח מהרא"ה דפי' הטעם משום דעבר רוב היום, א"כ אף מזמן מנחה גדולה מהני. ולאידך גיסא דייק מרש"י במשנה לעיל דמפרש לר"י בודקת ביה"ש משמע דמן המנחה היינו מסוף זמן מנחה, והיינו סמוך לשקיעה, ודלא כהב"י דהוא מתחילת המנחה. וצ"ע אם זה לעיוכבא, דהרי לכתחילה גם בב"י מבואר דתבדוק יותר סמוך ללילה. [ומקור ד"ז נראה מביהגרא"ה ס"ק ה' דהוא מהא דאמרו לו אימר עם סילוק ידיה ראתה]. שו"ר בערוה"ש ס"ק י"ט שפי' בדעת רש"י דצריך להסמיך כמה שיותר קרוב לביה"ש כפי היכולת ומשו"ה אמר ר"י מן המנחה ולמעלה, ולדבריו משמע דהיינו כהב"י.

וע"ע בב"ח שבאופן שהציבור מתפללין ערבית קודם הלילה או שקיבלו שבת, דנחלקו התרוה"ד ומהרי"ל אם בעינן הפס"ט דוקא קודם ערבית, ונקטינן הכי לכתחילה, מ"מ כתב הב"ח שתבדוק אחרי כן שוב דעיקר הבדיקה היא סמוך ללילה, והו"ד בחכמ"א ובפרד"ר, ומבואר דמדינא הוא לכתחילה סמוך ללילה. [ובאמת בשו"ע לא הזכיר מן המנחה ולמעלה אלא סמוך לביה"ש]. ובמשמרת הטהרה כתב שיש לסמוך לענין זה על המוך דחוק שמניחה אחר הפס"ט אף שאינה בודקת בו בחו"ס. וצ"ע למעשה.

(יד) בדין יום ראשון דלא מהני בדיקת שחרית להלכה וכמש"כ הרמ"א סעי' ב' דנו הפוסקים מה נקרא יום ראשון.

א. עי' סד"ט ס"ק ל"ד שדוקא יום ראשון לגדה לא מהני הפס"ט משום דמענינה פתוח אבל ביום ראשון בימי זיבה מהני, דאין מענינה פתוח אף כשרא תהו, והוכיח כן מהרשב"א בתו"ה דס"ל דאף ביום ראשון מהני (ודלא כהשו"ע) וכתב שם אע"פ דנשי דידן ספק נדות ספק זבות ואפשר דנדה היא. ומבואר דאי זבה היא פשיטא דמהני אף ביום ראשון. ועי' חזו"ט סי' צ"ב ס"ק מ"ו שנסתפק בזה, ובדעת תוס' הוכיח דאף בימי זיבה חשיב יום ראשון.

ב. הש"ך ס"ק ו' הביא בשם מעדני מלך דנתקשה מאי נפ"מ בהא דיום ראשון, הרי נשי דידן אין סופרות ז' נקיים אלא אחר יום ה'. ותי' דנפ"מ אם נתקלקלה בז' נקיים דשוב אין צריכה להמתין, וזבה נפ"מ דל"מ הפס"ט ביום ראשון שחרית. ויל"ע למש"כ הסד"ט דימי זיבה לאו מענינה פתוח, א"כ באמצע ז' נקיים הוי ימי זיבה. ורק ביום א' או ב' הוי תוך ימי נדה. וביום א' מסתבר דלא חשיב יום ראשון דהוא המשך של ראייה קודמת.

ובחדרי דיעה כתב על דברי הש"ך דכל שבעת ימי נדה נחשב מעין פתוח כמבואר בגמ' דף י"א ע"א לפי' א' דרש"י שם דבכה"ג אין קובעת וסת מדחשיב מעין פתוח, ע"ש. [ויל"ע לענין דין תלית קלקלה במקולקל. אם תולה בנדה תוך ז' ימים. ועי' תוס' דף ס' ע"א ד"ה תולה]. ולפי' ב' דרש"י שם כל שלא הפסיקה יום אחד הוי מעין פתוח, וכתב שם דלנידון דידן יש להקל בתרוויהו ע"ש. ולהאמור בסד"ט דבימי זיבה אין חשיב מעין פתוח, א"כ לא משכח"ל כלל דינא דהש"ך, וצ"ל ע. שו"ר בפרד"ר בפתיחה ס"ק ט"ז שהאריך בזה וגם הוא ס"ל דבימי נדה לא חשיב יום ראשון אלא המשך לתחילת הראי', אלא דבמע"מ מירי בימי זיבה אלא כיון דנשי דידן הוי ספק נדות ספק זבות, א"כ גם בימי זיבה הויא ספק נדה ולכך חשיב יום ראשון.

ג. החו"ד ס"ק א' הקשה איך מהני הפס"ט בשאר ימים בשחרית, דהא נשי דידן הוי ספק נדות ספק זבות. וא"כ כל יום הוא ספק יום ראשון דדלמא ימים ראשונים הוי ימי זיבה. והיינו דס"ל דיום ראשון לימי נדות הוא יום פתיחת המעין ויש לחוש בו שתראה כל היום. וע"ש עוד דאין לומר דלהצד שהיא נדה הרי א"צ ז' נקיים וא"כ תעלה בדיקה שאח"כ להפס"ט, דלאחר תקנת חז"ל צריכה ז' נקיים אף אם נדה היא. וכע"ז בסד"ט ס"ק ל"ד. ובעיקר קושייתו עי' לחו"ש דאף אם ימים ראשונים הוי ימי טוהר מ"מ כיון דנפתח המעין מהני הפס"ט אף ביום א' דנדתה.

ד. ראתה כתם (באמצע ז' נקיים), עי' ש"ך שם דאין להחמיר בה כדין ראייה שלא יועיל הפס"ט ביום ראשון שחרית, וכ"כ החינוך מצוה ר"ז. ויל"ע אי משום דכתמים דרבנן או משום דכתם כל דהו לא הוחזק מעין פתוח ונפ"מ לראייה ודאי מגופה שלא בהרגשה. ובסד"ט כתב הטעם משום דהוא מדרבנן. (ועי' בדה"ש ציונים ס"ב).

(טו) בעיקר קושית הש"ך הנ"ל למאי נפ"מ ביום ראשון לדידן דאין סופרת ז"נ עד אחר יום ה', כתבו האחרונים דנפ"מ דיכולה להפסיק בטהרה ביום א' ולהמתין בספירה עד לאחר יום ה'. עי' חזו"ט ס"ק מ"ה וחדרי דיעה, ועי' פרד"ר.

גמ"ח אוצר התורה – מ"מ על מסכת נדה מאת הרב מ' חדש
אינו מוגה כה"צ

ספירת ז' נקיים

טז) מתני' הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון וכו' וביום שביעי. מבואר במשנה ג' שיטות. וצ"ב מחלוקתם. והנה אף לר"א דסגי בבדיקת א' וז', ע"כ מודה דבעינן בדיקה בז' נקיים ולא סגי בחזקת טהרה, דהא חזינן דחמיר מנדה דסגי בהפסק טהרה להחזיקה באינה רואה. וע"כ משום דבעינן ספירה ובדיקה. והיינו שצריך שמתוך הימים עצמה תדע שהם נקיים. (ויל"ע בלשון רש"י בגמ' להלן ד"ה מדברי ר"ע) אלא דלר"א סגי בבדיקת תחילה וסוף [ולרב אף תחילה או סוף לחוד ע' להלן] ליחשב בדיקה על כל הז' ימים. ור"י ור"ע ס"ל דכל יום שלא בדקה בו לא חשיב ספירה. ובמשמרת הבית כתב דלר"א לא בעינן ספורין לפנינו, אלא שיהיו מוחזקין בטהרה, ולר"י ור"ע בעינן ספורין לפנינו, (וכ"מ בגמ' להלן, ויל"ע אם הרא"ה שם חולק ע"ז) ואין זה סותר להנ"ל דאף לר"א בעינן בדוקין, דמ"מ לא בעינן ספורים לפנינו אלא סגי בספורין ע"פ חזקה, אך לא מהני חזקה דמלפני הז' נקיים. ודוק. ועי' סד"ט סי' קצ"ו י"ח (ד"ה ומ"ש הרשב"א).

יז) ובפולגתא דר"י ור"ע לכאורה מסתבר כר"ע וכדאמרינן בגמ' דנראין דברי ר"ע, והיינו דכיון שלא נחשב ספירה וחיישנן שראתה בו ממילא סותר הכל. וכדכתב רש"י במשנה בטעמא דר"ע. אמנם בגמ' דמקשינן על ר"י לא מקשינן כנ"ל דלסתור מן הדין אלא משום דאתי לאחלופי בודאי, ועי' מהר"ם שנתקשה בזה ונדחק דר"י מודה לר"א דמדאורייתא חשיב ספירה גם על ימים שלא בדקה בהן. וכדבריו מבואר בתורא"ש דף ז' ב'. אך בסד"ט סי' קצ"ו ס"ק ל"ד דחה דבריו. וביאר טעמא דר"י דבאמת לא חיישנן שראתה אף שלא בדקה, דומיא דנדה דסגי בהפס"ט, אלא גזה"כ דבעינן ספירה לפנינו שנדע בבירור שהיום לא ראתה, אבל מ"מ כיון דלא חיישנן שראתה אינו סותר. וכ"כ החזו"א סי' צ"ב א'. ע"ש. ומדבריו נראה דר"א מקשי לר"י בתרתי, חדא דכיון שלא עולה לספירה יסתור מדינא, וע"ז השיב ר"י דמצינו כה"ג דראית קרי אינה סותרת ואינה עולה. [ויל"ע אם כוונת ר"א בקושיהו דלר"י ע"כ דחיישנן שראתה לענין ספירה וא"כ יסתור. או דכיון שאינו עולה ליכא ז' רצופים]. ואח"כ מקשה ר"א דאף דלא סותר מן הדין דלא חיישנן לראי', מ"מ אתי לאחלופי. [והא דאמרינן נראין דברי ר"א מר"י היינו מטעמא קמא. עי' רש"י]. אמנם העירו מרש"י דף ז' ע"ב דלר"י חיישנן שראתה רק דכיון שאינו ודאי אינו סותר, אבל ע"כ צ"ל דאי"ז חשש ממש, אלא דלענין ספירה דין הוא לחוש, ודוק.

עוד עיין בנו"ב תנינא סי' קכ"ז ובחזו"א סי' צ"ג א' ב', דאף ר"ע מודה דאין חוששין באמת שראתה, אלא דלענין ספירה בעינן ידיעה ברורה שלא ראתה. וכיון דלענין ספירה דנים דאיכא חשש ראי' א"כ סותר הכל. והנו"ב פ' כן גם בכוונת רש"י במשנה ודלא כהשו"א. ע"ש. [ובחזו"א צידד עוד דטעמא דר"ע משום דאינם רצופין, וצ"ל ע"מ מ"ש מבעל קרין]. וע"ע משנה אחרונה. ובסד"ט סי' קצ"ד ד' ביאר עוד באו"א, דטעמא דר"י דחיישנן לראיה בלא הרגשה דאין סותרת מדאורייתא, ומ"מ אינה עולה דלא הוי יום נקי, אמנם מדרבנן בראיה בלא הרגשה גם סותרת ע"ש בדעת הראב"ד, אלא דבספק לא סותרת דסד"ר לקולא.

יח) איבעיא להו הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ויום שמיני וכו' תחילתן וסופן בעינן וכו' או דלמא תחילתן אע"ג שאין סופן. וכו'. ויל"ע בהא דאיבעיא לן בדקה ביום ראשון ויום שמיני הא ביום ראשון לחוד הו"ל למיבעי. ועי' ערו"ל. ועי' חזו"א סי' צ"ב ס"ק ה' שר"ל דבלא בדיקה ביום שמיני אין להחזיקה בטהרה כל הימים, אלא דמ"מ מהני הך בדיקה אף שאינה בתוך ז' ימי ספירה. והסברא צ"ב. ואמנם עי' להלן דמתבאר כע"ז לענין הפס"ט שקודם ז' נקיים, אך התם שפיר איכל"מ דרק אחר שנפסק מעיניה או דיצאה מחזקת טומאה, בעינן להעמידה על חזקתה שעדיין היא בנקיותה, אבל אחר ז"נ, אי לא סגי בבדיקה תחילתן הרי אין הוכחה דהימים נקיים.

ויל"פ בנו"ס"א, דאף דא"צ בדיקת יום ח', מ"מ אם אח"כ תמצא טמאה הוי ספק למפרע עד הבדיקה. אף דבנדה לא מספקינן כנ"ל ס"ח א' במשנה, מ"מ לענין ספירה בעינן בירור אף לר"א.

ובחזו"א שם מסיק דלרב א"צ בדיקת ח' אלא דאשמעינן דלר"ח דלא מהני אף אם בדקה ביום ח'. אכן עי' רמב"ם פ"ו הכ"ב מאיסו"ב שכתב שבדקה ביום ח' אף דפסק כרב, ומשמע דלא כמסקנת החזו"א. וכ"מ ברמב"ן בהלכות פ"ב ה"ג בודקת בשעת טבילתה ודיה. וכ"מ באו"ז סי' שמ"ה. ומ"מ הפוסקים לא הזכירו ד"ז. ועי' בדה"ש.

דף ס"ט ע"א

יט) לרבי אליעזר מהו. ופירש"י ד"ה מהו דלר"י ודאי אין להם אלא יום שמיני. [כלומר דיום א' אין מצטרף למנות עמו עוד ה' ימים] דדוקא ראשון ושביעי דחזו לאיצטרופי אחד מנינא מצטרפין. ובנו"ב תנינא סי' קכ"ח כתב דבבדקה א' ג' ח' מצטרפין, כיון דבין ג' לח' אין הפסק יותר מחמשה ימים, והוכיח כן דהא בבדקה א' ז' מונה עוד ה' ימים הרי דמצטרפין יום א' ליום אחרון אע"פ שיש ביניהם יותר מה' ימים. וע"כ משום דשביעי שביניהן מצטרפין. ולפי"ז הוסיף דאף לר"א אליבא דרבי חנינא דבעינן תחילתן וסופן ולא סגי ביום א' ג' מ"מ מהני יום ג' לצרף א' וח'.

ובדגול מרבבה מבואר חידוש גדול, דאף לר"ח לא בעינן דוקא תחילתן וסופן אלא רק שלא יהא הפסק ע"י ימים בין הבדיקות, דאין הבדיקה מוכיחה יותר מה' ימים. ע"ש שדייק כן מהסמ"ג. ולפי"ז כ' דיום ג' וח' מהני ובלבד שהפסיקה בטהרה. והסברא צ"ע מנלן הא, ורש"י לא כתב כן אלא דאין יכולים להצטרף ומנין אחד, וצ"ל שלא כתב כן אלא לסמ"ג שממנו המקור לחוש לדעת ר"ח ומ"מ דברי הדגומ"ר סותרים לדבריו בנו"ב, וכן הביא שם בפתחי תשובה. (ועי' משמ"ט פ"א הע' 22, שר"ל דגם הנו"ב נתכוין לזה. ואין דבריו נראים, עי' סי' מעדני אשר). ויש לדון ביסוד פלוגתת רב ור"ח, עפ"י הנ"ל.

כ) לדעת רב מבואר בגמ' דמהני או תחילתן או סופן, ונחלקו הראשונים אם מהני אמצען. עי' בעלי הנפש לראב"ד דמהני, והוכיח כן מדמהני הפס"ט בנדה ביום ג' והר"ה חולק דאין ראי' מנדה דא"צ ז' נקיים. ע"ש, ודברי הראב"ד צ"ע ג' דבנדה שבדקה ביום ג' לראיתיה חשיב תחילתן, דמשהפסיקה בטהרה הוחזקה שפסק הדרם. וצ"ע. ובתו"ה כתב דאף שאין הוכחת הראב"ד הוכחה, מ"מ פשיטא דמהני דכ"ש מסופן, ובמשמ"ה ביאר יותר דגם באמצען חשיב סופן כלפי ימים הקודמים, ולגבי ימים שאח"כ חשיב תחילתן. וע"ש בבד"ה דפליג. ודבריו צ"ע וכדקשה במשמ"ה. ועי' רא"ש שהסכים לרשב"א. ועי' בנו"ב הנ"ל.

הפסק טהרה בזבה

כא) עי' רש"י ד"ה והכא דאף דמהני סופן אע"פ שאין תחילתן, מ"מ בעינן הפס"ט והביא ממתני', וכן נקטו התוס', וביאר המהרש"א דהוכיחו זאת מנדה דבעיא הפס"ט, ולפי"ז נתקשו התוס' מ"ט קתני בדקה ביום א'. וכוונתם דאי לא בעינן הפס"ט א"ש דקתני יום ראשון, דודאי ל"מ סופן בלא תחילתן אלא כשבדקה קודם לכן דהוחזקה בטהרה אבל בלא שבדקה הרי היא בחזקת טומאה אף שאח"כ מצאה טהורה, וכדמוכח לעיל במתני', אבל מאחר דמסתבר דאף אם בדקה ביום ראשון לא מהני בלא הפס"ט, דומיא דנדה דבעינן הוכחה דיצאה מחזקת טומאה, ורק אח"כ מהני בדיקות דז"נ להעמיד בחזקתה כל הז' ימים. א"כ לרב דבשביל ז"נ סגי בסופן, קשה מ"ט נקט במתני' בדיקת יום א'.

אמנם מבואר מהמשך דבריהם דלא ברירא להו ד"ז, ואפשר דא"צ הפס"ט. וצ"ב מ"ש מנדה דצריכה הפס"ט. ועי' פרד"ר פירוש פתיחה לסי' קצ"ו שדייק כן גם מהרמב"ם דלא כתב שצריכה הפס"ט בבדקה תחילתן וסופן. וביאר שם דכיון שבדקה ביום ראשון הוחזק כל היום נקי (אף קודם הבדיקה). וצ"ב מ"ש מנדה. אמנם לפי מש"כ החת"ס לעיל ס"ח דכשבדקה אח"כ ומצאה טהורה, א"צ הפס"ט ולא מוקמינן לה בחזקת טומאה אלא כשבדקה ביום ז' ומצאה טמאה, לפי"ז א"ש דבזבה שבדקה אח"כ בז' נקיים א"צ הפס"ט. (ואפשר שלזה נתכוון הפרד"ר וצ"ע) מיהו בדעת רש"י מבואר שצריכה הפס"ט. והפרד"ר שם פ"י כוונתו משום שלא בדקה בתחילתן. וכתוס' הנ"ל. אך א"כ לכאורה אי"ז שייך לדין הפס"ט דמתני', וי"ל. וע"ש בכת"ס ובתשובה קמ"ב שנתקשה עפ"י דבירו בדברי רש"י דידן.

בדקה רק ביום השמיני לדעת רב (כב) בגמ' מבואר בדבדקה יום א' ויום ח' לרב מהני, משום דסגי בתחילתן, אמנם בבדקה בשמיני לחוד כתב הרא"ש דלא מהני ואין לה אלא שמיני. וכ"ה בטושו"ע ס"ד. (וכן משמע בגמ' דרק משום תחילתן שריתן ולא משום סופן לחוד ויש לדחות). והיינו משום דשמיני הוא לאחר ז' ימים. אך תמיהו האחרונים אמאי לא נחשיב יום שני כיום ראשון לז"נ ונמצא דיום שמיני הוא יום שביעי. דאפשר לספור ז"נ אף בהפסקה מיום הפס"ט. ובסד"ט סי' קצ"ו י"ח האריך בזה. והביא מהמעיל צדקה שהוכיח מזה דבעינן ספירה כלומר שתדע שיום זה הוא יום א' לנקיים. (אף אם אין צריך לספור בפה ודלא כהשל"ה) ומשמע דלא סגי במה שמחשיבה אותו כחלק מימי נקיים. וצ"ע. והסד"ט צידד עוד דיום ח' לא מהני כיון שהוא רחוק מההפס"ט, אך הוכיח דלא כן. וע"ש שהאריך.

בדיקות בז' נקיים מדאורייתא או מדרבנן (כג) בגמ' מבואר דטועה שאינה יודעת מתי ראתה אינה טובלת ביום אף אם טבילה בזמנה מצוה משום דלא ספרה, ותלוי בפלוגתא אי בעינן ספורין לפנינו, ומוכח דמדאורייתא הוא דאי מדרבנן תהא צריכה טבילה משום דמדאורייתא ראויה לטבול. וכ"מ בתורא"ש. וכן הוכיח החו"ד סי' קצ"ו ג'. אמנם ראייה זו אינה אלא אליבא דר"ע דברייתא כוותיה, ולדעת ר' יהושע כתב התורא"ש דף ז' דמדרבנן הוא מדלא מוקמינן ברייתא כוותיה. [וכ"מ באליה רבה על המשניות להגר"א, וכן הובא לעיל בשם המהר"ם, אבל הסד"ט נקט דמדאורייתא הוא]. והנה בגמ' משמע דאליבא דרב חנינא אפשר לפרש הברייתא גם כר"א דבעינן תחילתן וסופן, ולפי"ז משמע דלדידה מדאורייתא הוא, וכן הוכיח החו"ד שם. אמנם התורא"ש צידד דלמסקנא גם לר"ח הברייתא דלא כר"א משום דלדידה א"צ בדיקות מדאורייתא. וכע"ז כתב בס' התרומה ע"ש. אבל ברא"ש גופיה וכן בתו"ה כתבו דהלכה כרב מדלא מוקמינן ברייתא אלא כר"א, ודלא כמו שדחה התורא"ש, וש"מ דמדאורייתא הוא, וכן הוכיחו רבותינו מהב"י שכתב דכיון דפליגי הראשונים אם הלכה כר"ח אין להקל בספק כרת, וש"מ דמדאורייתא הוא. עי' סד"ט ס"ק י"ח וחור"ד שם, ושו"ת רעק"א סי' ס'. [ועי' שו"ת בית דוד סי' ב']. ולפי"ז ע"כ שגם לר"י הוא מדאורייתא לכה"פ יום א' ויום ז'. ודלא כתורא"ש דף ז', ולפי"ז צ"ב מ"ט לא מוקמינן כר"י ואפשר משום דדברי ר"ע נראין מדברי ר"י.

(כד) ובדעת רב דצריכה רק בדיקה אחת אין ראי' דס"ל דמדאורייתא הוא, ולעיל הובא מהתורא"ש דההפס"ט הוא רק מדרבנן ולכך מקשינן דתטבול אף שלא הפסיקה בטהרה, ולפי"ז כתב החזו"א סי' צ"ב ז' שגם בדיקת יום אחד היא רק דרבנן. אך יש לדחות דבדיקת יום אחד מדאורייתא ורק ההפס"ט מדרבנן, דאינו מעכב בספירת ז"נ וקושיית הגמ' דתטבול משום שיכולה לבדוק היום, (וכמבואר בתוס' ד"ה שבעה). [בעיקר דברי התורא"ש דלמסקנא גם לר"ח אין צריך ספורין לפנינו מדאורייתא, עי' שו"ת בית דוד סי' ב' שהכריח כע"ז, דלמסקנת הגמ' דמוכח מברייתא דלרבנן א"צ ספורין לפנינו, והראשונים פסקו מכח זה דהלכה כרב ודיחוי הגמ' בע"ב דמירי באומרת שספרה דיחוי בעלמא הוא, א"כ לפי"ז יקשה לדעת ר"ח, וע"כ דהוא יפרש שמדרבנן הוא ושפיר אתי כר' אליעזר, ע"ש מש"כ בזה. ועכ"פ לפי"ז יהא סייעתא לתורא"ש]. והנה להלכה רוב הראשונים פסקו כרב וכדמשמע בגמ' וכנ"ל, אולם הסמ"ג כתב דחיישינן לרב חנינא, והשו"ע פסק להחמיר וכמש"כ הב"י הנ"ל דהוי ספק כרת, והנה בסמ"ג מבואר דביום א' וז' צריכה ב' בדיקות כל יום לעיכובא, ותמיהו האחרונים מ"ט לא הביא זאת השו"ע. ועי' סד"ט ס"ק ט"ז, דב' בדיקות כל יום ודאי מדרבנן הוא, ולכך לא החמיר השו"ע.

(כה) גמ' איני והא כי אתא רבין וכו' ואי ס"ד לא בעינן ספורין לפנינו ביממה נמי נטבילנה וכו'. ובפשוטו היינו דלרב יכולה לטבול ע"י שתבדוק היום והוי בדיקת סופן משא"כ לרב חנינא דבעינן בדיקה גם בתחילתן. ויל"ע בלשון הגמ' דלא בעינן ספורין לפנינו, ולהנ"ל הא חשיב ספורין לפנינו, ובחזו"א סי' צ"ב ז' צידד דלרב מדאורייתא א"צ אף בדיקה אחת. ולפי"ז א"ש לשון הגמ' דמקשינן לרב דאף בלא בדיקה צריכה לטבול כיון דאין הבדיקה מעכבת את הטהרה. ועי' להלן.

(כו) והקשו הראשונים דהא לא שרינן סופן אלא כשעשתה הפס"ט, ות"י בכמה אופנים, בתורא"ש צידד דהפס"ט הוא רק מדרבנן [ובפשוטו גם בנדה הוא רק מדרבנן ויש שחילקו דרק בזבה הוא מדרבנן] ומשו"ה לענין טבילה בזמנה צריכה לטבול כדינא דאורייתא, ועוד כתב דאף אי נימא דמדאורייתא הוא אפשר דעשתה הפס"ט ושכחה אבל בדיקת יום ראשון לא שכיחא כיון דבעינן בדיקה דוקא ביום ראשון. [ומזה מבואר דמהני הפס"ט אף שאינו סמוך לז' נקיים ואף אם לא בדקה ביום ראשון. ודלא כמש"כ האחרונים, ועי' בסמוך]. הרמב"ן ת"י דלדידה הוי כהפס"ט כיון דפסק מעינה. (ויל"ד בזה) אך נתקשה מהמשך הגמ' בטועה שראתה יום אחד ות"י דמירי בהפסיקה בטהרה דאל"כ אי אפשר, וביאור דבריו עי' ח' הר"ן דאל"כ אינה יודעת שראתה רק יום אחד. [ות"י זה אינו כתורא"ש דלדבריו הוי ספק שמא הפסיקה בטהרה].

המהרש"א ת"י דלענין טבילה בזמנה א"צ הפס"ט, וכוונתו דבדיקת ז"נ הוא מתנאי הטהרה שבלא זה לא חשיב ספירה, ואף אם באמת לא ראתה. אבל הפס"ט הוא רק לידע שלא ראתה, וכ"ז לבעלה אבל לטבילה צריכה לחוש לצד שלא ראתה ולטבול, ומבואר מדבריו דאין ההפס"ט מתנאי הספירה, וכ"כ האור"ש פ"ו הכ"ב. ע"ש שצוין למהרש"א. ואפשר דהראשונים פליגי ע"ז. [והמהרש"א הוכיח מתוס' אך יל"פ כהתורא"ש דהפס"ט מדרבנן הוא].

(כז) לעיל הובא מהמעיל צדקה, דבעינן כוונה לספירה ובלא זה לא חשיב ספירה, ולכך לא מהני בדיקה ביום ח', והקשה המעי"צ לנפשיה דא"כ מאי קשיא לגמ' לרב דנטבולה ביממה, הרי לא כיונה לספור ז' נקיים, ונדחק דלס"ד דגמ' לרב א"צ ספורין לפנינו וא"כ א"צ כוונה אבל למסקנא גם לרב בעינן ספורין לפנינו. ע"ש מש"כ בביאור הגמ'. והסד"ט ס"ק י"ח חולק ע"ז דלא משמע בגמ' דחזרה מזה. ולכך מסיק דלרב באמת א"צ כוונה, אבל לר"ח דבעינן תחילה וסוף בעינן ספורים לפנינו ולכך בעינן כוונה. וביאר שם דלרב דמהני בסופן אף שלא יודעת קודם

לכן שהם נקיים ש"מ דא"צ ספורין לפנינו, משא"כ לר"ח. וכדבריו משמע לשון הגמ' דמקשינן לרב דאי לא בעינן ספורין לפנינו נטבילה ביממה, ומשמע דלר"ח בעינן ספורין לפנינו. וכן המשך הגמ' ומנלן דלרבנן לא בעינן ספורין לפנינו, והיינו דמנלן דדעת ר"א כדמפרש רב ודלא כר"ח. אולם עי' שו"ת בית דוד סי' ב' שתמה דלפי"ז עדיין לא א"ש דברי השו"ע עפ"י הראשונים דבדיקת יום ח' לא מהני אף לרב ליחשב סופן. וע"כ טעמא אחרנא הוא, וא"כ אין הוכחה לעיקר החידוש דבעינן כוונה. וע"כ חולק על המעי"צ. רצ"ע. אמנם גם בלא דברי המעי"צ לכאורה מוכח מהגמ' דלא כעצם דין השו"ע דבדיקת יום ח', דה"נ חשיב כיום ח' כיון שלא הוי יום ז' לספירה, ואף לתורא"ש דמירי שספירה הרי כתב דיתכן שספירה הרבה קודם לכן, וכנ"ל ולכאורה מוכח כמש"כ המעי"צ שרק למסקנא נקטינן דבעינן ספורין לפנינו. וצ"ת.

היסח הדעת בז' נקיים
(כח) עי' לעיל דברי המעי"צ והסד"ט דבעינן כוונה לספירה בז' נקיים, לדברי המעי"צ אף לרב הוא כן למסקנת הגמ', ולסד"ט רק לר"ח דבעינן ספורין לפנינו. והנה המעיל צדקה כתב ב' טעמים לזה. א. דבעינן ספירה והיינו ככוונה, (ולשל"ה זה אף בפה, ועי' חינוך מצוה ר"ז). ב. דאם הסיחה דעתה הרי לא השגיחה לראות שאין מרגשת דם. וחסר בבירור שלא ראתה דם. והאחרונים הקשו מהא דחרשת ושוטה פקחות בודקות אותן, והרי אין לשוטה כוונה לספירה. ותי' דכוונת הבודקת אותה מהניא. אך לטעם המעי"צ דאינה משגחת שלא הרגישה, לזה לא מהני כוונת הבודקת, וע"כ דלא חיישינן שראתה ולא אדעתה. עי' עונג יו"ט סי' פ"ג בארוכה. וחזו"א סי' צ"ב י"א. יש לדון אם היסח הדעת יום אחד סותר את כל הימים כאילו ראתה, או שרק חסר בספירה ולדידן אינו סותר אלא שאינו עולה. וע' חכמ"א כלל קי"ז סוף הלכה י"ב דסותר הכל. אמנם בס' אמרי יושר (הו"ד בבדי השולחן ביאורים לס"ד) נקט שרק אותו יום אינו עולה. ע"ש. ועי' בעונג יו"ט שם שהוכיח מדברי ראה בלילה וטימא ואח"כ ביום וטיהר, עי' דף כ' ב'. ומזה הוכיח דאין היסח הדעת פוסל. אכן בבדה"ש תי' דהיסח הדעת במקצת היום אין פוסל אלא שאין עולה וא"כ יכולה לספור מקצת היום שנודע לה שטהורה, דרק אם ראתה דם סותר כל היום, אבל היסח הדעת אין פוסל כל היום דהוי רק חסרון בספירה, ע"ש.

בדיקת לילה
(כט) בתוס' ד"ה שבעה בסוה"ד כתבו דא"א לבדוק בלילה משום דספירת לילה אינה ספירה. (וכ"כ הב"י בשם האגור בשם תוס' בביצה) עי' סד"ט סי' קצ"ו י"ט דהבדיקה היא מעשה הספירה, ולכן מדמו לה לעצם הספירה דבעינן לספור הימים ולא הלילות. וכן ביאר החזו"א סי' צ"ב י"ב, [והוסיף דאם הוא לברר עצם הטהרה בעינן גם לברר את הלילה דגם ראית לילה סותרת] וכתבו שם דלמ"ד דא"צ ספורין לפנינו עיקר הבדיקה רק לברר, וא"כ א"צ בלילה, ועפ"י כתבו דלרב דסגי בסופן א"צ ספורין לפנינו וא"צ בדיקת לילה. ועיקר דין זה מבואר בב"י סעי' ד' בשם האגור שהביא כן מהתוס' פ"ק דביצה, וכ"כ האשכול אלא שכתב דבדיעבד תבדוק בלילה. והשו"ע לא הזכיר דין זה, וברמ"א ס"ד כתב שלא תבדוק לאור הנר. ובדיעבד מהני והנדון משום שאין רואה יפה, ומקור ד"ז ברשב"א, ומזה למד הסד"ט דס"ל דבדיקת לילה מהני. אולם תמה הסד"ט דהרשב"א לשיטתו שפסק כרב וא"צ ספורין לפנינו. אבל הב"י שהחמיר כר"ח א"כ בעינן ספורין לפנינו. ועיכב בדיקת יום, ובפשוטו משמע דס"ל דאף למ"ד דבעינן ספורין לפנינו היינו דבעינן בירור, ולא הוי עצם הספירה, ועי' חזו"א שם. אמנם בעיקר מש"כ הסד"ט דהשו"ע והרמ"א ס"ל דספירת לילה שמה ספירה. עי' שו"ת בית שלמה סי' מ"א שדחה דהרמ"א מירי שעשתה הבדיקה ביום אלא שרואה אותה בלילה, ואדרבה יש להוכיח דהשו"ע ס"ל דספירת לילה אינה ספירה. מדכתב דצריכה בדיקה ביום ראשון, אף שכתב שתבדוק במוך דחוק והוי בדיקה גם בלילה, וע"כ דבדיקת לילה ל"מ, וכן הוכיח הנו"ב סי' מ"ו ובלחו"ש ס"ק ה' דחה דהשו"ע לא כתב דצריכה מו"ד לעיכובא אלא למצוה מן המובחר, ולכן כתב שצריכה לבדוק גם ביום ראשון, [ומדברי האחרונים משמע דמו"ד בלא תוס' חשיב בדיקה ודלא כהחזו"ד]. ולדינא, הסד"ט והבית שלמה ס"ל דבדיקת לילה ל"מ, אולם הנו"ב שם כתב להקל בשעה"ד לצרף שיטת רש"י בפסחים כ"א דספירת לילה שמה ספירה, (בצירוף עוד קולות) אך הביש כתב דאין לצרף שיטת רש"י כלל כיון דהראשונים הקשו עליו ואף רש"י י"ל דמודה להלכה ע"ש. ועי' עוד חזו"א שם שאפשר דאף לשאר דספירת לילה אינה ספירה מ"מ בדיקת לילה מהני, וכנ"ל. ובלחו"ש שם ובחדרי דיעה כתבו דאף התוס' מודו לדינא דאינו מעכב בדיקה ביום.

הפס"ט ובדיקת ז' נקיים בכלה שתבעוה לינשא
(ל) בגמ' דף ס"ו א' מבואר דכלה שתבעוה לינשא חוששין שראתה דם חימוד, וצריכה לישב ז' נקיים. ונחלקו הראשונים אי צריכה לבדוק. דעת הרא"ה בבדה"ש ש"ב דצריכה הפס"ט ובדיקת ז"נ, והרשב"א שם ס"ל שא"צ הפס"ט ולא בדיקת ז"נ אלא ממתנת ז' ימים, דמחזקינן לה בנקיות כיון שלא ראינו שנפתח מעינה. ודעת הראב"ד והרמב"ן דא"צ הפס"ט אבל צריכה בדיקת ז"נ. [והרשב"א חשש לדבריהם]. וע"ש בגמ' במעשה דרבינא דמשמע דאף בלא בדיקה מותרת שהרי לא כיונה לספור כלל, ע"ש, רק דלמ"ד דסגי בז"נ בסופן איכל"מ דבדוקת עכשיו ע"ש ברשב"א שהוכיח כן, וצ"ע לרא"ה.

(לא) וסברת מחלוקתם, הרשב"א כתב דכיון שלא הוחזק שמעינה פתוח א"צ אלא להמתין ז' נקיים אבל א"צ ספורים לפנינו. ולדעת הרא"ה איכל"מ דס"ל דאיכא חשש שנפתח מעינה ולכן בעינן בדיקה, אבל לדעת הראב"ד והרמב"ן דא"צ הפס"ט וע"כ מטעם הנ"ל, הקשה הרשב"א דא"כ מ"ט צריכה בדיקה בז"נ דכשם שביום הראיה היא בחזקת טהרה ה"נ כל שבעה. וצ"ל דס"ל דבדיקת ז"נ היא גזה"כ דבעינן ספורין לפנינו ולא בשביל לברר, אלא בעינן מעשה ספירה. (עי' שו"ת חת"ס סי' קע"ז) ויש שפי' דהרשב"א לשיטתו במשמרה"ה ש"ה דלר"א דא"צ בדיקה כל יום א"צ ספורין לפנינו אלא שתהא מוחזקת בטהרה. ולפי"ז לר"ע דבעינן ספורין לפנינו, גם בתבעוה לינשא צריכה בדיקה. [ובאו"א י"ל דלענין ספירת ז"נ לא סגי בבירור של חזקה, אלא בעינן לראות שאין דם אף כשמוחזקת בטהרה. אבל בלא נפתח מעינה הוי חזקה אלימתא, ועצ"ע].

(לב) והנה הרשב"א שם הקשה דאי משום שלא תחלוק בספירה א"כ תצריכה גם הפס"ט ויש לדון דכוונתו מדרבנן ומקשה דה"נ נימא מדרבנן לא פלוג לענין הפס"ט. אמנם יותר נראה דס"ל דמדין ספירת הז"נ בעינן נמי הפס"ט. והרמב"ן והראב"ד ס"ל כהמהרש"א בתוס' דסוגיין, דהפס"ט אינו מתנאי הז"נ. עי' כע"ז בשו"ת בית דוד סי' ב'. מיהו אם דינא דז"נ לברר בבירור גמור, לכאורה כ"ז שלא הפסיקה בטהרה ליכא בירור גמור. וי"ל. ועי' עוד במשמרה"ה שהקשה על הרא"ה, ודבריו צ"ת.

בדיקת ז' נקיים - כשמבחינה שלא הרגישה יציאת הדם

(ג) מבואר בכל הסוגיא דספירת ז' נקיים היא רק ע"י בדיקה והובא לעיל דלמ"ד בעינן ספורין לפנינו הוא מדאורייתא [ורק לרב חנינא נסתפק התורא"ש אי בעינן תחילתן וסופן מדאורייתא. ובס' התרומה נראה דמ"מ בדיקה אחת מה"ת, ולרב יש לדון כמש"כ החזו"א] וכ"כ החינוך מצוה ר"ז דעיקר הבדיקה מה"ת דכתיב וספרה לה.

ומבואר בתו"ה לרשב"א ריש שער ה' דאע"פ שמרגשת שפסק הדם, צריכה בדיקה להפס"ט. וכ"כ להלן גם לענין ז"נ, ורק לענין בדיקת חורין וסדקין נחלקו הראשונים אבל מ"מ כו"ע מודו דבדיקה בעינן. אולם בנו"ב קמא סי' מ"ו כתב להוכיח מהרי"ף שלא הביא דין הבדיקה, משמע דסגי במה שנותנת לבה שלא ראתה. וכן למד מהראב"ד שכתב דמדאמרו שתביעת הבעל כבדיקה ש"מ שא"צ בדיקת חו"ס, א"כ ש"מ נמי דכל שנותנת לבה שאינה מרגשת סגי. וכ"כ החת"ס בשו"ת סי' קע"ז שאם עומדת שעה אחת ומשגיחה שלא נפתח מקורה סגי בכך, ורק דכיון שבדיקת זו קשה לכך הצריכו שתבדוק. [אמנם שם כתב זאת רק לענין ז"נ, אבל בהפס"ט בעינן בדיקה ממש, ע"י להלן] וכע"ז כתב החזו"א סי' צ"ב ז' דעכ"פ מדאורייתא סגי במה ששמה ליבה שאינה מרגשת, ע"י בסמוך, אבל החו"ד סי' קצ"ו ג' והסד"ט סי' קצ"ד ד' פשיטא להו דבעינן דוקא בדיקה. וע"ע השגות הרז"ה לבעה"נ בשם י"א שלטהרות בעינן בדיקה אבל לבעלה סגי במה שלא הרגישה.

(ד) והנה האחרונים נתקשו מ"ט בעינן בדיקה, הא כל שלא הרגישה אף אם ראתה דם אינה טמאה מה"ת, והחו"ד שם תי' דבז' נקיים אף אם לא הרגישה מ"מ סותרת את הספירה מתרי טעמי, חדא דלא גרע מלא בדקה, ועוד דהדם סותר כיון שמקור מקומו טמא ע"ש באריכות. והסד"ט סי' קצ"ד כתב דתלוי במחלוקת הראשונים אם דם קושי עולה לז"נ. ולרמב"ם דעולה ה"נ דם שלא בהרגשה עולה. ומצינו גם להרבה אחרונים דס"ל דאין סותר, ע"י שו"ת אב"מ סי' כ"ג ועוד. ובפרד"ר פתיחה לסי' קצ"ו ובחד"ד שם הוסיפו להקשות דאף אם דם שלא בהרגשה סותר, מ"מ כיון דחזקת דם בא בהרגשה, הרי מדלא הרגישה ע"כ שלא ראתה, [אמנם זה י"ל דמ"מ בז"נ לא סגי בחזקה אלא בעינן הוכחה גמורה] ובסד"ט שם תי' [לשיטת הרמב"ם דאינו סותר כנ"ל] דחיישנן דארגשה ולאו אדעתה, אף דבעלמא לא חיישנן מה"ת, מ"מ בז"נ חיישנן [וכן הסכים בפרד"ר שם אות כ"א].

בברית אברהם תי' דכיון שתחילת הראיה בהרגשה, כל מה שרואה אח"כ מטמא, אף שלא הרגישה [וע"י סד"ט סי' ק"צ ס"ק צ"ג שתלה זאת בפלוגתא דראשונים בדף נ"ב], ובפרד"ר תמה דזה מיישב רק מ"ט צריכה הפס"ט אבל עדיין קשה מ"ט צריכה בדיקה בז"נ אחר שכבר הפסיקה בטהרה. ובחת"ס סי' קע"ז כתב חילוק זה לדינא, דבז"נ סגי במה שלא הרגישה וכנ"ל, אבל בהפס"ט לא מהני דאף אם לא הרגישה טמאה כיון שלא פסק המעיין שהרגישה בתחילתו.

ובחזו"א צ"ב ז' כתב דלשיטות דאין סותר, ע"כ דאיה"נ מדאורייתא א"צ בדיקה וסגי במה ששמה ליבה שלא הרגישה, וכנ"ל מהנו"ב וחת"ס, אמנם הוסיף דבחרשת ושוטה דל"ש הוכחה זו, בעינן דוקא בדיקה. ועוד כתב דכ"ז מדאורייתא אבל מדרבנן כיון דאף בלא הרגשה טמאה צריכה דוקא בדיקה. [ונפ"מ בכל זה באשה שיש לה מכה ואין יכולה לבדוק. מיהו בנשי דידן שאין מרגישות דמו לחרשת ושוטה]. וע"י חדרי דיעה בכל זה.

בדיקת חורין וסדקין

(ה) מצינו ג' שיטות בראשונים אם צריך בדיקת חו"ס בהפס"ט וז"נ. ע"י בעה"נ שער הספירה ס"ג, רמב"ן ורשב"א דף ח' ותו"ה ש"ה, א. דעת הראב"ד שם דא"צ בדיקת חו"ס כלל. ב. הראב"ד שם בשם י"א שצריכה בדיקה בחו"ס בין בהפס"ט בין בז"נ, וכן דייק הרמב"ן מרש"י דף י"ב דבלא חורין וסדקין לא הוי בדיקה אלא קינוח. וכן נקט הרשב"א. וכ"כ הרא"ש והשו"ע. ג. הרמב"ן ס"ל דלהפס"ט בעינן חו"ס להוציאה מחזקת טומאה, אבל בז"נ דכבר יצאה מחזקת טומאה סגי בבדיקה בלא חו"ס.

הראב"ד הוכיח דא"צ חו"ס מהגמ' דף ה' דקודם תשמיש אינה בודקת בחו"ס, ורק לטהרות צריכה תוס'. והביא לדחות דהתם אינה בדיקה המחויבת, והרמב"ן דחה ד"ל דבאמת חייבת אלא דעבדה שלא כדין.

הרשב"א הקשה איך יתכן שלטהרות הקילו יותר מלבעלה דהוי איסור כרת, [ויל"ע דמצינו דהחמירו לטהרות במעת לעת], והרעק"א בתשובה ס' ביאה דברי הראב"ד, דעיקר הבדיקה אינה מבררת אלא לשעתה ולא קודם, דלמא ראתה ונפל לארץ, [ע"ש שתמה על הב"ח שלא כתב כן] אלא דסגי להוכיח שעכשיו פסק המעיין, ובז"נ נמי כיון שעכשיו אין רואה וקודם לכן נמי לא ראתה ה"ה בחזקת טהרה, ואף אם עכשיו יש דם בחו"ס מ"מ כבר יצא קודם ואין הטומאה עכשיו, וממילא נחזיקנה בטהרה גם למפרע כנ"ל [ותו ל"ח ישש בחו"ס וראתה קודם] אבל לטהרות דהדם מטמא אף שאין האשה נדה, אם יצא קודם ועכשיו יש דם הרי עכשיו היא טועה וליכא חזקה דהשתא. ולפי"ז צ"ב דעת הרמב"ן והרשב"א, אולם בחזו"א סי' צ"ג ג' ד' כתב דבז"נ בעינן לברר כמה שאפשר ולכך צריך להוכיח גם על זמן קודם, אך עדיין לא א"ש בהפס"ט דלא איכפ"ל שראתה קודם, וע"כ כתב דמה שלא ראתה רגע אחד אינו הוכחה שפסק הדם ולכן בעינן חו"ס דהוי הוכחה שזמן מסוים לא ראתה.

וע"ע בנו"ב סי' מ"ו דפליג על עיקר הדין, והוכיח דהרי"ף והרמב"ם והראב"ד ס"ל דא"צ תוס', וביאר שם דל"ח דכותלי ביה"ר מוקמי דם, והחו"ד סי' קצ"ו ד' האריך לדחות דבריו. ע"ש.

מצאה דם במי רגלים

דף נ"ט ע"ב

(א) פלוגתא דר"מ ור"י במצאה דם במ"ר, לר"מ עומדת טמאה לר"י טהורה. יש לדון אם ר"מ מטמא בודאי או מספק, וכמו"כ לר"י דמטהר אם ודאי או רק דאינה טמאה ודאי, ולהצד דר"מ מטמא רק משום ספק ככתם ע"כ דר"י מטהר ודאי.

ע"י סוגית הגמ' דף י"ד ב' דאליבא דר"י בר חנינא ר"מ מטמא רק משום כתם, אבל למסקנא ר"מ מטמא ודאי ופרש"י שם דמסקנת הגמ' קיימא לריב"ח, ומבואר דכו"ע מודו בזה. אמנם בשו"ת הר"ן סי' מ"ט פי' דטעמא דר"מ דאזיל לשיטתו דחיישנן למיעוטא. והקשו האחרונים מגמ' הנ"ל דטמאה ודאי, ע"י שו"ת רעק"א סי' ס"ב ועוד. ובחידוד הלכות כתב דאחר דחייש למיעוטא אמרינן חזקת דמים מן המקור. ובערו"ל פי' דס"ל דהתם פלוגתא דאמוראי היא, והוסיף דבסוגיין מוכח דר"מ מטמא רק מספק מדמבעיא לן אי באיש ואשה שעשו צרכיהן מודה ר"מ דטהורה משום ספק ספיקא ודוקא הכא מטמא משום דחד ספק הוא. וחזינו דאין מטמא בודאי אלא מספק. והא גופא תלוי בפלוגתא דר"ל ור"י להלן אם בכה"ג מודה ר"מ.

ובגמ' מקשינן ביושבת ומזנקת אמאי טהורה דלמא בתר דתמו מיא וכו', ולכאורה התם ע"כ אין זה ודאי. ויל"ע למ"ד דר"מ מטמא ודאי אם מודה הכא, אלא דא"כ צ"ע מנלן דלר"מ מטמאין גם בספק.

ב) ולדעת ר"י דמטהר, ע"י תוס' דף י"ד ב' דפשטא דסוגיא דמטהר ודאי, אולם הביאו בשם ר"ח דטמאה מספק, וד"ז תלוי בפי' הגמ' להלן דסיפא דאיש ואשה קמ"ל דמטהר לכתחילה, דלפיר"ח כתבו התוס' שם דמפרש דקמ"ל דבאיש ואשה טהורה לכתחילה משום ספק ספיקא אבל באשה לבדה דהוי ספק, לא מטהר אלא בדיעבד, אבל מרש"י משמע דקמ"ל משנה יתירה דרישא טהורה לכתחילה. וכ"כ הרשב"א בתו"ה (דף י"ט).

ובשו"ת הר"ן שם ובחי' כתב דר"י ס"ל דלא חיישינן למיעוטא, ומבואר דמטהר ודאי, והאחרונים הקשו בעיקר דבריו מסוגיא דיבמות ס"ז א' דר"י חייש למיעוטא, ע"י רעק"א שם ובערול"נ.

ג) בהא דמטמא ר"מ בעומדת, פליגי רש"י ותוס', לרש"י טמאה משום דשותתת וא"א לה לזנק, אבל התוס' פי' דאף מזנקת טמאה דסגי בחדא ריעותא לטמא, וכ"כ הרא"ש. ובשו"ת חת"ס סי' קמ"ח פי' דפלוגתא הנ"ל אי ר"מ מטמא ודאי או מספק יש לתלות בפלוגתא זו, דלרש"י טמאה ודאי והיינו דוקא בתרתי לריעותא משא"כ לתוס' דסגי בחדא ריעותא טמאה רק מספק, [מיהו צ"ע דמרש"י משמע דעומדת א"א לה לזנק אבל אי מזנקת מודה דטמאה].

ולפי"ז נפ"מ גם לר"י, דלרש"י נמצא דר"י מטהר אף בתרתי לריעותא אבל לתוס' י"ל שבזה מודה, וכן מפורש ברא"ש, אמנם הרמב"ם פ"ה הי"ז מאיסור"ב והשו"ע סי' קצ"א פסקו דטהורה בכל גווני, וכשי' רש"י, ע"י דברי חמודות אות ג.

ושיטה שלישית מצינו למהר"ם מרוטנבורג (הו"ד במרדכי פ"ב דשבועות והג"מ פ"ה) דאף ביושבת ושותתת מודה ר"י דטמאה, ולא פליגי אלא בעומדת ומזנקת, וכן הביא הרמ"א סי' קצ"א וע' ב"י שם דפי' כן לשיטת תוס' דסוגיין במזנקת, וצ"ל דיושבת ושותתת הוי ריעותא טפי מעומדת ומזנקת אף דתרווייהו הוי חדא לריעותא, וכ"מ במהרש"א לפי"ד התו' דעומדת ומזנקת ס"ד דלא חשיב ריעותא. אמנם בחידוד הלכות כתב דלתוס' למסקנא תרווייהו כהדדי (וכמבואר בפי' בתרא דתוס' דבתרווייהו חשיב חדא לריעותא) ורק המהר"ם ס"ל הכי גם למסקנא, וכע"ז בנוב"ת סי' ק"ל. ובעיקר שיטת התוס' דר"מ מטמא אף בחדא לריעותא ומיירי במזנקת, ע"י חידוד הלכות דהקשה אמאי לא מוקמינן בשותתת, ומטמא רק משום תרתי לריעותא, ולא יקשה מ"ש יושבת. וע"ש דמשמע לגמ' דר"מ מטמא בעומדת בכל גווני, וע"ע נר"ב תנינא סי' ק"ל שהקשה עוד בזה.

ד) גמ' במזנקת נמי דלמא בתר דתמו מיא אתא דם, ע"י רש"י ותוס'. ולפי התוס' כוונת הגמ' להקשות דגם במזנקת משכחת לה שותתת בתר דתמו מיא, והנה למש"כ רש"י דטעמא דטמאה משום דדחיק לה עלמא, לכאורה ל"ש זאת אלא כשותתת מתחילה, ואפשר דמה"ט רש"י לא פי' כן, ומשמע דהתוס' ס"ל דאף בלא דדחיק לה עלמא חיישינן דהדור מ"ר למקור, ובמזנקת לא חיישינן לזה משום דהזינוק סותם המעיין של דם, ע"י תוד"ה דלמא. שו"ר בחת"ס סי' קמ"ח שכ"כ, וע"י חזו"א סי' צ' א' שנתקשה בזה.

ה) כתבו הראשונים דלר' יוסי לא קשה לגמ' דלמא בחד דתמו מיא אתא דם, דחזקה דמן המים הוא, ע"י תו"ה לרשב"א דף כ"ב, וכ"כ הרא"ש דלר"י אף ביושבת ושותתת טהורה וכנ"ל, וה"ה בתמו מיא, אמנם להמרדכי הנ"ל בשם מהר"ם דטמאה, ה"נ מבעיא לן אף לר' יוסי דבמזנקת נמי יתכן שדם מן המקור הוא, וכ"כ בהג"מ פ"ה בשם מהר"ם וכ"כ השואל בשו"ת מהר"ח או"ז סי' ח' וע"ע חו"ד סי' קצ"א א' שהקשה אף לרא"ש דהו"ל לגמ' להקשות אף בעומדת ומזנקת אמאי מטהר ר"י הא דלמא בתר דתמו מיא אתא והו"ל כעומדת ושותתת, ע"ש. ובשו"ת נוב"ת סי' קל כתב דאיה"נ לבי" בעומדת אינה טהורה אלא בנמצא בתוך הספל, וע"ע חידוד הלכות ובלחור"ש.

עוד יש לדון לשיטת רש"י דבתר דתמו מיא היינו שיצא בלא מ"ר, לפי"ז אף אם שותתת טהורה כשנמצא עם מ"ר, מ"מ יש לחוש לבתר דתמו מיא, וע"י להשואל בשו"ת מהר"ח או"ז סי' ח' שנקט הכי ואפשר דס"ל כרש"י, אמנם ברשב"א הנ"ל משמע דלכו"ע אליבא דר"י אין לחוש לבתר דתמו מיא.

ובשו"ת הר"ן כתב דאף אם לא נקטינן כהמהר"ם, מ"מ אם נמצא רק על שפת הספל בזה אף לר"י טמאה, דאיכא הוכחה דלאו ממי רגלים הוא מדלא נמצא גם בתוך הספל, משא"כ אליבא דר"מ אף בנמצא גם על שפת הספל וגם תוך הספל טמאה, ודוקא בנמצא רק בתוך הספל טהורה דאיכא הוכחה דממי רגלים הוא. ובב"י כתב דברשב"א נראה דבכל גווני טהורה לר' יוסי, אבל בחזו"א סי' צ' ב' תמה ע"ז דבנמצא רק על שפת הספל ודאי טמאה.

ו) הרמ"א בסעי' א' הביא דעת מהר"ם הנ"ל אות ג', אלא שהוסיף שבעומדת טמאה בכל ענין, וצ"ב דהא ר' יוסי ס"ל דטהורה, והאחרונים פי' דפסק כהר"ח, וצ"ב שהרכיב שיטת המהר"ם והר"ח, אמנם החת"ס סי' קמ"ח והגר"ז קצ"א ס"ק א' פי' שגם מהר"ם אזיל בשיטת הר"ח, (וכ"מ בדברי המהר"ם ע"ש), וע"ע ערוה"ש ס"ק ט"ז.

ז) בעיקר כוונת הגמ' דהדור מי רגלים למקור, יש שפי' דאחר שיצאו ממקומן עולין לפי המקור ומוציאים דם מן המקור, אמנם במהר"ח או"ז סי' ח' נקט דאין לחוש שאחר שיצאו חוזרים למקור, אלא שבמקום מ"ר נעשה סדק או נקב ומוציא דם מהמקור, ונפ"מ אי מהני בדיקה, ע"י רמ"א בשם מהר"ל דבודקת ע"י שמכניסה מוך לפי המקור ואם יצא נקי ובמ"ר יצא דם, הוי הוכחה דלאו מן המקור, אבל המהר"ח או"ז ל"מ בדיקה דאפשר שיצא דרך הסדק, ע"ש. וע"ע אבנ"ז סי' רל"א.

ח) ע"י סוגית הגמ' דף י"ד ב' דמדמינן פלוגתא דידן לדין בדקה בעד שאינו בדוק דפליגי תנאי אי מטמא משום נדה או משום כתם או דטהורה. ולפי"ז למאי דקי"ל כר' יוסי דטהורה ה"נ בעד שאינו בדוק, אמנם הרמב"ם בפ"ה הי"ז פסק כר"י דסוגיין דטהורה, ובעד שאינו בדוק כתב בפ"ד הי"ט דטמאה נדה, ותמהו הראשונים מהגמ' שם. ע"י רא"ש ורשב"א בחי' ובתו"ה דף י"ט, וכן הקשו על הראב"ד דהתם מטמא משום כתם.

וע"י חו"ד סי' ק"צ ס"ק כ"ד שהאריך בזה ובעיקר דמיון הגמ' שם, וע"ע סד"ט שם ס"ק ס"ד.

מצאה דם במי רגלים

דף נ"ט ע"ב

א) פלוגתא דר"מ ור"י במצאה דם במ"ר, לר"מ עומדת טמאה לר"י טהורה. יש לדון אם ר"מ מטמא בודאי או מספק, וכמו"כ לר"י דמטהר אם ודאי או רק דאינה טמאה ודאי, ולהצד דר"מ מטמא רק משום ספק ככתם ע"כ דר"י מטהר ודאי.

ע"י סוגית הגמ' דף י"ד ב' דאליבא דר"י בר חנינא ר"מ מטמא רק משום כתם, אבל למסקנא ר"מ מטמא ודאי ופרש"י שם דמסקנת הגמ' קיימא לריב"ח, ומבואר דכו"ע מודו בזה. אמנם בשו"ת הר"ן סי' מ"ט פי' דטעמא דר"מ דאזיל לשיטתו דחיישינן למיעוטא. והקשו האחרונים מגמ'

הנ"ל דטמאה ודאי, עי' שו"ת רעק"א סי' ס"ב ועוד. ובחידוד הלכות כתב דאחר דחייש למיעוטא אמרינן חזקת דמים מן המקור. ובערול"נ פי' דס"ל דהתם פלוגתא דאמוראי היא, והוסיף דבסוגיין מוכח דר"מ מטמא רק מספק מדמבעיא לן אי באיש ואשה שעשו צרכיהן מודה ר"מ דטהורה משום ספק ספיקא ודוקא הכא מטמא משום דחד ספק הוא. וחזינן דאין מטמא בודאי אלא מספק. והא גופא תלוי בפלוגתא דר"ל ור"י להלן אם בכה"ג מודה ר"מ. ובגמ' מקשינן ביושבת ומזנתא אמאי טהורה דלמא בתר דתמו מיא וכו', ולכאורה התם ע"כ אין זה ודאי. ויל"ע למ"ד דר"מ מטמא ודאי אם מודה הכא, אלא דא"כ צ"ע מנלן דלר"מ מטמאין גם בספק.

(ב) ולדעת ר"י דמטהר, עי' תוס' דף י"ד ב' דפשטא דסוגיא דמטהר ודאי, אולם הביאו בשם ר"ח דטמאה מספק, וד"ז תלוי בפי' הגמ' להלן דסיפא דאיש ואשה קמ"ל דמטהר לכתחילה, דלפיר"ח כתבו התוס' שם דמפרש דקמ"ל דבאיש ואשה טהורה לכתחילה משום ספק ספיקא אבל באשה לבדה דהוי ספק, לא מטהר אלא בדיעבד, אבל מרש"י משמע דקמ"ל משנה יתירה דרישא טהורה לכתחילה. וכ"כ הרשב"א בתו"ה (דף י"ט). ובשו"ת הר"ן שם ובחי' כתב דר"י ס"ל דלא חיישינן למיעוטא, ומבואר דמטהר ודאי, והאחרונים הקשו בעיקר דבריו מסוגיא דיבמות ס"ז א' דר"י חייש למיעוטא, עי' רעק"א שם ובערול"נ.

(ג) בהא דמטמא ר"מ בעומדת, פליגי רש"י ותוס', לרש"י טמאה משום דשותתת וא"א לה לזנק, אבל התוס' פי' דאף מזנתא טמאה דסגי בחדא ריעותא לטמא, וכ"כ הרא"ש. ובשו"ת חת"ס סי' קמ"ח פי' דפלוגתא הנ"ל אי ר"מ מטמא ודאי או מספק יש לתלות בפלוגתא זו, דלרש"י טמאה ודאי והיינו דוקא בתרתי לריעותא משא"כ לתוס' דסגי בחדא ריעותא טמאה רק מספק, [מיהו צ"ע דמרש"י משמע דעומדת א"א לה לזנק אבל אי מזנתא מודה דטמאה]. ולפי"ז נפ"מ גם לר"י, דלרש"י נמצא דר"י מטהר אף בתרתי לריעותא אבל לתוס' י"ל שבזה מודה, וכן מפורש ברא"ש, אמנם הרמב"ם פ"ה הי"ז מאיסור"ב והשו"ע סי' קצ"א פסקו דטהורה בכל גווני, וכשי' רש"י, עי' דברי חמודות אות ג. ושיטה שלישית מצינו למהר"ם מרוטנבורג (הו"ד במדרכי פ"ב דשבועות והג"מ פ"ה) דאף ביושבת ושותתת מודה ר"י דטמאה, ולא פליג אלא בעומדת ומזנתא, וכן הביא הרמ"א סי' קצ"א וע' ב"י שם דפי' כן לשיטת תוס' דסוגיין במזנתא, וצ"ל דיושבת ושותתת הוי ריעותא טפי מעומדת ומזנתא אף דתרווייהו הוי חדא לריעותא, וכ"מ במהרש"א לפי"ד התו' דעומדת ומזנתא ס"ד דלא חשיב ריעותא. אמנם בחידוד הלכות כתב דלתוס' למסקנא תרווייהו כהדדי (וכמבואר בפי' בתרא דתוס' דבתרווייהו חשיב חדא לריעותא) ורק המהר"ם ס"ל הכי גם למסקנא, וכע"ז בנוב"ת סי' ק"ל. ובעיקר שיטת התוס' דר"מ מטמא אף בחדא לריעותא ומיירי במזנתא, עי' חידוד הלכות דהקשה אמאי לא מוקמינן בשותתת, ומטמא רק משום תרתי לריעותא, ולא יקשה מ"ש יושבת. וע"ש דמשמע לגמ' דר"מ מטמא בעומדת בכל גווני, וע"ע נר"ב תנינא סי' ק"ל שהקשה עוד בזה.

(ד) גמ' במזנתא נמי דלמא בתר דתמו מיא אתא דם, עי' רש"י ותוס'. ולפי התוס' כוונת הגמ' להקשות דגם במזנתא משכחת לה שותתת בתר דתמו מיא, והנה למש"כ רש"י דטעמא דטמאה משום דדחיק לה עלמא, לכאורה ל"ש זאת אלא כשותתת מתחילה, ואפשר דמה"ט רש"י לא פי' כן, ומשמע דהתוס' ס"ל דאף בלא דדחיק לה עלמא חיישינן דהדור מ"ר למקור, ובמזנתא לא חיישינן לזה משום דהזינוק סותם המעיין של דם, עי' תורה דלמא. שו"ר בחת"ס סי' קמ"ח שכ"כ, ועי' חזו"א סי' צ' א' שנתקשה בזה.

(ה) כתבו הראשונים דלר' יוסי לא קשה לגמ' דלמא בחד דתמו מיא אתא דם, דחזקה דמן המים הוא, עי' תו"ה לרשב"א דף כ"ב, וכ"כ הרא"ש דלר"י אף ביושבת ושותתת טהורה וכנ"ל, וה"ה בתמו מיא, אמנם להמרדכי הנ"ל בשם מהר"ם דטמאה, ה"נ מבעיא לן אף לר' יוסי דבמזנתא נמי יתכן שדם מן המקור הוא, וכ"כ בהג"מ פ"ה בשם מהר"ם וכ"כ השואל בשו"ת מהר"ח או"ז סי' ח' וע"ע חו"ד סי' קצ"א א' שהקשה אף לרא"ש דהו"ל לגמ' להקשות אף בעומדת ומזנתא אמאי מטהר ר"י הא דלמא בתר דתמו מיא אתא והו"ל כעומדת ושותתת, ע"ש. ובשו"ת נוב"ת סי' קל כתב דאיה"נ לב"י בעומדת אינה טהורה אלא בנמצא בתוך הספל, וע"ע חידוד הלכות ובלחו"ש. עוד יש לדון לשיטת רש"י דבתר דתמו מיא היינו שיצא בלא מ"ר, לפי"ז אף אם שותתת טהורה כשנמצא עם מ"ר, מ"מ יש לחוש לבתר דתמו מיא, ועי' להשואל בשו"ת מהר"ח או"ז סי' ח' שנקט הכי ואפשר דס"ל כרש"י, אמנם ברשב"א הנ"ל משמע דלכו"ע אליבא דר"י אין לחוש לבתר דתמו מיא.

ובשו"ת הר"ן כתב דאף אם לא נקטינן כהמהר"ם, מ"מ אם נמצא רק על שפת הספל בזה אף לר"י טמאה, דאיכא הוכחה דלאו ממי רגלים הוא מדלא נמצא גם בתוך הספל, משא"כ אליבא דר"מ אף בנמצא גם על שפת הספל וגם תוך הספל טמאה, ודוקא בנמצא רק בתוך הספל טהורה דאיכא הוכחה דממי רגלים הוא. ובכ"י כתב דברשב"א נראה דבכל גווני טהורה לר' יוסי, אבל בחזו"א סי' צ' ב' תמה ע"ז דבנמצא רק על שפת הספל ודאי טמאה.

(ו) הרמ"א בסעי' א' הביא דעת מהר"ם הנ"ל אות ג', אלא שהוסיף שבעומדת טמאה בכל ענין, וצ"ב דהא ר' יוסי ס"ל דטהורה, והאחרונים פי' דפסק כהר"ח, וצ"ב שהרכיב שיטת המהר"ם והר"ח, אמנם החת"ס סי' קמ"ח והגר"ז קצ"א ס"ק א' פי' שגם מהר"ם אזיל בשיטת הר"ח, (וכ"מ בדברי המהר"ם ע"ש), וע"ע ערוה"ש ס"ק ט"ז.

(ז) בעיקר כוונת הגמ' דהדור מי רגלים למקור, יש שפי' דאחר שיצאו ממקומן עולין לפי המקור ומוציאים דם מן המקור, אמנם במהר"ח או"ז סי' ח' נקט דאין לחוש שאחר שיצאו חוזרים למקור, אלא שבמקום מ"ר נעשה סדק או נקב ומוציא דם מהמקור, ונפ"מ אי מהני בדיקה, עי' רמ"א בשם מהר"ל דבודקת ע"י שמכניסה מוך לפי המקור ואם יצא נקי ובמ"ר יצא דם, הוי הוכחה דלאו מן המקור, אבל המהר"ח או"ז ל"מ בדיקה דאפשר שיצא דרך הסדק, ע"ש. וע"ע אבנ"ז סי' רל"א.

(ח) עי' סוגית הגמ' דף י"ד ב' דמדמינן פלוגתא דידן לדין בדקה בעד שאינו בדוק דפליגי תנאי אי מטמא משום נדה או משום כתם או דטהורה. ולפי"ז למאי דקי"ל כר' יוסי דטהורה ה"נ בעד שאינו בדוק, אמנם הרמב"ם בפ"ה הי"ז פסק כר"י דסוגיין דטהורה, ובעד שאינו בדוק כתב בפ"ד הי"ט דטמאה נדה, ותמהו הראשונים מהגמ' שם. עי' רא"ש ורשב"א בחי' ובתו"ה דף י"ט, וכן הקשו על הראב"ד דהתם מטמא משום כתם. ועי' חו"ד סי' קצ"צ ס"ק כ"ד שהאריך בזה ובעיקר דמיון הגמ' שם, וע"ע סד"ט שם ס"ק ס"ד.